

היכלות

המוסד התורני מבית 'קשר איתן'

אדר א'-ב' תשע"ד • גיליון 26

כ' באדר

כ' בגימטריא שני יודי"ן, אדר הוא חודש קבלת התורה ברצון ובאהבה
כ"ק אאמו"ר זי"ע באהבת התורה שבערה בו, מעולם לא הסתפק
בהתמדות התורה שלו, אלא תמיד חשב על זולתו, להחזיר בעוד יהודי
ובעוד יהודי חשק וטעם בתורה הקדושה!
מרח אדמו"ר שליט"א - דא"ה נעילת הג השבועות תשע"ג

קשר איתן

בטאון קהילות יוניץ

מהדורה מיוחדת לקראת יומא דהילולא רבה של
כ"ק מרח אדמו"ר זיעוכי"א, כ' באדר א' תשע"ד

תמונת השער:
תואר פני קדשו של רבנו הק' זיע"א

מוסף מיוחד ועשיר בתוכן לרגל יומא דהילולא רבה

היכלאות

המוסף התורני מבית 'קשר איתן'
בטאון קהילות ויוניץ

- 4 | **היכלא דמלכא** | דא"ח ממון אדמו"ר עט"ר שליט"א ביומא דהילולא קדישא קמא - כ' באדר תשע"ג
- 7 | **אור הגנוח** | בכתבי הקודש, מכתב הוד אל מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א
- 8 | **ומשה היה רועה** | משא קדשו של חדב"נ כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א ביומא דהילולא קדישא קמא
- 10 | **קביעת יומא דהילולא בשנה מעוברת** | הראב"ד הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א
- 12 | **ניצוצין קדישין מבוצינא דנהורא** | רשימות הגאון רבי ישראל מילר שליט"א חבר הבד"ץ
- 16 | **משורתי אש לזהט** | גילויי הוד בשיחה עורגת עם העומדים לשרת בקודש פנימה
- 22 | **ישועות מלכו** | אסופת סיפורי מופת - הרה"ג שלום מאיר הכהן וולך
- 28 | **משנת משה** | סדר ואופן הלימוד מתכריך כתב ידו הק' - הר"ר מנחם מענדיל ראובן גפנר
- 32 | **וטבל במים איש טהור** | פרק מחיי הקדושה של רבנו זי"ע - הר"ר חיים מאיר אוביץ
- 38 | **בכל לב ובכל נפש ובכל מאוד** | סיפורי קודש שנשמעו מפ"ק - הר"ר יעקב יוסף ויינר
- 42 | **ובחרת בחיים** | זכרונות תלמידו הרה"ג שלמה זלמן פרידמן אב"ד סאנטוב
- 44 | **ינחני במעגלי צדק** | פרק בקירוב צעירי הצאן לדרך החסידות - הר"ר יחזקאל יוסף גייגר
- 48 | **דבר זה מתורת משה למדנו** | בירור הלכה בהנהגותיו הק' - הר"ר מנחם מענדיל דוד פלדמן
- 50 | **הנהגות על קברי הצדיקים** | ענייני השתטחות לרגל הילולא קדישא - הר"ר חיים מאיר ברו"צ שטרן
- 52 | **'מי זה האיש...'** | שירת ערגה ושורות כיסופין - הר"ר יחיאל הלל שכטר
- 54 | **במשוך היובל** | ידיעות מבית ויוניץ לפני יובל שנים
- 58 | **הכתב והמכתב** | מעשירים ידיעות, משלימים יריעות
- 62 | **בצורר החיים** | זכרון להולכים

י"ל ע"י:

מערכת 'קשר איתן' בטאון קהילות ויוניץ
כתובת:
תורת חיים 3 קרית ויוניץ בני-ברק, ת.ד. 4009 בני-ברק
טלפקס: 03-6783423
דוא"ל: ke@i-m-wiznitz.com
י"ל באישור ובפיקוח הוועדה הרוחנית
שע"י ביד"צ דקהל "אהבת ישראל" ק. ויוניץ ב"ב
כל הזכויות שמורות!
לרבות זכות העתקה, צילום וסריקה וכל אופן שהוא
הן מכני הן טכנולוגי, ע"פ דין תורה וע"פ החוק הבינלאומי

וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן

עמל אין-סופי בתורה ובעבודה, הישגים ורוחניים אדירים והעמדת דורות נאמנים לד' ולתורתו החבים לו את חייהם.

אחר שכן, מה פלא כי 'תורותיו' ושיחותיו הק' הרטיטו לבבות וטלטלו נפשות, חרשו חריש עמוק בנשמות שומעיהן, הובילו לחשבון-הנפש ולתשובה, והעמידו לגיונות-לגיונות של טהורי עיניים ולב אשר ידהים לא-ל אמונה וליבים ברשותם, שהתוה"ק מרכז חייהם ופסגת שאיפותיהם, מקדשי ה' בסתר ובגלוי בכל עת ובכל שעה; כי הלא מתוכו באו הדברים, היו אלה דברים היוצאים מן הלב, בחינת 'הוא-היה - אומר' ו'מאן דנפח - מתוכיה נפח'. הלא כל שיש בו יראת-שמים דבריו נשמעין - ואיוז יראה עילאה, כובד-ראש ועול מלכות שמים חפפו על רבנו הקדוש זי"ע, תמיד-תמיד.

כיון שכן, הרי שגם דיבוריו אלינו היו דיבורים של תביעה וררישה, וציפיותיו מאיתנו - עבודת מעשה, דברים מעשיים, 'בשר', לא דיבר איתנו בגדולות ובנפלאות, דברים מופשטים וערטילאיים, לא 'התענגנו' אצלו על דרושים נפלאים, יישובי מדרשי-פליאה ו'פנינים'. כפי שבעצמו היה 'תכלית', כך גם אלינו דיבר ודרש מאיתנו 'תכלית'; אלה הדברים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. לא שמענו ממנו על 'ענינים' ודברים שב'רוח', דברים קלים, טפלים ושוליים, המסיחים את הדעת מהעיקר ומביאים הרגשת סיפוק מזויפת. ה'תורות' וה'שיחות' היו ממקדי יעד ומטרה - 'מה ה' אלקיך שואל מעמך'. הצד השווה לתביעותיו ולדרישותיו היה - חיי רוממות וגבהות רוחנית, צורת חיים הדרושת עמל יגיעה והקדבה, אך כוז שבסופו-של-דבר מצדיקה את השם 'חיים' במלוא משמעותו.

...

ובעומדנו, אחים יקרים, בני אב אחד, סמוך ונראה ליומא דהילולא קדישא, נזכור נא ונעוררה בקרבנו אהבת קדומים, נחיה נפשותינו הנדרמות משגרת החיים ומהבלי הזמן, צוק עיתים ומשא מלך זקן וכסיל ושרים צוררים - בזכרון קדוש, תורות ועבודות. נגביר ונגדיל עיון ולימוד בזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל וציוה לנו מורשה, נצייר בעל השמועה עומד לנגדנו ומכה על קודקדו ודופק על פתחי ליבנו: הפסיקו לבוסס ב'בינוניות' ו'בעל-ביתיות', שאז מרום עיניכם, הגביהו עוף ודאו אל-על. חיי חיים מרוממים, חיים של חיים! נראה נא - כ"א מאיתנו אליבא דנפשיה - כאילו בעל השמועה עומד כנגדו, מתחנן ומבקש בלשון קדוש ("דברות קודש" גליון שנח - "ובכתבי הקודש נאמר"): "הייתי רוצה לשמוע ממך ג"כ בשורות טובות, שהנך לומד ב"ה בהתמדה בתוה"ק וביטאיה ה' ובחיתוק המדות, שזה הוא תכלית הבריאה, ולולא זה איזה חיות והנאה ותענוג יכולים להרגיש בעולם השפל הזה, לולא חיות התורה והמצוה והתפלה, שזה הוא הנאה בלי גבול ובוה מרגשים שמחה אמיתית ותענוג אמיתי. ומי שהוא מרגיש את זה איננו עוזב אותו עבור כל חללי דעלמא. רק צריכים להתאמץ להרגיש חיות האמת. והנני רוצה לשמוע ממך שהנך עוסק בחיות בדברים הנקראים חיים, ואז טוב לך בזה ובבא" - - -

ודבריו חיים וקיימים ונאמנים לעד, ולאורם נסע ונלך, נחנך את עצמנו ואת הדור העולה, כשלפני האש ההולך לפני המחנה ואשר הקים ה' תחת ריב"ה ק"ק זי"ע, כאשר דיבר אל בית עבדיו הצדיקים למרחוק - עטרת תפארת ישראל מרן אדמו"ר שליט"א - מנחה ומאיר לנו את הדרך לטוב לנו כל הימים, עבדנוצבב"א.

ב/המערכת
ישראל שטיינמן

מאז אותו ליל חשון ואפל, בו אמר ה' אל רבנו משה איש האלקים: 'עלה אלי', לא פוסקים להציף את ליבותינו ומחשבותינו וזכרונות הוד והדר משנות ראינו אור, ה'ימים הטובים' בהם זכינו ליאות לאורו הגדול של רבנו הקדוש זי"ע.

לעת כל דיבור ושיחה בענינים של 'תכלית', בהגיע כל מועד וחג, ובכל עת מצוא - אם פוסקים ורעים ואם כל אחד אליבא דנפשיה - כמאליהם בוקעים ועולים קולו-בקודש ודברותיו כגחלי-אש, כשברקע זיו אור פני קדוש, תנועותיו והנהגתו הרוממה - והינם צורבים כמכות-אש, ומעוררים נעגועים עזים לאותה תקופה מאירה ועילאית בה זכינו לחסות תחת כנפי אברתו.

אך בהגיע יומא דהילולא רבה, הפוכים מראות קולות העבר הלא-רחוק לנחשול גדול השוטף את כל מרחבי הלב והמוח, והינם נעמדים במרכז המחשבות והרגשות. דמות הענק הקדושה והטהורה ניצבת מול עינינו כמו חי, וזוהרת בשלל ושלמות גווני הרוח והעבודה - ומתעוררים מחדש רגשי השבר, הכאב והאבל, ותחושת היתמות והאבדון.

...

הגדרה ממצה ונפלאה השמיע חתדב"נ האדמו"ר מבעלזא שליט"א בהתכנסות הגדולה והנאדרה בקודש שנערכה ביומא דהילולא קדישא קמא: "אצלו לא היו זקוקים לאמונת-צדיקים!"

אוי! כמה קולעת וכמה משקפת היא האמירה הזאת! הרי ככל שגבהו מחשבותיו ומחשבותינו, וישגב עולם המושגים שלנו ממושגינו, הרי מול כל האלפים שכיסה - כשבהנהגתו האצילה, הצניעות, האפיקו והפנימיות, היו קווי אופי טבעיים - די היה בטפחיים שנגלו לנו כי התגלמות של ספר-תורה חי נראה לפנינו, כש"קיים זה מה שכתוב בזה". דמות של שלימות ראינו, כשככל השגיב פלאים. כשאף בעיניים 'מתנגדות' הבוחנות בקור וביובש, היה לדמות מופת שהכל קוראים אחריה 'מקודש! מקודש!'

מה לא ראינו כמו עיני-בשר? אהבת תורה מופלאה שהתבטאה בהתמדה עצומה ושקידה נוראה מתוך חיות ושמחה מוחשיות, והביאה לגדולתו הנודעת בתורה ולגאונותו העצומה; עבודת תפילה של כלות הנפש אל האלקים והתפשטות הגשמיים; עריכת שבתות של אהבה בתענוגים וחולת-אהבה להשי"ת; חיי קדושה וטהרה נשגבים, פרישות מגשם וחומר עד קצה ושביית הטבע עד כלה; כליון עיניים - מתוך כאב וצער עמוק, ותוך פועל ומעש - לאוקמי שכינתא מגלוחא; אהבת ישראל שופעת שבוטאה בנשיאה כנה בצערן של ישראל ובהשתתפות אמת בשמחתן - כשעל אף כל אלה, ועוד רבות וגדולות, ראה עצמו קטן ושפל, כמי שרבה לפניו הדרך, וככל שעשה והשיג - מעט הוא מול הנדרש ומתבקש הימנו. הלא זה צדיק האמת, שנעשה אדם נאמר בעבורו.

...

הברית התיכון של כל חיי רבנו הקדוש זי"ע וכל המדרגות אליהן העפיל ואותן השיג היתה - עבודה. כשור לעול וכחומר למשא. אף שנולד ב'רעפיש-קעטיל' וגדל כנסין בית מלוכה, כשדרכו לכאורה סלולה לפניו, שום דבר לא היה אצלו כמובן מאליו, כטבעי וכדבר שבא ממילא, ולא הרשה לעצמו שום 'הנחות'. בכל עמל והתייגע ביגיעת נפש ובשר. על הכל הקריב חלב ודם ושפך דם-זיע-ודמעות. כך מיום עומדו על דעתו - ועודנו ילד - ועד זקנה ושיבה והוא יושב ככבודו של עולם ותהלתו מלאה ארץ, כשמאחוריו שנים רבות של

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר

ישראל ליבוביץ

הלב משתוקק
עורג, מִיֵּחַל, כּוֹסֵף
זִכְרוֹן חוֹמָק
גִּעְגּוּעַ חֲרוּת, חוֹשֶׁף

יִשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמֵי
שִׁנִּית, קוֹל חוֹצֵב
יְפוֹ פְּעָמָיו
כְּאִרֵּי הַתְּנַשָּׂא, הַתִּיצֵב

מֹשֶׁה יְדַבֵּר
אוֹר אֱלֹקִים הַתּוֹה
כְּמַעֲיָן הַמִּתְגַּבֵּר
דְּמוּתוֹ כְּחֵי נִצְבָּה

בְּחַיִּים חַיּוּתוֹ
הַלִּיכּוֹתָיו וְאֶרְחוֹתָיו - תּוֹרָה
וּבִעֵת הַסֵּתֶלְקוֹתוֹ
מִשְׁנָתוֹ וּמִזִּרְשָׁתוֹ - מוֹרָה

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה
גַּם אֶז - וַיְדַבֵּר
בְּלֵהַב כְּאֵשׁ
נֹסִיף בְּתוֹרָתוֹ לְהַתְחַבֵּר

כֶּף נִשְׂאִיר
אֲדוֹקִים בְּמֹשֶׁה מוֹרְשָׁה
פְּנֵיו יָאֵר
לְשׁוֹמְרֵי הַגְּחָלֹת בְּרִיגָשָׁה

וַיְדַבֵּר - לְהַתְקַשֵּׁר
בְּדַבָּר, מְנַהִיג אֶחָד
הַרְעָה, הַגִּשֵּׁר
וּבְאִמְצָעוֹתָיו, לְגִזְעַת הַמִּיחָד

בְּקֶשֶׁר אֵיתָן
נִחְבֵּר דּוֹר לְדוֹר
וְתוֹחֵשׁ בְּנֵי־אֵתָן
הַיֵּכֶל וּמִקְדָּשׁ, הַמְדוֹר

הדבק בדרכיו

השולחן הטהור ליל שב"ק פרשת כי תשא - 'פרה', כ' באדר תשע"ג
יומא דהילולא קדישא קמא דכ"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

| נערך ע"י הר"ר יוסף (ברא"ז) לרנר |

ענין הקיבוץ בהילולא

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לד' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם (שמות ל, יב).

עומדים אנו ביומא דהילולא קדישא של אדמו"ר הקדוש זיעוב"י. איתא ברש"י (יבמות קכב, ד"ה תלתא ריגלי) כי ביומא דהילולא מתקבצים התלמידים "ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם".

ויש לפרש הענין על דרך מה שפירש זקני הק' ה"אמרי חיים" זי"ע את מאמרם ז"ל (ב"ק טז): "הושיבו ישיבה על קברו", והוא ע"פ דברי הגמ' בברכות (ה): "לעולם יריגזו אדם יצר טוב על יצר הרע, נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע, נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה". דהנה המוחר הוא שישקיע האדם עצמו לכתחילה בתורה ובקריאת שמע, כי עצות אלו מביאים את האדם לידי חיות דקדושה, ואילו ע"י שיזכיר לעצמו את יום המיתה עלול הוא ח"ו ליפול ברשת העצבות. וזהו הושיבו ישיבה, פי' העצה הזאת לשבת בישיבה ולהגות בלימוד התורה הק', הינה - על קברו - עדיפה ומעולה יותר מכך שיזכיר לעצמו את עת חלדו.

עוד פי' זקה"ק עד"ז, את התפילה בעת שנכנסים אל הסוכה "ולחסות בסתר צל כנפיך בעת פטירתך מן העולם", פי' בעת שיכול אני לעסוק בפטירתי מן העולם - עצת יזכיר לו, חלף זאת אשקיע עצמי בדברי חיות - תורה וק"ש - לחסות בצל כנפיו ית"ש, ע"כ.

ועד"ז נראה לפרש ג"כ לשון הפייט (שחרית לשבת פרה) "לטהר טמאים וכו' באומר קדוש", ירמוז כי האיש המשכיל החפץ להיטהר ולשוב על

ועד"ז מפרש אדמו"ר הק' זי"ע את מאה"כ הנז' "ונתנו איש כפר נפשו לה", הר"ת איש כפר נפשו לה' עולה ק"א, ירמוז כאמור ללימוד התורה מתוך יראת שמים, שעליה יתן האיש הישראלי כפר נפשו במסירות נאמנה עד אין גבול, ע"כ.

משוכותיו, העיקר הוא 'באומר קדוש' - שישקיע עצמו באמירת דברים שבקדושה כתורה וקריאת שמע.

תורה ביראת ה'

כרם יראה נא שתהא תורתו זו מתוך יראת שמים צרופה, וכנודע פירוש אא"ז ה"אהבת ישראל" זי"ע"א על מאמרם ז"ל (חגיגה ט): "אינו דומה שונה פרקו ק' פעמים לק"א פעמים", כי קו"ף אל"ף בגימ' אוצר, ורומז ליראת שמים ע"ד מאמרם (ברכות לג): "אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד דכתי' (ישעי' לג ו) יראת ה' היא אוצרו", וזהו אינו דומה מי ששונה את פרקו מתוך יראה טהורה, לזה העוסק בה מבלעדי היראה.

מתוך רוב שמחה

ואם יתדבק בקונו, אזי ישמח ויגל בעבודתו, כי "עוז וחדוה במקומו" (דבה"א כו, יז) כתיב. והענין כי לימוד התורה נדרש שיהא מתוך שמחת הלב, מתוך חיות והתעוררות, וכבר אמרנו לפרש את מאה"כ (תהלים קה, ג) "ישמח לב מבקשי ה'", כי בנוהג שבעולם שהמחפש אחר אבדתו הרי הוא דאוג ומוטרד, אינו יכול לשמוח עדי ימצא מבוקשו.

קהל אנ"ש בהתעודות המרכזית לרגל יומא דהילולא קמא מצש"ק כ' באדר תשע"ג

ובא הכתוב לומר, אשר לא כן הוא בעבודתו ית"ש, אשר בעת ובעונה שהוא מחפש, משוטט לבקש אחר העבודה התמה, מתוך עמל בדברי תורה, בעבודת השי"ת ובתיקון המידות, גם אז הרי הוא שש ולבו שמח עליו - "ישמח לב מבקשי השם", כי אי אפשר לעבודת ה' בלא שמחה. וכן הכתוב אומר "והיה כל מבקש ה'" (שמות לג, ז), "והיה לשון שמחה, הר"ת והיה כל מבקש י' עה"א בגימ' יסוד, יסוד גדול בעבודת הבורא ית' שיהא האדם מבקש קרבת אלקים כי טוב מתוך שמחה וחדוה. על כן מוטב לו שיפנה ליבו אל העצות הראשונות, כי עצת יזכיר לו יום המיתה עלולה להביאו לידי עצבות ח"ו כאמור.

זכור אל תשכח

והנה אאמו"ר הק' זיע"א בעל ההילולא, כל מהותו וכל רצונו ודרישתו מעדת מרעיתו תדיר, היתה כי נצמד בזו המסילה - ללמוד ולעסוק בדברי תורה, ולהגות בה מתוך שמחה ודביקות ה'. שגור הוי בפומיה לדרוש על ענין השמחה, כי 'שמחה' אתון ש"ם ח"ה, ח"ה בגימ' אחד, ומרומז שבמקום שיש שמחה שם תמצא את הדר שכינת הבורא ב"ה יחידו של עולם.

עתה כשנתאספו תלמידיו בצוותא חדא ביומא דהילולא דיליה - שהוא יומא דחושבנא כנודע, שומה עלינו לבדוק האם הולכים אנו בדרכיו הקדושים. נזכור את כל אשר השקיע בנו, נצמד לאור הדרכותיו ומינה לא נזוע. נדבק בו ית' דביקות

מתוך שמחה ורעותא דליבא. ההתחזקות במדת השמחה עיקרה שיחזיק עצמו בשמחה שלמה אף בעת צער וקושי רח"ל. והיה כל - בכל עת וזמן יהא בבחי' והיה, בשמחה ועוז. והי"ה היינו שם הוי"ה הק' שלא כסדרו - רמזו לנו חז"ל שאף בעת קושי רח"ל, כשאין השם הק' מאיר עליו כתיקונו, גם אז יתאזר בשמחה ואל יפול בקרבו.

ועד"ז נראה לפרש מאה"כ (תהלים צז, יא) "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה", אור זרוע לצדיק עה"א בגימ' שמו הק' של אאמו"ר זיע"א, אור רומז לתורה - "ותורה אור" (משלי י, כג), לב רומז לעבודה שבלב זו תפילה (ברכות כ:), גם ולישרי עה"א בגימ' תפלה הוי"ה י', רומז לתפילה הנרצית - מתוך דביקות הבורא וביה עשרה, נזכור ונשנן בעת הזאת מה זרע והשריש בנו אותו צדיק יסוד עולם, הוא הק' שכל ימי חייו שרוי היה בשמחה ובחיות דקדושה, דרש אף מאתנו כי נשמח ונגיל בה, נעסוק באור התורה ובעבודת התפילה מתוך דביקות ה' ושמחה שלימה.

הגדולה שבצדקות

כי תשא עה"א בגימ' שמו של אבי הקדוש זיע"א, את היינו לרבות, ראש נוט' רצון אבינו שבשמים (אא"ז הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב ז"ע), הר"ת בני ישראל לפקדיהם בגימ' בס הרומו לדברי תורה, ע"ד (דברים ו, ז) "ודברת בס" - זאת היתה עבודתו בקדוש של אאמו"ר הק' תדיר, החדיר בבני ישראל שיעסקו וירבו בדברי תורה כדי לעשות

עתה כשנתאספו תלמידיו בצוותא חדא ביומא דהילולא דיליה - שהוא יומא דחושבנא כנודע, שומה עלינו לבדוק האם הולכים אנו בדרכיו הקדושים. נזכור את כל אשר השקיע בנו, נצמד לאור הדרכותיו ומינה לא נזוע.

יומא דהילולא הוא זמן מסוגל למלאות אסמינו בהשפעות לרוב, ואף כי מן הנמנע לבקש בקשות פרטיות ביום השבת, אך ישראל עם קדושים פועלים בעת זמרתם בשיר ובהלל כבעת התפילה

רצון אביהם שבשמים, וממילא, תהא תורתו זכה, ישרה ומכוונת בלא שום פגם, שזהו עיקר ההשגה בלימוד התורה הק' שתהא תורתו נקיה ומזוקקת בתכלית הנקיות.

ונתנו איש כפר הר"ת בגימ' זך, וכמאמר ז"ל עה"פ (שמות כז, כ - ברש"י שם) "שמן זית זך" - "שלא יהא בו שמרים", נפשו לה' הר"ת בגימ' יסוד, כי דבר זה יסוד מונח הוא - תורה כזו הנלמדת לשם ה' מתוך שמחה וחיות, הרי היא נקיה מכל סיג ופניה שאינה טהורה.

ואם זכה ובא לידי כך, מוטל עליו לראות ולהשגיח אף על זולתו, לזכותו שיבוא גם הוא לידי דרגה נעלה זו. וזהו ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם הר"ת עה"כ בגימ' חסד, גם הר"ת בפקד אתם הוא א"ב רומז למאמז"ל (שבת קד). "אלף בינה גמול דלים" - יעשה חסד עם חברו, יוציאנו מדלותו הרוחנית, ויאלפנהו בינה את הדרך אשר ילך בה, שיעשה כל פעליו וכל עבודתו מתוך דביקות ומתוך שמחה.

חשבונו של עולם

יומא דהילולא הוא יומא דריגלי (עי' יבמות קכב. וברש"י שם), ירמוז כי ביום זה עלינו לערוך חשבון נפשנו לשרש מעמנו כל הרג"ל רע ומגונה. ביום זה אף חל יומא דהילולא של הגאון בעמ"ס בית חדש, ואמרת כי סימנא מילתא הוא, בית ירמוז ליראה, ע"ד (שבת לא:). "חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עבד", ביום קדוש זה שומה עלינו לקבל עלינו את ענין היראה מתוך התחדשות והתלהבות. גם יבדוק כל אחד את בדק ביתו שלו, שיהיה בית שמגדלים בו תורה ותפילה (מגילה כז.).

אסמינו שבע

יעזרנו השי"ת שנזכה לרוב השפעות טובות וישועות, יומא דהילולא הוא זמן מסוגל למלאות אסמינו בהשפעות לרוב, ואף כי מן הנמנע לבקש בקשות פרטיות ביום השבת, אך ישראל עם קדושים פועלים בעת זמרתם בשיר והלל כבעת התפילה. בספרים נתנו משל לדבר, ע"ד העומד לפני המלך ומשבח את גדלו ותפארתו, שבעת הזאת לב המלך עולה על גדותיו להשפיע עליו מאוצרותיו. כן גם אנו עם קרובו מהללים שמו ביום השבת קודש, והוא ית' לנו כל טוב סלה, וכנאמר בתפילת יוצר "מצמיח ישועות ובורא רפואות" - על ידי "נורא תהילות" - שמהללים ומפארים את שמו הק', ואומרים לפניו "קדוש קדוש קדוש ה' צבא-ות מלא כל הארץ כבודו".

כן ישפיע הבורא ב"ה עלינו השפעות טובות בגשמיות וברוחניות, לכלל ולפרט, וזכותו - מה שזכ"ך אאמו"ר הק' את נשמתו הקדושה בימי חיותו - יגן עלינו, ונזכה לקבל את פני משיח צדקנו ולבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

בעל השמועה עומד לנגדנו

שיחת קודש ממרן אדמו"ר שליט"א
ב"שולחן השני" ליל שבת ההילולא כ' באדר תשע"ג

השכם להרגו

ולא ילין לבקר זבח חג הפסח (שמות לז, כה).
אאמו"ר הק' זיע"א מפרש את הכתוב על מעלת העבודה בימי הבחורות והנערות, כאשר האדם במיטב שנותיו; 'לא ילין' - לדחות את העבודה למחר ולאחר זמן, אלא מיד לבקר - בימי בוקרו ושחריתו, 'זבח חג הפסח' - יזבח את יצרו המסיתו לעשות כל ימיו כחגיגים (עי' שבת קנא:) ולפסח"ח על שתי הסעיפים. חלף זאת ידבק בקונו - יחידו של עולם, וזהו חג הפסח הר"ת בגימ' אחד, ע"כ.

רבות היה אבי הק' זיע"א דורש במעלת ימי הנערות, הוי מרגלא בפומיה מה שפרשו בספה"ק עה"כ (בראשית כב, ג) "את שני נעריו אתו", רומז למעלת אברהם אבינו ע"ה שניצל היטב את ימי נעוריו כראוי וכדבעי, וממילא לקח את שני נעריו - שנות נערותו איתו תדיר, ימים אלו היו מלווים אותו בכל ימי חלדו.

ועתה אם שמוע

דחיית העבודה מזמן לזמן מעשה עמלק היא, וע"ז רמזו בכתוב (שמות יז, ט) "צא הלחם בעמלק - מחר אנכי", עמלק הוא היצר הרע תמיד יפתה את האדם לאמר: למה לך להיחפז כבר ועתה לעבוד את ה', המתן קמעה כי יפנה היום, ומחר יהיה לך האות הזה להדבק בבורא יתברך שמו - אנכי ה' אלקיך. וע"ז אמר הכתוב 'צא הלחם בעמלק', כי בדבר הזה עלינו להתאזר למולו מלחמה. ולא ילין עה"כ בגימ' טוב, אל נא תלין את הטוב ליום המחרת, 'אויב ס'קען זיין היינט גוט, פאר וואס זאל מען ווארטן אויף מארגן', הלא גם יום זה הוא יום לעצמו, ולמה תעבירהו לריק.

יום הזכרון

כזה היה אאמו"ר הק' זיע"א - בעל ההילולא, היה מנצל כל רגע ורגע מעיתותיו שלא לבטלו לריק.

היה אאמו"ר הק' זיע"א דורש ושונה בחובת האדם לשום ולשקול מעשיו, להיות ממארי דחושבנא בכל יום. נעלה לפני עינינו אותם מראות קודש, איך נשא דברי קדשו ועמד והתריע בחובת חשבון הנפש. ועלינו לדעת ברורות, שכשם שתבע מאיתנו עד הנה, כמו"כ אף משמי מעל ממשיך הוא בתביעתו זאת, 'ער שטייט און ער מאנט פון אונז ווייטער'. אלא מאי, הבעל דבר מסמא את עיני האדם, לא נותן בידיו לערוך את החשבון אל נכון, אולם האיש הנלבב יודע 'אז מ'טאר זיך נישט לאזן פון איהם', ותמיד כסדרן יבקר מעשיו, לראות 'ווי אזוי קוק איך אויס, ווי שטיי איך אויף דער וועלט'...

וזהו 'לא ילין לבקר', היינו לא ילין מלבק"ר ולשום את מעשיו, לא ידחה דבר זה מיום ליום. ולכך יבוא ע"י עסק התורה הק' - "אורייתא מודעת ליה חובתיה" (זוה"כ ב"ב:), לימוד מתוך יראת שמים צרופה. כי כשיעסוק בתורה הק' מתוך דביקות הבורא ב"ה, יהיה זה לו לעזר וסיוע למען יראה נכוחה היכן עומד הוא במסילות העבודה. וזהו 'זבח חג הפסח', זבח בגימ' טוב - "אין טוב אלא תורה" (אבות ו, ה), חג הפסח הר"ת בגימ' אחד, תורה מתוך דביקות ביחידו של עולם.

כאז כן עתה

מה נאמר ומה נדבר, כאשר מעלים אנו בזכרוננו את דברות קדשו בכל עת, 'די גישמאקע זיסע דברי מוסר, חאפט א קלעמעניש' [ליבי נצבט] - עת שמתעמקים לחשוב האם אכן צועדים אנו באמת לאור דבריו.

ברם, עדיין הדבר בידינו. אם בחיים חיותו לא היו שכלנו ודעתנו עימנו לצעוד לאור הדרכותיו, עדיין מתאפשר הדבר כעת - בפרט ביומא דהילולא כאשר בעל השמועה עומד לנגדנו - לקבל על עצמנו ללכת בנתיבות קדשו. הצדיקים נקראים 'עיני העדה', ועל כן נקבל עלינו לעת כזאת, כשהצדיק שוהה בינינו, להשגיח בעינינו על כל שעות היום, לבקדם ולהביט אחריהם האם מנצלים אנו אותם לטובה. כשנחזיר בעצמנו את גריעות ביטול הזמן לריק, יהיו כל עיתותינו שווים לטובה.

בספה"ק איתא, כי ביומא דהילולא הצדיק בא ממרום שבתו להאי עלמא. אבי הק' נמצא כעת עמנו, ואם כן מחויבים אנו להתבונן שוב בעינינו בעבודתו הק' - אם כי בעיני בשר אינו נראה לפנינו, אך על ידי שנחזור ונשנן ונעביר לפני עינינו את עבודתו מקדם, בבחי' 'ירושלמי שקלים יא.' "בעל השמועה עומד לנגדו", נזכור איך היה לימוד תורתו, את התמדתו בה בכל עת.

דודי אדמו"ר שליט"א ממנסי אמר לי כמה פעמים, כי זכורה לו התמדתו עוד בימי נעוריו בגרוסוורדיין, שהיתה נפלאה עד מאוד, ממש באופן שא"א לשער ולתאר.

כ"ק מרן אדמו"ר זיע"א במשא קודש לטובת "מפעל עזרת נשואין"

אולם לא רק מעצמו דרש כן, אלא השפיע זאת על כל סביביו, כל מי שהסתופף בצלו לא יכול היה לנוח ולשבת בשלוה, כי הוא דרש ותבע, ער האט געמאנט און געפאדערט. בכל עת היה תובע מאיתנו עדת מרעיתו שיראו לנצל עיתותיהם לטוב, הוא עמד על המשמר ולחם בעוז נגד ביטול הזמן לריק ולבטלה. ובעת שבאו אליו לבקש איזה קבלה טובה לכבוד ימי הולדת וכדו', היתה תשובתו שגורה על פיו, כי הנכון ביותר שיקבלו על עצמם לשמור על הזמן ולא לבטלו לריק.

בואו חשבון

ונראה עוד לפרש הכתוב הנזכר, על ענין חשבון הנפש. נשים ונצייר לפני עיני שכלנו גם זאת - כמה

בספה"ק איתא, כי ביומא דהילולא הצדיק בא ממרום שבתו להאי עלמא. אבי הק' נמצא כעת עמנו, ואם כן מחויבים אנו להתבונן שוב בעינינו בעבודתו הק'.

כאשר מעלים אנו בזכרוננו את דברות קדשו בכל עת, 'די גישמאקע זיסע דברי מוסר, חאפט א קלעמעניש' [ליבי נצבט] - עת שמתעמקים לחשוב האם אכן צועדים אנו באמת לאור דבריו. ברם, עדיין הדבר בידינו...

מכתב קודש מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ליבולחט"א מרן אדמו"ר שליט"א שנשלח מסט-מוריץ שבשווייץ בקיץ תשל"ג

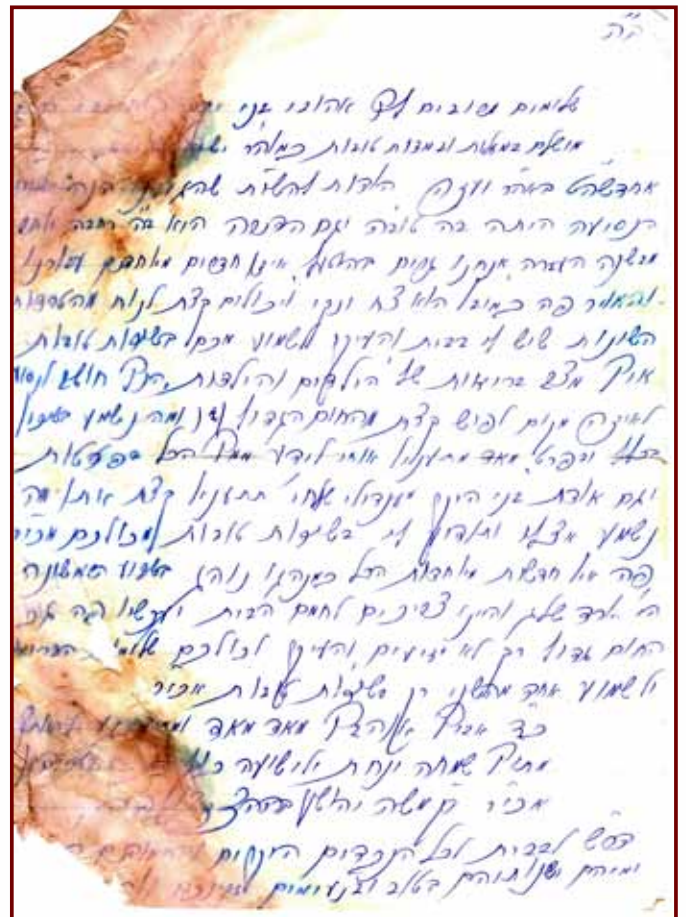
ב"ה
שלומים מרובים לך אהובי בני יקירי וחביבי
הרה"ג מושלם במעלות ובמדות טובות
כמוה"ר ישראל שליט"א
אחדשה"ט באה"ר ועזה.
הודות להשי"ת שהגיענו הנה בשעטומ"צ.

הנסיעה היתה ב"ה טובה וגם הדירה היא ב"ה רחבה יותר מבשנה העברה.
אנחנו גרים בהוטל, איזו חדרים מיוחדים עבורנו, והאוויר פה כמוכן הוא צח
ונקי ויכולים קצת לנוח מהטרדות השונות שיש לי בבית. והעיקר לשמוע מכם
בשורות טובות. איך מצב הבריאות של הילדים והילדות, הנך חושב לנסוע
לאיזה מקום לפוש קצת מהחום הגדול? ומה נשמע בשיכון בכלל ובפרט.
מאוד מתעניין אותי לידע ממך הכל בפרטות, וגם אודת בני היקר מענדילי שיחי'
תתעניין קצת אתו מה נשמע אצלו, ותודיע לי בשורות טובות מכולכם אכ"י.
פה אין חדשות מיוחדות, הכל כמנהגו נוהג, בשבוע הראשונה הי' יורד שלג
והיינו צריכים לחמם הבית, ועכשיו פה ג"כ החום גדול, רק לא מזיעים. והעיקר
לכולכם שלומות הבריאות, ולשמוע אחד מהשני רק בשורות טובות אכ"י.
כ"ד אביך אוהבך מאד מאד, ומתגעגע לראותך מתוך שמחה ונחת ולישועה
כללית במהרה דין אכ"י

הק' משה יהושע בהה"צ צצללה"ה

דר"ש לבבית לכל הנכדים היקרים והחמודים, ה' ... ימיהם ושנותיהם
בטוב ובנעימים, וזינכם אה...

תודתנו להרה"ג ר' יעקב מרדכי שליט"א בן מרן רבנו שליט"א על מסירת המכתב לפרסום

הערות, הוספות והוראות בכתי"ק מרן רבנו הק' זי"ע על גליונות פרטיכל מאסיפת הור' תלמידי הת"ת בקרית יוניץ

ביום ח' באדר ב' תשכ"ב

מגזי הרה"ח שלמה בר"מ קליין

אם כי אמנם רבנו הק' זי"ע היו כל ימיו ושנותיו קודש לה' למעלה מהשגת אנוש בחי' סולם מוצב
ארצה וראשו מגיע השמימה, בכל זאת כאשר היתה נדרשת התעריכותו בעניני חינוך והנהגה, היה יורד מן
הרה אל העם ומקדיש מזמנו ומבחו לחינוך וחינוך בדקי הבית ונכנס בעובי הקורה בפעילות מעשיות להביא
את הענינים לתכלית השלימות.

במסמך ההיסטורי שלפנינו נוכל לעמוד במעט קט על הדבר הזה.

המדובר באסיפת הורים ומתנכים לשיפור עניני החינוך בתלמוד תורה בשיכון בשנת תשכ"ב. אחר
שקיבל רבנו את הפרוטוקול לעיון ולהביע חוות דעתו על הענינים שנידונו בעת האסיפה, פעל ועשה להביא
את הפתרונות לכל הדברים הטעונים חקון ושיפור וכדלהלן:

באסיפת ההורים המיוחדת שהתקיימה ביום ח' באדר ב' תשכ"ב, נידונו ענינים שונים לחקון ולשיפור דרכי
החינוך בת"ת. במהלך הכינוס הציע הרה"ח ר' נחום ברכר ז"ל - מראשי הקהילה - להביא את כל התלונות לפני
הרה"ח זי"ע מרן אדמו"ר זי"ע, שכיהן בימים ההם כרב אב"ד שיכון יוניץ.

הרה"ח ר' שמעלקא דכנר ז"ל - מהנהלת הת"ת, קיבל את ההצעה בהסכמה, ובחרו חברי המשלחת שיעלו
את הדברים בפני רבנו זי"ע.

ככל הנראה, קיבל רבנו את דפי הפרטיכל לעיון ולביקורת, ולקבלת חוות דעתו והוראותיו. רבנו ציין בעד
הדברים בכתי"ק, בקצרה, תגובה על הנאמר, ובשולי הגליון הוסיף הוראות למעשה.

לפנינו קטעים מתוך הפרטיכל, ופענוח ההוספות בכתי"ק רבנו זי"ע:

עמוד 1. על הצעת הרה"ח ר' נחום ברכר ז"ל להקדיש תשומת לב לענין לימודי חול, ציין רבנו זי"ע בעד:
בקורת חול.

על תלונות הרה"ח ר' יצחק שרגא פרידמן ז"ל, ציין רבנו בעד את תמצית הבעיה: איחור המלמדים.

עמוד 2. על הצעת הרה"ח ר' בעריש כ"ץ הי"ד שהמלמדים יגיעו אל הת"ת בבוקר לאחר טעימת שחרית, ציין
רבנו זי"ע: צדק - כלומר - הטענה מוצדקת.

בסעיף 2 מהצעות ר' בעריש הי"ד, לערוך תוכנית לימודים וסדר יום לבין הזמנים, גם ציין רבנו זי"ע: צדק,
שההצעה מוצדקת.

בהצעה מס' 5 להתניח לימוד פרקי אבות כשבת עם התלמידים, ציין רבנו בעד: כן. כלומר נכון הדבר וראוי לביצוע.
בשולי הגליון ציין רבנו זי"ע לעצמו, בראשי פרקים, דברי סיכום: ישראל קינד - כנראה הועידו רבנו לאחר
התפקידים שנידונו באסיפה.

אודת הפאנז השגחה, היינו השגחה בשעת ההפסקה.

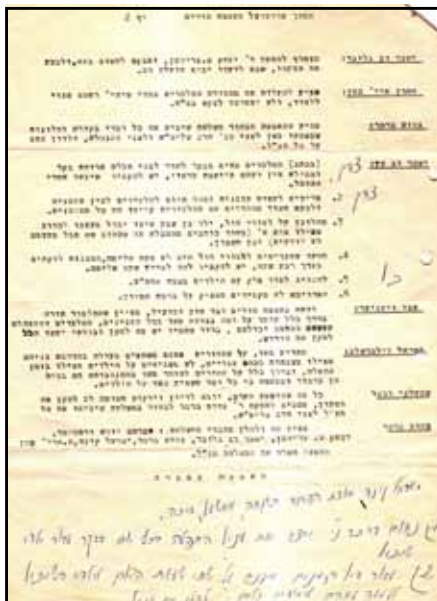
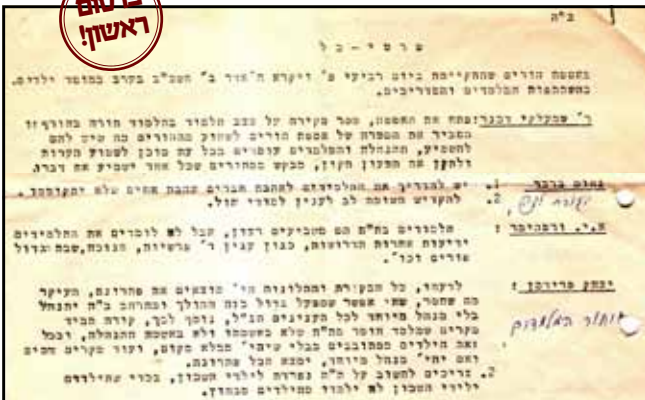
וואשען - נטילת ידיים.

ברכה - לחנך את התלמידים לכוונה יתירה בעת אמירת ברכה.

להלן רשם רבנו זי"ע 2 סעיפים שהחליט עליהם:

1. נחום ברכר נ"י יסדר את ענין התפילה בכל יום בבוקר עבור ילדי שיכון - כפי שנידון באסיפה.

2. עבור בין הזמנים, סידור על שתי שעות ביום, לילדי השיכון, ללמוד עמם לימודים קלים, לחלק את
ענין (?) - גם כאן כפי שנידון באסיפה.

חבר'נ כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א
בתפילה ע"י הציון הק' - הילולא קדישא קמא

ומשה היה רועה

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א

חבר'נ כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע

בשולחנו הטהור של מרן אדמו"ר שליט"א

לכבוד סעודת מלוה מלכה והתוועדות כללות אנ"ש

לרגל יומא דהילולא קדישא קמא - מוצאי שב"ק כ' באדר תשע"ג

כפי שכל אחד מכם יודע, חמי כ"ק מרן אדמו"ר זכר צדיק לברכה, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, השריש וחניך במשך כל ימי חייו, אנשים נשים וטף, צעירים ומבוגרים, לאהבת תורה ויראת שמים, בקדושה ובטהרה, ופעל כזה בכל כוחו ואף למעלה מכוחותיו, וכל דברי התורה,

מהי זיוניץ - את זה אינני צריך לתאר בפניכם, שהיה את זאת כל אחד רואה במוחש וכל אחד יודע. אולם הכל הוא 'טוב שם משמן טוב' - כלומר כל זה הוא מכוח הצדיקים מנהיגי העדה, שהם, בגדלותם בתורה, בקדושתם ובטהרתם, השרישו בלבבות בני ישראל תורה, יראת שמים, קדושה וטהרה.

נתבקשתי ע"י גיסי הרבי שליט"א לשאת דברים לכבוד ההילולא.

איתא במדרש תנחומא בפרשת השבוע (ויקהל) על הפסוק 'ראו קרא בשם בצלאל בן אורי בן חור' - זה שאמר הכתוב (קהל ז, א): 'טוב שם משמן טוב ויום המוות מיום היוולדו'.

כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א בהגבהת הכוס לכ"ק רבנו זי"ע

בקריאת המגילה פורים תש"ס מימין האדמו"ר מבעלזא שליט"א

רבנו זי"ע בכיקור אצל חדב"נ האדמו"ר מבעלזא שליט"א

השיחות והדרשות שאמר במשך כל ימי חייו, היו להשריש ולהכניס יידישקייט בלבבות ישראל.

'יום המוות מיום היוולדו' - הוא היה צדיק יסוד עולם מיום היוולדו, כידוע לכל, וכפי ששמענו מפי הזקנים שזכרו אותו מתקופת מגוריו בגרוסוורדיין - חתני זצ"ל ביחד עם אחיו שליט"א להבחל"ח, היו יושבים לבדם בביהמ"ד, ללא חברים, ולומדים בהתמדה ובעמל עצום. וכך נהג כל ימי חייו עד לשארית כוחותיו האחרונים ממש.

אינני מדבר כאן על 'מופתים', אלא על ההתמדה שלו, שאת זאת ראו כולם במוחש. כל דקה וכל שעה בחייו היו מחושבים. בצעירותו, כשהייתי גר פה בקרית ויוניץ, עמדתי לפעמים מאחורי חלון ביתו כדי לשמוע את הקול-תורה, כפי שהיה לומד ויגע בהתמדה כל ימי חייו.

זהו דבר שאנו צריכים ללמוד ממנו - איך לנצל את הזמן כדי לחטוף עוד דף גמרא ועוד דף גמרא, עוד לימוד התורה, ועוד. זהו אפוא התפקיד שלנו ביום ההילולא דיליה, להתבונן בדרכיו הקדושות, איך היה אצלו לימוד התורה, ואיך היתה עבודת השם, שהיו באופן שנשגב מאיתנו להשיג.

ברצוני לחזור על דבר תורה שאמר כמה פעמים: כתיב (דברים לב, יח) 'צור ילדך תשי', 'תשי' ר"ת תורה שבת יסוד. על שלושה דברים אלה היה מעורר כל הזמן והיה מחדיר תדיר בקרב הציבור את חשיבות הדברים האלה. 'תורה' - לדעת איך צריכים ללמוד. 'שבת' - איך צריכים לערוך את השבת קודש, התפילות ועריכת שולחן השבת. 'יסוד' - כל אחד מכם בוודאי זוכר איך שהיה נזהר בשמירת העניינים, איך שהיה מהלך ברחוב בקדושה ובטהרה. כל אחד יכול היה לראות זאת, ולא היו צריכים לשם כך לאמונת צדיקים, כי בעינינו ראינו כמה היו עיניו הקדושות שמורות, כל ימי חייו, הן בצעירותו והן בזקנותו. ופירש על דרך זה את הפסוק 'צור ילדך תשי ותשכח א-ל מחוללך', אם שומרים את התורה והשבת וקדושת היסוד כראוי, אזי 'ותשכח א-ל מחוללך' - מלשון משכח שכחי, כי אז הקב"ה מזדמן ושכיח לפני האדם.

כך פירשו גם בספרי בית ויוניץ את הכתוב (שמות ג, א) 'ומשה היה רועה את צאן יתרו', 'ומשה' נוס' וזאת התורה שם משה - רומז לתורה, 'ומשה' נוס' היתה מטתו שלמה - רומז לקדושה, 'ומשה' נוס' שבת מכל המעשים - רומז לשב"ק.

התפקיד המוטל עליכם כיום הוא לסייע לכך, שהרבי שיחיה לאורך ימים ושנים טובות יוכל להמשיך בעבודת הקודש של אביו זי"ע, ויוכל להשפיע הלאה לחסידים תורה, שבת ויסוד.

השי"ת יעזור שזכותו של אותו צדיק וקדוש יגן על כולנו ועל כל ישראל, הרי כולנו זקוקים לישועות - שכל כלל ישראל וגם היחיד ייושע במה שצריך. השי"ת יעזור שכל התפילות שהתפללו ושעוד יתפללו על ציונו הקדוש, יתקבלו לרצון לפני אדון כל, און מלכות ויוניץ זאל זיך ציעהן כמו שנמשכה מאז ייסודה על ידי בעל ה'אהבת שלום' ועד היום הזה, עד ביאת גואל צדק במהרה.

קביעת יומא דהילולא רבה נ' באדר בשנה מעוברת

הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א

ראב"ד בד"ץ ויזניץ

דומ"צ בביד"צ דמרח"ש ואזנר שליט"א

ורב שכונת "אור החיים" בני ברק

וע"פ הנ"ל נראה שקדיש וכדו' יש לומר בשניהם כמ"ש הרמ"א דיש מחמירין כן, וכן דעת הגר"א לעיקר. אמנם מה שנוהגים לעשות דברי מצווה כנ"ל כמו סיום הש"ס וכדו', נראה דיעשו בראשון, לא מיבעיא לדעת הרמ"א וגדולי אשכנז והמנהג דיש לעשות בראשון, וידוע דהמנהג קובע הדין בזה, אלא אפי' לדעת החת"ס דסובר דלענין תענית יא"צ יש לנהוג בשני, היינו דווקא לענין תענית משום אקדומי פורענותא וכדו', אבל לענין שאר הדברים העושים להתחזקות בעבודת השי"ת, כבר כתב החת"ס דיש לנהוג כן בראשון, משום זריזין מקדימין למצוות ומשום אין מעבירין על המצוות. ואף אם ירצה בע"ד לחלוק בדעת החת"ס דבחר היא"צ גרידא, מ"מ יש לנהוג כמ"ש הרמ"א בשם מהרי"ל ותה"ד, שהמנהג באדר הראשון [ובספרי "ויקהל משה" (ח"ב) הארכתי בביאור השיטות והצדדים בעניינים רבים הנוגעים לחודש העיבור, עיי"ש].

א. המהרי"ל בתשובה (ס' קיב) וה"תרומת הדשן" (ס' רצד) כתבו באריכות לבאר דצריך לנהוג יארציט באדר הראשון, וכתבו שכן המנהג, וכן כתב ברמ"א (או"ח ס' תקסח ס"ז) דהמנהג להתענות בראשון, והוסיף הרמ"א דיש מחמירין להתענות בשניהם, אמנם המחבר כתב להתענות באדר השני, והקשו עליו המג"א והגר"א, ואכן דעת הגר"א להתענות בשניהם.

ב. החת"ס (או"ח ס' קסג) כתב לענין שנה מעוברת כמה נפק"מ. א. אם קיבל אחד ע"ע דבר מצוה כגון ליתן צדקה ביום מסוים בחודש אדר, ינהג כן באדר הראשון דזריזין מקדימין למצוות, ומשום אין מעבירין על המצוות. ב. קיבל עליו דבר שמחה, ינהג באדר השני כמו בפורים. ג. דבר המצער ותענית שקיבל ע"ע, ינהג בעצמו בחודש אדר השני משום אקדומי פורענותא לא מקדימין. ד. קדיש יאמר באדר השני שעיקר הדין בשני. ה. קיבל ע"ע להמנע מאיזה תענוג ואין בו טרחא, ינהג בשניהם.

נשאלתי ע"י הגה"צ מורנו ראש הישיבה שליט"א בענין קביעת יום היא"צ של רבנו הגאון הקדוש, שר התורה והיראה, עמוד צלותהון דירשאל, כ"ק מרח"ש אדמו"ר זצלה"ה זי"ע, שנשתלק לחיי עד ועלה בסערה השמימה ביום המר כ' באדר תשע"ב - שנה פשוטה, ועתה שהיא שנה מעוברת, באיזה חודש יש לנהוג מנהגי יומא דהילולא דילי', אם בחודש אדר הראשון, או בחודש אדר השני, או בשניהם.

הנראה לענ"ד כי יש לנהוג יארציט בשני החדשים הן באדר א' והן באדר ב' לענין אמירת קדיש להתפלל לפני החיבה ושאר עניינים. אמנם בענין מה שנוהגים חסידים ואנשי מעשה תלמידיו שהיו מקושרים אליו והלכו לאורו, להושיב ישיבה על קברו בהתכנסויות חיוזק בעבודת השי"ת ע"י חזרה ושינון מאמריו הק' והנהגות קדשו, לסיים הש"ס ועריכת השולח"ט, יש לנהוג בעיקר בחודש אדר א' והטעם כדלהלן:

רבנו זי"ע ומימין הרה"ק רבי שלום נח מסלונים זצ"ל בירושלים בשנת תש"ו, באסיפת קבלת פנים ש"ועד הישיבות" ערך לכבוד הגאון ר' אליעזר סילבר זצ"ל כשביקר בארה"ק

רבנו זי"ע עם כ"ק אדמו"ר מערלוי שליט"א. במרכז הרה"ק רבי שלום נח מסלונים זצ"ל

ניצוצין קדישין מבוצינא דנהורא

ילקוט שיחות, עובדות ואמרות מופלאות מרבנו הקדוש זי"ע
מרשימות הגאון ר' ישראל מילר שליט"א • חבר בד"ץ ויזניץ וראש כולל חו"מ קרית ויזניץ
בעריכת הרב שלמה יוסף אוביץ שליט"א*

לימוד התורה

רבנו זי"ע אמר לי פעם, שהיום הוא דור חלש, ושהוא לוקח אחריות על להקל בתעניות ועל אכילה לפני התפילה, אבל על ביטול תורה - אינו לוקח אחריות.

הייתי נוכח בטיול בשווייץ, שרבנו אמר: "אנשים מחפשים לשמוע חדשות, אני לוקח על עצמי לספק לכולם חדשות יום יום בתוה"ק". העיר אחד, הרבי מתכוון בוודאי למאמרם (ספרי ואתחנן ח) "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", ענה לו רבנו: "לא כ'חדשים', אלא חדשים ממש, סוגיות ועניינים שלא למדו אף פעם!" פעם אמר רבנו לחותני הרה"ח ר' ברוך ולצר ז"ל, שהוא אינו לומד תורה עבור עצמו אלא עבור כלל ישראל.

שמעתי מהמשב"ק הרה"ח ר' הערשיל כץ שליט"א, שבימי חנוכה היה נוהג רבנו לסיים את כל הש"ס.

בתחילת הנהגת רבנו התפלל מנחה מאוחר מאוד, ממש סמוך לשקיעה, והסביר: כשמגיע סוף היום ואני רואה שלא עשיתי כמעט כלום, אזי הנני נוטל גמרא "און חאפ אריין א פאר בלאט גמרא".

עולם הזה ועולם הבא

פעם בקוויטל בקודש פנימה, אמר לי רבנו: "מענטשען בייטן-אויף תענוגי עוה"ב, פאר תענוגי עוה"ז, וואס דאס איז נאר א תענוג לפי רגע, לפי שעה, און רוחניות איז נצח נצחים וואס מען קען גארנישט משיג זיין" [= אנשים מחליפים את תענוגי העוה"ב בתענוגי העוה"ז, שאינם אלא תענוגים זמניים, ולעומתם רוחניות היא נצחית שאינה ניתנת להשגה].

"סישטייט און ספרים הק', אז ווען א מענטש קומט ארויף אויף יענער וועלט, און ער זעהט די תענוגים, איז ער מסכים ער זאל נאך א מאהל אראפקומען אויף דער וועלט, און ער מיט די משפחה זאלן לעבן דאס גאנצע לעבן בעירום ובחוסר כל, און ליידען יסורי איוב, אבי ער זאל זוכה זיין צו די לעכטיגע מינוט פון עוה"ב. און דא ווייסט מען אז

*בתוספת נופך שלו

איך הוא מתפלל. אמר לו הלה: אפילו אם הצלחתי לפעמים להתפלל טוב, אבל תיכף לאחר התפילה אינני מרגיש שום התעלות. נענה לו רבנו: "צריכים להסמך תיכף לאחר התפילה לימוד, ובפרט ספרי מוסר ויראה, אז נשאת ההתעוררות!"

הרבה פעמים אמר: "בלי הכנה לתפילה, זה כמו שרוצים שמכונית תיסע בלי דלק".

קרוב משפחתי סיפר לי, שרצה פעם להיכנס עם קוויטל. עד שהגיע תורו - הלך להתפלל מעריב, ובינתיים הניח את הקוויטל בתוך ספה"ק "אמרי חיים". כשנתן את הקוויטל לרבנו, אמר לו: "ס'איז שוין א גיליינט קוויטל".

אמר לחותני הרה"ח ר' ברוך ז"ל, שאת הקוויטל שלו הוא מכיר ואינו צריך לקרואו.

תיקון נשמות

פעם כשחזר מחו"ל, עברו המוני אנ"ש לקבל שלום. ביניהם עבר אברך אחד מב"ב ונתן שלום. רבנו אחז בידו ואמר לו: "דיין טאטע איז ביי מיר געוועהן אין סט-מורייץ". והסתכל עוד בפניו ואמר לו: "דו פארשטייט וואס איך מיינ'?" [= הינך מבין למה אני מתכוון?] האברך התבלבל מאוד, כי אביו נפטר כבר לפני שלוש שנים. לאחר כמה ימים הוא נכנס שוב, ואמר שהוא מבין שרבנו רוצה ממנו דבר מה. נענה לו רבנו: "כן, תלמד יותר משניות ותיתן יותר צדקה לעילוי נשמתו".

שמעתי מהגה"ח ר' ישראל זילברשלג ז"ל, שפעם אחת אחה"צ אף אחד לא היה שם, והוא ישב במקומו בחוץ ועסק במלאכתו. פתאום פתח רבנו את דלת חדרו, ושאל אותו: "האם אתה מקנא ביי?" וסגר את הדלת.

פעם בטיול בשווייץ הגענו למקום לא מוכר, ונעמד ואמר שבמקום זה עוד לא תיקנו שום דבר, אמר דברי תורה והמשיך ללכת.

בשמים עליותיו

חותני ז"ל סיפר לי, שהוא סיפר פעם משהו לרבנו, ורבנו אמר לו שהוא יודע מכך. שאל אותו חותני: מהיכן? ענה לו רבנו: "כ'האב געזעהן און הימעל" [=

עוה"ז מיט זיינע נארישקייטען איז גוט..."] בספרים הק' מובא, שכאשר האדם מגיע לעולם העליון והוא רואה את תענוגיו, הוא מסכים לשוב לעוה"ז, שהוא וכל משפחתו יחיו כל ימיהם בעירום ובחוסר כל, ושיסבלו יסורי איוב, ובלבד שיזכה לרגע המאיר של העוה"ב. ואילו כאן יודעים שהעוה"ז והבליו טובים הם...].

פעמים רבות אמר, שכשהוא תובע משהו ברוחניות, כוונתו היא שיהיה לשומע עוה"ז, ולא על העוה"ב.

פעם נכנסתי אליו ואמר לי: "ישראל! אתה עוד חושב שיש עוה"ז? זה כבר פשט את הרגל! ואם אתה מסתפק, תבוא פעם ערב אחד לעמוד כאן בחדרי, ותראה איך נראה העוה"ז".

פעם בקידוש דצפרא דשבתא היו אנשים קצת מודרניים, רבנו דיבר בענין חינוך, להשאיר דורות ישרים, ואמר בזה"ל: "איך קען א ביסל דעם מלאך דומה, ער דערשרעקט זיך נישט גארנישט פון א קדיש, ביי איהם איז קובע ווער ס'זאגט דעם קדיש!" [= אני מכיר קצת את המלאך דומה, הוא אינו נבהל מקדיש, אצלו קובע מי הוא האומר את הקדיש]. וסיפר, שכאשר היה בבוקארעסט נכנסו יהודים גלויי ראש ל"מלבי"ם שוהל", הניחו מטפחת על הראש ואמרו קדיש - מה זה שווה? ...

קריאת קוויטלעך

פעם, בבוקר לאחר התפילה הזכרתי את אחד מב"ב. למחרת לאחר התפילה, שאל אותי אם המצב השתפר. לאחר שבועיים בערך נכנסתי עם קוויטל, ורבנו לא שאל אותי כלום. כשרצה להניח את הקוויטל הזכרתי את הנ"ל. לקח רבנו שוב את הקוויטל, עיין בו, ואמר: "נכון שכבר יותר טוב?"

סיפר לי אחד שנכנס פעם עם קוויטל, ולפני זה היו לו כמה ימים קשים בעבודת השי"ת. כשלקח רבנו את הקוויטל, שאל אותו מה נשמע עימו, והוסיף: "איך זעה אז דער יצה"ר האט דיך שוין אפגילאזט" [הנני רואה שהיצה"ר כבר עזב אותך!]

סיפר לי אחד שפעם בקוויטל שאל אותו רבנו

לאחר שהרהר מעט, נענה רבנו ואמר: "לשמוע מה שהרבי אומר זו באמת זכות, זו באמת זכות גדולה לשמוע מה שהרבי אומר. רבי אינו אומר סתם, רבי אומר מה שהוא רואה בשמים".

טהרת האברים

פעם בשווייץ עצר רבנו נסיעתו, ולקח אותי איתו למקוה, באומרו להרה"ח ר' מאיר רוזנבוים ז"ל: "אם מישהו רוצה ללכת למקוה, חייבים לקחתו!"

לפני כל חג דיבר הרבה על הכנת טהרת האברים, "אויסוואשען די אברים" [= לרחוץ את האברים] שאז מרגישים את קדושת החג.

נסיעות לקברי צדיקים

בענין נסיעה לקברי הצדיקים בחו"ל, שאלתי פעם את רבנו מה דעתו, ורבנו ענה לי: "איך האלט שטארק פון דינען דעם אויברשטער און שטיבעל אדער און בית המדרש". בענין הנ"ל אמר לי: "אם זה היה תלוי בי, לא היתה לסוכני הנסיעות פרנסה..."

פעם אמר לי: "ביקשו ממני לנסוע לחברון, והבטיחו שתהיה שם שמירה". ואמר רבנו: "אם צריכים שמירה, טויג שוין נישט [= זה כבר לא טוב], אני ירא אפילו מזריקת אבן קטנה".

תפיסת המחשבה

את מדרגת תפיסת המחשבה, שהיא דרגת צדיק גמור, נוכחתי לראות כמה פעמים.

פעם חיכיתי להיכנס לקבל שלום, לאחר שחזר מנופש, ובינתיים אמרתי פרשת היראה והתחלתי פרשת התשובה. באמצע נפתחה הדלת ונכנסו הרבה אנשים יחד. כשנתי שלום, שאל אותי אם כבר עשיתי תשובה?

פעם אחת כשנכנסתי בימי הספירה, והיה תמוה לי מפני מה בוכה רבנו באמירת התיבות "שבע שבתות תמימות תהינה". לאחר קריאת הקויטל וברכתו, החל רבנו לומר לפני את הנוסח של ה"לשם יחוד" וכו', ואמר לי, ללא שאלתי: "אתה יודע מה הכוונה ב'שבע שבתות תמימות תהינה'? זיבען ריינע וואכען..."

כשעמדתי פעם מאחורי רבנו בקידושא רבה, וראיתי שטרם להושיב את כל האורחים, תמהתי לעצמי, הרי לשם כך יש גבאים. רבנו הסתובב אלי מיד, ואמר לי: "נו... הכנסת אורחים..."

פעם בשולחן הטהור הרהרתי שכבר מזמן לא הגיע אלי כוס של ברכה, ומיד שלח לי רבנו.

בשעת קוויטל שאל אותי רבנו על ענין מסוים שבדיק רציתי לשאול עליו.

הקדושה קו ומסגרת על השולחן - ששום דבר לא יפגע במידת השמחה שלי".

פעם בשווייץ הבחין רבנו באחד הבחורים, ואמר לו: "מען דארף האבן א פרייליכען שטערן, נישט א ציקנייטשטען" ... [= צריך שיהיה מצח שמח, ולא מכורץ...].

עניני שידוכים

פעם ביקשתי מרבנו שיברך שאמצא את הזיווג הנכון. באותה הזדמנות אמר לי, שהוא חושב שאין בדורנו מי שיוודע בעניני שידוכים, אם זה הזיווג האמיתי ששייך לו.

בענין להתחתן בגיל י"ח, נוכחתי כשרבנו זי"ע אמר ליבלחט"א הגר"ש וואזנר שליט"א: "כיוון שזה כתוב בשו"ע (אהע"ז סי' א) אפשר לקיים, ומה שזה לא הולך, זה מפני שמחפשים כבוד או כסף".

באותה הזדמנות אמר: מה שאמרו חז"ל (סוטה כא.) תורה מצילה מיצה"ר, זה רק אם עושים קודם מה

הגאון ר' ישראל מילר שליט"א עם חותנו הרה"ח ר' ברוך ולצר ז"ל אצל כ"ק רבנו זי"ע

שבאפשרותו, דהיינו לשמור את ענינו, את פיו וכו'. אמר הכותב (ש.י.א.): בבחורתי למדתי בשיבת פוניבז', וכשנכנסתי עם אבי ז"ל לקוויטל, שאל רבנו "מה דבר שידוכים?" ואבי ז"ל ענה שאני עוד צעיר. הביא רבנו את דברי החיד"א ב"נחל קדומים" האומר עה"פ "והוא אשה בבתוליה" (ויקרא כא, ג), "והוא" עולה י"ח, רמז בן י"ח שנה לחופה [וכן איתא בבבא"ט], והנה הסודות של התיבות אשה בבתוליה יקח גם הם בגימ' י"ח, שהתורה כפלה ברמז זה כדי להורות על חשיבות הענין שאין לזלזל בו.

ולחיבת הקודש אעתיק את החיד"א זי"ע, וז"ל: ובא הרמז פעם ב' בסוף התיבות, לרמז, דגם באחרית הימים, בגלות החיל הזה, לא נשתנה הזמן. דהגם דעתה הגוף חלש, מ"מ, עתה הזקין היצה"ר ונתחזק בתוקף גדול.

עוד אמר הכותב (ש.י.א.): ידועה לי עובדה במשפחה שבהוראת רבנו אירסו את בנם בצעירותו, שלא כפי שסברו מראש להמתין יותר. הם נכנסו לקו"פ לאחר ה"ווארט", ואימו של הבחור אמרה: "אנו רוצים להודות לרבי על שהיתה לנו הזכות לשמוע בקולו".

ראיתי בשמים]. אח"כ הפטיר בעונותנותו: וואס זעה איך שוין אין הימעל [= מה אני כבר רואה בשמים]... הרה"ח ר' מאיר רוזנבוים ז"ל מצריך סיפור לי, שפעם בטיול בשווייץ סיפר לרבנו איזה ענין, ומה שהוא אומר על זה, ומה שרעהו אומר על כך וכו'. נענה לו רבנו: "אבער וואס ס'טוהט זיך און הימעל - ווייס איך!" [= אולם מה שנעשה בשמים - זאת אני יודע].

תפילה

היה רבנו מדרוך: "לחשוב לפני התפילה ווער שטעלט זיך דאווענען, און פאר וועמען" [= מיהו הניגש להתפלל, ולפני מי].

כשנכנסתי בערב יו"כ ואמרתי לרבנו שאני מבקש ברכה טובה, אמר בעונותנותו: "אונז קענען מיר גארנישט, נאר בעטען, בעט אליין" [= איננו יכולים לעשות דבר, רק לבקש, בקש אתה].

חשבון הנפש

רבנו היה מדרוך: "לעשות חשבון הנפש מהראש עד הרגל".

"יש תמרוך עצור" ברחוב. כך גם במסלול החיים - כל הזמן נוסעים ונוסעים, וצריכים לעצור ולהתבונן איך נוסעים".

פעם בקידוש אמר: "אצל כולם הזמן רץ מהר, השאלה היא רק כמה עובר הזמן".

פעם אחרת, גם היא בעת קידוש, שח: "יש אנשים שחיים את היום, ואינם חושבים גם מה יהיה למחר. אבל יש אנשים מחושבים, ששמים כסף בצד לגיל הפנסיה, כדי שיהיה להם ממה לחיות. ועליהם יש לי טענה, הרי לאחר מאה ועשרים שנה גם

צריך לחיות, למה לא שמים בצד לזמן ההוא. והזכיר את דברי תוכחת החוה"ל (שער התשובה פ"ז) "נפשי, הכיני צידה לרוב, אל תמעטי, בעוד בחיים חיותך ויש לאל ידך, כי רב ממך הדרך, ואל תאמרי למחר אקח צידה, כי פנה היום, ולא תדעי מה ילד יום. ודעי, כי תמול לעד לא ישוב, וכל אשר פעלת בו שקול וספור וחשוב. ואל תאמרי מחר אעשה, כי יום המות מכל חי מכוסה. מהרי עשות בכל יום חוקו, כי המות בכל עת ישלח חצו וברקו. ואל תתמהמה מעשות חוק דבר יום ביומו, כי כצפור נודדת מן קנה, כן איש נודד ממקומו".

פעם בשעת אמירת התורה בצווייטער טיש, כשהיה שרוי בהתרוממות, אמר: "אנשים חושבים כל הזמן על עצמם, אם אני כן טוב או שאני לא טוב. מי אני בכלל? ! הרי בזמן הזה אפשר לחשוב מבורא כל העולמים!"

מידת השמחה

אמר לי בהזדמנות: "הגם שאני עובר הרבה עגמ"ן, מכל מקום עשיתי לעצמי גדר - וסימן בידו

עניינים שונים

בימים הראשונים של מלחמת המפרץ בשנת תשנ"א, אמר לי רבנו שהישועה קרובה, ושחשב שזה ילך מהר יותר. רבנו אמר לי לכתוב לנשיא אמריקה בוש, שיתייצץ אתו, עם יהודי זקן, יושב אוהל, האומר שצריכים למחוק את בגדד ואת בצרה. באותו מעמד למד רבנו עם בני שפחד מהמלחמה, את י"ג ה"אני מאמין".

...

הרה"ח ר' זיידא איינהורן ז"ל מווייליאמסבורג סיפר לי פעם, שכל השנים בהיותו בצל הקודש בסוכות, הוא ישן בסוכה שבבית רבנו בקומה הראשונה למטה. שנה אחת, לאחר עריכת השולחן בליל חוה"מ, עד שהוא סידר את מיטתו וקרא ק"ש, ירד כבר רבנו מסוכתו שהיתה בקומה למעלה, ללמוד בסוכה למטה. כששאל ר' זיידא לפשר הדבר, ענה לו רבנו, שהשנה קיבל על עצמו "אוועק לייגן דעם שלאף ביז נאך די הייליגע טעג" [= לוותר על השנה עד לאחר הימים הק"], וכך היה כל הסוכות.

...

פעם בשווייץ התלונן אחד לפני רבנו שהוא סובל מאוד מגוי, וביקש מרבנו שישלח אותו מהעדה"ז. הוא סיפר גם מצדיק אחד שעשה כך. אמר לו רבנו: "אצלנו לא נהוג כך".

...

פעם במגביית של צדקה, אמר רבנו: "יהודי צריך שיהיה לו רצון להיות שותף בכל דבר טוב שיש בעולם, חלק גדול או חלק קטן, העיקר שיהיה לו חלק".

...

פעם בטיול בשווייץ שהתקיים ביום ראשון, לאחר שבת שהיו בה אורחים רבים ולא היה מוכן עבורם אוכל כדי הצורך, אמר: "צריכים להכין אוכל בהרחבה, נח לי שיזרקו לאחר השבת סירים שלמים עם אוכל, מאשר ידמה ליהודי אחד שאין מספיק".

...

פעם אמר בטיול: "לי מספיק קצת חלב וכמה בייסקוויטים לכל השבוע".

...

בשנה הראשונה בשווייץ שכחו להביא בורית עם הכשר מא". כשהציעו בעש"ק להשתמש בבורית מחו"ל, חשש רבנו לשיטת הגר"א (המובאת בביה"ל סי' שכו), הסובר שסיכה כשתיה, ומחשש חֶלֶב לא השתמש רבנו באותו עש"ק בבורית.

פעם בטיול בשווייץ חזר על האמרה של רבנו ה"אמרי חיים" זי"ע עה"פ (שמות יג, ה) "ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה", שהוא שילוב עבודת היראה של "זאת" הרומו לחשרי ע"ד הפסוק (ויקרא טז ג) "בזאת יבא אהרן", עם עבודת האהבה של ניסן הנרמזת ב"זה" ע"ד הפסוק (שמות יב ב) "החדש הזה לכם". ואמר רבנו: "לאאמו"ר היתה אהבה ויראה, ויכול היה לשלבם יחד".

...

פעם אמר בשם אחד מאדמור"י רוזין: "יהודי הוא מי ששומר על תרי"ג המצוות, שאם לא במה

הוא יהודי. א' ערליכער איד איז דער וואס פארגעסט נישט קיין רגע פון באשעפער. און וואס א גוטער יוד איז, האבען מיר נישט קיין השגה" = ערליכער איד הוא מי שאינו מסיח דעת לרגע מהשי"ת. ומהו צדיק? אין לנו השגה כלל].

...

פעם אמר בשם הקוברינער זי"ע, שאם היה יודע שפעם אחת בחיים היה עובר על איסור קל מדבריהם, היה מוותר על החיים. והסביר רבנו, שכל דבר רע, בין במזיד בשוגג, עושה פגם בנפש, והיהודים האלה שהיו דבוקים כל חייהם בהשי"ת, אם היה בהם איזשהו פגם, זה כבר הפריע להשפעת הקדושה שתחול עליהם, ועל כן היו מוותרים על חייהם.

...

חותני ז"ל סיפר לי, שהפציר פעם עבור ישועה למישהו. אמר לו רבנו: "אתה חושב שאפשר לעשות מה שרוצים? תדע לך, שכל מאורע שנעשה בעולם הכין הקב"ה מששת ימי בראשית עד סוף כל הדורות. הרבה אי אפשר לשנות, רק לפעמים אפשר לשנות משהו".

...

הוי עובדה ביהודי מאנ"ש שלא נפקד בזש"ק במשך שנים רבות, ומו"ח הניח את עצמו בעובי הקורה אצל רבנו להפציר עבורו. אמר לו רבנו: "מה רצונך?"

רבנו זי"ע בחופת הגה"צ רבי יצחק אייזיק וייס זצ"ל בן הרה"ק רבי יעקב יוסף מספינקא זצ"ל

האם יש ביכולתי לשנות את הטבע?," השיב מו"ח ז"ל, שאם הרבי רוצה הרי הוא יכול! ואכן לתקופת השנה נולד להם בן (כך סיפר הרה"ח ר' אפרים פישל גוטספולד הי"ו שהתלווה למו"ח בעבודת הקודש בלונדון).

...

פעם אמר רבנו: לפעמים אני חושב שלאחר קבלת הקוויטלעך אלך קצת לטייל, כפי פקודת הרופאים, אבל לאחר הקוויטלעך נעשה כל העוה"ז מאוס עלי.

...

פעם אמר רבנו, שעם המידה של כעס כבר סיים.

...

סיפר לי הרה"ח ר' מאיר רוזנבוים ז"ל, כי בשווייץ, הרבה פעמים הוא נכנס להזכיר שצמצלו, אמר לו רבנו: "אינך צריך להזכיר לי, איך האב אליין אנוניענען מיינע מענטשען" [= זוכר את אנשיו לטובה].

...

בט' בניסן אמר פעם: המצה והכוסות הם שטיקער פייער [= לשונות אש], מי שעוד יש לו טעם בגשמיית, לא יבין זאת.

פעם אמר רבנו ליהודי: "איך נעם נישט קיין אחריות קיין מאהל נישט, נאר אז איך הייס יענעם עפעס טוהן, נעם איך אחריות אז דאס וועט איהם זיין גוט בזה ובבא [= אף פעם איני לוקח אחריות, אך כאשר אני מצוה למישהו לעשות משהו, אני לוקח אחריות שזה יהיה טוב עבורו בזה ובבא].

...

פעם בפורים שמעתי את רבנו אומר להרה"ח ר' דוד אפל ז"ל: "איני נותן עצה ליהודי, עד שאני רואה שזה לטובתו בזה ובבא".

...

מחותנו של רבנו הרה"ק ר' משולם זוסיא מטשערנוביל זי"ע, סיפר לי שמרן ה"אמרי חיים" אמר לו שבבואו לשמים יגיד שהוא אביו של רבנו, וכמו שאמר מרן ה"אהבת ישראל" על בנו ה"דמשק אליעזר" זי"ע.

עוד אמר לי הרבי מטשערנוביל זי"ע כמה פעמים, שבספר התניא (ח"א פ"י) כתוב שיש בחינה של צדיק גמור ובחינה של צדיק שאינו גמור, ואמר לי שרבנו הוא הצדיק גמור בדורנו.

...

רבנו היה מסודר בזמן, ומסודר במוח. פעם בפרוס ימי הפסח, בקש חותני ז"ל שהיה מראשי הנהלת מוסדות ויזניץ, שיש לו להתייעץ אצל רבנו בענין חשוב ששייך למוסדות, ושרבנו יקדיש לו לשם כך זמן במנוחה. רבנו ענה לו שיבוא בערב פסח לאחר אפיית המצות. לפלא היה בעיני חותני ז"ל, שכאשר נכנס אל רבנו לאחר אפיית המצות שהיתה ביקוד אש קודש, ישב עמו במנוחה כאילו לא היה דבר, וכאילו שאין לפניו לערוך את הסדר הק'. רבנו שמע כל פרט בסבלנות, וענה על כל דבר בשוב הדעת מופלג.

...

ב"לכה דודי", כשהגיע לחרוז "בואי בשלום", שמעתי את רבנו אומר: "הריני מקבל עלי, על רמ"ח אברי ושס"ה גידי, קדושת שבת".

...

כשנחלש רבנו וכבר מיעט בדיבור, צילמתי את מכתבו של הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זי"ע, שכתב לחסידיו בערוב ימיו שימשיכו לחמוך בו, הגם שכבר אינו יכול לדבר עם כולם וכו', כי כעת הוא קרוב יותר לעולם המחשבה ומשם אפשר להשפיע יותר. מסרתי את המכתב למש"ב הגה"ח ר' ישראל זילברשלג ז"ל, שחיוק בכך את אנ"ש. לפי בקשת הרבנית תליט"א א"ח של רבנו זי"ע הקראתי את המכתב לפני רבנו. התייפח רבנו בבכי, ואמר: "אני רוצה להשפיע, אבל לא תמיד נותנים לי".

...

מרגלא בפומיה: כשבא אורח, הבעה"ב הולך לפניו להראותו איפה להיכנס. אך כשהשטרים תופסים גנב הם הולכים מאחוריו שלא יברח. כמו כן היצה"ר, לפני החטא הוא הולך לפניו להראות לו את סחורתו, ואח"כ, לאחר החטא, הוא עולה ומשטין. וזה שמתפללים "הסר שטן מלפנינו ומאחרינו". פעם הוסיף, שזה מה שאומרים "זכרתי לך חסד נעורייך לכתך אחרי במדבר" (ירמיה ב, ב), שלכלל ישראל היו אמונה ובטחון, והקב"ה לא חשש שיברחו.

מעשרת אש לזהב

רבנו זי"ע עם המשמשים בקודש ר' הערשיל ור' אהרן צבי מאיר הי"ו בנאות דשא

שיחה מלאת הוד, ערגה, כיסופים ורגשי קודש, עם המשמשים בקודש הקרובים אליו ביותר, שזכו לעמוד ולשרת בקודש פנימה, במסירות ובנאמנות רבה, הרה"ח ר' צבי הערשיל הכהן כ"ץ שליט"א והרה"ח ר' אהרן צבי מאיר גוטסמן שליט"א * וילוו עִלְיָהּ ויִשְׁתַּחֲוּהָ

רבנו הק' בבואו אל אוהל מועד בהקהילו את העם, אך לא זכה לראות את עבודת הקודש בבית פנימה. אתם אלו אשר זכיתם לכך, הואילו נא לשתף אותנו במקצת ממה שענייכם ראו ולא זר".

"האמת", פותחים שניהם יחדיו, "שמתוך החדר פנימה, איננו יודעים ולא ראינו. את הדברים אותם חפץ להסתיר מעיני בשר, הסתיר אף מאיתנו. לא רק מאיתנו, אלא מכל הקרובים אליו ביותר. את עבודתו הטמירה כאשר היה ספון בחדרו פנימה, לא ידע איש ולא נדע לעולם. לא שיתף אותנו ולא שום נכרא בעולם בענייני הרוחניים, בחי' 'סוד ה' ליראי'. לא גילה על סדרי לימודיו ולא משאר ענינים רוחניים. 'שביליו במים רבים ועקבותיו לא נודעו'. והדברים מבהילים איך גם ממי שהיו עמו במחיצתו בימים ובלילות, תמידן כסדרן, עשרות בשנים, הצליח רבנו להסתיר כל הדברים שרצה להסתיר... אנו יכולים רק להעיד על דברים אשר אולי ראינו בין בתרי השיטות, ולא מעבר לכך".

ההסתר שבנסתר

ידוע מה שמספר מרן אדמו"ר שליט"א, שהיה לרבנו זי"ע שיעור קבוע עם אביו רבנו ה"אמרי חיים" זי"ע בספר "ברית כהונת עולם" העוסק בתורת הח"ן. האם, ממה שידוע לכם, אף בשנות כהונתו בהנהגת העדה היה רבנו עוסק בתורת הנסתר ובלמוד ח"ן?

אמנם, מספר ר' הערשיל, על אף שכידוע היו

והשתדלויות, להאיר במקצת, להטעימנו ולו במעט, לשבת עמנו לשיחה ולגלות 'רק ממה שמותר לגלות'... והמועט הזה, ה'מגלה טפח ומכסה טפחיים' אשר הואילו לשתף בזה, מחזיק כה רב, ה'מעט' הזה בעצמו, אוצר כלום הוא לאין ערוך...

"המשמשים בקודש" - פתחנו את שיחתנו עם צמד המשמשים המסורים והוותיקים הרה"ח ר' צבי הערשיל הכהן כ"ץ שליט"א והרה"ח ר' אהרן צבי מאיר גוטסמן שליט"א - "הם אלו אשר זכו להיות קרובים אל רבנו זי"ע. עיניהם ראו את מה שהיה מכוסה ומוסתר מעיני הכלל, אשר זכו לראות את

רבנו זי"ע עם המשמשים בקודש ר' הערשיל ור' אהרן צבי מאיר הי"ו בנאות דשא

ראיין: הר"ר שלמה בר"מ קליין
ערך: הר"ר גבריאל יוסף פולק

שנתיים הימים שחלפו, לא הועילו במאומה להכחות את הגעגועים הצורבים. אדרבה, רגשי הלב הומים וגוברים, הומה הלב. ועם התקרב יומא דהילולא רבה, הדעת נותנת להעמיק חקור ולרומם השגתינו, לדלות עוד ועוד, לשמוע ולהשמיע, לטפוח ולהטפוח, להעביר את אבוקת האש, לזכור ולהזכיר...

בקעה מצאנו להתגדר בה, לדלות אוצרות שהיו עד כה עמוקים במעמקי ים, ספונים ותגליות ו'סודות מהחדר' אשר כוחם יפה לרתק את הקורא באמרים שהיו מכוסים וטמירים. הלא הם הנאמנים, אנשי הבית העומדים לשרת בקודש, אשר לא משו מתוך האוהל, המשמשים בקודש הרה"ח ר' צבי הערשיל הכהן כ"ץ והרה"ח ר' אהרן צבי מאיר גוטסמן שליט"א. הני תרי רעים דלא מתפרשין ולא זזה ידם מתוך יד קדשו, בארבעים שנות המלוכה וההנהגה.

לא קלה היתה המלאכה. הגבאים, אמונים הם על שמירת סוד מוחלטת בכל הקורה 'בתוך הבית'. שמורים הדברים אצלם וחתומים בחותמו של כהן גדול, כאשר הוזהרו מפה קדשו שלא להוציא מחציו ולחוץ מאומה, טומנים הם בחובם ונושאים בקרבם לנצח, גנוז פלאות ומראות מאשר עיניהם ראו וליבא לפומא לא גליא.

מכל מקום, ניאותו, לאחר הפצרות מרובות

במיוחד עבור הרבי, והיינו מכשירים את הבשר בעצמנו, ומי יעמוד בסוד קדושים. או למשל, בענין מלוה מלכה. בעבר לא היה מנהגו ליטול ידים לסעודה והיה טועם מאכל כלשהו לכבוד מלוה מלכה. באחת השבועות שמנו לב, כי החל להקפיד ליטול ידים לסעודתא דדוד מלכא משיחא בכל מוצאי שבת, בכל מקום ובכל זמן ובכל מצב, חק ולא יעבור. לפעמים טעם רק כזית פת ולא יותר. לפי הנהגתו נראה היה כי קיבל על עצמו קבלה זו, כאשר טעם הדבר כמנסה עמו ולא גילה רז זה לעולם.

בכלל, שעות לפני הצהריים, היו אצל רבנו טמיר ונעלם, מדי יום ביומו. הוא היה כמנסה וחתום בחדרו מבלי לצאת ומבלי הפרעות. אף העניק לי הורמנא לברך בעצמי בכוחו את הבאים להזכיר בשעות אלו. רק במקרים של פיקוח נפש ממש היינו דופקים על דלת החדר. לפעמים היה רבנו פותח לנו לשמוע הענין, אך ברוב הפעמים ענה מבעד לדלת המוגפת, שמע וענה והמשיך בעבודתו.

פעמיים בשבוע, מדי יום שלישי ויום חמישי, נהג רבנו תענית דיבור מוחלטת (!) ובהם עצר עצמו כלי מלהוציא הגה. אמנם כן נהג גם רבנו ה"אמרי חיים" זי"ע, [שאף נתן טעם על כך מהגאון מבראשוב זצ"ל], אך רבנו מעולם לא גילה לנו רז זה מה ראה על ככה. באותם ימים לא קיבל רבנו שום קבלת קהל, וכל דבר שנצרך היה רושם על פתק או בלשון הקודש. לענ"ד נהג כן, ברצותו לפחות ב' ימים בשבוע להקדיש כלי לעבודת השי"ת שכה היתה משאת חייו, מבלי שטרדות הכלל והנהגה ימנעוהו מכך.

[אמנם, מעטים היו יוצאים מן הכלל. למשל - מספרים יהודי שווייץ - פעם בשנה שם, הלך רבנו לטיול יומי שריו בתענית-דיבורו. והנה לפתע פגש ברעו להבחיל"ח אדמו"ר מערלוי שליט"א. לפליאת הנוכחים שוחח עמו רבנו ולא חשש לתענית הדיבור. בסיומו, אזור הנוכחים עזו ושאלו את רבנו על כך. ענה רבנו, הנה זה פגשתי ידיד ורע, גאון בתורה ומנהיג בישראל, כה שמחתי לקראתו, כאשר פוגשים כזה אישיות גדולה אין זה הזמן לנהוג ב'חומרות' משלי...]

אכן, זו היתה דרכו. ודווקא במקומות הנופש ראו בחוש, כי מנוחת נפשו היא בתורה הקדושה, בכך השיב את חיותו אליו, מסוגל היה להסתגר בחדרו למשך

המוני יהודים מקבלים את פני רבנו זי"ע בתחנת הרכבת באנטווערפן - תשל"ג

רבנו מדבר עמו בענייני קבלה, ובהתלהבות ובריתחא כדרכו בעת לימוד נגלה. מהרתי לסגור את הדלת ולא העזתי להפריע לשיחתם, שעוד נמשכה זמן רב. בצאת הלה מחדר הקודש, פנה אלי בהתרגשות כאשר הינו מליט את פניו בידו, ושח לי: הרי הרבי הוא גאון עצום בתורת הקבלה...

ואתה הקורא בין והתבונן, על כח ההסתרה העצום והעיקבי, כאשר לא שמענו בפרהסיא בכל שנות חייו איזה דיבור כלשהו ב'קבלה' ותורת הסוד, גם עם הבקאות והידיעות הרחבות בעסק זה...

טמיר ונעלם

ר' הערשיל ממשך, מעולם לא עירב אותנו רבנו בדרכיו ובענייניו והיה חי לו לבדו, כמאמר הידוע "התבודדות בין אנשים", בינו לבין קונו. לדוגמא, ישנם מספר הוראות אשר נתן בחייו, ומעולם לא גילה מדוע ואיך, כך עלתה במחשבה.

באחד הימים, פנה אלינו הרבי והודיע: מהיום והלאה איני רוצה לאכול דברים שיש עליהם 'הכשר'... כוונתו היתה, שמעתה הינו חפץ שאת כל המאכלים יכינו אך ורק בביתו, ולא ירכשו מן המוכן. רבנו לא גילה לנו טעמו של דבר, ולא את הנסיבות שהביאוהו לנקוט מעתה בחומרות אלו, רק אמר את דברו ושנדאג לביצוע הדבר לפרטיו הטכניים. ואכן מאז היה ר' אהרן מתעסק בזה, והיה מכין לרבי מוצרי חלב כמו דיו, כמו שמנת וחמאה. את כל המאכלים היו מכינים בבית (אפילו אטריות למרק...). השוחט היה שוחט עופות

לו מדפים מיוחדים עליו עמדו הספרים שהיה לומד בקביעות ושם היו אף ספרי הקבלה, אנו לא זכינו לראותו אי פעם עוסק בתורת הנסתר, בספר כלשהו מחכמת הקבלה או בספר הזוהר וכדומה. ברם היה ידוע לכל כי רבנו עוסק בהם והסימניות בתוך הספרים העידו כי הם המה בשימוש ולימוד תמידי, ועם כל זאת לעינינו ולעיני רואים לא הגה בספרי הזוהר והקבלה, והסתיר את עצמו הסתר בתוך הסתר.

פעם אחת נודמנה שעת כושר, וממנה יש לנו הוכחה בכתב בכת"ק (!) בנדון. היה זה כאשר רבנו נסע לנפוש בערד, כמובן שלקח עמו את ספריו בהם היה הוגה מדי יום. למעשה השתנו התוכניות ורבנו הוצרך לשוב לביתו, ובלא תכנון מוקדם אף נשאר בשיכון. רבנו ערך רשימה של הספרים הנחוצים לו ביותר, אותם דרש שישביכו מיד מערד אל ביתו בשיכון. כאשר בין הספרים ציין ספר הזוהר וספר תיקוני זוהר... (ראה צילום הכת"ק).

ר' אהרן מספר: פעם אירע סיפור מוזר מאד. הצבעי שסייר את בית רבנו, ביקש ממני משהו תמוה. לדבריו, הוא עומד לצבוע את ביתו של אחד מצדיקי וגדולי הדור, ומבקש אותו גאון וצדיק לבוא אל בית רבנו, לראות 'דוגמא' איך צבוע ביתו של הרבי וחדרו הפנימי.

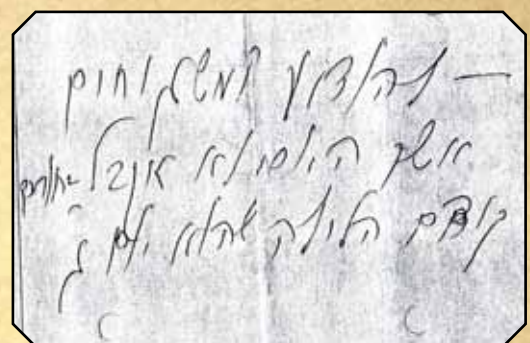
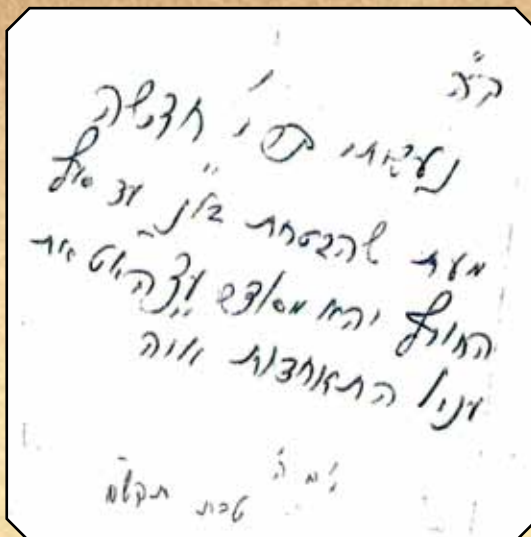
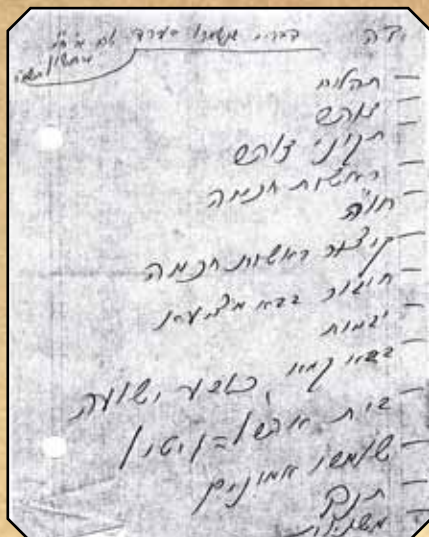
נעניתי לבקשתו על אף המוזרות שבדבר, וקבעתי לו שעה מיוחדת כאשר רבנו אינו שוהה בחדרו. בזמן הנקוב הגיע אותו גאון ופתחתי לו את חדרו של הרבי כדי שיוכל להתבונן. לתדהמתי הרבה, הלה כלל אינו מביט בקירות, במקום זאת מיקד את מבטו ממושכות בארון הספרים, על המדפים שם עמדו סדורים ספרי הקבלה של רבנו. בסיום, הודה לי ועזב את הבית.

אז הבנתי, שכל סיפור הצביעה לא היה אלא אמתלא, וכי הוא בא רק כי ביקש לדעת באלו ספרי קבלה הוגה רבנו.

ר' אהרן מוסיף ומספר: הייתי נוכח כאשר הגיע אל רבנו אחד המקובלים שבעבר היתה לו שייכות לחצר ויוזנין. הלה הביא מנחה לרבנו סידור תפילה עטור וגדוש בתורת הנסתר. אותו מקובל ביקש להיכנס לבדו אל הק"פ, אולם כאשר השעה התארכה הרהבתי עזו לפתוח את הדלת, כדי חרך צר. והנה שומע אני את

כתבי יד קדשו של רבנו הק' זי"ע:
רשימת ספרים נדרשת
ובענין ההקפדה על הזמנים

מגזני המשכ"ק הרה"ח ר' הערשיל כץ שליט"א

הרה"ח ר' צבי הערשיל הכהן כ"ץ שליט"א משב"ק כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ולהבחל"ח אצל מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א לאוי"ט

תחילת תפקידי כמשב"ק בבית כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - מספר ר' הערשיל - היה לקראת שמחת נישואי הגה"צ ראש הישיבה שליט"א, אדר תשכ"ט. היה אז צורך בעזר וסיוע בבית רבנו להכנת שבת אויפרון ושבע ברכות ושאר העניינים לקראת השמחה ונקראתי לסייע בהכנות הרבות.

מאז המשכתי בסיוע בצרכי הבית בעיקר בימי שישי וערבי חג, כי מאז נישואי הרבנית ארנסטר תליט"א, היה צורך בבית רבנו בידיים עוזרות נוספות, כאשר הבת הצעירה נישאה בשעתו"מ ולא היו עוד בנות מסייעות בבית. גם הרבנית הצ' ע"ה לא היתה כ"כ בקו הברואות.

בהמשך נתבקשתי ביתר תכיפות לבוא ולסייע, ורבנו זי"ע החל לבקשני לבצע בעבורו שליחויות שונות או להתלוות אליו לארועים שונים וכדומה (אף שבד"כ עמד לימינו בנאמנות הרה"ח ר' הערשיל רונברג ז"ל).

לעבודתי הקבועה התמנתי, כאשר שני הבחורים ששמשו את רביה"ק ה"אמרי חיים" זי"ע באו בברית נישואיהם בפרק זמן מקביל, ואז המליץ עלי המשב"ק הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס הי"ו בפני ה"אמרי חיים". היה זה כבר אחר אירוסיו בשעתו"מ, והחילוני לשמש את רבנו ה"אמרי חיים" זי"ע, החל ממוצאי שמחת תורה תשל"ב ועד ליל ההסתלקות בביה"ח אסותא, ליל ט' בניסן. בכל אותם חדשי החורף לא זזה ידי מתוך ידו.

עם ההסתלקות ה"אמרי חיים", המשכתי לשמש את כ"ק רבנו זי"ע, כשבחלקי נפלו השעות הקבועות משעה 6 בבוקר עד 1 בצהריים. למעשה תפקידי היה מוגדר לעמוד לימינו של רבנו זי"ע בהצטרפויותיו האישיות ומענה לטלפונים, וכיו"ב.

הרה"ח ר' יצחק דוד רזמוביץ ז"ל היה ממונה על כתיבת הקוויטלעך ועניני הקהל. ויב"ח הרה"ח ר' זלמן לייב ווייס הי"ו היה מופקד על ניהול ענייני הבית בכללות ובפרטיות. כך נשמר הסדר הזה כחמש שנים, כאשר אז מינה רבנו זי"ע שלשה ממקורביו להסדרת העניינים, הלא הם הרה"ח ר' יצחק אייזיק אדלר, הרה"ח ר' ברוך ולצר והרה"ח ר' גבריאל יוסף ויוניצר, ז"ל. הם הגדירו מחדש את כל התפקידים, ואז נכנסתי לתפקיד ביתר שאת לשמש את רבנו בענייני הקהל.

5-6 שעות רצופות מדי יום ביומו, ועוסק בתלמודו.

בשהותו בערך כמו במקומות נופש נוספים, היה כבר בשעה 8:00 לאחר תפילת שחרית, מאז ועד השעה 1:00 או 2:00 בצהריים היה מסתגר בחדרו ומתרפק באהבה ובגעגועים על שורות הגמרא, רשב"א, ריטב"א, קצות, מנחת חינוך, ראשונים ואחרונים...

לא אחת חזר ואמר בצחות: "אילו ידע אותו מייצר מפתחות עד כמה נחוץ וחשוב אצלי המפתח, היה מבקש על כך הון רב..."

בעת שמנה רבנו אתכם לתפקיד, האם היו הוראות מיוחדות שהורה לכם?

ר' הערשיל: אכן, תנאי התנה עמי רבנו כאשר נטלתי לשמש בתפקידי כמשמש בקודש. תנאי כל יעבור: מה

שרואים או שומעים כאן בבית, נשאר כאן בבית! אין להוציא מפתח הבית חוצה שום דבר. הכל נשאר נצור בלב כסוד כמוס.

ר' אהרן: לאחר ההסתלקות של רבנו ה"אמרי חיים" זי"ע, אשר אף אותו זכינו לשמש בקודש, נקראתי לבוא לפני רבנו זי"ע, בביתו ברח' אהבת שלום 15, שם ישבו בקומה העליונה רבנו זי"ע ואחיו להבחל"ח אדמו"ר שליט"א ממאנסי. עמדתי לפניו ביראה, ואז פתחו ואמרו לי: "זכית ושימשת בבית הגדול והקדוש הזה, סייעת כמיטב יכלתך לכ"ק אבינו זי"ע. ובכן, מה שראית ומה ששמעת, הכל תתום וסתום לעד ואין רשות לגלות שום דבר בחוץ..."

למדנו רבנו

האם זכיתם אף אתם לרוות מבאר המים החיים ולשתות תורה מפיו בעת שימושיכם בגבאות?

ר' הערשיל: טרם עלה רבנו על כס ההנהגה, ככהנו כרב ואב"ד השיכון, כבר זכיתי לשמשו. אז העניק לי סימנים שונים בספר "מנחת חינוך", ולפעמים אף העביר אותי בכור המבחן על הלימוד שהורה לי ללמוד. לאחר שעלה על כס ההנהגה לא התעסק בפרטיות בזה, אלא שכאשר ביקש מכל העדה לימוד משותף מנחת חינוך וכדומה, בהזדמנויות שונות, היה מעוררני להשתלב בסדרי הלימוד שקבע לקהל כולו.

ר' אהרן: גם אני זכיתי באותם שנים שלפני ההנהגה, משך כעשרה חדשים, לשתות מים מפיו, ורבנו קבע עמנו שיעור קבוע בספר "מנחת חינוך" מידי יום ביומו, בשעות שלפנה"צ, כאשר רבנו היה עדיין עטור בטלית ותפילין, בחדרו הק' שע"י ההיכל.

יחד עמי היה גם הרה"ח ר' אפרים פישל ברי"ט ויזל הי"ו. משך השיעור היה כשעתיים, אך בכל אותן שעות התקדמו מדי יום שורות אחדות בלבד! רבנו היה מבאר באר היטב כל המראה מקומות והיה מעיין בכל המקורות דבר דבור על אופניו.

במחצית השעה הראשונה של סדר הלימוד מדי יום, היה לבדוק ולבחון אותנו, אם עיינו אכן היטב בכל המ"מ של הלימוד ביום האתמול...

מגדיל ישועות

זכיתם להיות שומרי הסף, אלפים ורבבות מאחב"י, יהודים מכל גונוי הקשת נהרו אל המקום הזה להיפקד בדבר ישועה ורחמים. אין כל ספק שהייתם עדים

למערכת ישועות פלאית ביותר תמידין כסדרן, ספרו נא לנו מאוצר זה.

ר' הערשיל: עניינו ראו ולא זר, כי האנשים אשר באו חדורים באמונת צדיקים וידעו בליבם שקרובה ישועתם לבוא ובכוחו של הצדיק, שמכאן תצא הישועה, נפעלה להם ישועה במהירות גדולה. צדיקים פרשו: "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות", אלו שידעו שהישועה תבוא "מכאן", מחדר הרבי, זכו והמשיכו על-עצמם ישועות למעלה מדרך הטבע.

אספר עובדה אחת מני אלה, שעולה כעת בזכרוני. היתה זו הרבנית טרוק ע"ה שטיפלה במסירות במשפחות נזקקות וחלשות, וקירבה רבים תחת כנפי השכינה. היא היתה מגיעה אל רבנו בקביעות עם רשימות שמות אנשים ונשים הזקוקים לישועה ולרפואה. היא עמדה מאחורי כס רבנו ואנכי שימשתי כשליח להקריא את השמות והישועה הנצרכת. רבנו היה מאציל מברכות פיו והיא בצדקותה האמינה בכל לבה לכל היוצא מפיו רבנו.

תחילה היה גם לי הדבר לפלא, אולם זה הפך לדרך קבע - לא עברו ימים רבים מאז באה להזכיר שם זה או אחר, עד שהרבנית הגיעה שוב ונכנסה אל הקו"פ לבשר שהנה פלוני נושע בדברי רבנו, ואלמוני ניצל כפי שבידך, צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

ר' אהרן: היו חסידים, שהאמינו - כפי הידוע מקדמת דנא - שאם הרבי יהא שותף עמהם בעסקיהם, העסקים יפרחו וישגשגו ותהא הברכה מצויה במעשי ידיהם. הם פנו אלי לסכם את העניינים וראה זה פלא הם הצליחו למעלה מן המשוער, ובזה אחר זה שלחו את הרווחים לקופת בית רבנו, ומדובר היה בסכומים עצומים. ראיתי בזה עניינים נפלאים למעלה מכל השגה והם ראו הצלחה כבירה מעסקים כאלו.

ראינו גם חסידים בעלי דעת, שידעו איך להמשיך ישועות בדרך מיוחדת, כי בד"כ כאשר אחד נכנס אל הקו"פ, דרכו להעצים את הבעיה והקושי, ומפצירים להבטחה שהרבי יפעל וירעיש עולמות וישנה סדרי עולם כדי להמשיך את הישועה. אך הללו לא נהגו כן, אלא נקטו בדרך ההפוכה, כשנכנסו אל הקו"פ העלימו את חומרת המצב, ואדרבה, תמיד היו משיחים לפני הקודש שהעניינים מתקדמים לאט לטובה, ויש שיפור קל כאן ושם. ובסוף היו מוסיפים את בקשתם שהרבי יוסיף ויעתיר ויבקש בעבורם שאכן ימשיך להתנהל בטוב. הללו נושעו במהירות ובאופן פלאי. אף הייתי עד למקרים כאלו, שהרופאים לא נתנו סיכוי כלל, והישועה היתה כהרף עין.

בענין פקידת עקרות, יכולים אנו להעיד שעניינו ראו דברים מעל לדרך הטבע, עין בעין ראינו זאת תמידין כסדרן. כמה פעמים התבקשנו להזכיר אצל רבנו לפעול ישועה עבור אנשים מסויימים, ורבנו אמר לנו: וכי בכוחי ליצור יש מאין? גם ברכה צריך שתהיה לה כלי שתחול עליה. ולבסוף קם והיה, אם אחרי הפצרות חוזרות ונשנות או בעתות רצון מיוחדים, פעלו הללו ונפקדו בדבר ישועה ורחמים. ומדובר בעשרות מקרים, לא יאומן כי יסופר.

ולפעמים היינו שומעים מרבנו פליטות פה, כמו אחר ימי פורים או ראש השנה וכד': "השנה פעלנו עבור כמה פקידה טובה, והנותרים גם הם יוושעו בהזדמנות הבאה..." כך, מפורש יוצא מפ"ק. הדברים היו נותנים לנו כח ועוז להמשיך ולהעתיך בעבור אלו שעדיין

לא זכו, עד להשגת הישועה הנכספת.

גם בעבודת קריאת הקוויטלעך ראינו נפלאות ועניינים נשגבים, מן המעט מזער שלא עלה בידי רבנו להסתיר.

ר' הערשיל מספר: ביום הפורים של שנה אחת, בעת משתה היין שהתקיים ב"פראווען שטוב" באותן השנים, נישג חסיד אחד עם קוויטל. הרעש וההמולה, הלחץ והדחק בשעה כזו היו רבים, בעצם היום הפורים כאשר הכל נדחקים ונדחפים לראות את פני הקודש ולהיפקד כדת היום. הלה רשם את הקוויטל עם רשימת ילדיו, משפחה מבורכת בבנים ובנות בלע"ה. רבנו הביט בקוויטל ומיד אמר: "עפעס שטימט נישט..." [משהו כאן איננו כשורה].

האברך היה דחוק ולחוצ, הביט שוב ברפרוף על הקוויטל ואמר: "הכל בסדר", וביקש את ברכת רבנו. אך רבנו בשלו - "עפעס טויג נישט". הלה שב ובדק כהוגן והבחין ששם אחד מילדיו חסר. הוא מיהר להוסיף את שמו, או אז האציל עליו רבנו ברכות קדשו ופטרו לשלום.

אכן סיפורים כאלו ראינו למאות ולאלפים, לעיתים קרובות מאד, והנהי מציין רק זאת לדוגמא ולציון מיוחד, כי כאמור ביום הפורים כאשר הלחץ והדחק שלטו בחדר, קריאת הקוויטלעך היו בוריות יתירה, ובכל זאת עמדנו נרגשים במעמד בראותנו את המחזה הנפלא.

ר' אהרן מספר: במהלך שנות עמדי על מפתן הדלת, הבחנתי כי ישנם שינויים קלים בלשון ברכותיו של רבנו, ועשיתי לי סימנים שונים על פי לשון תשובות רבנו לדעת את אשר יקרה. למותר לציין כי אמנם סימנים אלו שעשיתי לעצמי הוכיחו את עצמם במאת האחוזים! במשך עשרות השנים איני זוכר אפילו לא פעם אחת אשר הסימנים לא היו מדויקים!

כמובן שאיני יכול להמשיך ולפרט בעניין זה. בדרך כלל אף שמרתי הדברים בלבי ולא גיליתם לאיש, אך היו מקרים בודדים אשר הבנתי כי עלי לגשת אל החסיד ולהודיעו כי תשובת רבנו מורה על כך וכך. אך מעולם לא גיליתי מניין לי זאת...

שוב מעשה, מספר ר' אהרן, בשני אנשי עסקים מחו"ל, שהסתבכו בעסקיהם, ועלולים היו להישפט קשות, כפסע היה בינם ובין איבוד כל הונם והון כל אלו שהשקיעו בהם, פרשה שהיתה עלולה להסתיים בתוצאות נגזמות מאד. הללו בקשו מאיתי להזכיר אצל רבנו לישועה. "אמור להם" - אמר רבנו - "לבל ידאגו כלל, הכל יסתדר בעזרת השם ית' על צד היותר טוב", ביטל את החששות מכל וכל, מה שהיה נראה אז רחוק מן המציאות לגמרי.

לאחר תקופה קצרה, הגיעו ארצה, באו אל רבנו להודות לו, ובידם חבילת שטרות כפ"נ, סכום עצום מאד. מתברר שכל הפרשיה הסתיימה בקול ענות חלושה ולא קרה מאומה.

ר' הערשיל מוסיף: בשנים האחרונות, מלך אסור ברהמים. כוחותיו של רבנו כל עמו. אך באותן השנים היו פעמים בהם התבטא רבנו בלשונות מופלאים והבטחות מפורשות, מה שלא היתה דרכו בכך כל השנים. ניכר היה ששוב אין בכוחו להסתיר את מה שהיה צפון וחתום כל השנים. ההבטחות והישועות הפלאיות הכו הדים רבים.

מעשה ברופא אחד, שאינו שומר תומ"צ, אך תמידן כסדרן היה שולח רבים ממטופליו לבקש את ברכתו של

רבנו. יום אחד, כאשר הגעתי אל בית רבנו, הבחנתי בהתגודדות של קבוצת אנשים ונשים שאינם שומרי תורה בחצר רבנו. שאלתים למבוקשם, השיבו לי הללו, שהינם ממשפחתו של הרופא דנן, ובאו להודות לרבנו.

התברר, שבצילומים שנערכו לזוגתו של אותו רופא, התגלו ממצאים מחשידיים ומדאיגים, והלה בא לבקש מרבנו ישועה. ומיד ביטל רבנו את דבריו - "אין שם מאומה", אמר הרבי, "שיצלמו שוב", כך עשה ואכן הצילומים היו נקיים כליל. עתה - אמרו בני המשפחה - באו להודות לרבנו. שלחתים מיד לבית אחד השכנים שיתלבשו שם כראוי בצניעות, ואז נכנסו אל הקו"פ.

מאז, היה אותו רופא ממליץ למטופליו דרך קבע, לבוא ולבקש ישועה מרבנו...

משמרת הקודש

כידוע, היה מנהגו של רבנו הק' ה"אמרי חיים" זי"ע להעניק מטבעות שמירה, אשר היה טובל בהם במקווה. האם היו גם אצל רבנו עניינים אלו?

אצל רבנו היו מספר סוגי מטבעות, מספרים הגבאים. מטבע ברכה אשר ברך רבנו לברכה והצלחה ולשמירה, היה רבנו מעניק לכל דורש. אך היו מטבעות מיוחדות יותר, שהיו שמורות אצל רבנו פרק זמן, אותם העניק רק ליחיד סגולה ורק במקרים מיוחדים.

לא היינו עדים למקרים בהם טבל רבנו ומטבע בפיו כמנהג אביו הק', אך עדויות מהימנות מספרות על לפחות פעמיים בהם נהג כן. ובשעת מסירת המטבע אמר בפרוש למקבל, שהחזיק במטבע זה בפיו בשעת טבילתו. האחד היה כאשר אחד מן האברכים חלה בצערותיו והיה במצב סכנה במצב אנוש ממש. ולאחר שרבנו העניק לו מטבע זה חזר לאיתנו והאריך ימים ושנים. והשניה עבור אחד מן הנגידים אשר נקלע למצב כספי קשה ממש, משבר שאיים למוטטו כליל, ואכן מאז חזר לאיתנו הכלכלי.

אכן בהיותנו משמשים את רבנו ה"אמרי חיים" זי"ע ראינו דברים אלו בתדירות, המחזה היה נורא איך שהחזיק המטבע בפיו וטבל עמה, פניו להטו כאש.

ברם זאת ראינו אצל רבנו, שביקש בעת לכתו אל המקווה שיביאו לו קוויטלעך מסויימים. או לקחם עמו, ובין טבילה לטבילה כסה ראשו בידו, ביקש הקוויטל מעם הגבאי ועיין בשמות כשפיו ממלל ברביבין, רזי דרוזין שלא שמענו תוכנם.

שלום הצאן

רבנו אף היה נוהג למנותכם

לשלוחים לפקח על מוסדות החינוך ולהביא בפניו רשמים מהתנהגות תלמידי הישיבות, ספרו לנו על כך. זכורני מימי לימודי בישיבה קטנה בעיה"ק ירושלים, איך היו פעמים בהם הגיע ר' אהרן גוטסמן בבוקרו של יום בשעה 6 לפנות בוקר! עם מכוניתו של רבנו, בשליחתו של רבנו כדי לפקח על השתתפות התלמידים בסדר שלפנות בוקר לפני התפילה. זכורני שחשבתי אז, שרבנו בוודאי דאג לכך כבר ביום האתמול, להודיע לר' אהרן שעליו לנסוע עם שחר כדי להגיע בשעה 6:00.

אכן - מספרים הגבאים, היה זה חלק בלתי נפרד מן התפקיד. לא אחת הטיל עליו רבנו משימות ושליחויות למוסדות החינוך. לבו ונפשו היו קשורים בחיי התלמידים בישיבות הק' באופן מיוחד, והתלמידים היו על לוח לבבו הטהור תמיד.

ר' הערשיל מספר, שבד"כ היה רבנו שולחו בשעות הלילה לראות אם תלמידי הישיבות עלו על יצועיהם בשעה היעודה, ואת ר' אהרן היה שולח לפנות בוקר בד"כ.

האמת - אומר ר' אהרן - לא בכל פעם, שאל אותי

הרה"ח ר' אהרן צבי מאיר גוטסמן שליט"א

משב"ק כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע

ולהבחל"ח אצל מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א לאוי"ט

בסוף שנת תש"ל, ואני עדיין בחור בישיבה - מספר ר' אהרן גוטסמן - נקראתי אל ביתו של כ"ק מרן רביה"ק ה"אמרי חיים" זי"ע ע"י הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס הי"ו. הוא הציג אותי בפני רבנו, באמרו זה הוא הבחור שהרה"ח [הוא רבנו זי"ע] בחר בו שיבוא לשמש בבית זה. רבנו ה"אמרי חיים" הישיר את מבטו החודר עלי, והנהן בראשו לאות הנאה: "יא, פיין פיין".

מאז, במשך שנה תמימה, הייתי מופקד על שעות הלילה. הייתי צמוד אל רבנו ה"אמרי חיים" עד חודש אלול תשל"א, עת באתי בברית הנישואין. אח"כ המשכתי ללימודי בהיכל הכולל כאברך.

לא עברו שבועיים ושלוש, ונקראתי בדחיפות לחזור אל בית רבנו ה"אמרי חיים", כי רבנו הולך ונחלש וזקוקים לעזרתו בדחיפות. למעשה המשכתי בלימודי ככולל, במקביל לעבודת הקודש בבית ה"אמרי חיים", כשהנני משתלב בתורנות בין הגבאים לשעות אחדות במשך היום או הלילה. עם הסתלקות רבנו ה"אמרי חיים" זי"ע חזרתי לכולל למשך 5 שנים, אז נקראתי לבוא ולשמש את רבנו זי"ע.

נחוות לו, ביקש לשמוע ולדעת על מה שקורה בהיכלי המוסדות הק', הקשיים הקיימים.

כאשר היו מצבים קשים והתעכבו תשלומי המלגות והמשכורות, היו רבנו טרוד מכך והדבר הפריע למנוחת נפשו. היה מנסה להפעיל השפעתו על מי שיוכל לסייע ולעזור בענין, ראו בחוש כי ליבו כל עמו.

אף שעות לפני הצהריים, שכאמור היו סגורים ומסוגרים קודש לה', היו לפעמים מופרים ומוקדשים בפני המשימה הכבירה של החזקת המוסדות הק', המשימה הראשונה במעלה.

האמת ניתנת להיאמר, שעד היום נהנים המוסדות הק' מפירות אותם זרע בעמל, הקרנות והפירות שעד היום נהנים מהם המוסדות הק', הם פרי יוזמתו ופעולותיו בראגתו לעולם התורה. תדיר היה ראשו ורובו נתון לכך, וכידוע שהכריז בכל עת מצאו "אסאך פלענער האב איך נאך", יש לי עוד רעיונות רבים, אשר היו חתומים עמו, ולעולם לא נדע מה עוד הגה במוחו לטובת המוסדות הק'.

ייעוד חייו

ומעט על פעליו של רבנו בחינוך הדור והשבת לב צעירים לדרך החסידות...

תמידן כסדרן שמענו מרבנו: מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו, והוא השליחות להשיב לב בנים על אבותם, להחזיר אל מסורת האבות ולדרך ישראל סבא את כל אלו שאבותיהם נימנו על חסידי ויוניץ בדורות הקודמים, ובצוק העיתים התרחקו ממקורותיהם והלכו לרעות בשדות זרים, לחצוב להם בורות נשברים.

מיד עם ראשית שנות הנהגתו, פעל להקים את ארגוני "צעירי ויוניץ" לבחורים, ו"חיים מאירים" ו"פרי ויוניץ" לתלמידי תשב"ר, הם היו פזורים בימים ההם במושבות ועיירות ברחבי ארצנו הק' ופעלו גדולות ונצורות להשבת בנים אל חיק אבותיהם.

פעמים רבות שמענו מרבנו, על שנות צעירותו בעיר גרויסוורדיין, איך היה דווה ליבו ומתפלץ מכאב ואנחה כאשר היה בחור בן לחסידי ויוניץ אשר הרחיק נדוד להשתלם באוניברסיטאות, ובהגיע עת נישואיו, היה מגיע לבית המדרש מלא שחץ וגאווה ותופס מקומו במזרח, ב'ספסל ברכת כהנים' [כך נקרא הספסל בכותל המזרח כיון שהכהנים היה עולים שם לדוכן בשלש הרגלים]. הרגשתו היתה מתנשאת, חתן 'מלומד' בבגדיו המודרניים והכובע שמוט בצד. ואנכי - סיפר רבנו - הרגשתי צער

הנדרשים. גם לאברכי הכוללים שלח רבנו באופן מכובד כספי סיוע לחג הפסח ובהודש תשרי.

הגבאים נזכרים בעובדה מדהימה. בשידוך שרבנו התאמן מאד להוציאו אל הפועל, וכיוון שראה שהעניינים יגעים, ולא מתקדמים בשל ענייני ממון, התחייב רבנו כי הוא יתמוך במשפחה זו. וכן היה, למעלה משלושים שנה (!)

העביר רבנו את חלקו מידי חודש בחודשו, כאשר קיבל על עצמו...

ועוד גילוי מפעים חושפים הגבאים לראשונה. היתה לרבנו קבוצה נבחרת של תלמידי חכמים, שהוא תמך בהם בקביעות כדי שיהא לו חלק בתלמודם. עד כדי כך הגיעו הדברים, שעם כמה מהם היה לרבנו הסכם כתוב וחתום של שותפות יששכר וחבולון כאשר רבנו חותם שמו בצד החבולון (!) שנים רבות היו קיימים הסכמים אלו...

בנוסף לכך, אף פעל רבנו רבות לסדר הסכמי יששכר וחבולון בין תלמידי חכמים ונגידים מאנ"ש. בשכנעו מספר נגידים וגבירים שיתמכו בתלמידי חכמים מסוימים באופן קבוע, והוא ערך ביניהם הסכמי יששכר וחבולון.

בבת עיניו

האם תוכלו לתאר לנו את פעליו של רבנו כנשיא המוסדות הק'?

אכן, חלק מרכזי בחיי רבנו, היו המוסדות הק'. אנו המשמשים בקודש, ראינו בעינינו, שמוסדות החינוך היו בבת עיניו של רבנו. אין לתאר ואין לשער את גודל העול והעמל אשר רבנו השקיע בהקמת והחזקת המוסדות הק'.

דלתו היתה פתוחה בפני ראשי המוסדות הק', מלפנים הרה"ח ר' יעקב דוד (דוד'קע) ויוניצר, ובהמשך הרה"ח ר' בעריש לבין ז"ל והרה"ח ר' ברוך ולצר ז"ל והבאים אחריהם לאו"ט. היה מקבלם אף בשעות שאינן

רבנו זי"ע מניח את אבן הפינה לקרית מאור חיים בסנהדריה המורחבת, ירושלים תשל"ה

רבנו אחר הביקורת לתוצאות הביקורת. הרבה פעמים התכלית היתה עצם הביקורת, שיידעו התלמידים שהרבי מפקח עליהם ודואג להם, וכלל לא שאל אותי אח"כ מי היה. בפעמים שכן שאלני, הקפדתי בד"כ לומר לרבנו מי כן היה בסדר או כמה בחורים כן השתתפו, נמנעתי מלומר מי לא היה...

ראינו והרגשנו בחוש אף בעלותו לכהן בהנהגה, שברוחו ובנפשו נשאר ראש הישיבה, אביהם של התלמידים ואוהבם בכל לב.

בסתר המדרגה

גם בענייני הצדקה והחסד זכיתם לשמש כזרועו הארוכה של רבנו.

מטבע הדברים, נחשפנו אל מסכת הצדקה של רבנו, שלא היתה לה אח ורע. גם במסכת זו, רב הנסתר על הגלוי, כשלפעמים ייעד רבנו את שנינו לאותה מטרה, מבלי ידיעתנו. באצילות נפש ובהצנע לכת העביר רבנו סכומי כסף אדירים ואגדיים לידי נצרכים ונוקדים במהלך כל ימות השנה. בתקופת חגים ומועדים, כחודשי ניסן ותשרי, עלו הסכומים למספרים אסטרונומיים, כפולים ומכופלים.

כשלוש מאות רבנים בכל רחבי הארץ, היו מקבלים בקביעות מדי חג בחג, מילגה מכובדת מקופת רבנו. עליהם נוספו אלמנות ויתומים עד אין שיעור. בעניינים אלו היה רבנו מתעסק בעצמו. והפריש מהונו סכומים עצומים למטרות אלו, בד בבד אף התרים אחרים בעלי יכולת, גבירים ונגידים, עד שהצטברו בידו סכומי הצדקה

רבנו זי"ע מברך שבע ברכות בימי חורפו. מימין - האדמו"רים מקורדינוב ומזריטשוב זצ"ל. מימין הגה"צ רמ"א הורוויץ זצ"ל אב"ד באנילוב

בשיחה עם הגרמ"ל לנדא שליט"א גאב"ד בני ברק במעמד חלוקת פרסים למצטייני מפעל המשניות "יד הרצנים"

רבנו זי"ע עם יבלח"ט כ"ק אדמו"ר מגור שליט"א ועם כ"ק אדמו"ר ממדויץ זצ"ל - תשנ"ב

ומהדהד קולו בקודש. העיניים המצועצעות בהתרגשות ובגעגוע, תלויות באופק. קשה אף בלתי ניתן, לתאר את רגשות הלב הסוערים, את ההמיה ואת חבלי ההתקשרות. נראה, כי המחשבות נושאות אותם הרחק הרחק - - -

אין ספק כי לא נוכל לעולם להקיף את העבודה הגדולה ומשנת חייו של איש האלקים שזכינו לשמש ולהתאבק בעפר רגליו. מי ימלא כח תורתו; מי ימלא כח עבודתו; שלימות בתקין כל מידה ומידה; קדושת אברים למעלה מהשגת אנוש; התלהבות ולהט אש בכל תפילה ובכל קיום מצוה; ההכנה אליהם, בכבוד ראש ובדביקות לכל דבר שבקדושה; ומאידך כח ההנהגה, הנהגת הכלל והנהגת הפרט, באהבה ובחמלה כאשר יש האומן את היונק; לרומם ההשגות של הצעירים והמבוגרים, אברכים ובחורי חמד; קירוב הרחוקים במסירות ללא ליאות; הקמת מבצרי תורה וחינוך בארץ ובתפוצות לשם ותפארת; הפעולות הנשגבות לפתרונות דיור לכלל היהדות הנאמנה; התיקון הגדול בתחבורה בנסיעות מהדרין; תקנת שיעורי תורה ברבים; יסוד חברות האברכים; ועוד ועוד כאשר יפוזו ורועי ידיו של רועה אבן ישראל.

אין אנו מספיקים להודות להשי"ת על הזכויות הנשגבות, על חבלים שנפלו לנו בנעימים לעמוד ולשרת בקודש הקדשים לפני ולפנים. בתפילה ובקשה כי ממרומים ימליץ טוב בעדינו ובעד כל עדת צאן המקושרים לאילנא דחיי, לטב ולחיים ולשלם, ונוכה בקרוב לעלות לציון ברינה ומלכנו בראשינו יוליכנו קוממיות לקבל פני משיח צדקנו במהרה, אכ"ר.

דבר במקומו הנכון, בכדי ויוניץ ותיק הוא, ולמה לא המשיך במסורת אבות. מה לו להתגאות, הלא במקום זאת בושה תכסה את פניו... גם על זאת חזר רבנו פעמים רבות, שהיה נגיד ידוע בימי הסב"ק זי"ע, שעלה לתורה בימים הנוראים בביהמ"ד בגרויסוורדיין, ובעת עריכת מי שבייך הושלך הס בביהמ"ד, הכל חפצו לשמוע כמה יתרום הנגיד הלזה. ונשמע קול הגבאי שתרומו השנתית היא כל הוצאות העצים להסקה לכל חדשי החורף, והכל נענו בהתפעלות על הנדיבות הגדולה הזאת. ואילו אנכי - שח רבנו - הרהרתי לעצמי: 'ריבנו של עולם, אילו הלה היה תורם רק את אחד מבניו...' שיקדיש את אחד הבנים שלו לתורה, לחנכו כראוי בדרכי החסידות, הרי שזכותו היתה עשרת מונים.

הרגעים היו מחושבים עד לדיוק מירבי, אם היו קובעים ביקור או פגישה או מבחן לבחורים, הכל היה מחושב מראש. אם היה עיכוב כל שהוא שלא היה צפוי מראש, גם באיחור של רגע כמימרא היתה הגמרא נשלפת בזריזות מהארון, ורבנו חזר לתלמודו.

השיעורים הקבועים - בהיותו רב ואב"ד - היו מדויקים 'על השעון'. גם אם היו כאלו שנכנסו לפני השיעור לעניינים מסוימים, היה רבנו עוצר את כל העיסוקים והעניינים כמה דקות לפני מועד השיעור, כדי להופיע בשעה המדויקת ולהתחיל השיעור בזמן. השיעורים היו מתקיימים בקביעות מירבית, הן לפני התפילה בשבת הן בליל שישי או בשבת אחה"צ, בגשם ובחום קיץ וחורף...

בסוד קדושים

ידוע האין העריצו והחשיבו גדולי וצדיקי הדור הקודם את רבנו והפליגו דברים על שגב גדולתו וקדושתו, ביניהם הרה"ק מבעלזא, הרה"ק מסאטמאר, הגה"ק מטשעבין, החזון איש, הרה"ק מגור ועוד. האם ידעתם על צדיקי הדור אשר רבנו היה מעריצם במידה מיוחדת?

ר' הערשיל: ראיתי אצל רבנו הערצה והתבטלות מיוחדת אל הרה"ק מגור בעל "בית ישראל" זי"ע. רבנו היה שולח אליו עניינים והזכרות בכל עת מצוא, כמו גם שאלות שונות שעלו על הפרק. ראינו ביניהם אהבה והערצה מיוחדת שלא היתה כדוגמתה.

לשמו ולזכרו תאזות נפש

תם הזמן שהוקצב לשיחה, ולא נשלמו הדברים. אנו חשים כי הרבה מעבר לנאמר, עדיין נסתר. דממה משתררת בחדר. בחלל, כמו ניצבת דמותו הק' בהדרה

כח עמוק, רחמתי עליו עד עמקי נשמתו. הרי בן לחסיד ויוניץ ותיק הוא, ולמה לא המשיך במסורת אבות. מה לו להתגאות, הלא במקום זאת בושה תכסה את פניו... גם על זאת חזר רבנו פעמים רבות, שהיה נגיד ידוע בימי הסב"ק זי"ע, שעלה לתורה בימים הנוראים בביהמ"ד בגרויסוורדיין, ובעת עריכת מי שבייך הושלך הס בביהמ"ד, הכל חפצו לשמוע כמה יתרום הנגיד הלזה. ונשמע קול הגבאי שתרומו השנתית היא כל הוצאות העצים להסקה לכל חדשי החורף, והכל נענו בהתפעלות על הנדיבות הגדולה הזאת. ואילו אנכי - שח רבנו - הרהרתי לעצמי: 'ריבנו של עולם, אילו הלה היה תורם רק את אחד מבניו...' שיקדיש את אחד הבנים שלו לתורה, לחנכו כראוי בדרכי החסידות, הרי שזכותו היתה עשרת מונים.

סדר החיים

גדרי הסדרים והדייקנות של רבנו היו מיוחדים בדרך יוצא מן הכלל. השבוע, שמעתי מהגה"צ ראש הישיבה שליט"א עובדה נאה ומאלפת. היה זה בחורף תשל"ז, רבנו בירר אצל ראש הישיבה מתי עתיד הוא לומר את דברו לתלמידי הישיבה בשיחת מוסר, שכן חפץ הוא פעם לשמוע את שיחתו של ראש הישיבה. כמובן שראש הישיבה ענה לו את הסדר והשעה. והנה בהגיע השעה היעודה, הופיע רבנו בהיכל הישיבה, בדייקנות מופתית. אך התלמידים עדיין לא היו מסודרים במקומותיהם וחלפו מספר דקות עד שראש הישיבה יכול היה לפתוח בשיחתו.

רבנו האזין ברוב קשב לדברים, ולאחר סיום שיחתו, ביקש רבנו לומר מספר מילים. והנה הקדיש רבנו שיחה מיוחדת משך כרבע שעה, בהם דיבר אל התלמידים דברי תוכחה באהבה, היתכן שקבעו זמן לשיחה, והיו כאלה שעדיין לא היו במקומותיהם...

ה'סדר' - מספרים הגבאים - אצל רבנו, היתה עבודה ככל עניני עבודת השי"ת, הכל היה צריך להיות מסודר ומתוכנן. טרם נסיעה, למשל, ביקש רבנו תמיד לדעת ולקבוע מראש את סדר הימים, הנסיעות והאירועים אשר יתרחשו בעת הנסיעה. אף פעם לא היה דבר של "מהרגע להרגע", הכל היה צריך להילקח בחשבון מראש.

גם בחדרו הק' פנימה, הספרים שנעזרו על השולחן במהלך הלימוד הוחזרו אחר כבוד למקומם המדויק. בסיום הלימוד, לא היה זכר למה שקרה כאן אף לפני רגעים ספורים. הכל היו מונחים במקומם המדויק, כל

רבנו זי"ע בצאתו מביתו נאור קודש

רבנו זי"ע עם יבלח"ט א"ר אדמו"ר שליט"א וכ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א, בריקוד בביהמ"ד "בית חלל" בסעודת העניים לפני חתונת חרב"נ כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א - אדר תשכ"ה

ישיעוּת מלכו

אסופת סיפורי הוד מהליכות ונפלאות מלכי בקודש
הוד מרן רבנו הקוה"ט זי"ע

היתה דרכו בהצנע לכת, מסתיר דרכו וטומן הנהגותיו ומופתיו, כביכול בתוך הטבע הקיים.

בלשון-לימודים, במומחיות ובאמנות המיוחדת לו, השכיל מכובדנו הנעלה, הרה"ג רבי שלום מאיר הכהן ולך שליט"א, מגדולי מזכי הרבים בדורנו בחיבוריו הרבים, להעביר באפס-מה את קצות דרכיו בקודש, הנהגתו ומופתיו, בהגדה של פסח - "ישיעוּת מלכו", היוצאת לאור בימים אלו, בהורמנא דמלכא ובברכת מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א.

אחד לאחד נשזרו סיפורים ועובדות, אמרות ופתגמים אשר כחוט השני עובר ביניהם שיחו ושיגו הייחודי של רבנו, וקלסתריו הרוחני הטהור כמו משתקף ועומד כחי לנגד עינינו.

לפנינו מקבץ מובחר, מעט מזעיר, מהיריעה המופלאה הנפרסת בהגדה ייחודית זו. תודתנו וברכתנו להרב המחבר שליט"א על שנהג בנו טובת-עין ומסר את הסיפורים לקראת ולכבוד יומא דהילולא קדישא.

בשם כל קהלא קדישא הדין, נעתיר בעדו כי חפץ ה' בידו יצליח להגדיל תורה ולהאדירה, לקדש שם שמים. זכות רבנו הקוה"ט זי"ע וזכות הרבים יעמדו לו, להיות מוסף והולך ומעלה בקודש בפעליו הכבירים, אשר את עולם הספר היהודי מעשירים.

"והגדת לבנך" – עיקר המצוה, מרכזו וליבו של חג הפסח. אבל דרוש דרש מרן רבנו הקוה"ט זי"ע, כי בשיבה לשולחן ה'סדר' וסיפור ההגדה, אין די. פנימיותה של מצוות ה'והגדת', היא הנחלת דרך ה' והחדרתה בקרב הבנים. וכה פירש: "והגדת לבנך ביום ההוא". 'יום' נוט' ישבעו ויתענגו מטובך, 'ההוא' בגימ' טוב, להנחיל ולהטעים לבנים עד כמה טוב ה', עד כמה מתוק הוא האור, עד כמה נעימים הם חיים שיש בהם אהבת תורה ויראת שמים, "כי מה לו לאדם חיים אם לא רצונו יתברך"...

עבודת קודש זו נטל על עצמו רבנו הקוה"ט זי"ע. בתורותיו החוצבות בתפילותיו הנלהבות, בשולחנותיו הטהורים, במתק לשונו ואמרי פיו המאירים, קיים בנו 'טעמו וראו כי טוב ה'".

נפלאה היתה עבודתו הקדושה, שגיבה וטמירה. בכל אשר דרש מאיתנו, תבע מנפשותינו וטיהר את נשמותינו, כבר השלים נפשו. "הוא היה היה אומר". ואשר ראינו בעינינו, כבר היה עורף הרתיחה, שגלשה מעבר למידת הצמצום בה נקט. כך בעבודתו את בוראו, יוצרו וקונו, וכך גם בהיותו ראש בני ישראל, המנהיג הנאמן, משה רבינו מהימנא, כאשר נשא את עמו ואת צאן מרעייתו, כאשר ישא העולל את היונק. מה שידענו עד כה, היה רק ממה שעבר מפה לאוזן. גם בהושיעו את עמו,

הסר דאגה מליבך!

וראי שעוסקים אנו בשבחו של מקום, אבל מצוות עשה מן התורה ללכת בדרכיו. ורבנו אכן היה "גואל ומושיע, פודה ומציל ומפרנס, ועונה ומרחם בכל עת צרה וצוקה", בגדר: "מה הוא, אף אתה" –

אברך הגיע שבור ורצון. נולד לו ילד פגוע, רחמנא ליצלן.

"דבר ראשון", אמר רבנו, "עד שהיולדת יוצאת מבית החולים, אתה דואג למוסד שיקבל את הילד. שם ידאגו לו כראוי, יטפלו בו במומחיות ומקצועיות, ותוכלו להפנות את כוחותיכם ותשומת לבכם לטיפול בילדיכם הבריאים!"

האברך היסס, ורבנו דחק בו: "האמן לי, אני מתכוון לטובת הילד, לטובת ההורים, ולטובת כל המשפחה!"

ואברך עדיין היסס. מוסד גובה כסף רב. מאין ישיגו –

"בנוגע לכסף, הסר דאגה מליבך", אמר רבנו, "אני מקבל על עצמי להיות שותף קבוע בהחזקתו. אני אשלם שלישי, הוריק שלישי ומשפחת חמיק שלישי" –

וכך היה. ובמבט לאחור, אומר האברך, רבנו הציל את המשפחה!

הלוואה בתשלומים

רבנו הגיע לבקר זקן חולה וגלמוד ששכב על ערש דווי. סיפר שהטיפול הרפואי המוצע לו עולה הון תועפות ואין לאל ידו. הוא חי על קצבה זעומה. מצליח לחסוך כמאה דולרים לחודש, אבל הרופאים והתרופות כילו את כל חסכוניותו.

"אין בעיה", אמר לו רבנו, "אם הקיצבה קבועה ואתה חוסך מאה דולרים לחודש, הרי זו ערובה בטוחה. כל הוצאותיך על חשבונאי, אל תחסוך דבר, תטפל בידי טובי המומחים ותאמר לי כמה נדרש ותחזיר לי בתשלומים לשיעורין, מאה דולרים לחודש!"

אורו עיניו. ערך חשבון, ורבנו העניק לו את כל הסכום במזומן. חישוב מהיר הורה, שעליו להגיע לגיל מאה ועשרים כדי לפרוע את ההלוואה. "זכור", הורה רבנו, "זה התשלום הראשון. בכל מה שתצטרך תבוא או תשלח לקבל –

ודבר נוסף: את מאה הדולרים אינך צריך לשלם מהחודש הזה. תתחיל להחזיר כשתבריא!"...

מנע השקעה במניות

בשנת תשמ"ב היתה הגאות בבורסה בעיצומה. הבנקים ניפחו מלאכותית את שווי המניות ואנשים הרוויחו סכומי עתק. נכנס הרה"ח ר' נחום אפל הי"ו ושאל האם להכנס לשוק זה.

ענהו רבנו: "אדם מחוייב לעמול לפרנסתו. אבל ידועים דברי בעל ה'תניא' זצ"ל: 'ג'יע כפ'יך כי תאכל', ג'יע כפ'ים ולא ג'יע מוח –

המניות הן ג'יע מוח ולא ג'יע כפ'ים, כל היום הראש עסוק בהם, כמה עלו, כמה ירדו. איני אוזח מפרנסה, שבה 'בערב תאמר מי יתן בוקר ובבוקר תאמר מי יתן ערב', מצויים כל העת במתח".

קיבל תשובה בהירה, ופנה לצאת. נקרא לחזור, ורבנו הוסיף: "יש סיבה נוספת להתנגדותי – איני רוצה שתלך לישון כמיליונר ותקום עני ואביון!"

לא עבר חודש ימים והבועה התנפצה. המניות איבדו כל ערכם ובעלי המניות הלכו לישון כמיליונרים וקמו אביונים!

את הפרש תעביר לאברך

"במה אתה עוסק לפרנסתך", שאל רבנו אברך בר אוריין. ענה שהוא עוסק בעריכת פירוש לספר מסויים עבור מכון להוצאת ספרים.

"במשכורת קבועה או לפי שעות?"

"לפי שעות".

"וכמה אתה מקבל לשעה?"

"שמונה עשר דולרים".

"בסך הכל", תמה רבנו, "למה לא תדרוש יותר?"

הסביר שזה התעריף המקובל ודי לו בכך.

כעבור זמן, בא לפני רבנו המוציא לאור, מעבירו של האברך.

"איך הפרנסה", התעניין רבנו.

"ברוך השם, ויעזור גם הלאה".

"בכמה אתה מוכר כל ספר?"

"בשלושים שקלים".

"ומזה יש פרנסה?"

"ברוך השם, לא חסר ואל יחסר".

"ובשלושים וחמשה שקלים, לא יקנו?"

"יש להניח שיקנו, אבל עבורי די בשלושים".

"אם כן", אמר רבנו, "אני מבקש שתעלה את המחיר לשלושים וחמשה שקלים, ואת הרווח הנוסף תעביר לאברך שעורך עבורך את הפירוש. שלם לו מעכשיו עשרים דולר לשעה..."

אפשר לענות גם בשתיקה

בשנים האחרונות נחלש רבנו. ואף שקיבל קהל, נקט פעמים רבות בפלך השתיקה. נכנס הרה"ח ר' נטע בריזל הי"ו ואמר: "חתני היה כאן אמש ושב מאוכזב. שאל שתי שאלות ולא קיבל תשובה".

במענה, שתק רבנו.

טען ר' נטע: "כבר חמישים שנה עומד אני לימין רבנו, האם צערתני פעם? ומדוע מצערני רבנו?"

החווה רבנו בידו על לוח ליבו. לאמר, חקוק אתה בליבי.

אמר ר' נטע: "זקוק אני לתשובה על שתי השאלות שחתני שאל". משלא קיבל מענה, יצא. מיד אחריו יצא המשב"ק הנאמן הרה"ח ר' הערשיל כץ הי"ו: "הרבי קורא לך".

חזר, ורבנו לחש: "היודע אתה מהו שאמר דוד המלך: 'ממעמקים קראתיך השם'?"

אמר: "רצוני לשמוע".

לחש רבנו: "ממעמקים קראתיך. אפשר לענות גם ממעמקי הלב. אין צורך לדבר בדווקא. שתיקתי אינה מורה על כעס, אבל לא תמיד אפשר לענות".

את שכר הלימוד תנכו ממשכורת!

ילד בן תשע היה הרה"ח ר' אהרן גוטסמן הי"ו כשהביאו אביו אל המוסד לילדים בקרית ויזניץ.

הוריו התגוררו במושב בית מאיר. והואיל ולא היה שם חינוך חרדי, שלחוהו למוסד דיסקין שבירושלים. ומשגדל, בקשו להעבירו לכאן שיתחנך בצל הקודש.

רשמוהו והודיעו כמה תעלה החזקתו במוסד. נדהם האב, סיפר שבירושלים לא גבו כסף על החזקת הילד. משך המזכיר בכתפיו, איני יודע מה שם. פה, גובים...

מניין לעולה חדש במושב כסף להחזקת הילד, בנוסף לכלכלת הבית. תקע כפו בכף הילד ויצא בפחי נפש. בחוץ פגש חבר מגרוסוורדיין, הרה"ח ר' שלמה קרמר. סיפר שביקש לחנך פה את בנו, ונדחה.

"בוא עמי", קרא ר' שלמה. מיהר לבית רבנו, שבדייק יצא מביתו. הציג בפניו את חברו וסיפר את סיפורו.

"לא יתכן כדבר הזה", פסק רבנו, "בואו אתי" – חזר איתם למשרד ואמר למזכיר: "ילד זה ילמד כאן – ואת שכר הלימוד תנכו ממשכורת!"

עוזר ומושיע

כולם הכירו את נהג ההסעות של תלמוד התורה. היה לו סנדר הסעות. ערך סיבוב והוריד את הילדים בתלמוד תורה, סיבוב נוסף בשכונה אחרת ועוד סיבוב בשכונה שלישית. כך בהבאתם וכך בפזיזות בביתם. והיו התלמידים עומדים בפתח תלמוד התורה וממתנים לתורם בסיבוב השני, השלישי והרביעי. יום אחד זומן למשרד התלמוד התורה. התגודדות הילדים אינה לרוחם, והסבבים גוזלים זמן. הוא נדרש לקנות רכב גדול ולהעלות עליו את כל התלמידים.

נדהם: עבור הגרוטאה שלו יקבל פרוטות ואוטובוס עולה הון רב.

לא הסתירו מפניו: התעניינו, ויש נהגי אוטובוס שישמחו להצעה.

בצר לו, פנה אל רבנו והשיח צערו. יברכו רבנו שיהפך לב הנהלת התלמוד התורה עליו לטובה. ותתבטל הגזרה.

"איני רואה בכך גזירה", השיבו רבנו, "הלוא גם לך נוח יותר להסיע את כולם כאחד ולחסוך זמן!"

"אבל אוטובוס עולה הון רב ומהיכן אשיג את הסכום?"

"ה' יעזור", השיבו רבנו, "תתעניין ברכישת אוטובוס".
התעניין, והסכום ששמע, הצדיק חששותיו והעמיק את יאושיו.
בשיחת טלפון זומן לבית רבנו. הסכום הנדרש נמסר לו, בציווי: "לך ורכוש את הרכב!"
"אבל, רבי, מתי עלי להשיב את הכסף?"
"לכשתוכל!"

עזוב תעזוב עמו

בראשית ימי הקריה, התפרנס אחד מראשי המתיישבים מחלוקת חלב. לאחר חצות הלילה היה נוסע בתלת-האופן לפאתי שיכון 'נווה אחיעזר', שם השאירו פועלי 'תנובה' כדי חלב ענקיים, העמיס על המשטח ועלה למרכב. דיווש במעלה רחוב הר סיני שעוד לא היה סלול, חתר במאמצים להגיע למרכז השיכון, לרחוב האדמו"ר מוישווא, שם התבצעה חלוקת החלב עם שחר.

אל רבנו, זקוק הוא לישועה. קבע לו זמן ונכנסו אל הקודש פנימה. הציג את הבחור, והלה הודיע שהוא יודע רק עברית. הרשות ניתנה. סיפר שהוא חולה במחלה נדירה. והרופאים אינם יודעים מקורה ואינם מתמודדים עמה. אחת לכמה זמן, הוא ישן ברציפות שבוע עד עשרה ימים. ואי-אפשר בשום פנים ואופן להעירו. עקב כך, הצבא אינו מוכן לגייסו. לכן, מבקש הוא ישועה...

"רָאָה מה מציק לו", הפטיר רבנו. ברכו שיתרפא ויקים בית נאמן בישראל.

כעבור כמה שבועות התקשר אביו, נרגש: מאז בואו אל רבנו לא חזרה התופעה המוזרה. כיום הוא נשוי ובעל משפחה גדולה, והמחלה נעלמה כליל!

רציתי רק להכיר טובה

רבנו הורה ליועץ הרפואי שזכה לשמשו בקודש הרה"ח ר' יצחק שטרן הי"ו שיסע לבית החולים איכילוב שם שוהה הרה"ח ר' יצחק זומר ז"ל, ויאמר לו בשמו שהרבי חושב עליו כל העת. יצא

השליחות. לא סיפר על אובדן ההכרה והיקיצה. כעבור כשעתיים התקשר אל אשתו של החולה לשמוע על תוצאות הבדיקות, והודיעה שבעלה איבד שוב את הכרתו. בא לפני רבנו ואמר שרבי יצחק זומר זקוק לישועה, כי איבד את ההכרה.

נענה רבנו ואמר: "אני יודע מה מצבך, אבל רציתי להכיר לו טובה על כל מה שעשה עבורנו, ונענה לכל מה שביקשנו. זאת, ותו לא".

וכעבור שבוע ליווהו רבנו לבית עולמו...

היתה זו תחיית המתים

סיפר הרה"ג רבי גדליה טויסיג שליט"א: בנו של גיסי שכב כמה ימים בבית החולים חסר-הכרה. אמי ביקשה שאכנס להזכירו לרפואה שלימה. למחרת שאלני רבנו לשלומי, ועניתי שלא חל שיפור. כשנכנס רבנו לתפלת המנחה בערב שבת שב ושאל בשלומי, ועניתי שעדיין לא חלה הטבה. בחסדי שמים שב הילד להכרתו באמצע השבוע, ובשבוע שלאחר-מכן כבר הביאו אביו לחתונת בני.

בקריאת קוויטעל

במאור פנים לילד

החופה התקיימה בחצר בית רבנו, ואמרתו לגיסי שנכון היה להכנס אל הקודש פנימה ולהודות לרבנו על התעניינותו ותפילותיו לרפואת הילד.

עשה כן, נכנס אל הקודש פנימה ונתן תודה. השיבו רבנו: "היודע אתה כמה עליך להודות לבורא כל העולמים –

היתה זו תחיית המתים!"

רפואה למחלה הידועה

תלמיד חכם ומרביץ תורה חלה במחלה הידועה.

בנו למד בכולל עם הרה"ח ר' טוביה שטרן שליט"א. יעץ לו להכנס אל רבנו ולבקש ברכה, אבל שלא יספר באיזה מחלה המדובר, כי רבנו התבטא שלפעול רפואה למחלה זו הוא בגדר נס

ר' יצחק וחיפש הסעה. עבר שם הרב אריה הגר שליט"א ברכבו. ניאות להסיעו למלא שליחותו. עלו למחלקה, ומצאו בחוץ את אשתו וקרוב משפחה. שאלו לשלומי ואמרו שבאו בשליחות רבנו. צחקו ואמרו: כבר כמה ימים שוכב הוא מחוסר הכרה – אמר ר' יצחק: "אני נכנס למלא שליחותי".

משכה בכתפיה, אפילו לא נכנסה אחריהם. עמדו ליד מיטתו. והוא בעילפון עמוק. ר' יצחק מסר את דברי רבנו. כעבור כשתי דקות פתח החולה את עיניו והופתע לראותם. שב ר' יצחק וחזר על דבריו והחולה התרגש לשמעם והחל לשוחח עמם. יצא ר' יצחק לקרוא לזוגתו, ולא האמינה. נכנסה, נדהמה, ומיד רצה להזעיק את הרופא. הרופא הגיע והורה לעשות צילום סי.טי. החולה נפרד מהם בתודות, והרב אריה הסיע את ר' יצחק חזרה. בא לפני רבנו ומסר שהחולה שמח מאוד על

באחד הלילות, בשלוש לפנות בוקר, עמל להתקדם במעלה הרחוב זרוע המהמורות והאבנים. ולפתע חש שהעגלה נדחפת מאחור בכח רב!

הביט, ולבו ניתר בחרדה: רבנו - בנן של קדושים, רב השיכון וראש הישיבה - גוחן קדימה בידיים מושטות ודוחף את העגלה העמוסה במעלה ההר!

עצר את הדוושות ולחץ על מעצורי היד: "בשום פנים ואופן", קרא. "כבוד התורה!"

ורבנו התחנן לעומתו: "עשה לי טובה, הנח לי לקיים המצוה", והתעקש לעזור ולדחוף את העגלה עד למקום המכירה!

ראה מה מציק לו...

בחור תל-אביבי התקשר אל בן משפחתו הרה"ח ר' אברהם וסרמן הי"ו וביקש שיכנס עמו

ענה הנער: "אבי אינו הולך לאדמו"רים ורבנים, עם מי אלך?"
אמר לו: "בוא, אלך אתך".
סיפר הרב פוגל על מלחמתו של הנער בביתו, להעלותו על מסלול חרדי והקפדה על הידור ההלכה. סיפר על המחלה שהתגלתה, ואמר שהנער הביע בפניו חשש. הלא התורה מורה: "כבוד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך" (שמות כ, ח), ובהתנגדותו לדרך הוריו אולי פגע בהם ונענש. אבל הלא עשה כן מכורח המציאות!
הנער בכה, ורבנו בכה עמו: "לא ולא, כדין וכהלכה עשה, וימים יגידו שאף להוריו גרם אושר בכך. וכדי להוכיח זאת, ינותח בהצלחה ויוזכה ברפואה שלמה!"

הניתוח עבר ברוך השם בשלום, ואף זכר לא נותר. הרופאים העידו שאירע כאן נס רפואי שלא כדרך הטבע.
משפחת פוגל עברה דירה והקשר ניתק, שלושים שנה עברו, והרב פוגל פגש באביו של

רבנו. ביום החופה הודיעוהו טלפונית שבתו לא חשה בטוב, הוחשה לבדיקות ומצאו גידול במוחה. מיהר להזכירה לפני רבנו ונענה: "הרופא לא יודע מה הוא שח. התקשר הביתה ותודיע זאת בשמי!"
התקשר ובישר, וסיפרו לו שבינתיים היו אצל רופא נוסף, ואישר את הממצא.
מיהר ונכנס שוב, סיפר שרופא נוסף מאשר. רבנו לא התפעל: "עוד אחד שאינו יודע". ערכו בדיקות חוזרות, ולא מצאו זכר לגידול. וסיים: אותו אברך שומר ברשותו את כל המסמכים והבדיקות עם הגידול – ובלעדיו...

כדי להוכיח, ניתח בהצלחה!

סיפר הרה"ח ר' צבי מאיר פוגל הי"ו: היה זה בראשית שנות מלכות רבנו. בשכנותם התגוררה משפחה מודרנית שעלתה מאירופה. האב עבד באוניברסיטת בר-אילן, ניהל ביתו בהתאם

גלוי, ויש הקפדה במרום על המחוללים ניסים גלויים (תענית כה). אמר: אכנס, אם תבוא איתי. נכנסו והבן הגיש את הקוויטל.
החל רבנו לברר באיזו מחלה המדובר. אמר ר' טוביה: "יש לו מים בבטן", זו אחת מתוצאות המחלה.
"כן", אמר רבנו, "אבל מדוע יש לו מים בבטן?"...
אמר ר' טוביה: "רבי, הוא מרביץ תורה חשוב וזקוק לרפואה בדחיפות, יברכו שיצא מהמחלה ויתרפא לגמרי!"
נענה רבנו ואיחל רפואה שלמה והאב החלים לחלוטין!

אם לא יודעים הנס נסתר

סיפר המשמש בקודש הרה"ח ר' אהרן גוטסמן הי"ו: אברך מבוהל הגיע אל רבנו. סיפר שערכו

בקריאת קוויטל

בקודש פנימה - הרה"ח ר' יהודה אריה רוזיק ז"ל

אותו בחור. אמר לו: טוב שנפגשנו. הבן שאתו היית אצל הרבי מחתן הערב את בנו, בוא לחתונה!"
ראה עצמו כ'מחותן'. הגיע לחתונה חסידית לכל דבר, ופגש באותו בחור שהיה לתלמיד חכם מופלג ומכהן כמגיד שיעור בישיבה חסידית בירושלים, והציג בפניו את אחיו שאף הוא הלך בדרכו והקים משפחה למופת בבני ברק.
ועל כולם, ההורים רוויים כה הרבה נחת, כהבטחת רבנו!

הזזת האצבע נפלאות הנריאה

כששהה רבנו בשווייץ, אמר להרה"ג ר' אפרים מתתיהו טסלר שליט"א: "מה אתה אומר על ההרים של שווייץ? אמרו לי שאעלה ברכבל לפסגת ההר

וחינך כך ילדיו. הואיל והתגוררו בסמוך לשיכון ויזניץ, נכנס בנם הבכור, ילד כבן עשר, לתפילות ולשלחנות, "הציץ ונפגע", הושפע עמוקות. החל לנהל מלחמה עם הבית, דרש שיוציאו את מכשירי הצפיה. בסופו של דבר הגיעו להסכמה שאינו נכנס לחדר שהמכשיר מצוי בו, והוכרחו להוציאו מטרקלין הבית. החליף את המזוזות למהדורות ופעל שיקנו רק מצרכים בהכשרי מהדרין. כבר המצוה חבש כובע ולבש חליפה, בניגוד גמור לארחות הבית.

מיד לאחר בר המצוה סבל ממיחושים בראשו. בבדיקות התגלה גידול מסוכן בין העיניים. מקום קשה מאוד לניתוח, מחשש שיאבד מאור עיניו חלילה. גם קשה מאוד לנקות המקום כליל. הבחור פנה בעצמו לשכנו הרב פוגל וסיפר על מצבו.
אמר לו: "עצתי לך שתכנס אל הרבי, הוא פועל ישועות".

בדיקות וראו שהמצב מאוד לא טוב.
שאל רבנו, האם הדבר כבר נודע לאנשים.
ענה, שלא. מיד בהגיע התוצאות, מיהר לכאן, איש אינו יודע.
חקר רבנו שוב, האמנם איש אינו יודע? !
ואישר, באמת איש מלבדו ומלבד רבנו.
"אם כן", אמר רבנו, "אכן כך יהיה ואיש לא ידע דבר", וכך היה.

מסמנים וצילומים, לפני ואחרי

הרה"ג ר' ישראל ארנסטר שליט"א, נכד רבנו, שמע מפי בעל המעשה, אברך שהגיע מארצות הברית לנישואי הרב משה מרדכי כץ שליט"א, נכד

ואראה משם את נפלאות הבורא –

נו, לראות נפלאות הבורא –

עליתי לפיסגה, ואכן נשקף משם נוף נפלא –

אבל כל זה לא שבה את ליבי”.

רבנו הזיו את אצבעו הקטנה, קיפל וזקף, ואמר: “אתה רואה איך שזה מתנועע? אלו נפלאות הבורא! מזה מתפעל אני הרבה יותר מאשר הנוף שנשקף בפיסגת ההר!”

”את האנדה אנקש”...

סיפר הרה”ג ר’ יעקב שמשון ארנסטר שליט”א, נכד רבנו: אל אמי תליט”א הגיעה אשה שבירה ורצוצה. אינם נמנים על חסידי ויזניץ, אבל הם משפחה שומרת תורה ומצוות ואחד מצאצאיהם פרק עול ויצא לתרבות רעה, עזב את הבית ומזה שלוש שנים אין להם כל קשר עמו, אינם יודעים היכן הוא ומה מצבו. ביקשה שאמי תבקש ברכת רבנו.

אמרה לה אמי: “בואי אתי”.

הזכיר: “באתי עם מקרה קשה, והרבי אמר: כפי שזה בא כך זה ילך, ולא יותיר אחריו שום נזק!”

השיבו רבנו: “על החלק הראשון אוכל להבטיח, אבל את החלק השני צריך עוד לפעול – אני מאוד חושש על הרגליים של הילד!”

נזעקו בני החבורה והעתירו. נענה להם רבנו ואמר: “שתהיה לילד רפואה שלמה ושלא יותיר שום נזק לא בידיו ולא ברגליו. כפי שזה בא, כך ילך!”

כשעה לאחר מכן שב הילד להכרתו, פקח עיניו ואמר לאבא העומד לידו: “אבא קרה לי נס! אני יכול להניע את רגלי!”

שלוש שעות לאחר מכן כבר נותק מהעירוי, והרופאים השתאו מהנס הגלוי.

מה שרואים בפתקה

כשיסד רבנו את חבורת האברכים הראשונה, העמיד בראשה את הגאון החסיד ר’ אליעזר דוד פרידמן שליט”א. באחת ההתוועדויות השתתף

הגונים, ‘שיינע אַיך’, וכשנסתכלים בפתקה רואים – אוי אוי אוי, אוי אוי אוי, וויא מיאוס, כמה כיעור! – כשאני מגיע הביתה אני אומר לרבניתי שלי שהייתי מוכן לקבל כל עבודה שתהיה, רק לא עבודה זו! אני חוזר הביתה כל לילה עם כאבי ראש. איני יודע איך אבי סובל זאת!...”

והגבאי הרה”ח ר’ ישראל זילברשג”ל סיפר, שפעם הפטיר רבנו: “שהאברכים יתנהגו ביתר עדינות, ‘די יונגעלייט זאלן זיין מער אײדל’, כדי שאוכל להביט בפיתקאות שלהם”

מי הרבי שהורה

הרה”ח ר’ שלמה שטיסל ז”ל סיפר מה ששמע מפי בעל המעשה. הרופאים גילו בגופו מחלה מסוימת, אבל הרגיעו שלא נשקפת סכנה לחייו ואפשר לחיות עם זה, אין מה לדאוג. כשבא לפני רבנו והגיש את הפתקה, הצביע רבנו: “לרפואה שלמה, על מה?”

סיפר. אמנם אין מקום לדאגה, אבל רפואה

בקודש פנימה הרה”ח ר’ שלמה פרוכטר ז”ל

שלמה עדיפה.

“לדעתי, תבקש שיתחור”.

התפלא והרופאים התפלאו עוד יותר: “אבל אין צורך”, אמרו.

“הרבי הורה לערוך את הניתוח” אמר, והסכימו.

כשהתעורר מהניתוח, ניגש אליו המנתח: “מי הרבי שלך? הוא הציל את חייך” –

התברר שאלמלא הניתוח היה בסכנה גדולה!.

אוניח לך

שיש דין ויש דיין!

באו לפני רבנו בבקשת עצה. בן למשפחת חשובה גלש במורד והגיע לפריקת עול תורה ומצוות. מה לעשות, האם לשלוח אחריו שלוחים המתמחים בהחזרת תועים וקרוי רחוקים –

רבנו, ור’ אליעזר דוד סיפר: הגאון ר’ נפתלי כהן מחיפה זצ”ל בעל “אלופי יעקב”, היה באברכותו מלמד ביישוב קירלי-באבא בבוקובינה, וסבל דחקות נוראה. בא לפני הסבא קדישא ה”אהבת ישראל” זיע”א, וסיפר על דחקו. נענה הרבי ואמר: “פארשטייטו, המבין אתה – בכל לילה לפני השינה מעביר אני לנגד עיני את כל החסידים ואתם בתוכם!” כלומר איני מסיח דעתי ממך, ומשתדל לפעול עבורך ישועה.

שמע רבנו ונרעש: “כך אמר? איך יתכן, הלא אלפי פתקאות עברו תחת ידיו, חסידיו נמנו ברכבות ולפני השינה חשב על כולם?”

והיודעים אתה מה משמעות הדבר, להעביר את הפתקאות מול העיניים? –

הנה עתה, הרבי - רבה”ק ה”אמרי חיים” זיע”א - חש בראשו, ואני מקריא לפניו את הפתקאות. ומה אומר לכם - באים אנשים הנראים

האשה עמדה מאחרי כס רבנו ובכתה תמרורים, אמי ביקשה ברחמים, ורבנו האציל את ברכת קדשו. כעבור שבוע התקשרה האשה וסיפרה בהתרגשות, שבנה טילפן הביתה לראשונה מזה שלוש שנים. מאז הלך והתקרב, וכיום הוא שומר תורה ומצוות!

שני חלקי ההבטחה

ילד כבן חמש, בנו של אחד מבני החבורה, לקה בדלקת קרום המוח באופן קשה ביותר. איבד את הכרתו, והרופאים חששו שגם אם ישורוד, ישאר מעוות בגופו, חלילה וחס. נכנסו כל בני החבורה להעתיר עבורו, ורבנו התרגש כל כך מהאחדות שהפגינו.

פנה הרה”ח ר’ דוד זיידה הי”ו ואמר: “בקשתנו שהרבי יברך כפי שבירך אותי בשעתו!”

חקר רבנו: “מה אמרת לך?”

אמר רבנו בכאב: כשם שמצווה לומר דבר הנשמע, כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע. כעת סבור הוא שגילה מקור מים לרוות צמאון תאוותיו.

אינו מוכן לשמוע דבר. אבל מדוחי העולם דומים לשתיית מים מלוחים, ועד מהרה יגלה שאלו בורות נשברים ויתאכזב מרות, רק אז יהיה אפשר לנסות להחזירו.

הוֹךָ שיעקבו מרחוק ויודיעוהו מתי יהיה הלה בשל לכך.

כעבור זמן באו והודיעו שכפי הנראה אפשר לקרבו.

"אמרו לו, שאני קורא לו".

הלה הגיע, ורבנו לא הסגיר את הזדעזעותו למראהו. הושיבו לצידו ואמר לו באורך רוח: "ראה, יש עולם הזה ועולם הבא, רוחניות וגשמיות, תורה ומצוות מול פריקת עול ותאוות. בעבר היית בעולם אחד, וראית מה הוא. אחר כך עברת לעולם השני, וראית מה הוא.

מי אמר שלא נפקדה?

בשנת תשס"ד הגיע יהודי מארצות הברית, והזכיר את בתו שכבר עברו למעלה מעשר שנים מנישואיה ועדיין לא נפקדה –

"ומי אומר שעדיין לא נפקדה", השיבו רבנו. יצא נרעש, וחייג מחדר הגבאים לבית בתו: "הגיד לי, האם כבר נושעתם?"

נזעקה וקראה: "הרי אף אחד בעולם אינו יודע על כך!"

"אין זה מדויק", אמר, "אדם אחד יודע..."

מי אמר שאיני רואה?

אחד ממשגיחי הישיבה אמר לרבנו: "אילו הרבי היה רואה איך הבחורים מתכנסים לאחר עריכת השלחן ועוסקים בתורה הקדושה במשנה-חיות ומרץ, היה הרבי שואב רוב נחת וקורת רוח!" הן זה מה שרבנו תובע ולכן מייחל, שהתורה ועבודת השם יסייעו אהדדי ויחדיו יהיו תמים!

הרבי להישאר ונשארתי".

אמר: "איך הייס דיר, אני מצווה עליך, שתבקש את ההטבות ותצא משם".

פנה אל המנהל החדש והודיע, שאם יקבל את ההטבות שהוצעו בשעתו, יסכים לפנות את מקומו. עיין המנהל בשורת ההטבות המפליגות, ואמר: ההטבות נדיבות מדי, לא פלא שהמפעל הגיע לאן שהגיע. אני מוכן לאשר לך רק סעיפים אלו ואלו.

אבל הרבי אמר לבקש את כל ההטבות. אמר שאין על מה לדבר, הכל או לא כלום.

"תן לי זמן לחשוב", ביקש המנהל. כעבור כמה ימים הביע הסכמתו. ההסכם נחתם, והוא נכנס לבשר על כך לרבנו. נענה רבנו ואמר: "השקעתי בך מאמץ רב, זכור שאתה חייב לי טובה", סתם ולא פירש.

כעבור זמן קצר פרש אותו מנהל והגיע מנהל קשוח, שפיטר בלי חמלה ובלי שום הסדרים והטבות!

הגדה של פסח
"ישועות מלכו"
למעלה מ-500 סיפורי
מופת שנשמעו מפ"ק
ואודות מן רבנו הק' זי"ע
שנערכה ויצאה זה עתה
לאור עולם ע"י הרב שלום
מאיר הכהן ולך שליט"א

תלמידי ישיבה לצעירים ויזניץ באשדוד בקודש פנימה

אם הפרופסור יאמר

אברך נכנס אל הקודש פנימה. סיפר שהיה עם בנו אצל הפרופסור נקט וקבע שעליו לעבור ניתוח. קבע לו תור, לבצע את ההכנות שלפני הניתוח. בא לקבל ברכה.

"אם פרופסור נמט יאמר לך לעשות את הניתוח, עשה את הניתוח", היתה התשובה.

האברך לא הבין: "אבל הפרופסור קבע כבר שיש לערוך את הניתוח", אמר.

התשובה חזרה על עצמה מלה במלה: "אם פרופסור נמט יאמר לך לעשות ניתוח, עשה את הניתוח".

הגיע במועד לבצע את ההכנות לניתוח. הפרופסור שב ובדק את הילד ואמר: "אני חוזר ב, אין צורך בניתוח".

נרעש, וסיפר על הוראת רבנו.

אמר הפרופסור: "עבורך אלו חדשות, ואילו אני יכול למלא ספר עם סיפורי מופתים מהרבי!"

"ומי אמר לך שאיני רואה", הפטיר רבנו...

השקעתי בך מאמץ רב

כמה אברכים, חסידי ויזניץ, עבדו במפעל מסוים. המפעל עבר ארגון מחדש, והודיעו שכל מי שיתפטר, יקבל תנאי פנסיה מועדפים. בזה אחר זה נכנסו לשאול, ולכולם הורה רבנו להסכים להצעה. לכולם, מלבד אחד. "אתה נחוץ להם", אמר, "אותך לא יפטרו. המשך לעבוד שם".

עברו חמש שנים. המפעל עבר שוב טלטלה, מנהל חדש הגיע, וכידוע "מטאטא חדש מטאטא טוב". פחדו מהמהפכות שיעשה. באותה תקופה נכנס האברך אל הקודש פנימה, ומבלי שיעלה את הנושא שאלו רבנו: "מה קורה בענין הפנסיה?"

תמה לשאלה. אמר: "לפני חמש שנים הורני

הלא תוֹךָ שאם ישימו על הכף את התאוות המגושמות והחולפות, ועל הכף השנייה את הרוחניות הנפלאה והנצחית, הרי אין ספק מה יכריע את הכף –

אלא מה, היצר הרע יבוא ויסית, מי אמר שיש רוחניות ויש עולם הבא. שיש דין ויש דין. אז אני אוכיח לך זאת –

וכאן חרג רבנו מגדרו, כדי להציל נפש מישראל. חשף רוח קדשו וסיפר לבחור הנדהם, בפרטי פרטים, מקומות ותאריכים, מה עשה ומה עולל, עד שהלה נשבר ופרץ בבכי תמרורים.

ורבנו עודדו וניחמו והחל לבנות עבורו מסלול התקדמות וקירוב במשך שנה תמימה, כשבכל מהלך הדרך הוא מוכיח לו שאין נסתר מנגד עיניו, עד שהשיבו לדרך הישר!

משנת משה

תורת משה עבד ה'

גילויים נדירים ונשגבים
אודות סדרי השינון ודרכי החזרה
שהנהיג כ"ק מרן רבנו זי"ע לעצמו במשך השנים
מתוך תכריך גווילי הקודש
שנכתבו בעצם גלילי ידי הטהורות
נֶפֶךְ הִיא שׁוֹנָה - - -

מנחם מענדיל ראובן (בן הרה"ג ר' ברוך) גפנר

דוגמא מרטיטה צדה את עינינו בינות לדפי החידושים. שרבוט אגבי, לכאורה, מופיע על שולי דף כלשהו, ומעלים אנו השערה כי הרבה ממה שקראנו כתוב כאן. שמענו פעם משמו של המשב"ק החסיד האמיתי רבי ישראל זילברשלג ז"ל, כי נכח בהזדמנות מסוימת בפני הקודש כאשר רבנו חפץ לכתוב דבר מה, והעט שבידו מיאן להנביע. כדרכו של עולם, סובב הרבי את העט בתנועות מעגליות וזריות על קצה הדף בכדי לעוררו מתרדמתו, והרב זילברשלג בעינו החדה מבחין כי ה'קשקוש' התמים אינו אלא שרבוט מהיר של הפסוק 'צמאה לך נפשי'... לבת-הגעש שיקדה בין מפתחי ליבו הטהור מצאה לה פורקן כלשהו בכל מעשה-קט, בכל תנועה 'אוטומטית'...

אף באותו שרבוט שלפנינו, המסתלסל באגביות ופותח בחריקה האופיינית לעטים סרבנים, 'מקשקש' הרבי אודות 'אשרי מי שעמלו בתורה' ו'אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה'... חלון-הצצה לאותה שסח רבנו על זקנו הגדול הסבא קדישא בעל ה'אהבת ישראל' זי"ע כי מיום עמדו על דעתו לא עשה פעולה שלא תהא בלתי לה' לבדו. גילוי-קט מופלא לסער ה'אהבה ורשפין דשלהובא דליבא אבתריך' - - -

[סקירה מקיפה על תכריך כתבי היד ועל עבודת הקודש הנעשית בסילודין במסגרת כולל "זכור תורת משה" על ידי חֲבֵר תלמידי חכמים מופלגים משמנו ומסלתו של בית היוצר הויזניצאי, פירטנו אשתקד במאמר 'פתשגן הכתב' על גבי כמה נכבדה זו, משם תדרשנו].

אך דומה כי חשיבות יתירה ועילאית מיוחסת לקומץ זעיר של דפים שהיו ספונים בין כתבי החידושים בביתו נאווה קודש, השופכים אור ומגלים טפח מן הדרך הארוכה שהביאה את הרבי זי"ע לעוצם מדרגתו. בשוטטנו בנו היכלא קדישא, באותם ד' אמות של הלכה המכונסות באוצר המנוצר שבגלילוני רישומיו, נחשפנו לתכריך יקר מפז ובעל חשיבות עצומה, בה מתגלית אפס קצהו של סדרי החזרה הבלתי-מושגים שהציב רבנו זי"ע לעצמו לשם שינון משנתו ותלמודו במשך תקופה מסוימת, ועל פיהם התנהל סדר יומו המוקדש כליל לגבוה. מתנה טובה היא שהותיר השי"ת בחמלתו

ואת יערת הדבש הלזו, חשק בכל מאודו להנחיל לתלמידיו כבניו. האושר האמיתי של 'העולם הזה' היה בריח-תיכון בשיחות קדשו לכלל ולפרט. "טעמו וראו כי טוב", היה מתחנן. "קינדערלעך, ס'איז דאך אזוי גוט", היה נופח מדיליה. וכבר גילה מרן רבנו שליט"א רמז שגיב ונורא-הוד מכשוננו של עולם: "יומא דהילולא של אאמו"ר הק' זי"ע חל ביום כ' באדר, שכן כל ימיו ושנותיו הקדיש בכדי להחדיר את ה'הדור קיבלוה ברצון' לעוד יהודי (כ' = ב' יודין)" - - -

צוהר קט, מרום ומפעים, אל תוככי ה'רשפין דשלהובא דליביה', נגלה מבעד ללוחות הסנפרינון שהיו כמוסים, עמדו תחומים באוצרותיו, הלא המה הכתבים אשר נכתבו ונחתמו בחותמו של כהן גדול, גווילי הקודש עליהם העלה בתקופות מסוימות את חידושי תורתו בקצרה ובתמציתיות והנציח בהם טיפין ממעינו המתגבר.

השורות הסדורות בעצם כתב יד קדשו, אש שחורה על גבי אש לבנה, יצוקים בלהט העיון וחרוטים בסערת ה'קאך' התורתי. בקוצר אמרים משדד רבנו זי"ע הרים וגבעות ומכונן מערכות כבירות, ובמשיכת הקולמוס מזדעק הוא: "בספר פלוני כתב... ופלא בעיני, שהרי...", או: "חידוש הוא מה שמשמע מריהטא דלישניה, הרי...". בריתחא דאורייתא 'נערמים' ספרים לרוב בתוך שורותיים צפופות, וב'קודים' המרכיבים שלל 'מראי-מקומות' בונה הוא מגדלים לתלפיות ומעלה סברות מחודשות, עד אשר נהפך העקוב למישור והררי קושיות באים אל פתרונו המופלא - "לפי זה ממילא מתורץ לענ"ד קושייתו של... וגם כן קושיא של... והכל ברור ויציב בדרך אפשר", או: "ודו"ק בענין הנ"ל ותבין לענ"ד שבוזה תלוי הכל", וכנהנה למאות.

הגיליונות עצמם כמו נמסכו בהם 'חיות' והמה מביעים את עוצם הכמיהה והשקיקה לקרבת-אלוקים באמצעות נשמת התורה, את הדביקות בחי-החיים בכוחה של לימוד תורת אמת לשמה דאיהו גלי מה דהוה סתים. היראה-עילאה חופפת על כל שורה ושורה מרישומיו של רבנו.

"אורייתא, אורייתא! כמה חביבין איננו מילין דילך; אורייתא, אורייתא! מה אימא לגבך, אילת אהבים אנת ויעלת חן;

אורייתא, אורייתא! הא אהבה ורשפין דשלהובא דליבא אבתריך, יהא רעוא דתייהוי אנת חקיקה בליבן"

המייית-כיסופין זו, אותה מעלה הגאון בעל ה"בן איש חי" מבגדד בתוך סער הגיגיו באחד מספריו (ע"פ לקט לשונות מספר הזה"ק), מבטאת נכונה את לבת-האש שיקדה בצ"ו שנותיו של גאון ישראל וקדושו, שר התורה והיראה, רבנו הגדול מרנא קודש הקדשים זצוקללה"ה זיעוכ"א. בשחר נעוריו כבערוב שיבתו, בימי צר ומצוק כבימי שובה ונחת, בשנות רעב ומחסור כבשנות שבתו על כסא ממלכתו - כל עצם ישותו ליהטה בתשוקת-איתנים: 'אהבה ורשפין דשלהובא דליבא - אבתריך!'

המתיקות שבאותיות הגמרא וצופן טעמה של סברא נכוחה - היו ניתנים למישוש במוחש במחיצת קדשו. החדויותא דשמעתתא והריתחא דאורייתא היו פת לחמו וקיתון מימיו, מקור חיותו ממש. 'חיים של חיים' - כהגדרתו באחת מאיגרות קדשו. 'חיים שיש בהם' - כפירושו הנודע על נוסח ברכת החודש.

"תיאורו המשובח של האור החיים הקדוש בדבריו הנודעים בפרשת כי-תבוא, אודות הזוכה להרגיש מתיקות ועריבות טוב התורה, נראה בו במלואו", משנן רבות מרן רבנו שליט"א. "הדגמה מוחשית היה ל'כי הם חיינו ואורך ימינו'".

וכה שירטט חדב"ן כ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א את חשקות-התורה שראה אצל רבנו זי"ע בשהותו בצל קורתו: "ציירו נא נוכח עיניכם הלך תועה, הנודד דרך שלוש ימים בארץ ציה ולשונו מודבקת לחיכו ביבושת, ופתע נוכח הוא מרחוק בנווה מדבר, פלג מים זכים המפכה בנועם. וכי ישנה הגדרה קולעת לניתוריו הצהולים של הלה במרוצתו להרוות נפשו?! כן, ממש כך, היתה גישתו של חמי הגדול לדף גמרא, כך הרווה את נפשו השוקקה וההומיה בכל 'איבעיא להו', בכל 'ורמינהו'".

להמוני תלמידיו ודבקי-משנתו, למען נדע באפס קט קצה-קצהו של עמל התורה ויגיעתה בקדושה ובטהרה של המאור הגדול שהאיר את נתיבותינו, ונכיר נכוחה עד היכן ניתן להעפיל במעלה המדרגה ומאידך כמה אלפי מילין עודנו רחוקים ממושגיו של אותו צדיק. ובכן, נסורה נא ונראה את המראה הגדול הזה, בחרדת קודש וביראה עילאה ננסה להתחקות

עד רהוי כמאן דמנה בכיסיה

דגש עיקרי בהדרכתו, ניתן על עניין השינון והחזרה התמידים, כידיע לכל צורב שזכה לדרוך על מפתח דלתו. "דברי תורה אין משתכחין אלא בהיסח הדעת - אם אינו מחזיר תמיד", ציטט שוב ושוב את דברי רש"י על הגמרא במסכת תענית (ז:), בהטעימו בהדגשה את ה'תמיד' הנדרש. "התעיה עיניך בו ואיננו. כל יומך בעמוד והחזר קאי". לא-אחת חזר באזני שומעי לקחו על מאמר החכם (ספר הקנה) 'חזור חזור ואל תצטרך לבלזר' (מין סס המחדר את הזכרון), ובמתק שפתיו המשיל את הלומד ואינו חוזר לתגר שצבר הון רב בתום יום-שוק מייגע, ולמחרתו שופך הוא את כל תכולת ארנקו התפוח אל מצולות ים...

והוא היה - אומר. סדרי החזרה הנוקשים שהציב רבנו ז"ע לעצמו, התפרסו על נתח נכבד ביותר מסדר יומו העמוס והגדוש, ונעו במספר 'מסלולים' וצורות-שינון - מחושבים ומסודרים עד לאחת כדרכו בקודש בכל העניינים - אשר יצרו יחד מערכת כבירה ורבת-זרועות שמטרתה אחת: "לעשות רצונך אלוך חפצתי, אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי". כך הייתה דרישתו משותי מימיו, בהבהירו אשר עיקר שימת הלב צריכה להיות על החזרה והשינון, יותר מאשר צבירת דפי גמרא חדשים ("משנה צרופה - קנין תורה", מאמר ח, עמוד קלו), וכך נהג הוא לעצמו ביתר שאת ועוד.

עוד משחר נעוריו, בשנות הבחורות בהם להוט כל בן-תשחורת יושב-אוהל להעפיל להישגים כמותיים מרשימים, היה רבנו ז"ע שוקל נתיבותיו בפלס-דעה ומניח את כובד-המשקל על השינון התמידי, עד שסך השעות שהקדיש לחזרת תלמודו היו עולים על שעות לימוד 'חדשים ממש', כפי שהעידו לימים שרידי הפליטה. כמובן, עובדה זו לא האפילה במאומה על כמות הספקיו ביחס לרעיו לספסל הלימודים, שכן ה'שעות הנוספות' שנגס מכל זווית אפשרית העמידו עבורו זמן די והותר לחדשים גם ישנים... והדברים ידועים.

"אז מ'חזר' - קען מען" - היה דורש. מתלמידיו, ויותר מכך - מעצמו. בלהט העצום להידבק בקדושת התורה ובנותנה יתברך אימץ רבנו ז"ע כל דרך אפשרית שמצא לנכון בכדי לאגור את משנתו ולשמר את תלמודו, למען יהיו מחודדים בפיו. כך כבר משחר טל נעוריו. גברא רבה קמסהיד ביה, הוא ניהו הגאון הצדיק רבי מנחם מענדיל שנעבאלג שליט"א, רבה של קהילת "מחזיקי הדת" במאנטשעסטער, המעיד על

באפס-מה אחר קצות דרכיו בקודש בדרכי קנייני התורה עמם שקד כל ימיו ובתחבולות שאימץ לעצמו למען יהיו נבלעין בדמו, כי תורה שלימה היא וללמדה אנו צריכין, ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו ולדבקה בו ובתורתו הקדושה למען ייטב לנו כל הימים.

ובטרם ניגש אל הקודש, חובה להדגיש שוב

זכרונותיו משנות חבשו את ספסלי הישיבה בויזניצא: "אם נתקבל בין הבחורים רעיון חדש לשינון התורה, כמו למשל לימוד כל ששה סדרי המשנה בע"פ לפי סדר יומיומי, היה הוא הראשון שהצטרף אליו בהתלהבות ובקביעות מתמדת".

עדויות שונות נשתמרו עמנו מפי תלמידים שזכו שרבנו ז"ע יקבע תלמודו עמם ברבות השנים, והמה מעידים על שלל תחבולות-המלחמה שנקט נגד שר של שכחה בעשותו את המירב האפשרי שיהו דברי תורה נספגין בלשד עצמותיו. מספר הרה"ג ר' יחזקאל שרגא קטינא מירושלים עיה"ק: "כל מה שלמד עמי היה חוזר מיד על כל הלכה ועל כל חידוש בראשונים

בביקור בביהמ"ד וויזניץ פתח-הקהל, עם כ"ק אדמו"ר מבערגסאז זצ"ל ורב העיר הגרבי"ש סלומון זצ"ל

ובאחרונים ד' פעמים. ובמתק לשונו הק' היה אומר לאחר שגמר הלכה אחת ברמב"ם: 'איז וואס האבן מיר געלערנט אין רמב"ם', וחוזר על דבריו. ושוב 'איז וואס שטייט אין רמב"ם', וחוזר חלילה, ושוב 'איז וואס האט דער רמב"ם געזאגט'..."

כן מספרים תלמידים שכל שיעור היה נפתח תחילה בסיכום הנלמד דאמול, בטרם ניגש ללימוד חדשות... ה'שונה פרקו מאה ואחד' קיבל במחיצתו משמעות מוחשית, הן במובנה הפשטני והן בהוראת ה'אוצר של יראת שמים' שרמז בה הסבא קדישא בעל ה'אהבת ישראל' ז"ע...

דרכה של תורה

ברשימות הנדירות אשר שרדו בין גיליוני החידושים, נחשפים אנו בחיל ל-2 מסלולי לימוד שקבע במקביל, כאשר האחת נועדה ללימוד עיוני ומעמיק, בליבון הסוגיא הדק היטב על כרעיה וקריביה ועל כל היקפה בפירושי הראשונים ובירורי האחרונים, כאשר באמנה אתו, ואילו סדר נוסף הוקצב לשינון מהיר ויסודי של ספרי היסוד.

כי אין זאת כי אם פתחו של מחט להיכל המלך, והנסתר עודנו רב על הגלוי. אין זאת אלא ליקח מוסר ולהפיק לקח טוב, ולצד זאת נדע אשר לא נדע, ואין אתנו יודע עד מה עוצם עבודתו ומדרגותיו של גדול בענקים זה אשר כל ימיו היו מקשה קודש להשי"ת, בהתעלות בסתר המדרגה ודביקות ללא שיוך בחי החיים הנשגבה מבינת אנוש.

בצרור כתבי-קודש ערוכים וסדורים בכתב יד קדשו הרהוט, מתועד היקף מדהים ומעורר השתאות של סדרי לימוד רציפים בחלק העיוני, אותם ציין רבנו לעצמו. אין אנו יכולים לקבוע מסמרות אודות ייעוד רשימות אלו, אך כפי הנראה מבין השיטין מדובר בתכנית פרטנית שהציב לעצמו מלכתחילה כיצדים מוגדרים להספקי הלימוד היומיים, מתוך סדר מופתי וקפדני, כמשנתו הבהירה אותה שינן השכם והערב: 'סדר הוא יסוד החיים'. בפיסות-נייר אלו 'מקופלים' עולם ומלואו. 'דפי מעקב' אלו, פותחים בפנינו חרך צר להיקף המבהיל ולהתמדה הבלתי-מושגת, ומעניקים לנו הצצה פורחא אל רעבון אין-קץ ושקיקה ללא-גבול, מתוך דרישה ותביעה עצמית עצומה, שתורגמו לשפת המעשה בחריצות מופלאה ובבהירות-דעת סדורה ומחושבת לפרטי-פרטים, מתוך ניצול מקסימאלי של כל חלקיק-השנייה.

כפי המשתקף מתכריך הכתבים, היה רבנו נוטל מסכתא מסויימת, ומתמקד באחד מספרי האחרונים שליווהו לאורך מסלול-הלימוד הנוכחי מהחל ועד כלה, לצד ספרי הראשונים שהיו בצמידות קבועה ללימוד הסדיר. אחר היה חוזר חלילה, ואל המסכתא הנלמדת צירף ספר נוסף מספרי שעשועיו בה הגה עתה מראשו עד סופו בשקדו על דפי הגמרא. כך ידוע גם על גאוני עולם מדורות עברו שקבעו סדר מעין זה לתלמודם, כמסופר בספרי קורות דברי הימים.

כך, לדוגמא, נושאת קבוצת-דפים את הכותרת "פסחים - שפת אמת", ומתחתיה שורות-שורות הצופנות בחובן שעות על-גבי שעות של עמל התורה ויגיעתה, בהתקדמות עקבית ונחושה לידיעת כל תג וקוץ שניתנו לישראל בעמדם למרגלות הר סיני, כך עד לכריכתה האחרונה של המסכתא. עם תום הסדר עם ה"שפת אמת" פותחת הרשימה שוב בדף ב' ע"א, כאשר הפעם יצויין בצד הגליון: "פסחים - צל"ח". שוב, המחזה הנשגב נשנה במתכונתו - שורה אחר שורה, נדבך אחר נדבך, דף אחר דף, עד לדף קכ"א החותם את המסכתא.

בפנקסו זה יציין רבנו בכל שורה את קביעת חק הלימוד מפיסקא פלונית ועד פיסקא פלמונית, ועיתים יופיע הציון לפי תיבות הגמרא הפותחות ומסיימות את היעד שהוקצב ליום המיועד.

לרוב, מכילה כל שורה מכסה של דף גמרא אחד לערך, עליה נלמד ה'מפרש' הספציפי. פעמים שבספר הנלמד מופיע קטע ארוך במיוחד, המתפרס לעיתים על פני דפים מספר, או אז מציין רבנו מדויקות את

התיבות שבאמצע ד"ה פלוני, בה מסתיים חק הלימוד
דהשתא וממנה ממשיך הסדר למחרתו.

מראה משובב עין הוא כאשר מפעם לפעם 'חורגת'
השורה מדפוס הכתיבה המסודר ובשוליה מועמסים
בצפיפות אותיות זעירות. כאן מציין רבנו קצרות -
בתוך סוגר עגול או בקו מפריד - לרשימת ספרים
נוספים תוך נקישת מ"מ מדויק. אלו, כפי שנתוודע
לנו, דנים אף המה באותה קושיא או סברא שהעלה
מחבר הספר הניצב עתה ב'חורו' בסדר הלימוד, ומיניה
ומינהו מתכוון בנין נאה לתלפיות והסוגיא באה על
מכונה, כדרכו בקודש לתחת בכל עניין לכל עומקו
ולמצותו מתחת ארעיה עד רום רקיעיה...

כך נמשכת הרשימה המפעימה ומסתעפת אל
המסכתות השונות. מסכת סוכה עם ה'ערך לנר' ומסכת
ביצה עם ה'קיקיון דיונה' וה'בית פינחס'. מסכת שבת
עם ה'חתם סופר' וה'שפת אמת' ומסכת קידושין עם
ה'מקנה' וה'אהבת ציון'. מפרשים למסכתות מידות
ותמיד, ערכין ומעילה, והרשימה עודנה ארוכה, מים
שאינן להם סוף... חברי המכון השוקדים על עריכת
חידושי של רבנו ניסו לרכז את רשימת המפרשים
בהם הגה בקביעות ומהם ציטט רבות בשיעוריו,

לעינינו עולה הגדרתו הקולעת של הגר"פ
הירשפרונג זצ"ל ממאנטריאל, אותה השמיע באזני
מקורביו, אחר אחת משיחותיו הלוהטות עם רבנו:

"מכיר אנכי גדולי-תורה ואנשי-שם שהשקיעו את
יגיעם במרחבי התלמוד, וכפועל-יוצא השיגו יד ושם
ברמב"ם ובשור"ע, בעינים אחר מסקנת הסוגיות. יש
רבנים ומורי-הוראה שחרשו היטב את ארבעת חלקי
ה'שולחן-ערוך' בכדי לידע המעשה אשר יעשון, ואגב
אורחא זכו לידעיה בדפי הגמרא, בהתחקם אחר שרשי
הדין. אך היוזניצער רבי - הטעים הגר"פ - אינו כן.
ש"ס יודע הוא הן מפני שהוא הוגה כדת בש"ס, והן
מפני שבלומדו רמב"ם שונה הוא את מקורות הדברים
שבש"ס, והן מפני שבלמדו שור"ע עוקב הוא שוב
אחר הסוגיא התלמודית. רמב"ם יודע הוא, הן מפני
שהוא לומד רמב"ם היטב, והן מפני שבעסקו בש"ס
הוא חותר לשנן פסק הרמב"ם, והן מפני שבלומד
השור"ע עוקב הוא שוב במ"מ שברמב"ם, וכן על זה
הדרך בשור"ע ואילך" - - -

ונפשו ההומיה של שר התורה אינה יודעת שובעה.
פרק זמן ממושך מוקדש לסדר לימוד בספר "ישועות
יעקב" שחידושי חביבין עליו עד לאחת, וכמובן,

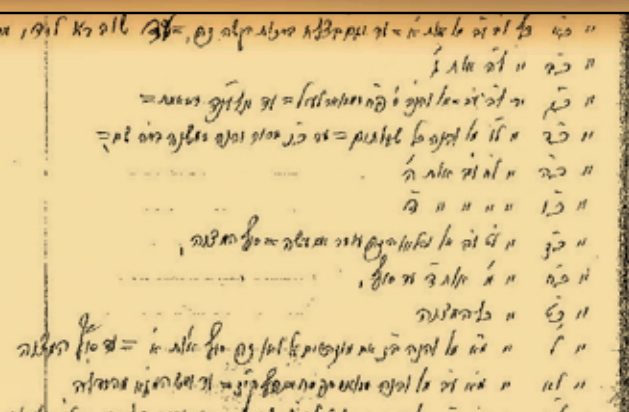
הכיפורים. שורותיים לאחריה, הוסיף רבנו את מצוה
שכ"ד - נטילת לולב, לאחריה מצוה שכ"ה - ישיבת
סוכה...

מסתברא מילתא כי מדובר איפוא בשינון הלכות
חג בחג, וסדר-לימוד זה מצטרף כחוליה נוספת לסדריו
בימי המועדים המופיעים ברישומיו, אודותיה הרחבנו
במאמרינו 'פתשגן הכתב' בשנה העל"ט, בדמות
צורר כתבים בהם הכין לעצמו מראי-מקומות למכביר
להלכות חג בחג, בהיקף מדהים. טורים-טורים סדורים
וגדושי-תוכן, היוצרים יחד אנציקלופדיה של ממש
בזעיר-אנפין, כעין מפתח לכל ענייני המועד למן
יסודותיו בשני התלמודים ועד לספרי תשובות
האחרונים.

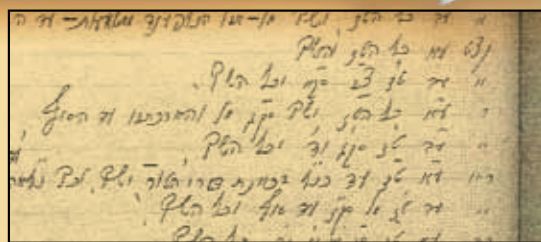
כמו כן מופיעים רשימות מסודרות לקביעת
הלימוד בתורה שבכתב, פרשה אחר פרשה.

"גרסה נפשי לתאבה"

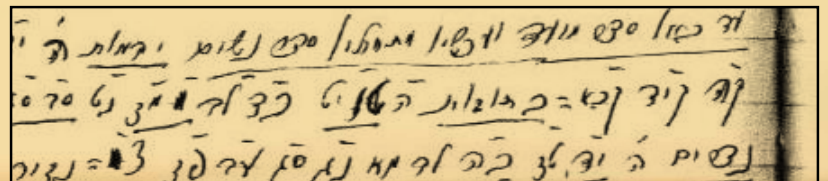
ולצד הלימוד העיוני, לפנינו עדות כתובה על
סדר השינון הנפרד בו עבר משך תקופה קצרה על פני
ה"ש"ס קעסטעלע" - נקודת לבבו ששכנה דרך קבע על

סדרי הלימוד ב"מנחת חינוך"

סדרי הלימוד בשור"ע

הסדר המהיר

שולחנו ואותה נשא תדיר בצמידות ללוח ליבו - על
כל תכולתה, מהחל ועד כלה. מסכתות הש"ס, פרקי
הרמב"ם וסימני השור"ע, אחת מהנה לא נעדרה.

בשיחותיו לצאן מרעיתו היה מדריך: "כאשר
תשכילו להבין חשיבות החזרה, תספיקו לחזור על כמה
וכמה דפים בזמן קצר. כי בכל פעם ופעם שחוזרים
על הדף נחקק ונחרט בויכרון הלומד צורת הדף,
כל מהלך הסוגיא, ההוא-אמינא והמסקנא, הפירכא
והראיה, ובהמשך הזמן נעשית החזרה ביתר קלות"
("משנה צרופה - קנין תורה", מאמר ח, עמוד קלט).

והרשימות המתעדות סדר-לימוד זה, מפליאים
ומרעישים בהיקפם, ומגלים 'שמים חדשים' עד היכן
ניתן להעפיל בכוחה של יגיעת-איתנים בקדושה
ובטהרה. השורה הראשונה פותחת במסכת ברכות,
מסומנים בה ציוני דפים בהפרשים הנעים בין 7 ל-10
דף, וכבר בחצייה מתחילים ציוני מסכת שבת. כך הלאה,
מסכת אחר מסכת, ו - 'עד כאן סדר מועד ועכשיו
מתחילין סדר נשים'. שוב המחזה הנורא הלזה, עד
ל'עד כאן סדר נשים ועכשיו מתחילין סדר נזיקין'.
'ועכשיו מתחילין' - בהתחדשות נעורים, בלהט-

ה"מנחת חינוך" שקנה אצלו שביטה של קבע, זוכה
אף הוא להקצבת סדר לימוד בפני עצמו, בו שוקד
רבנו על ספר שעשועיו ומתענג על מרחבי ים התלמוד
הפורסים במערכותיו. סדר הלימוד מסודר במדויק
מתחילת הספר, משתרך על פני דפים ארוכים ונמשך
עד לעומקו. פעמים באו דברי ה"מנחת חינוך" בארוכה
ואז ה'מצוה' מחולקת למספר ימי לימוד, ופעמים באו
בקצרה, אז יצורפו מספר 'מצוות' יחדיו או שיצויין 'כל
המצוה'. כך גם 'מוסף השבת' המחולק בפירוט מדויק.
רוממות ימי ירח האיתנים במשנת רבנו זי"ע
ניכרים אף כאן, בינות לרשימת ה"מנחת חינוך".
כידוע, קבע רבנו לעיתים סדרי לימוד לבחורי הישיבה
ולכלל אנ"ש ב'מצוות' העוסקות בענייני המועד,
בהדגישו כי נדרש ללמוד מענייני החג הקרב ובא,
לעסוק במצוותיו ולהעמיק בדניו, כהכנה דרבה להיות
כלים הראויים לקבל שפעת אורו. בעלעול בין בתרי
הכתב נוכחנו ראות, כי בין השורות הסדורות להפליא
כאריח על גבי לבינה, מופיעים שורות מספר בהם
'דחס' רבנו משימות נוספות והעמס על סדרי לימודיו
'מצוות' נוספות. בהתבוננות מעמיקה מגלים אנו, כי
מדובר במצוה ש"ג, העוסקת במצוות התענית ביום

והרשימה השתרכה למספר תלת-ספרתי גבוה...

פעמים שספר מסוים משמש את רבנו לפרק
מסוים או להילכתא מוגדרת, מרביתם ספרים שאין
יד הכל ממשמשת בהם ואף בעלי-אורין ידועי-שם לא
ידעו על קיומם. כידוע, היה אכן רבנו 'מאמץ' ספרים
מסויימים לסוגיות מוגדרות, מתוך חתירתו הבלתי-
מתפשרת להבין כל דבר על בוריו עד גמירא. בשקיקתו
העזה כבר עלה על עקבותיהם של החיבורים שהאירו
עיני הלומדים בפרק זה או בהילכתא זו, ומשמצא
את שאהבה נפשו לא הניחה מידי עד שהפך והפך
בה, מיצה את לשד טעמה וינק עד תום את צופה...

במקביל, טור נפרד עוסק בהספק היומי בלימוד
ה"שולחן ערוך" על כל נושאי כליו. גם כאן מציין
רבנו דף אחר דף בפירוט מדויק על נקודת-הפתיחה
בלימוד היומי ועל נקודת-העצירה. פעמים שה'ס"ק'
באחד מן הנו"כ נמשך ארוכות מעבר לדף, אזי יציין
רבנו אם קבע את חק לימודו עד סופו או עד תיבה
פלוגית. בכל תחילת הילכתא מצויין המעבר בכותרת
מודגשת, ובראש אחד הדפים מדגיש רבנו כי חלוקת
הדפים הינה בהתאם לדפוס וילנא.

אדירים, ב'כרען' התמידי שליהטה סביבו ויקדה בו כלבת אש, תוצאה ישירה מן ה'היו מרגישין במתיקות ועריבות טוב התורה' - - -

הכיתוב המרטיט בתחתית הדף: 'גמרנו בשעטו'מ ונוכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן' - נראה יותר כפתית הנחשק להמשך המייד - ברכות דף... כח - לד - מג - גא - סג - שבת י - והלאה. כבקשת הכסף, כחיפוש המטמונים, כמשכיות זהב ואדרכמוני פז, והרבה הרבה מעבר לכך... 'תאוה' שאין למעלה הימנה. הרי חיבב רבנו תאוות, כפי שנהג להטעים בצוף אמריו. 'גרסה נפשי לתאבה' - - -

בשנים מאוחרות יותר, ניצבו המקורבים ובני הבית נדהמים ומשתוממים כאשר נוכחו לדעת כי ההספק היומי בסדר-לימוד זה עומד על כמות עצומה ובלתי-נתפסת של כ-70 דפים דבר יום ביומו! ואילו בימי 'חילוץ העצמות' הקלילים, כאשר נסעו לפוש בנאות-דשא, בלע בשקיקה הספק-אדירים של כ-100 דפים, כאשר לרווחתו נפנה משאון הכרכים ושעות נוספות עמדו לרשותו... המשמשים בקורש היו עוקבים בתדהמה אחר התקדמות ה'סימניה' שהועברה כמעט מדי יום לכרך הבא של הש"ס...

שואל בפתח, ומשמע על הסוגיא הנלמדת צלל לאתרו במימיה האדירים בריתתא דאורייתא, כדרכו בקודש.

"באחת השנים, עסקנו בלימוד הלכות בכורות להרמב"ן וביאור המהרי"ט אלגאזי. לימוד עיוני וסבוך, שאין יד הכל ממששת בו. כאשר נודע שהרבי אמור לפקוד את ביתי, 'דאג' אחד מאברכי הכולל לייעץ באזני, כי שמא עדיף לוותר בהאי שתא על ביקורו של הרבי בכולל, שכן מן הסתם לא ימצא ידיו ורגליו בסוגיה העלומה... נומיתי לו לאותו אברך שישאיר זאת עלי ועל צווארי...

"הרבי בא כמדובר, ובתום הביקור חזרתי על הצעת הביקור כמדי שנה בשנה. הרבי נענה בשמחה, הופיע בהדרו בשערי הכולל, ושאל את שאלתו הראשונה - היכן אוהזים?

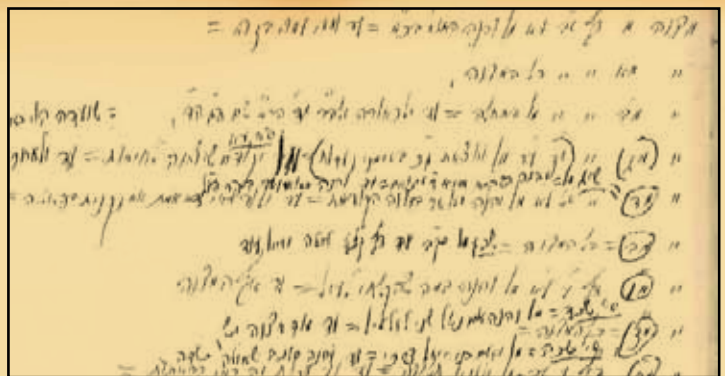
"וכי מה סבור הנך?" סיים הצדיק מנאראל בנהרה, "באחת 'הסתער' הרבי על האברכים ושטח קושיות כברול, ציטט קטעים מוקשים ובנה מגדלים לתלפיות, כאשר האברכים נותרו המומים ובושים לראות נכחם יהודי ישיש שכל התורה כולה מונחת לו על כף ידו מהחל עד כלה - - -"

משיגה בישיבה"ק "בית ישראל ודמשק אליעזר" ויוניץ, המעיד על המחזה הנפלא הזה, אותו חזה במו עיניו בעקבו אחר תהלוכות רבנו הקדוש בחדר משכיתו, אף מוסיף ומספר את ששמע מאחד מאנ"ש, שבהיכנסו פעם אל הקדוש פנימה, הציב רבנו בפניו את היעד לדעת ש"ס עד שיוכל לומר בע"פ את כל ה'שקלא וטריא' שעל כל משנה ומשנה...

לא-אחת היה מחוזה רבנו לצעירי הצאן את צורת הסיכום הנאותה, והדריכם לתמצת היטב כל קטע ולסכמו בבהירות, שיהא סדור במחשבת האדם. מקבץ של דפים בתכריך הכתבים, משמשים אכן לסיכומים מתומצתים מספרי שעשועיו, קטע קטע וסיכמו. סיכומים של 'מנחת חינוך', של 'קצות החושן' או של 'ישועות יעקב'. טורים-טורים ניצבים בסך, סדורים בכתב-קדשו הרהוט, ולפנינו אוצר גדוש בחידושי תורה, 'בית היין' אשר לא יסולא בפז. כן מופיעים דפים מספר בהם מסכם בקצרה ובתמציתיות קטעים נבחרים מספרי תלמידי הבעש"ט הקדוש ותלמידי-תלמידיו. מעניין לציין עוד את המובא בספר 'ובחרת בחיים - תורה' (עמוד קז) מפי יהודי ישיש הדולה מזכרונותיו על רבנו בשנות בחורו: שעות ארוכות

מן זי"ע בצאתו מביקור אצל כ"ק גאב"ד נאראל זצ"ל [ארכיון 'דגל ירושלים']

סדרי הלימוד הנוספים ב'מנחת חינוך' בחורש תשרי

ויציין נוראות, כי בשנים המאוחרות נצפה רבנו בשמונת ימי החנוכה כשהוא מסיים בלהט את הש"ס כולו, מהחל ועד כלה, תוך שמונת ימי ההלל והודאה. עם הערב שמשו של ה'נר' הראשון פתח ב'מאימתי', ובתום 'זאת חנוכה' כבר קרא 'הדרן' עלך פרק תינוקת'. ל"ו מסכתות כנגד ל"ו נרות - - -

אכן, לא בנקל ולא 'כלאחר יד' משיגים שליטה מבהילה כזו בכל חדרי תורה. אף גדולי דורו, אדירי תורה וארזי לבנון, ניצבו משתאים ונרעשים נוכח ארון-הספרים החי, כידוע בשער בת רבים. אידי דחביבא גבן אף נציין עובדה אחת אותה זכה כותב השורות לשמוע מאחד משיירי כנסת הגדולה, הגאון הצדיק גאב"ד נאראל זצוק"ל, וכה סיפר: "מדי שנה בשנה, בפרוס השנה החדשה כנפיה, היה הרבי מיוניץ סר לביתי כדי להתברך בברכת השנים. מכיוון שידעתי ממה שואב הרבי את חיותו, נהגתי להציע לו לעלות לכולל האברכים שבקומה העליונה ולעמוד מקרוב על שקידתם של אברכי המשי.

"הרבי היה שש כמוצא-שלל-רב, טיפס במעלה המדרגות ונכנס אל הכולל. "במאי עסקיתו?" היה

הפך בה והפך בה

אמצעי נוסף להבנת זכירת הלימוד שנשמעה מפי קדשו בנועם שיחותיו לבני הישיבה, והיא מקבלת ביטוי נרחב באמתחת הכתבים, הינה צורת החזרה על ה'שקלא וטריא' של מהלך הסוגיא, דבר דבור על אופנו. "תורה שבעל פה - כפשטה", היה מדגיש רבנו. "כשהייתי בחור בגילכם", גילה פעם רבנו מצפונותיו למען הרבות תורה בישראל, "התהלכתי בבית המדרש אנה ואנה ושנתי ושלשתי את פרקי בעל-פה. לא את הלשון, אלא את ה'שקלא וטריא'."

ברבות השנים, אימץ רבנו דרך ייחודית ושגיבה בה שינן את ה'שקלא וטריא' וצלח באמצעותה את מסכתות הש"ס מן הקצה אל הקצה. הוא היה לומד את המשנה עליה נסוב המשא-ומתן בגמרא, אחר היה עוצם עיניו בדברות וממלמל בלהט את כל ה'שקלא וטריא' על בוריה. לכשסיים פקח עיניו הטהורות, דפדף עד למשנה הבאה, וחוזר חלילה...

נכד רבנו זי"ע, הרה"ג ר' ישראל ארנסטר שליט"א

ישב ושנה את לימודו ללא הרף, כשהוא נוקט בדרך ייחודית לשינון הלימוד - בכל תחילת עניין או 'דיבור המתחיל' היה מזכיר את הדף שבו הוא אוהז. שאלתי אותו: 'מדוע הינך לומד כך?', והוא השיב: 'ביקשתי מזקני הקדוש שיורה לי דרך למען אזכור את לימודי. יעץ לי זקני לנהוג בצורה זו, ואמר: 'אם כך תנהג, תזכור את לימודך'.

ואם בזכרון הלימוד עסקין - הנה יתמי דיתמי אנן ולא לנו קצה היכולת לתנות את עוצם לימוד התורה - בקדושה ובטהרה - שנתיהד בה רבנו, כחד משרפי קמאי, ברמ"ח ושס"ה איברים טהורים ומזוככים, ולנגד עינינו עולים דברי רבותינו, שהקדושה וההזדככות המה ערובה למידת הזיכרון, זה תלוי בזה (כן איתא בשם הרה"ק מקאצק זי"ע).

בזכות שנדבק בדרכיו ובאורחותיו הקדושות, ישפיע עלינו משימא בהאי יומא דהילולא רבה למלא משאלותינו ברוח ובגשם, ועל אבינו רוענו מן אדמו"ר שליט"א בראש, שיוליכנו במהרה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, לקבל פני משיח צדקנו ולהיוושע בתשועת עולמים.

| חיים מאיר אוביץ |

יחד עם התמדתו הנודעת של רבנו זי"ע בתורת ד', אליה השתוקק ובה שקד יומם ולילה, היתה תורתו מנערוותו ועד זקנה ושיבה "א הייליגע תורה". תורה זכה ונקיה, שמורה ומזוככת בסילודין בקדושת האיברים ובטהרת המחשבה. תורה כזו המסוגלת לדיקוה בהשי"ת, כאשר הדריכו ולימדו מאורי החסידות מזדור דור, הבעש"ט ותלמידיו הקדושים זי"ע.

גם כל עבודתו את ד' - בתפילה, בקיום המצוות, ובשבתות ומועדי ד', היתה מתוך טהרה על גבי טהרה, קדושה ע"ג קדושה, בזהירות ובשמירה עצומה על טהרת האיברים, ובפרט מתוך טהרת המקוה.

וטבל במים איש טהור

טהרת המקוה
פרק מחיי הקדושה של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע

דבר יום ביומו

רבנו זי"ע היה מפליג בתועלת הרבה מטבילת טהרה, בדורשו את הכתוב: "מקוה ישראל ה'" (ירמ' יז, ג); טבילת המקוה, מטהרת ומכשרת את נפשות ישראל להיות קשורים ודבוקים בה!

וכה פירש את דברי חז"ל בברכות (טו): "אמר ר' חמא בר חנינא, למה נסמכו אהלים לנחלים, דכתיב (במדבר כד, ו) 'נחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה'', לומר לך מה נחלים [מקוואות] מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים [בתי מדרשות - רש"י] מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות"; יש לומר שחז"ל רמזו לנו שלימוד התורה כראוי, יתכן אך ורק כאשר תקדם לו הטהרה, אחר שיזכה ע"י הנחלים - טהרת המקוה, לעלות מטומאה לטהרה. אם אז יבוא באהלי תורה ויהגה בה - ירוממהו לימודו ויעלהו מכף חובה לכף זכות. בשל"ה הקדוש (שער האותיות אות ט' - טהרה) מצינו: "ואשרי אדם המרגיל את עצמו בטבילה בכל עת", ובסידור העיב"ץ כתב: "אנשי מעשה טובלים בכל יום". והיה רבנו זי"ע אומר: "חסידות, פירושה יתר טהרה,

יתר התרוממות ודבקות הבורא ב"ה, ולזאת נדרשת טהרת המקוה - 'מקוה מטהר את הטמאים' (יומא כה:) בכח המקוה להביא טהרה באדם. על אברך חסידי לטבול בכל יום במקוה. אמנם ה'עולם' אינו מקפיד על כך - ואינני משיג כיצד יתכן כזאת. על אברך חסידי לדעת, שלא

ייתכן שיעבור עליו יום בלי טבילה במקוה. זוהי ההנהגה בדרך החסידות."

גם את הבחורים הדריך כך: "א' ויזניצער בחור דארף וויסען - דער טאג הייבט זיך אן מיט א מקוה" [על בחור וויזניצאי לדעת, שאת יומו הוא חייב להתחיל בטבילה במקוה]. וכשהיו בחורי בר-מצוה באים אל רבנו שיניח להם את התפילין, היה שואל לעיתים את הבחור: "האם טבלת היום במקוה?"...

מספר יהודי שזכה להתקרב לדרך החסידות ע"י רבנו זי"ע:

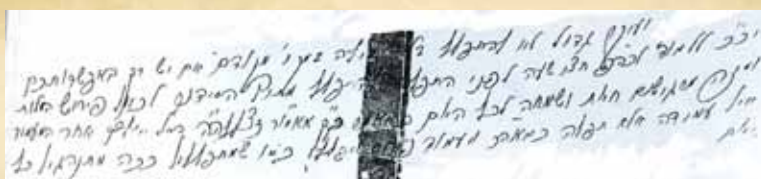
"זכורני מימי בחרותי, כשלמדתי בישיבה ירושלמית, שלעיתים קרובות כשנכנסתי אל רבנו זי"ע, שוחח מהחויב ללכת כל יום לטבול במקוה. פעם הסביר לי בטוב טעם את הדבר, וכה אמר: 'למקוה אין שום שייכות לחסידות. כי הרי מכל יהודי נדרש להיזהר להיות חיי קדושה וטהרה, 'קדושה וטהרה איז דער מציאות פון דער יוד' וגם בחורים צריכים להיזהר על כך. בנוסף לכך, התועלת מהמקוה היא, כי ע"י שהאדם עצמו עושה פעולה למען טהרתו, 'איז איהם שווער שפעטער צו זינדיגען' [קשה לו לחטוא לאחר מכן].

בחושבו - הרי אני עצמי עשיתי פעולה לטובה, ואיך אעשה להיפך מכך?..."

"מקוה מטהר את האיברים ואת המחשבה" - שח רבנו ביקר אש. "העולם אינם יודעים את גודל הענין של טהרת המקוה, יש המתרצים עצמם שאין להם זמן ללכת למקוה; אם אין טובלים - האיברים אינם קדושים, וכל עבודת השם נעשית בקרירות. ללא טהרת המקוה - על-ידי מה יגיעו למשהו בעבודת השם? מהיכן ישיגו כיסופים וגעגועים לבורא-כל-העולמים?!"...

"לאחרונה - סיפר פעם רבנו - נכנס אלי מאן דהוא, 'א' בעסערער מענטש', ותינה בפני כי הוא מרגיש חסרון ביראת שמים, והוא חפץ בתיקון. יצא לי לשאול אותו האם הוא הולך למקוה, והוא השיב בשלילה. אמרתי לו: 'אם כך, איך תחפוץ ביראת-שמים?' וכי מה סבר? שישנו 'מכשיר' שמבעיר יראת שמים... אינני מבין איך חפץ הלה שאחדיר בו יראת-שמים..."

ומספר חסיד אחד: "למדתי בישיבה קטנה פלונית, וכשנכנסתי פעם בקו"פ אל כ"ק רבנו זי"ע, שאלני אם הבחורים שם הולכים למקוה?

קטע מתוך איגרת מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע לתלמידים: ועיקר גדול לא להתפלל בלא טבילה במקוה מקודם אם יש רק באפשרותכם. וכ"כ ללמוד לכה"פ חצי שעה לפני התפילה, ולהתפלל בתוך הסידור לבוין פירוש המילות, ומזה מרגישים חיות ושמחה לכל היום, כמאמר כ"ק אאמו"ר זצלה"ה "הכל הולך אחר המעמיד", אין מעמיד אלא תפילה כמאה"כ "ויעמוד פנחס ויפלל" - כמו שמתפללין כך מתנהגין כל היום.

ענית בשלילה. השיב לי רבנו בתמיהה: 'האם בישיבת... מובטחים כי היצר הרע לא יוכל להיכנס לשם?'..."

לעיתים, לאחר ששוחח על מעלות ההיטהרות במקוה בכל יום, היה רבנו מעיר: "בנוסף לכך, טעם על פי סוד יש לי בענין!"

פנימיות ונכוונה

לא אחת היה רבנו מדגיש, שהטבילה צריכה להיות מתוך מחשבה ומתוך פנימיות, בכוונה לקבלת טהרה.

כששוחח אודות טהרת המקוה כליל שב"ק פר' בא תש"נ, אמר: "מקוה איז מטהר דעם מענטש", והדגיש: "מ'דארף גיין אין מקוה מיט קאפ - מ'גייט מטהר זיין די רמ"ח אברים און שס"ה גידים!" [מקוה מטהרת את האדם; צריך ללכת למקוה 'עם ראש' - הנני הולך לטהר את הרמ"ח אברים ושס"ה גידים!] (מתוך הספר "הליכות הישועות משה" להרה"ח יחזקאל יוסף גייגר מאשדוד, שמביא מרשימות הרה"ח ליפא פוגל מירושלים).

ואמנם בדרכו למקוה, נשמע רבנו חוזר

ואומר בלשון קדשו: "להמשיך עלי קדושה וטהרה!"...

פעם שח רבנו בשם ספה"ק, שכוונת המקוה היא לטהר נפש ורוח נשמה, כי במקוה יש תתק"ס לוגין, מקו"ה עם תתק"ס בגימטריא "נר הוי"ה נשמת אדם", 'נר' נוט' נפש רוח, והרי נפש רוח נשמה.

נראשית היום

הקפיד רבנו זי"ע לפתוח את סדר יומו מתוך טבילת טהרה, ועל מנהגו זה הקפיד עד כדי מסירות נפש.

צדיקים הסמיכו את החובה לטבול לפני התפילה, על דברי המשנה (יומא ג, ג) "לא יכנס אדם לעזרה לעבודה, אפילו טהור, עד שיטבול". ורבנו זי"ע היה חוזר על דברי זקנו מרן ה"אהבת שלום" מקאסוב זי"ע, שהיה מפרש "קדש לי כל בכור, פטר כל רחם" (שמות יג, ב) - שיקדש את ראשית היום, ועי"ז 'פטר כל רח'ם' - ייפתח לו פתח לכל הרמ"ח מצוות עשה. והוסיף רבנו: קדש לי כל בכור הר"ת עם הכולל בגימ' מקוה - שיקדש את ראשית יומו ע"י טהרה במקוה.

ואמנם, מנעוריו הקפיד

רבנו על טהרת המקוה בבוקר. מסופר, שכאשר בהכנות לבניית המקוה ע"י בית מדרשנו "צמח צדיק" ויזניץ במאנסי, נמצא מעיין נובע, שש רבנו על הבשורה שלתושבי המקום תהיה מקוה מהודרת ביותר, ממי מעין "קוואל מקוה", והגיב

בצטטו את לשון הכתוב (ויקרא יא, לו) "אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור". באותה עת סיפר, שבעודו צעיר לימים, כאשר התגורר בעיירה ווילחוביץ שבמחוז מארמורש [שם כיהן כרב, בתור בחור ואח"כ כאברך], היה שם מקוה של מי מעין, ומדי יום ביומו טבל בו, אף שבמשך חמש דקות לאחר שיצאו מהמקוה עדיין רעדו מקור...

וכה שח רבנו: "יהודי החפץ לעבוד את הבורא, ראוי לו שידע, שבכדי שהתפילה תהא כתיקונה צריך שתקדם לה הכנה ראויה, כדי לטהר לבו ממחשבות העולם הזה והבלי. הטבילה במקוה טהרה - 'מימי הדעת' [כך מכנה אותם הרמב"ם בהל' מקוואות פ"א ה"ב], רב כוחה להמשיך טהרה וזיכוך לנפש ולגוף גם יחד, והבא לטהר מסייעין אותו להשפיע עליו טהרה וקדושה, למען יוכל לקשר ולדבק עצמו בבורא ב"ה בעת תפילתו".

לא אחת התבטא מרן, שבזמננו, לגודל הניסיונות, אחרי יום שלם ולילה, ודאי הטהרה במקוה אינה מיותרת...

והיה רבנו מספר: "יהודי מחוז מרמורש,

טהורים יירשוה ויקדשוה

היה רבנו מעורר במיוחד על חשיבותה של הטבילה בבוקר יום ש"ק:

"כדי להשיג קדושת השבת נחוץ מאד טהרת המקוה המטהר את הטמאים. הטבילה במימי הדעת מזככת ומטהרת את היהודי מכל סיג ופגם, מסייעתו לחיות ביראת ה' כל היום, ועל ידה יוכל להתאחד ולהתדבק בקדושת השבת המתאחדת ביראתך".

"פעם קבל אחד באזני - שח רבנו - אודות מנהגנו לטבול במקוה ביום השבת קודש, למרות 'חשש איסור סחיטה' שיש לכאורה בכך. השבתי לו, שאם אזכה להיות באותו הגיהנם שאותם 'עוברי סחיטה' שהכרתי - יהיו שם, אהיה מאושר... זקני הק' זי"ע גם 'עבר' על חשש סחיטה בשבת (לדעתו

המקורבים לשדלו להימנע מללכת, אולם מרן נענה: "במשך כל ימות השבוע משדלים ומפצירים בי רק להוסיף וללכת (לטייל), וכאן, כשאני כבר רוצה ללכת, לפתע לא מניחים לי בתאונות שונות..." רבנו לא ויתר על המקוה, אף שהדרך היתה בוצית מאוד, והגורביים הלבנות הפכו לשחורות מרוב הבוץ שדבק בהן (בסרבו לנעול את המגפיים מפני כבודה של שבת קודש).

בהזדמנות אחרת, השתרר מזג אויר חורפי וניסו להניא את רבנו מללכת. והנה בצאתו מן הבית התבהרו השמים והשמש הפציעה מבין העבים. התבטא מרן: "נו, הבעל-דבר יודע את המלאכה..." [דהיינו שחפץ למונעו מלכת למקוה, אבל כשעמד נגדו בתוקף, סר מדרכו - עי' "חובות הלבבות" שער יחוד המעשה פ"ה]. וכששב לביתו אחר הטבילה, התיישב לפוש מטורח הדרך, ואמר בסיפוק נפשי: "ברוך ה', היינו במקוה!"

באחד מלילות השבת, לפני עריכת ה'טיש', הגיע לאכסניית רבנו בשווייץ יהודי, שהודיע כי עלה בידו לסדר שהמקוה תהא פתוחה לקהל לטבילה צפרא דשבתא. היות והגבאים ידעו את חשיבות הענין, הורו לו לעמוד בפתח חדר רבנו, בכדי שכשיצא לעריכת ה'טיש', יודיע לו על כך מיד ויסיר דאגה מלבו.

והנה, למרות גודל היראה שאפפה את רבנו בשעה זו, וזהירותו מלדבר שום דיבור מיותר, הרי מיד בשומעו את הבשורה אורו פניו, ובעודו אחוז התרגשות עילאית נכנס לביהמ"ד. עוד טרם פתח ב"שלוש עליכם",

הכריז באושר: "מארגען איז דא א מקוה!" [מחר יש לנו מקוה]. כך במשך כל עריכת הטיש, לא הרפה מלהזכיר זאת לנוכחים שוב ושוב [שהרי הנוכחים 'התחלפו' והרבי חפץ שהדבר יודע לכולם]. בשמחה גלויה שניכרה לעין כל. למרות ששעת ההליכה למקוה היתה בדרך כלל שעה לפני התפילה, הרי באותה שבת יצא הרבי מחדרו שעות מספר קודם לכן, לפנות בוקר, ותר אחר מלווה, לגודל חפצו ללכת כבר למקוה... (מתוך ספר 'יבחרת בחיים' להרה"ח ר' דוד משה סגל הי"ו).

חסידיים ואנשי מעשה שזכיתי להכירם, לא הלכו להתפלל בלי טבילה במקוה, גם כשהמקוה היתה קפואה והיו צריכים לשבור את הקרח כדי לטבול. וזאת כי מקוה היא יסוד הטהרה, ובלי קדושה וטהרה אין ערך לעבודה. המקוה מטהר את רמ"ח האברים ושם"ה הגידים!"

בכל מקומות שהותו לא ויתר רבנו על טבילה במקוה, אם זה כשנפש בתור רב ואב"ד בשכונת בית וגן בירושלים, וחז"ל הגה"ח ר' יששכר בעריש לבין ז"ל היה מגיע מדי בוקר ומסיעו למקוה. וכשהגיע רבנו לראשונה לנפוש בעיר ערד, בראשית שנת תשל"ט, הגיע לאכסנייתו בשעות אחה"צ, ולפתע נודע לו שלמחר לפני התפלה לא תהא אפשרות לטבול במקוה. נענה רבנו ואמר לבעל האכסניה הרה"ח נחמן דוב הלר הי"ו: "לא קרה כלום, אנו חוזרים הביתה... בלי מקוה בבוקר אינני יכול..."

רק כשהסתדרו העניינים, ושערי המקוה נפתחו לאחר מאמצים ודמים מרובים, הסכים רבנו להישאר (רשימות הרה"ח שלמה קליין הי"ו).

וביותר, בעת שהותו של רבנו זי"ע בהרי שווייץ בחודשי הקיץ, עשרות בשנים, היו המשמשים בקודש מוסרים נפשם למצוא ולהכין לרבנו מקוה טהרה בכל יום ויום, כי רבנו לא ויתר על כך בשום אופן.

בשנים עברו בכלל, ובמיוחד באירופה של פעם, בפרט בשווייץ, לא היתה מקוה ראויה לטבילה בכל יום דבר המובן מאליו, ומה גם בשבת קודש. מובן, כי בעת שהות רבנו בשווייץ, היתה חלק בלתי נפרד מההתארגנות - הכנת המקוה. לא תמיד בא הדבר בקלות, הן ההכנה, והן עצם ההליכה למקוה ביום השבת.

הדבר עלה לרבנו בקשים עצומים. פעמים שהמקוה מצויה היתה בריחוק מקום, ונדרש ללכת אליה מרחק רב, אך רבנו השתדל שלא להחסיר. בשנים הראשונות, כשלא הצליחו לסדר מקוה קרובה עבור רבנו, לא ויתר על הטהרה והלך לטבול בנהר סמוך לאכסנייתו!

פעם היתה המקוה רחוקה ביותר, ההליכה למקוה כרוכה היתה בעלייה קשה, ובטיפוס של כשבעים (!) מדרגות, ובבנין עצמו היה לעלות עוד ארבע קומות, ולמרות זאת, לא ויתר רבנו על מנהגו. כששהה רבנו בעיירה סט. מוריץ, טבל מדי יום במקוה שבבית המלון היהודי 'איידלווייס'. המקוה היתה קרה, וכדי לחממה ולהכינה עבור הרבי היה הרה"ח ר' שמואל יהודה דסקל ז"ל משכים קום, אח"כ היה נוסע להביא את רבנו למקוה ומחזירו לתפלה. כך נהג שנים רבות בכל יום מימי הנופש בשווייץ (ספר 'איש חסיד היה' עמ' 215. ומספר הרה"ח מנחם זאב גרוס מאנטוורפן, שבקיץ תשל"ב התאכסן רבנו מרחק רב מבית המלון היהודי, ובשב"ק צעד עד למקוה מהלך של שעה הלך, ושעה חזר! כשבמשך כל הדרך גרס ושינן פרקי משניות בעל פה).

באחת השבתות שרר מזג אויר חורפי, השמים התקדרו בעבים והיה חשש רציני לגשם. ניסו

רבנו זי"ע אחוז שרעפי קודש לפני שאיבת מים שלנו כערב פסח

של השואל), טוב יהיה לי במחיצתו... ולגופו של ענין, אמר רבנו, הרי אצל החסידים שאינם טורחים בניגוב קפדני ובסירוק השערות, ממילא לא שייך חשש סחיטה.

ופעם העיר רבנו בחריפות: "יש שאינם הולכים בשבת למקוה מחמת חשש איסור סחיטה, ובימות החול גם אינם הולכים - גזירה אטו שבת..."

"יגיעה ועבודה רבה צריך האדם להשקיע עד שישגיג - ולו באפס-מה - יראת ה' מהי.

על מסירת-נפש מיוחדת למקוה, מסופר, שבשנת תשי"ט כששבת רבנו בלוצערן שבשווייץ, לשם עריכת מגבית למען מוסדותינו הק', התארח בבית הגאון ר' שלמה זלמן אולמן שליט"א, כיום רב שכונת "משכנות יעקב" ב"ב. ביום השבת ביקש רבנו ללכת למקוה, ושאל את מקורבו הרה"ח ר' משה שווימר ז"ל היכן המקוה. לגודל פליאתו נודע לו שהמקוה סגורה בשבת.

רבנו לא מצא מנוח לנפשו: "היאך יתכן שביישוב בו מתגוררים יהודים, ומישהו רוצה ללכת למקוה בשבת בבוקר, אין היכן לטבול?! ומה עם קדושה וטהרה?!"

אדחכי והכי נודע לרבנו שיש במקום בור של טבילת כלים פתוח. רבנו לא היסס, נכנס אל המקום החשוך שם היה הבור, לא הביט על חוסר הנוחות ואי הכבוד, ירד אל תוכו בסולם וטבל בתוך הבור - שמימי היו קרים. כשביקש לצאת חיפש את הסולם... אולם בצאתו היה כולו אושר ושמחה פנימית...

על אף שהומצאו מכונות שונות, עדיין לא הומצאה מכונה שבלחיצת כפתור ייכנסו בלב האדם יראת ה' ואהבתו, ולכן אל ימנע האדם עצמו מטבילה במימי הדעת, שבוודאי תועיל לו לטהרת וקדושת האברים, ורק אז יוכל להרגיש קדושת שבת."

"שהיתי פעם בלונדון, לפני שנים רבות - סיפר רבנו - עוד טרם התפתחה הקהילה החרדית שם, ובשבת בבוקר, בלכתי למקוה, נדהמתי לראות שהמקוה קרה וכלל אינה מוכנה לטבילה כראוי. מיד זימנתי את ראשי הקהילה וטענתי בפניהם, כיצד ייתכן להותיר קהילה של יראים ושלמים ללא מקוה מוכן כראוי לטבילה ביום השבת? ! ואכן, תודה לא-ל, סודר העניין."

לצאת ידי כל השיטות

בהקמת המקוה בקרייתנו הק', הידר רבנו שתהא זו מקוה מהודרת ביותר, ע"פ כל השיטות.

רבנו זי"ע בהנחת תפילין לחתן בר מצוה

רבנו פנה אז ואמר לתלמידו המופלג הרה"ג ר' ברוך שטרן זצ"ל, שבהל' מקוואות יש מחלוקת גדולה, כי החסידים נהגו לעשות את בור ההשקה בפני עצמו חוץ מבור הזריעה, היות והרה"ק ה"דברי חיים" מצאנו זי"ע (כתשובותיו חו"מ סימן לו) חשש בזה לדעת הראב"ד ורבנו ירוחם, ואילו החזו"א זצ"ל (י"ד סי' קכג סעי' ב-ג) כתב שאין לעשות בור השקה, משום חששות אחרות שעלולות לצאת מכך, ושלחלכה אי"צ לחשוש לשיטות הראב"ד ורבנו ירוחם.

ואילו רבנו זי"ע - אז רב ואב"ד - חיפש עצה שלא יהיה החשש של הראב"ד, וגם שלא להיכנס לחששותיו של החזו"א. לכך ביקש לעשות אוצר גדול, שבכל יום יתחלפו בו מים חדשים, ובזה ייצאו ידי חובת כל הדעות.

בס"ד נמצא מהנדס שתיכנן ובנה את המקוה ע"פ כל ההנחיות הללו, בהידור רב, בהשגחת רבנו זי"ע יחד עם הג"ר ברוך שטרן והגאון ר' גדלי' נדל זצ"ל מגדולי תלמידי החזו"א. בשעתו היתה זו המקוה היחידה בארה"ק בהידור רב שכזה (ולפלא היה, שלמחרת גמר בניית המקוה נפטר מהנדס,

כאילו בא אל שלמותו בגמר בנין מקוה זו. עד כאן מתוך ספר "הליכות הישועות משה" עמ' פז).

כעבור שנים, בשנת תש"נ, כשבנין המקוה בקרייתנו הורחב וחודש, ביקר מרן זצ"ל על גג המקוה לקראת חנוכתו - הגג מהווה מקום אסיפת מי גשמים, הגשמים מתנקזים אל התעלות שבצידי הגג, ומשם - אל בורות מי הגשמים. בביקורו במקום, החווה רבנו על המסכה [הנראה ככלי. ראה תמונה] שהוצב מע"ג המאוורר שבתקרת המקוה, והעיר שכאשר הגשמים ממלאים את השקערורית בשוליים שבמסכה, ומשם נשפכים אל התעלות, יש בכך שאלה של מים שאובין. על אתר הורה הדומ"ץ יבלח"ט הגה"צ רבי משולם זושא לוריא שליט"א - שפיקח כל השנים על כשרות המקוה והתלווה אל רבנו בביקורו - לקדוח חור בשוליים, בכדי שלא יתאספו מים בשקערורית (מפי עד נוכח הרה"ח מאיר יעקב שכטר הי"ו).

היכון לקראת אלקיך

רבנו הידר לטבול במקוה לפני כל קיום מצוה מיוחדת, כמו: לפני תקיעת שופר (לפני שנות ההנהגה), לפני אמירת הסליחות הראשונות במוצאי שבת, לפני עריכת הסדר (כשחל במוצאי שב"ק), לפני הדלקת נרות חנוכה, לפני קריאת המגילה בליל פורים (רבנו ציין שבספה"ק כתבו לטבול בעת זו), ולפני שאיבת מים שלנו ביי"ג בניסן. את הטבילה בערב הפסח לכבוד החג, עשה לפני אפיית המצות שנהג לאפות בחצות היום. בערב סוכות הלך למקוה לכבוד החג, לפני שעלה

להניח סכך על סוכתו.

מפני ריבוי הטבילות שנהג בהן, הורה רבנו לתקן לו בית-טבילה בחצר ביתו נאווה קודש, כדי שהמקוה תהא סמוכה ונראית, מוכנת ומזומנת לכל עת מצאו.

בשנת תשנ"ב, בשב"ק פרשת וישלח לפני חנוכה, אמר בתוך דברי התורה על הכתוב בפרשה "ולא נתנו אלקים להרע עמדי": ולא אותיות ל"ו א', נתנו אלקים להרע עמדי הר"ת בגימ' מקוה, בכדי להדליק את ל"ו נרות חנוכה בדביקות הא' יחיד ומיוחד, יש להתכונן מתוך טהרה, אז יזכה ל"ו נתנו אלקים להרע עמדי" - שכל הרע יסתלק ממנו!

בשנים הראשונות להנהגתו, היה רבנו טובל בדרך כלל לפני הדלקת הנר הראשון והנר השמיני בחנוכה [בנוסף על טבילות הבוקר]. מאז שנת תשל"ט - בסיום בניית המקוה בביתו, הידר רבנו לטבול מדי יום בטרם מצות הדלקת נר חנוכה. אולם יצוין שרבנו אמר פעם, שלמרות שהוא נוהג לטבול לפני הדלקת הנרות, אין זו הוראה לרבים. ניתן היה להבחין, שרבנו מקפיד שלא להוציא

מפיו דיבור חולין מעת הטבילה במקוה עד הדלקת נרות החנוכה.

סיפור נורא מסופר מימי ביקור רבנו בעיר מונטריאל - חנוכה תשכ"ט, וכדלהלן: בערב חנוכה התקדרו השמים במונטריאל עבים, רוחות סערה משברות הרים נשבו, והקור היה מקפא. אח"כ כיסה השלג את פני הארץ, עד שבקושי ניתן היה ללכת ברחוב.

אחר תפילת מעריב פנה רבנו זי"ע אל מלוויו, ואמר: "הרי עוד מעט קט עומדים אנו להדליק נר ראשון של חנוכה, היודעים הנכם שלפני הדלקת הנרות הנני זקוק למקוה?" ניסו להסביר שא"א לנסוע ברכב למקוה בדרכים מושלגות כאלה, וכל שכן שלא ניתן ללכת ברגל, אך רבנו בשלו: "אָן אַ מקוה, קען מען נישט גיין צו חנוכה לעכט!"

לא עזרו כל התחמקויות, ובסיוע כמה מלווים נסע רבנו אל המקוה, כשהמכונית מיטלטלת מצד אל צד. במסירות נפש רבנו בוסס בקור ובשלג עד שהגיע אל המקוה. ומה גדלה שמחתו על שזכה לטבול לפני הדלקת הנרות; "כעת נוכל ללכת להדליק נרות חנוכה!" - אמר בהנאה ובקורת רוח בצאתו מהמקוה (מפי עד נוכח הרה"ח ר' אפרים פישל ויינברגר הי"ו).

בטבילת הבוקר היה רבנו מכוון על המצוות שהתעתד לקיים במשך היום, וביקש לדעת מראש אם תתקיים אצלו ברית-מילה באותו יום. כמו"כ כיוון גם על קידוש הלבנה. מסופר, שפעם כיבד אחד החסידים את רבנו במצוות שילוח הקן. נענה לו רבנו שלא כיוון על כך כשטבול בבוקר, ולמחרת יכוון ויבוא לקיים את המצוה.

כן היה טובל לטהרה לאחר כל פעם שהיה בבית החיים - בהלוויות רח"ל או בקברי צדיקים. כשהיה פעם מצונן, והיה עליו ללכת באותם ימים להתפלל באהל ציוני רבוה"ק זי"ע, ביקש מנכדו הגאון ר' ברוך שטרנבוך שליט"א שילך במקומו, בהסכירו שאינו יכול לטבול אח"כ, ולכן אין רצונו לצאת לביה"ח.

היה רבנו טובל בדרך כלל בזריזות רבה, בפרט בימי חורפו.

מספר תלמיד אחד, שבבחרותו התלווה עם בחור נוסף אל רבנו, בלכתו למקוה בבוקר יום השבת בקיץ תשכ"ט, בשהותו לנופש בשכונת תלפיות שבירושלים: כשהגיעו למקוה, לאחר מהלך של כרבע שעה, מצאוה נעולה. שאל רבנו בצחות: "האם הם חוששים שיגנבו את המים?" ... בינתיים השיג אחד המלווים מפתח, ורבנו התעניין אצל מלוויו אם הם כבר טבלו הבוקר. משענו בשלילה, הורה להם שיטבלו ג"כ. אך החלו להתארגן, ורבנו ירד וטבל עלה ונסתפג בזריזות שארכה כארבע דקות! החליטו הבחורים שאין זה ממידת דרך ארץ שרבנו ימתין עליהם, ולא ירדו לטבול. משהבחין מרן שהם לא טבלו, עמד על כך שהוא ממתין עליהם עד שירדו לטבול, וכך עשו.

רבנו תיכנן תמיד וחישוב שלא יעבור עליו

מ"הנהגות האדם" של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע.

במוסדותינו הקד' הציב רבנו זי"ע תנאי, שאלה המלמדים את התלמידים תורה, יקפידו ביותר שלא לומר שיעור אם לא טבלו באותו יום. מספר הרה"ח ר' נחמן ברב"צ וייס הי"ו, ששימש כמלמד דרדקי, ופעם לא חש בטוב ולא לימד את התלמידים. כשקם ממיטת חוליו ונכנס לרבנו זי"ע, שאלו רבנו: "מה דעת הרופא?" השיב ר' נחמן: "ל'חדר' מותר לי ללכת, אך למקוה עדיין לא". "אם כן - השיבו רבנו - הישאר בבינתך, ואל תלמד עדיין את התלמידים!" ("הליכות הישועות משה"ח ח"א עמ' רצו. תודית להרה"ג ר' נפתלי בייגל שליט"א שהפנה למקור זה).

כמו כן הידר רבנו שהשו"ב ששחט עבורו יטבול בכל יום, וכן אלה שהתעסקו בתפילין שלו ובעשיית הציצית עבורו, ואף אלה שעסקו באפיית המצות.

לפניו אנשי המקום, שמהלך ניכר יש ללכת עד למקוה, אולם אי אפשר להלך ברחובה של וינה עם שטריימל. ולכן, שהרבי יוותר על המקוה, או שיוותר על השטריימל וילך למקוה מבלעדיו. מיד אמר הסב"ק: "ללא שטריימל בשבת אינני הולך!". "ומה היה לבסוף?" - הפטיר רבנו - זקני הק' לא יתרו על טהרת המקוה, וגם לא על מלבוש השבת. הוא עשה את הדרך עם השטריימל!..." (מפי הרה"ג ר' אהרן אליהו פלדמן שליט"א).

אגב, מסופר שבערב יום הכיפורים תש"ל, כשרבה"ק ה"אמרי חיים" זי"ע היה חולה וחלוש, הפצירו בו בני המשפחה שלא יטבול במקוה, אולם מרן ה"אמרי חיים" לא אבה לוותר בשום אופן. עד שנקרא אליו בנו כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, והוא אמר: "אני אטבול בלי נדר במקום אבא", והוסיף: "אני רוצה לומר לאבא יותר מכך, כי גם עד עתה, בכל עת שאני טבול במקוה, אני טובל טבילה גם בעבור אבא". בשומעו זאת, נתרצה מרן ה"אמרי חיים" לוותר, ולצאת בטבילות בנו.

יום ללא טבילה במקוה. במסע לקברי הצדיקים בפולין בשנת תשמ"ח, יצא לדרך במוצאי שבת, וידע שביום ראשון בבוקר, בוורשא, לא יהיה לו מקוה לפני שחרית, לכן טבל כבר במוצאי שבת לפני צאתו לשדה התעופה. כמו"כ באחד מימי אותו מסע, כשלא היתה לרבנו מקוה מזומנת, ביקש מהממש"ק שיצוק עליו ט' קבין מים - במקום מקוה, כשהדומ"ץ דקרייתנו הגה"צ רמ"ז לוריא שליט"א מדריך כמה היא מידת ט' קבין.

לטהר את ישראל

רבנו זי"ע עורר ללא הרף, את תלמידיו ואת שומעי לקחו, את הכלל ואת הפרט, על חובת הטהרה במקוה.

בכל בתי המדרשות דחסידי ויזניץ שנוסדו בערים השונות, עודד ודירבן את העסקנים ללא הרף, שבצמוד לביהמ"ד יוקם מקוה טהרה. לעיתים הוזיל לשם כך ממון רב מכיסו.

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (שמות לה, א) - דרש רבנו לפני התלמידים: ויקהל בגימטריא מקוה, משה רומז תורה - משה קיבל תורה מסיני, בהקהל את כל עדת בני ישראל, אל הישיבה הקדושה, נדרש ביותר מכל אחד ואחד להרבות בתורה, ומתוך טהרה דייקא! זוהי מהותה של א' חסידישע ישיבה, כפי שכבר אמרתי לכם פעמים רבות: א' חסידישע ישיבה איז געשטעלט אויף תורה בטהרה! "ישיבה חסידית מושתתת על לימוד תורה מתוך טהרה".

"בחור חסידי חייב לדעת - הכריז רבנו - שטהרת המקוה היא דבר נחוץ מאוד. האדם אינו תמיד במצב של התרוממות-הנפש, וטרם גשתו להתפלל עליו לטהר ולזכך את ראשו ואיבריו. ואכן, לאחר טהרת המקוה - קיום המצוות והתפילה, הם באופן אחר לגמרי, נעלה יותר. מתפללים כדבעי, בחיות ובהתרוממות הנפש להשי"ת, לומדים ביתר-שאת וביתר התמדה, מרגישים יותר קדושת ש"ק, ומתקרבים יותר להשי"ת".

"במו-עיני ראיתי אנשי-מעלה - אשר זיכרו איבריהם בעבודה מאומצת, ובאמת לא היו זקוקים עוד לטהרת המקוה, ולוואי יהיו השגותינו אחר הטהרה במקוה כהשגותיהם של אנשי-מעלה אלה טרם הליכתם למקוה - ולמרות זאת הוסיפו טהרה על טהרתם, והלכו מדי יום ביומו לטהר עצמם במקוה טהרה. כי סגולת המקוה רבה עד מאוד, בהשפיעה השגות נעלות על נפש המטהר עצמו בה. צריך לקבוע היטב, כי המקוה - חיוני הוא ביותר לטהרת האיברים ולזיכוכם. וכולי האי ואולי, כי גם אח"כ זקוקים לסייעתא דשמיא מרובה, שיהיו המחשבה והמוח זכים ונקיים מכל שמץ של פגם ושל זוהמה".

רבנו סיפר, כי כשזקנו הסבא קדישא בעל "אהבת ישראל" זי"ע שבת פעם בעיר וינה, ביקש ללכת בבוקר יום השבת לטבול במקוה. אמרו

במשא קודש במעמד מבחן וחלוקת פרסים למצטייני ארגון הנוער "חיים מאירים"

רבנו זי"ע בדרך כשרותו של מקוה טהרה בבית האדמו"ר מקותנין שליט"א

כאשר סיפרו לפניו פעם שכיום ניכרת התעוררות רבה גם בקרב חוגים פשוניים יותר, והם מתקרבים יותר לתורה ולעבודת ה', מגדלים זקן, חוגרים אבנט ומתפללים ביתר כוונה וכדו', נענה רבנו: "האם מקפידים הם על טבילה במקוה? - באם לאו, אין לכך תוקף ומעמד..."

"אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם" (תהלים יט, ד) - רמז רבנו, הר"ת בלי נשמע קולם בגימ' מקוה עם הכולל; ללא טבילה המקוה אין אומר ואין דברים, תורה כזו אינה מן המובחר! ("קונטרס הליקוטים" ח"ב).

כששהה מרן בשווייץ, היה במשך שנים מממן את דמי המקוה לכל החוסים בצילו, היות ומחיר הכניסה למקוה שם היה יקר מאוד, ורבנו חשש שיהיו כאלו שיימנעו ללכת בגין חסרון ממון. פעם תוך כדי נסיעה למקוה בשווייץ, הבחין בבחור שהסתופף בצילו. הורה לנהג שהסיעו לעצור, ולקח את הבחור עימו למקוה, באומרו למלווהו הרה"ח ר' מאיר רוזנבוים ז"ל: "אם מישהו רוצה ללכת למקוה, חייבים לקחתו" (רשימות הגאון ר' ישראל מילר שליט"א).

רבנו זי"ע (רשימות הרה"ח ר' אפרים זלמן לרנר שליט"א). רבנו הדריך את התלמידים: "מקוה" פירושו 'אריין און ארויס', ללא שהיות נוספות. מקוה מטרתה לטבול לשם טהרה, לשם קדושה; להיכנס, לצאת, ולא להשתהות בחפיפה וכדו'. נקיות היא אמנם דבר חשוב - נקיות המוח, טהרת הלב, טהרת האברים וטהרת העיניים - דבר טוב מאוד, זייער א גוטע זאך. אך את אלו אי אפשר להשיג בסבון, בשום אופן שבעולם!"

לפני מספר חודשים, בביקורו של מרן אדמו"ר שליט"א בלונדון, עורר בסעודה שלישית של שב"ק: "דבר רצוי הוא שלא לשוחח במקוה. אאמו"ר הק' זי"ע היה פעם בחנוכת מקוה חדשה בקרית ויזניץ שברחובות, הנהיגו שם אז שלא לשוחח במקוה, ואאמו"ר זצ"ל שיבח את הדבר. על כן סבורני שהיה זה דבר מועיל שלא ישוחחו במקוה". רבנו שליט"א מנה ממעלות התקנה: שבכך נחסך זמן העלול להתבטל לריק; שע"י כך גדורים יותר בקדושה, ומה גם ששיחת חולין לפני התפילה מבטלת את כוונת התפילה (כידוע

כאשר מישוהו אמר פעם לפני רבנו שלא טבל, כי המקוה היתה חמה מדאי, הגיב בחריפות: "הגיהנום חם יותר!"

רשימין דקדושה

בליבם של שומעי לקחיו ומוסריו, חדרו ביותר דברי רבנו על חובת טהרת המקוה. מספר אחד מאנ"ש:

לפני שנים יצא לי לשבות בעיר ערד, הסתובבתי בעיר בשבת בבוקר לחפש מקוה, והנה מבחין אני באברך צעיר - הנראה כאחד מבני עדות המזרח, מסתובב גם הוא להכא ולהתם ומחפש מקוה. הבחנתי על פניו שהדבר נוגע לנפשו, והוא אינו יכול לוותר על כך. אמרתי לעצמי, אשאל אותו לפשר הדברים.

כשהצעתי לפניו את שאלתי, השיב לי:

"בילדותי התגוררתי באחד מישובי הארץ, וחסידות ויוניץ הקימה שם לילדי השכונה סניף

ולתת לי הרגשה טובה, אף שלא שמענו אף פעם שיספר על כך לתלמידים, כי שיטתו היתה כן ללכת למקוה בכל יום" [אגב, רגיל היה בפי רבנו: "זקני הקדוש לפני הטבילה במקוה, ואנו לאחר הטבילה - עדיין רב ועצום המרחק בינינו!"]

טהור עיניים

נפלאות מסופר על כך שרבנו זי"ע חזה בעיני קדשו על הבאים לפניו, אם הם טבלו במקוה אותו יום.

מסופר, שפעם בשבת בבוקר התפלל בבית מדרשו של רבנו בחור מניניו של החסיד המופלג ר' שואל לייב גנץ זצ"ל, מגדולי החסידים, ואותו בחור איחר לקום אותה שבת ומצא כבר את המקוה נעולה. לאחר התפילה, הבחין בו רבנו, פנה אליו ואמר לו: זקנך ר' שואל לייב היה נוהג לטבול במקוה בשבת בבוקר פעמיים, פעם אחת תיכף אחר קומו משנתו עם שחר, ופעם נוספת בתום סדר לימודו - שנמשך שעות מספר, בטרם עומד להתפלל בדביקות כדרכו. אותו בחור התרגש עד מאוד בשומעו את הדברים המפורשים יוצאים מפי רבנו - דווקא אליו.

סיפר אחד מאנ"ש מחו"ל, שפעם בקידושא רבה ביומא דשבתא בשנת תשס"א, בחדרו של רבנו זי"ע, הבחין שרבנו מביט סביבו על הנוכחים בחדר, בוחן אותם במבטו אחד לאחד. לבסוף פנה אליו, הורה לו להתקרב ולחש לו באוזנו: "הנך רואה? כל אלה הנמצאים כאן, היו כולם במקוה היום!"... ואמנם כן היה - הוא לא טבל אותה שבת בבוקר... (רבנו ביקש לקרב בכך את אותו יהודי שיתנהג בדרכי החסידות, ואמנם הלה התקרב ביותר).

זקני הרה"ח ר' ברוך ולצר ז"ל סיפר, שבלי שבו"ק פרשת בהעלותך תשס"ד, לאחר התפילה, נכנס בקו"פ אל רבנו להתברך בשבתא טבא, ומרן שאלו אם טבל במקוה בעש"ק. זקני התפלא על השאלה הבלתי צפויה, ומתוך הרגלו לטבול מדי ערב שבת, ענה על אתר בחיוב. והנה רבנו נענה לו: "גם אני כשאין ביכולתי ללכת - אינני הולך למקוה..." לאחר צאתו מבית רבנו, נזכר לפתע שבעצם לא טבל אותו ער"ש, מחמת שידו היתה חבושה...

ישועות ממקור הטהרה

בטרם תקנו לו מקוה מיוחדת בביתו, היה מרן זצ"ל נראה פעמים רבות - אפילו באמצע היום -

מהלך למקוה שבקרייתנו. כי כידוע היו לו לרבנו ענינים נשגבים בענין טבילות במקוה. המשמשים בקודש מספרים, שלעיתים כאשר הגיעו לבית רבנו, הכירו שלפני בואם יצא רבנו מהמקוה, אולם קיווה שלא יבחינו בכך.

הטבילות עצמן היו אצל רבנו עבודת קודש: סיפר יהודי שבהזדמנות אחת בחו"ל זכה לראות את רבנו טובל במקוה - רבנו עמד בתוך הבור, כיסה את ראשו ומלמל ארוכות בשפתי. טבל כמה טבילות, ושוב עמד וכיסה את רוב ראשו בשני ידיו הק' ימין על שמאל, ומלמל בשפתי, וחוזר חלילה...

מעידים המשב"ק הרה"ח ר' צבי הערשיל כ"ן והרה"ח ר' אהרן צבי מאיר גוטסמן שליט"א, שלא אחת נראה רבנו נוטל עימו קוויטלעך בלכתו לטבול במקוה. וכששהה בתוך המקוה, כיסה ראשו בידו האחת, אחז את הקוויטל בידו השנית וקרא את תוכנו, הניח את הקוויטל וטבל...

"בקין תשמ"ג - מספר הרה"ח ר' אפרים פישל שכטר הי"ו מקרית ויוניץ רחובות - זכיתי לשמש בקודש כשרבנו זי"ע שהה בשווייץ. בוקר אחד נסענו למקוה, שהיתה רחוקה מעט מאכסנית רבנו, הרבי נכנס כבר למקוה, ואני המתנתי בחוץ. לפתע שומע אני כי רבנו נוקש על הדלת וקורא לי. נכנסתי פנימה, ורבנו - שלא דיבר לפני התפילה - אמר לי: "קוויטל", רמז לי שהשאר קוויטלעך בכיס של הקאפטן השני הנמצא בביתו, וביקשני שאביא לו הקוויטלעך. לא היה לי רכב, רצתי בכל כוחי לבית האכסניה, הדרך הלך ושוב ארכה כ-20 דקות, והבאתי את הקוויטלעך לרבנו. כנראה שרבנו היה זקוק לו בדחיפות..."

הרה"ח ר' צבי פייביש מילר הי"ו שזכה לשמש בקודש, מספר על הזדמנויות נדירות בהן טבל רבנו כשמתבטע מונחת בתוך פיו הק'. לאחר-מכן מסר את המתבטע כ"שמירה" ליהודים שהיו זקוקים לישועות מיוחדות.

ואמנם בין מעלות המקוה, היה רבנו מונה את ענין המתקת הדינים התלויה בו.

בימי הרחמים והרצון, ובערב יום הכיפורים, היה משנן בדברי תורת: "גדול הוא כח הטהרה ב"מימי הדעת", שעל ידה נמתקים הדינים ונשפעים חסדים ורחמים, כפי שרמז זקני המגיד הק' הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע בכתוב (תהלים מו, כז) 'קומה עזרתה לנו', קומה אותיות מקוה, לנו בגימ' שם אלקים - מידת הדין; טהרת המקוה ממתיקה את הדינים. ובוה רמז דודי-זקני בעל ה'עטרת ישועה' מדו"קוב זי"ע במאמרם ז"ל (אבות ב, טו) 'היום קצר והמלאכה מרובה', ר"ת 'מקוה', ותיבת 'היום' ירמוז ה' פעמים 'יום' עולה 'פר', ורמז לפר' דינים, הפ"ר דינים הנובעים משם אלקים נקצרים ונחתכים בכוח טהרת המקוה!"

בשולחן הטהור בשבת שירה תשנ"ג, לאחר ששרו את הניגון "צור ישראל קומה בעזרת ישראל", אמר רבנו: קומה אותיות מקוה, ע"י טהרת המקוה עוזר השי"ת וזוכים להמתקת הדינים!

זכרו הקדוש והטהור לא ימוש מליבנו וזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

רבנו זי"ע בסיוור על גג המקוה שבקרית ויוניץ לפני חנוכתו בשנת תשנ"ג

של ארגון הנוער 'חיים מאירים'. והנה פעם באחד מלילות החנוכה, נסענו לילדי הארגון להשתתף במעמד הדלקת הנרות אצל הרבי מויוניץ. לאחר ההדלקה נכנסנו אל הקודש פנימה לקבל דמי חנוכה מידיו הק', ולשמוע דברי קדשו. הרבי שוחח כדרכו בלהט, הרבה לא הבנתי דבריו כי הוא דיבר בשפת האידיש, אבל שמעתי את הרבי מדבר על החובה להקפיד על הטבילה במקוה בכל עת. דבריו הק' נחקקו בעצמותי, עד שאיני יכול לוותר על כך..." (מתוך ספר "הליכות הישועות משה" בשם הרה"ח מיכאל יעקב גרוס הי"ו מאשדוד).

מאידך, מספר הרה"ח ר' נחמן פוגל הי"ו ממידותיו הנפלאות של רבנו, מה שבדידיה הוי עובדה: "כשלמדתי בבחרותי בשיבתנו הק', היו תקופה שמסיבות שונות לא היה באפשרותי ללכת לטבול במקוה. פעם באחד מימי החול, עוד לפני ההנהגה, עמד רבנו בחדרו שלידי ביהמ"ד, עברתי שם, ורבנו שאלני: 'האם היית היום במקוה?' משנעניתי בשלילה, אמר לי: 'עו, גם הסבא, ה"אהבת ישראל" [זי"ע] לא הלך כל יום למקוה, רק בימי שלישי רביעי וחמישי...' רבנו ביקש להרגיעני בכך

בנל ללב בכל נפש ובכל מאוד

סיפורים ועובדות נשגבות
שנשמעו מפ"ק מרן אדמו"ר זי"ע
• קטעים נבחרים מהפרק בענייני
התקשרות לצדיק • מתוך הספר
"שרפי קודש - ישועות משה"
העומד להופיע בעזה שי"ת בקרוב

יעקב יוסף ויינר

פתח דבר

אור חדש יפציע אי"ה - אוצר סיפורי קודש, עובדות נשגבות ואמרות טהורות מגדולי עולם, הבעש"ט הק' ותלמידיו הקדושים זי"ע, שנשמעו מפ"ק מרן רבנו הקוה"ט זי"ע, אשר השמיע בנועם שיחו בשולחנותיו הטהורים ביומי ההילולא דצדיקא, בשיחות קודש עם גדולי ישראל ובעיתות קודש, במטרה עליונה להדריך ולרומם את בני ישראל שומעי לקחו, ללמדם אורחות חיים ונתיבות אמת.

מדור חדש ומיוחד בתוך הספר הוא מדור "על החסידים" - סיפורי הוד שהשמיע רבנו זי"ע אודות חסידים ואנשי מעשה מדור הקודם, בענייני תפלה, שבת, התקשרות לצדיק, ענוה, חסד ועוד. כי תורת חסידים הראשונים, תפילתם, צדקותם והתבטלותם לצדיקים, היו במרכז דברי ההדרכה שהעביר לדורות הבאים, להתוודע ולהיגלות עד היכן כוחה של תורה ועבודת השי"ת באמונת אומן, בתמימות וענוות חן.

הספר הנמצא בשלבי עריכה סופיים, ומסודר לפי ימי ההילולא של הצדיקים, ובמדור "על החסידים" - לפי נושאים בעבודת ד', מגיש לפני הקורא את הסיפורים והעובדות בלשון צחה ונעימה, מעלה את המעיין לשעות נעלות ונפלאות בהם נאמרו הדברים, בבחי' כאילו בעל השמועה עומד כנגדו, מעורר רגשי געגועים וכסופין לימי הזוהר והתפארת בהלו נרו על ראשו בחיי חיותו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע. כשעליהם מתווסף מלוא החופן מוסר השכל היוצא מגדלותם הנשגבה של שרפי מעלה הבעש"ט הק' ותלמידיו זי"ע, ומעבודתם הנשגבה של החסידים הישרים והתמימים.

לקראת יומא ההילולא רבה, בחרנו להגיש לפני הקוראים קטעים נבחרים מתוך הפרק "על החסידים". ויה"ר שזכותו הגדולה של רבנו הקוה"ט זי"ע תגן בעדנו ובעד כל קהל עדת ישורון, ונוכח בקרוב לישועתן של ישראל, ומלכנו בראשו בב"א.

מתוך ספר
שי"ל בקרוב

הקדן קיימת

פעם נפגשו זקני הק' ה"צמח צדיק" זי"ע ומחותנו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע. במהלך שיחתם הצביע הרבי מבעלזא על אחד מחסידיו, שנתן לו סכום כסף נכבד, ובתמורה ביקש הבטחה בכתב שיוזכה לעולם הבא.

נענה ה"צמח" ואמר: 'ואילו לי יש חסיד, ור' יודל עביר (רוזנברג ז"ל) שמו, שבקשתי ממנו סכום של שלשת אלפים ושש מאות רייניש לחתונת נכדי, ונתנם לי מבלי לבקש הבטחה על עולם הבא. לא רק בכתב, אלא גם לא בעל פה! אך מובטחני שהוא ישיג זאת בכוחות עצמו, בכח אמירת התהלים שלו. 'ער וועט אזוי פיהל באבקען תהלים' [שימלמל כל כך הרבה פרקי תהלים] עד שבזכותם בלבד יזכה לחלק טוב בעולם הבא!'

בהזדמנות אחרת סיפר זאת רבנו זי"ע כך:

פעם סיפרו לפני זקני הק' ה"צמח" זי"ע, כי הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע העניק לאחד מחסידיו כתב הבטחה עבור חלק לעולם הבא. היות וביקש ממנו סכום עתק, וכתמורה לכך ביקש הלה הבטחה זו. ועל כך הגיב ה"צמח" כנ"ל.

(שלה"ט כ"ט בתשרי תשמ"ד-ה)

ונפשו קשורה בנפשו

החסיד ר' יצחק דוד פוקס ז"ל היה מקושר ביותר לזקני הק' ה"צמח" זי"ע. לאחר פטירת ה"צמח", מצאנוהו פעם שוכב בפישות ידיים ורגליים כשהוא זועק מרה: 'ער איז דארט, און איך בין דא... הלוואי וואלט זיך די ערד גע'עפנט, וואלט איך אין איהר אריין געגאנגען...'

[הוא' – הרבי, נמצא כבר 'שם' – בעולם העליון, ואילו אני נותרתי כאן. ולוואי ותפצה הארץ פיה – הייתי קופץ לתוכה...]

שלש שנים אחר ה"צמח", נפטר ר' יצחק דוד לבית עולמו.

וראה דמע

הכרתי יהודים, שכאשר הוציאו מפייהם את השם של זקנו הק': 'צמח' – זלגו עיניהם דמעות... (קדושה רבה פר' בחוקותי תשנ"ב)

קשר איתן

גדול היה כוחו של זקני הק' ה"אהבת ישראל" זי"ע להתדיר ולהזריח עבודת השי"ת תמה ושלמה אף ביהודים פשוטי עם, לקרבם ולהורות להם את הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשון. אף הם התקשרו אליו בלב ונפש, בקשר אמין וחזק. היו חסידים, שבשהותם בביתם, בעריהם ובמושבותם, היו פותחים בליל שבת את חלון ביתם, ואומרים: 'גוט שבת, רבי!'

כשהגיעו הרבנים לאזני זקני הק', התבטא: 'אפילו כשאומרים לי 'גוט שבת' ממרחקים, הריני משיב... ריחוק המקום לא מנע בעד קירוב הלבבות!'

היו כאלו שאף היו מכוונים את לבם בכוונם

את השעה, באמרם: 'כעת אומר הרבי "שלום עליכם"...'.

וכידוע מאותו חסיד שדר בטשערנוביץ, שבליל שבת ניגש אל החלון, והיסה את בני ביתו באמרו: 'שא, שא, דער רבי מאכט יעצט קידוש...'

דור כזה עלינו להקים, שיהיו מקושרים להשי"ת ולצדיקי אמת, בשלימות ובתמימות.

(בביקור בבית הרה"ג רבי דוד האגער שליט"א אב"ד ויוניץ-מאנסי בלונדון, טבת תשנ"ד)

גענועים אצורים

זכורני, כי פעם הגיע החסיד ר' משה יעקב [כהנא] ז"ל הי"ד (כן החסיד ר' מאיר כהנא ז"ל ש"ב דווילחוביץ) לשבות בצל קדשו של זקני הק' זי"ע. כשאך החל זקני הק' באמירת "הודו לה' כי טוב" במנחה של ערב שבת, פרץ הלה 'מיט א היסטערישן געוויין, א וויינקראמפף' [בבכי סוער], כשנחשול דמעות זורם מעיניו ללא מעצור.

סבור הייתי שצרה כלשהי ארעה בביתו, אולי ח"ו אחד מבני ביתו חולה. ניגשתי אליו אחר התפלה, ושאלתיו לפרש בכיו, האם הכל כשורה אצלו.

ענה לי כי הכל ברוך ה' כשורה, לא צרה ולא חולה בביתו. אלא שרגשי גענועים עזים היו אצורים בקרבו אל זקני הק', ומשאך שמע את קולו בקודש, באמרו "הודו לה' כי טוב...", גברו ועלו רגשי לבבו, ולא יכל לעצור בעצמו עד שפרץ בבכי סוער...

(מרגלא בפומיה)

רצון יראיו יעשה...

בליל 'זכור ברית' הגיעו המוני יהודים אל זקני הק' ה"אהבת ישראל" זי"ע, כמובן שהלכו להיטהר לפני הסליחות במקוה.

ויהי בהתקרב אחד מבני העליה – ר' חיים ישראל ברקוביץ ז"ל שמו, השו"ב דנערסניצא – אל ביהמ"ד, נפל לפתע ארצה מתעלף.

מיד חשו להקיצו, ולאחר מכן שאלוהו לפרש דבר. ויען ויאמר:

כאשר 'שמעתי את קולו של הרבי באמרו: "רצון יראיו יעשה ואת שוועתם ישמע ויושעם"... עלו רגשי לבי על גדוהתם, והרגשתי שאני מסוגל עוד, עד שאיבדתי את עשתונותיי...

(מתוך דברי קדשו בביהמ"ד בגראסוורדיין ט"ז במנ"א תשנ"ד)

והיו עיניך רואות

בעת שהיה זקני הק' זי"ע קורא את המגילה בפורים, הייתי עומד על ידו. לצידו עמד גם החסיד ר' שמואל אלי' שטון ז"ל, שהיה מגיע בקביעות לחג הפורים אל זקני הק' זי"ע.

בעת הקריאה היו עיניו של ר' שמואל אלי' זולגות דמעות. לא היו אלו דמעות של צער, אלא דמעות של שמחה ורגש על הזכיה לשמוע את המגילה מפי זקני הק'.

ואנכי לא ידעתי על מי מהם להביט, על זקני הק', או על רבי שמואל אלי'...

דביקות ללא שיור

כשהגיע זקני הק' לעיר 'חוסט', הורה הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל רב העיר, לשו"ב החסיד ר' זלמן סנדרוביץ ז"ל, לבל ישחוט ארבע שבועות. יען ראשו היה עסוק כל העת ברבי – היכן הרבי עתה, מה עושה כעת, ולהיכן יסע וכד', ואין ראשו עמו להתרכז בשחיטה.

אין לנו השגה במדת דבקותם של חסידי קמאי ברבי הק'...

(עש"ק פר' חקת תשנ"ג, יא"צ בעל ה"לקט עניי" זי"ע)

היחוד והיראה

זכורני את הגה"צ רבי שלמה אליעזר ויזל צוק"ל, הטערנעווער רב, איזה מורא ופחד אחזוהו כאשר ביקש להיכנס עם קוויטל אל זקני הק' זי"ע. במו עיני ראיתי זאת, איך ניגש כבר אל הדלת, אחז בידית כדי להיכנס, ולפתע נסוג אחור מגודל הפחד והרעדה שתקפתו. הוא החל להסתובב בחדר אחוז שרעפים, משפשף את ידיו זו בזו מרוב התרגשות ודריכות. עד שהרהיב עוז לגשת פעם נוספת אל עבר הדלת בכדי להיכנס, אך שוב חזר אחוריו לגודל יראת הכבוד. כך נשלש הדבר, עד שלבסוף הרהיב עוז בנפשו ונכנס אל הקודש פנימה. לא ניתן לתאר זאת למי שלא ראה את הדבר בעיניו, 'אינה דומה שמיעה לראיה!'

וואס מער מ'האט טהרה, ווייסט מען מער וואס הייסט דער הייליגער ווייניצער רבי' [כגודל טהרת הנפש, כן משיגים ביותר את קדושת ה'וייניצער רבי'...].

השיר והשבת

כאשר התארח פעם זקני הק' זי"ע בביתו של הטערנעווער רב צ"ל, היה הטערנעווער רב ער כל אותו הלילה, כשפיו אינו פוסק מלהודות ולשבח להשי"ת על הזכיה העצומה שנפלה בחלקו לארח בביתו את הרבי הק'. אנשים אלו ידעו להעריך נכונה את עוצם הזכיה שנפלה בחלקם.

(לישב"ק פר' תזריע תשמ"ט)

כדג במים

בתקופה בה לא שהה זקני הק' זי"ע בגרויסוורדיין, היה החסיד ר' מרדכי חנא ז"ל נראה כאחד שחבר עליו עולמו, כדג שהוציאוהו מן המים, וכאדם העומד ביציאת הנשמה... בקושי היו יכולים להחיותו עם ה'תורות' שנרשמו ונשלחו על ידי החסיד ר' זיידא'לע הערלינג ז"ל.

אלא שמספר ימים טרם התעתד זקני הק' לשוב לביתו, כמו רוח חדשה החלה לפעם בקרבו. כל העת שח כי הנה חוזר הרבי לביתו, ראו עליו כי ממש קם לתחיה...

(סוכות תשל"ה)

פנה הודה

החסיד ר' מרדכי חנא ז"ל היה מתאר כיצד נראית העיר גרויסוורדיין בשעה שהרבי נוסע ממנה:

‘כמו הכפר קעריקעג’ - אמר. [קעריקעג] - כפר רחוק ונידח במארמורש, ללא דרך סלולה וללא תאורה, פחות ממניין יהודים דרו בו. לעומת העיר גרויסוורדיין שהיתה עיר גדולה ומפותחת.

חדשים ממש

החסיד ר' מרדכי חנא ז"ל נכנס פעם למקוה לפנות בוקר, היה זה עת מלחמה, ויום לאחר שנערכו בחירות ברומניה, ושמע את האחד מתעניין אצל רעהו מה ה'חדשות'.

נענה ר' מרדכי חנא ואמר לעברם: 'מען ווייסט שוין, מען ווייסט שוין אלעס, יודעים כבר הכל! הללו שהיו סבורים כי בודאי כוונתו לתוצאות הבחירות, עשו אזנם כאפרכסת לשמוע מה בפיו. אמר להם: יודעים כבר הכל! מחר נוסע הרבי מהעיר ויועץ למקום פלוני, ומחרתיים יעבור דרך מקום אלמוני וכד', ואחר כך ישוב לגרויסוורדיין. למשמע דבריו פרצו הללו בצחוק, שאף בעת כזאת כשיש חדשות מסעירות ומעניינות, אין מעניין אותו רק דבר אחד - לאן הרבי נוסע. עד כדי כך שאף היה סבור כי זה מה שמעניין גם אותם.

אלא שהוא לא הבין כלל על מה הצחוק, הוא היה משוכנע כי אם אנשים משוחחים ביניהם, בודאי מדברים הם על תאריך חזרתו של הרבי. זו היתה כל חיותו, השי"ת והרבי!

(סוכות תשל"ה)

במזל תליא מילתא

החסיד ר' מרדכי חנא ז"ל אמר: "בר מזל" אני שאין כל העולם מכיר בגדולתו של הרבי - ה"אהבת ישראל", ועל כן אינם באים להסתופף בצילו. שכן לו היו מכירים בגדולתו ומגיעים אליו מכל קצו ארץ, היכן הייתי עומד בשולחן הטהור? ... (קידושא רבה פר' בלק תשנ"א - שווייץ)

רזין עילאין

ויכוח פלאי התקיים בין זקני הק' זי"ע לבין החסיד ר' מרדכי חנא ז"ל.

זקני הק' היה אומר לו, שהוא יכול לחפש לעצמו רבי אחר להסתופף בצלו, כביכול ימצא עוד רבי כמותו. ואילו ר' מרדכי חנא היה משיב: טוב לי אצל הרבי, איך דארף נישט קיין בעסערס', אין לי מה לחפש במקום אחר.

דבר פלא היה זה, כי בכל פעם כשאמר לו זקני הק' דבר מה, לא היה ר' מרדכי חנא רגיל להשיב, ואילו בויכוח זה תמיד היה משיב כך.

ברבות הימים עבר להתנהל ויכוח זה ברמזים בלבד, כשזקני הק' מחווה באצבעו על עצמו, לאמר כי עמו הצדק, ואילו ר' מרדכי חנא מראה על עצמו שהצדק עמו.

זכורני באותו מוצאי שב"ק [פר' וירא תרצ"ב], שעות ספורות טרם הסתלקותו של ר' מרדכי חנא, התלוויתי אל זקני הק' ואל אבי הק' זי"ע שהלכו לבקרו. הוא הסתלק כחצות הלילה, ואנו היינו אצלו כשלוש שעות לפני כן.

באותו מעמד, החווה שוב זקני הק' באצבעו

על עצמו, ור' מרדכי חנא ששכב באפיסת כוחות, הרים במאמץ רב את ידו ושמטה על חזהו בשארית כוחותיו, כאומר שעמו הצדק...

ברי הדבר, שבזמן שכזה אין עושים 'ווערטליך', אלא שויכוח זה הוא למעלה מהשגת אנשים פשוטים...

(סוכות תשל"ה, סעודת עתיקא קדישא פר' דברים תשמ"ח)

בכל נפשך

ימים מספר לפני ביקורו של זקני הק' אצל החסיד ר' מרדכי חנא ז"ל לפני הסתלקותו, משאך שמע שהרבי עומד לבקרו, ביקש מחתנו החסיד ר' משה מיכל ווייסבלום ז"ל להביא לפניו מים לנטילת ידיים, שהרי הרבי הק' עומד להגיע.

אלמלא הייתי נוכח בשעת מעשה, היה קשה לי להאמין. אדם ששרוי היה מספר ימים קודם לכן ללא הכרה, ושעותיו ספורות, ולמרות זאת תיכף כאשר ראה את זקני הק', התמלא חיות, כאדם שהרויח הון רב. יען זו היתה כל חיותו! (פר' נח תשל"ה)

בהר' יראה

באחת השנים לפני הימים הנוראים, התכוננו החסידים, בני החבריא קדישא, לנסוע אל זקני הק' ה"צמח צדיק" זי"ע ליו"ט, כדרכם. אלא שהדבר היה כרוך בקבלת רישיון מעבר בגבול מהשלטונות, והפקיד הממונה על כך היה רשע גדול, וסירב להעניק את הרישיון. דנו החסידים ביניהם בדרכי הפעולה שינקטו להשגת הרישיון.

לשמע הדיון, נענה בלהט החסיד ר' יעקב אברהם איינהורן ז"ל ואמר להם:

'וכי מה מקום לדיונים יש כאן. עלינו לגשת אל השומר המוצב בגבול, ולומר לו ברורות, כי חייבים אנחנו לנסוע אל הרבי ליום טוב, אין ספק כי גם הוא יבין זאת!'

בעיניו היה הדבר כה ברור ופשוט, עד שהיה משוכנע כי גם הגוי יבין שחסידים חייבים להיות בימים הנוראים אצל הרבי...

(שב"ק פר' נשא תשל"ד, שב"ק פר' שמות תשנ"ט)

אם יתן איש

החסיד המופלג ר' יצחק דוד פוקס ז"ל, היה משמש כבעל תפילה בימים הנוראים באחד מבתי המדרשות. תפילתו היתה נערכת מתוך השתפכות הנפש, ובקול נוסח ערב אשר משך את ליבות המתפללים. את התמורה שקיבל עבור כך, הקדיש לצרכי הצדקה בהם עסק.

פעם אחת, התעוררה התשוקה בליבו להיות ב"ראש השנה" אצל הרבי הק' - ה"צמח צדיק" זי"ע, והחליט לעשות כן. באו אליו מתפללי בית המדרש בו התפלל עד כה, והפצירו בו לבל יעזוב אותם, ושיתפלל עמהם אף עתה. הם הבטיחו לו על כך סכום הגון. אך כל חללי עלמא לא הצליחו להניאו מהחלטתו הנחושה.

וכה אמר להם: 'אמנם התמורה ההגונה שהנכס מבטיחים לי יכולה היתה להועיל לי עד מאד, אלא

שזאת תניחו לפורים, עתה נוסע אני אל הרבי, ויהי מה!...

(שלה"ט כ"ט בתשרי תשנ"ג)

תאזה הוא לעינים

זכורני מילדותי, באחים הנלכבים החסידים ר' חיים ור' מרדכי חנא [פוקס] ז"ל, שהסבו יחד אל שלחן הסדר של זקני הק' זי"ע. ר' חיים - המבוגר יותר, ישב לפני אחיו ר' מרדכי חנא, והם לא גרעו עין מלהביט על הרבי. לא היה אדם מאושר מהם, אף לא זה שיש לו מיליון דולר בבנק...

לא ניתן להסביר את טעמו הערב של 'ליל סדר' שכזה...

ויראו ממך

זכור אזכור את אופן עמידתו של החסיד ר'

רבנו זי"ע עם נכדיו הרה"ג ישראל ארנסטר והרה"ג יצחק ישעני' בן מרץ אדמו"ר שליט"א

מרדכי חנא ז"ל בעת עריכת השולחן אצל זקני הק' זי"ע. הוא עמד מרותק על מקומו, ונהנה מזיו השכינה.

לגודל היראה 'האט ער זיך נישט פארגינט צו קוקען, רק מפעם לפעם 'האט ער געכאפט א בליק'... [לגודל יראתו לא הביט על פני הרבי תדיר, אלא מפעם לפעם].

(קריאת התורה נשא תשל"ו)

לחיותנו כהיום הזה

בראש השנה תרצ"ב, היה החסיד ר' מרדכי חנא ז"ל כבר מוטל על ערש דווי (בכ"א בחשוון באותה שנה, נסתלק לב"ע).

באותה שנה נסע זקני הק' לחוג את הימים הנוראים בוויניצא. ור' מרדכי חנא שהיה שרוי כבר במצב של אפיסת כוחות, לא אבה לוותר על השהיה במחיצת הרבי בימים הנוראים. ואמר, כי למרות שידוע הוא שהנסיעה מגרויסוורדיין

לויזניצא תקשה עליו מאד, אך להשאר בבית יקשה עליו שבעתים.

משכך, הודיע נחרצות לחתנו החסיד ר' משה מיכל ווייסבלום ז"ל, כי מנוי וגמור עמו לנסוע עם הרבי, ויהי מה.

בלית ברירה נאלצו לעשות את רצונו, כשאת הדרך הארוכה ברכבת לויזניצא עשה כשהוא שוכב מיוסר.

כשנאלץ לחזור לביתו לאחר היו"ט, וזקני הק' עוד נותר בוויזניצא, התאונן ר' מרדכי חנא ואמר: 'מה עשיתם עמי, הרבי נמצא שם, ואילו אני פה...' (פר' וילך תשל"ה, פר' נשא תשל"ו)

ויאמר הנני

החסיד ר' אלטר פוקס ז"ל, בנו של החסיד ר' מרדכי חנא ז"ל, היה אדוק ומקושר אל זקני

הק' זי"ע בלב ונפש, בלי שום שאלות. אמונת ה' ואמונת צדיקים היו יסוד איתן אצלו [פעסט אוועק געשטעלט].

כה היתה אמונתו ברבו חזקה ואיתנה, שאפילו אם היה מצווה עליו 'אריין שפרינגען אין פייער' [לקפוץ לתוך האש], היה מצייט באמונה פשוטה ללא שום שאלות ותמיהות...

(שב"ק פר' בלק תשד"ם)

בן איש חי

החסיד ר' שמואל חיים רוזנפלד ז"ל מוילחוביץ, היה קשור בכל נימי נפשו אל רבותינו הק' זי"ע. הוא זכה להסתופף בצל ארבעה מהם: ה"צמח צדיק", ה"אמרי ברוך", ה"אהבת ישראל" ואבי הק' – זי"ע.

תקופה ארוכה שהיתי במחיצתו, הוא היה בעל נשמה להוטת בעבודת ה', את כל חלבו ודמו היה מוכן להקריב למען רבותיו הק' באמונתו הפשוטה.

(בחנוכת הבית לבנין ישיבתנו הק' – סיון תשמ"ד)

זכרו לנצח

פעם התאונן ה'פורים רב' – החסיד ר' אברהם דב אקרלינג ז"ל, בפני זקני הק':

'הן עתה בחג הפורים כל אחד מ ישראל יושב לו בביתו, משמח עצמו עם בני ביתו כדת היום, ומחלק צדקה. ואילו אני יושב לי כאן, משתטה באמריי ואומר 'פורים פשעטליך'. בקושי יש מי שמתייחס אלי, וגם הרבי כמעט ואינו שם לב אלי, למה לי כל זאת?'

השיב לו זקני הק': 'כשיניחו את הטשערבליך [החרסים] על עיניך [היינו, לאחר הפטירה], או אז תיודע אם שכחתי ממך...'

(לישב"ק פר' ויחי תשנ"ד)

ברית כהונת עולם

זכות מיוחדת היתה לו להחסיד ר' זיידא'לע הערלינג ז"ל, שזקני הק' זי"ע קבע עמו ללמוד בחברותא בספה"ק "ברית כהונת עולם".

'ממש מקנא צו זיין די יודען וואס האבין זיך אין וועמען זיך אנצישפארן' [ניתן לקנאות ביהודים אלו, שזכו ל'משענת' הגונה לעולם העליון...]

(לישב"ק פר' ויחי תשנ"ד)

ראשית חכמה

החסיד ר' גבריאל יוסף שכטר ז"ל, על אף היותו גבאי אצל זקני הק' זי"ע, וכרגיל גבאי מרגיש את עצמו כ'תלמיד חבר' עם הרבי, אבל הוא נשאר חסיד בכל עצמותיו, דבוק ומקושר בכל מאודו לזקני הק'.

ר' יוס'ל קיים מאמרם ז"ל (אבות ד, טו) "מורא רבך כמורא שמים", הוא היה 'ירא שמים מרבים', לא סתם ירא שמים, אלא 'א קלוגער ירא שמים', בבחי' (ברכות יז.) 'ערום ביראה', וכמאמרם ז"ל (אבות ג, יא) "כל שירתא חטאו קודמת לחכמתו – חכמתו מתקיימת..." (ב' בסיון תשל"ו)

שבת דא שירתא

כשהיו ילדים מבקשים מהחסיד ר' בערל דער שמידט ז"ל [ר' בערל אינדיק מנערסניצא], לנשוף במפוח שלו. היה אומר להם: בתנאי שתשירו לי 'תנועה' מהרבי הק'... או אז היה מרשה להם לנשוף. זה היה העונג שלו!

(פר' קרח תשל"ד)

מורא רבך

החסיד ר' שואל לייב גנץ ז"ל, כשאך היה רואה את צורת קדשו של זקני הק', החלו עיניו זולגות דמעות, מגודל יראת הכבוד והאהבה העזה ששכנה בקרבו אל הרבי הק'...

עבותות אהבה

החסיד ר' מרדכי הס ז"ל היתה נפשו קשורה

בנפש זקני הק' זי"ע. הרבי הק' – היה עבורו המושג הנעלה והמקודש ביותר, בכך היתה תלויה כל חיותו.

'ער איז געווען צוגעבונדען מיט אלע קייטן צו מיין הייליגע זיידע'... [הוא היה מקושר בעבותות אהבה אל זקני הק']. יהודי כזה כאשר הוא עולה לעולם האמת, יש לו במה להיאחז.

ככלל היו החסידים מקושרים מאד אל זקני הק' ואל אבי הק', לא רק כשהיו צריכים להשפעת ישועות ורפואות...

ר' מרדכי ז"ל אף היה בין החסידים היחידים שהשתתפו בשמחת נישואיו של אבי הק' זי"ע, שהתקיימה ברחמסטריוקא שברוסיה.

זקני הק' זי"ע אמר במהלך השמחה, שמחיה את נפשו למראה 'א פאר היימישע יודען'.

(שב"ק פר' ויקרא תשנ"ט)

ליטלה ממני

החסיד ר' מרדכי הס ז"ל היה מחשובי החסידים אצל זקני הק' זי"ע. פעם נפל למשכב והיה חולה אנוש, ושלח מברק שיזכירוהו לטובה אצל הרבי.

כשקיבל חזרה את מברק התשובה, הבין מתוך הדברים שהמצב אינו כשורה... אמר לבני ביתו: 'מתשובתו של הרבי, מבין אני כבר הכל... אך בקשתי היא שמיד לאחר יציאת נשמתו תודיעו על כך לרבי, 'זאל ער וויסען וואס טוט זיך מיט מיר'...

(פר' וירא תשנ"ב, כ"ה באייר תשנ"ד)

קידושא רבה פר' ויקרא תשנ"ט)

שנהיה לראש

החסיד ר' נחמן שטיינמן ז"ל מנערסניצא – לא החסיר מלהיות אף פעם אחת בליל הסדר אצל הרבי. ומלהחסיר ראש השנה – אין כלל מה לדבר...

הכרתי גם חסיד שהסתופף בצל רבותינו הק' בראש השנה במשך ארבעים ושמונה שנים!

(שב"ק פר' ואתחנן תשנ"ב – הר נוף)

לעת מצוא

החסיד ר' שמשון [כהנא] מקראסנישורה ז"ל אמר לי פעם:

'לו הייתי סבור כי יש מציאות כזו שהרבי יסתלק מהעולם, אזי הייתי עוזב את כל רכושי מאחורי, והייתי נמצא כל העת אצל הרבי...'.

הוא היה חסיד אמת, מרכז החיים שלו היו השי"ת והרבי... וזאת על אף שהוא לא היה אברך כולל, לא רב ולא דיין, אלא יהודי פשוט. הוא לא תבע, לא 'מפטיר' ולא 'מוסף'...

(קידוש לבנה – אור לח' בתמוז תשל"ט)

בלב ונפש

התקשרותו של החסיד ר' שלמה זלמן מוזס ז"ל [מירושלים] לרבותינו הק', היתה מופלאה ונעלית ביותר.

הוא לא החסיר יום-טוב אחד מלהסתופף בצל קדשם של רבותינו, כשהיה הדבר ביכולתו. שהרי 'ויזניץ' היתה טבועה בדמו!

(לאחר השלה"ט חג הסוכות תשל"ט)

זיכני השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו להסתופף בצל קדשו של רבנו זי"ע במשך שנים רבות, ולגעת בשולי גלימתו הקדושה והטהורה, ללמוד מאורחותיו ומהנהגותיו הקדושים את הדרך הישרה שיבור לו האדם, את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

בפרט היתה לי הזכיה בימי בחרותי בעת למדי בארצנו הקדושה, בירושלים עיה"ק תובב"א, אז זכיתי להתקרבות מיוחדת במינה מהרבי זי"ע, שפתח בפני את דלתו תמיד וקירבני במאור פניו המפיקים זיו ונוגה, ונשא את משאי על לבו הטהור כאשר ישא העולל את היונק.

בהיותי מסתופף בצל קדשו בכל עת מצוא ובכל יומא דפגרא, בשבתות ובימים טובים, ובפרט בשבתות המיוחדות באשר הם, ולכל הפחות שבת אחת בחודש, ניצלתי הזדמנויות יקרות מפז אלה תמידין כסדרן, לשאוב מהקודש פנימה, מבאר המים החיים, מים זכים המרווים את הנפש הצמאה.

בהיותי משובתי שְׁבַת אצל רבנו זי"ע השתדלתי שלא יהיה הדבר כמצוות אנשים מלומדה, אלא השתדלתי לדלות כל תנועה מתנועותיו הקדושות, ללמוד מהם אורחות תורה והנהגה על פי דרך החסידות והיראה, משולבות בעבודה נפלאה של דביקות עילאה כאחד משרפי מעלה, בשלהבת אש קודש, בהמיית כיסופין דקדושה ובהתרוממות הרוח.

זכינו להשתתף במעמדי הקודש נוראי ההוד בשולחנו הטהור מבואר בתחילת השולחן הטהור אשר לפני ה' ועד צאתו. אף השתתפתי בקביעות כשליוו את כ"ק רבנו זי"ע אחרי השולח"ט בליל שב"ק לביתו נאווה קודש, ובקידושא רבה שנערכה בבית רבנו בצפרא דשבתא אחרי התפילה. שני מעמדים אלו היו בעבורי מהרגעים הנעלים ביותר בכל שבת משכחות השנה, והם לי למשיב נפש מדי זכרי בהם. על כן אתמקד בתיאור שני מעמדים אלה שנחרתו בנפשי במיוחד, וללמד על הכלל יצאו.

כ"ק רבנו זי"ע באמירת תהלים בהר הזיתים - תשמ"ג. נראה הרה"ג אב"ד סאנטוב שליט"א בבחרותו

ובחרת בהי"ס

**זכרונות הוד ליומא דהילולא
של רבנו הגה"ק בעל 'ישועות משה' זי"ע**

הרה"ג ר' שלמה זלמן פרידמאן - אב"ד ק"ק סאנטוב, לייקווד

המאיר לארץ ולדורים

כשליו את רבנו זי"ע אחרי השולחן הטהור לביתו נאווה קודש – לפעמים בשעה שתיים או שלש לפנות בוקר – היו מזמרים ומפזמים בלחש את הזמר "דער שבת איז טייער". מה אומר ומה אדבר, דלות המילים בפי להביע נכונה את רגשות לבי, שכן היינו נמצאים אז בבחינת "לילה כיום יאיר", השמים האירו באור נוגה כאור יום, ובפרט פני קדשו של רבנו זי"ע האירו אז באור בהיר כשמש בצהריים.

הרבי זי"ע היה לפעמים עומד על עמדו באמצע הדרך, ומפליג במחשבתו למחזות רחוקים נעלים וגבוהים – לעולמות שהיו ואינם – והיה מדבר מזקני חסידים הראשונים איך היה דרכם בעבודת השי"ת. היה מיטיב לתאר בפנינו איך היתה נראית אצל אותם אנשי צורה – "שבת קודש". לפעמים כשהיה מבחין באחד מזקני החסידים שנכח שם, היה יכול לעמוד על עמדו ולדבר עמו בסבלנות אין קץ ובענוות חן, כשהאירה שם היא מאוד "היימיש", מלא טעם, ובהתרוממות הנפש.

דברים נדרבנות

הקידושא רבה בצפרא דשבתא אחרי התפילה היתה נערכת במיוחד לאורחים, ובפרט לבחורים משאר ישיבות הקדושות [שאינם מחסידי וויז'ניץ], ואכן הרבה בחורים לשבטיהם ומחוזותיהם היו באים לשם, כשכל אחד ואחד הרגיש כבן יחיד. האוירה היתה שם מאוד "היימיש", והרבי זי"ע דאג כל הזמן שיהיה לכל אחד במה להיטיב את לבו וירגיש בנעימות.

זכורני, פעם אחת בהיותי לשבת קודש בוויז'ניץ, הסתופפתי במחיצת קדשו בצפרא דשבתא בקידושא רבה אחרי התפילה. באותה שבת הגיעו קבוצה גדולה של בחורים מאחת הישיבות הליטאיות – כמדומני משיבת פוניבז' – לקידושא רבה, והרבי דיבר בקדשו דברי תורה מתוך רשפי אש ובהתלהבות דקדושה, ובתוך דבריו אמר כך:

"העולם אומרים שהחסידים המה מלאים בעבירות, שכן ניקח נא למשל את היום המקודש בשבוע – שבת קודש – מה עושים החסידים בבוקר לפני התפילה? הולכים למקוה!! מקוה? שבת קודש!! גיוואלד! סחיטה!! מה קרה אתם?..."

"זכורני שאצל הסבא קדישא בעל "אהבת ישראל" זי"ע, בימים הנוראים, היו חסידים עומדים על ספסל גבוה בעת תפילת שמונה עשרה, כדי להתבונן בעבודתו הקדושה של ה'הייליגער זיידע' זי"ע בעת שהוא מתפלל שמונה עשרה. היתכן?? להתפלל במקום גבוה? הלא כתיב "ממעמקים קראתיך ה'!!" [הרבי זי"ע עשה באצבעו הקדושה תנועת שאלה, כפי שעושים בעת לימוד הגמרא],

וכהנה וכהנה עוד 'חסידישע עבירות' אשר המה עוברים..."

ואז המשיך רבינו בפה קדשו ואמר: "אכן כן! החסידים אכן מלאים בעבירות... אבער א חסידישע עבירה איז א באטאמטע עבירה! עבירות אלו אני לוקח על כתיפי... אמנם שאר עבירות – איני רוצה שייכות עמהם כלל וכלל! עזבו אותי מזה! איך הם נכנסים לתוך השבת קודש, נכנסים בחופזה לתוך קבלת שבת עם הבגד ים! [נמ'טאנצט אריין אין קבלת שבת מיט'ן בגד ים אריין]!...! הלזה תיקרא קדושת שבת קודש? נכנסים לזמר את הפיוט "לכה דודי" עם נעלי כדור רגל... עזבוני מדברים אלו! איני רוצה לדעת מדברים כאלו, ואיני שייך לזה כלל וכלל..."

הרבי זי"ע היה אומר לפעמים שיחות מוסר ודברי חיזוק לקבוצות בחורים משיבות שונות, חסידיים ושאנים חסידיים. פעם אחת נכנסתי עם קבוצה של בחורים – שרחוקים היו מלהיקרא 'חסידיים' – בקודש פנימה לשמוע שיחת חיזוק, ואמר להרבי זי"ע שהבחורים אינם מבינים את שפת האידש, על כן דיבר אז הרבי בלשון הקודש. וזכורני שבתוך דבריו אמר כך [בהתייחסו לביטויים שונים המתהלכים בין לומדי האוניברסיטאות השונות ושוחרי לימודי האקדמיה וכדומה]: "אני לומד באוניברסיטה, אני בן אדם..."

א פייערדיג'ן שבת קודש זה נקרא לחיות! [דאס הייסט גילעבט!] תורת ה' – זה נקרא לחיות! חיות דקדושה – זה נקרא חיים! לזה נתכוונה התורה הקדושה בצוותה את האדם "ובחרת בחיים", כשאתה הולך לבחור את הדרך בחיים ראה נא לבחור ב"חיים" האמיתיים, "א לעבעדיג'ן לעבן, נישט א טויטער לעבן!..."

ואז הרים הרבי את קולו ואמר: אזוי!! אתה בן אדם [דו ביסט א מענטש]?! מי הגיד לך שאתה בן אדם? האם אתה לומד תורה הקדושה? האם אתה מרגיש טעם בשבת קודש? אתה בן אדם? אני אגיד לכם מה זה בן אדם – מי שיש לו חיות דקדושה, זהו בן אדם!..."

הרבי זי"ע היה אומר: בפסוק נאמר (דברים ל, יט): "ובחרת בחיים", התורה הקדושה מצווה את האדם שיבחר בחיים. נשאלת השאלה, לאיזה צורך אמרה כן התורה, וכי יש אדם מן השורה שיבחר במוות? היעלה על הדעת שאדם שעומדים לפניו שתי דרכים, דרך החיים ודרך המוות, יבחר לעצמו את דרך המוות בו בזמן שעומד לפניו גם דרך החיים – עד שהתורה צריכה להורות לו את הדרך הנכון ולומר לו: ר' איד! ראה נא שתבחר את דרך החיים ולא את דרך המוות... אטו בבהמות עסקינן?!"

ואמר הרבי זי"ע שכוונת הכתוב היא כך: התורה הקדושה מצווה את האדם ואומרת לו "ובחרת בחיים", ראה נא לבחור ב"חיים", מהו הכוונה "לחיות"? [וואס הייסט לעבן?], וכי משחק 'כדור רגל' זה נקרא לחיות? האם להתלבש עם כל השגעונות של המתחדשים במיטב האופנה

המגיעה מהגויים המשוגעים בפאריז – זה נקרא חיים? א פייערדיג'ן שבת קודש זה נקרא לחיות! [דאס הייסט גילעבט!] תורת ה' – זה נקרא חיים! חיות דקדושה – זה נקרא חיים! לזה נתכוונה התורה הקדושה בצוותה את האדם "ובחרת בחיים", כשאתה הולך לבחור את הדרך בחיים ראה נא לבחור ב"חיים" האמיתיים, "א לעבעדיג'ן לעבן, נישט א טויטער לעבן!..."

שמעתי מיהודי אחד שהיה נוכח כששאל אחד את רבנו זי"ע למה הוא לא משפיע עשירות לקהל עדת צאן מרעיתו – אנשי שלומו, והשיב לו רבנו זי"ע: "פעם אחת עשיתי כן ונכשלתי – ברכתי פעם ליהודי אחד בעשירות וברכתי נתקיימה בו. אמנם עם הזמן ראיתי לדאבון לבי שילדיו של אותו אדם לא נשארו אותם ילדים כמו שהיו לפני שאביהם היה עשיר, ואחר כך הגדיל אביהם לעשות והכניס לבתי ספר מודרניים..."

נאב לבנים

זכורני שלפני שנים, כשאחד מבניי שיחי' היה ילד קטן, היה תקופה שהיה מושך את שער פאותיו, וכך היה מושך ותולש שערוותיו עד שביום מן הימים נשאר כמעט בלי פאות. כמובן שבמצב זה היה בני נראה במראה מעורר רחמנות... ומחוסר ברירה היה הולך כמו שהוא ל'חדר' והיו לו בזה ולמשפחתי בושת גדולות. כמובן שנסינו עצות וסגולות שונות ומשונות לגמלו מהרגלו למשוך בשערותיו, אך ללא הועיל.

באותה תקופה ביקר הרבי זי"ע בארצות הברית, ובאותם ימים בהכנסי אל הקודש פנימה, נכנסתי ביחד עם בני, ושטחתי בפני הרבי זי"ע את אשר על לבי אודות בני, שהוא מושך בפאותיו וכמעט שלא נשאר לו פאות, וגם את הבושה שבדבר וכו'.

הרבי זי"ע הביט בפני בני שיחי' ושאלו במבט רחמיא: "למה הינך מושך את פאותיך, האם הם נושכים לך, או שמא מחמת סיבה אחרת הינך מושכם?"... והמשיך ואמר לו: "הבה ואשמע איך הינך אומר את ה'אל'ף ביי"ת, ואז אמר בני את כל ה'אל'ף ביי"ת יפה מאוד ובקול".

אז אמר לו הרבי זי"ע: "הלא אתה אומר כל כך יפה את ה'אל'ף ביי"ת, לא מתאים לילד כמובן להיראות כך! הבטח לי שמהיום והלאה שוב לא תמשוך בפאותיך!" ואז אמר לו בני: "מהיום שוב לא אמשוך בפאותיי". נענה לו הרבי זי"ע: "טוב מאוד, אמנם צריכים לקיים את מה שמבטיחים, מעכשיו הכל יהיה בסדר בעז"ה..."

מאותה שעה ואילך הפסיק בני לגמרי מלמשוך בפאותיו, ועם הימים צמחו לו שערותיו כמימים ימימה, ופאותיו סדורות לתפארת עד היום הזה ועמו"ש.

זכותיה דמשה רעיא מהימנא יגן עלינו ועל כל ישראל

ינחננו במעגלי צדק למען שמו

עובדות נבחרות אודות עבודת הקודש של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בקירוב צעירי הצאן לדרך החסידות מתוך הספר "הליכות הישועות משה" חלק שני העומד להופיע בעזהשי"ת בקרוב

רבנו זי"ע בהגיעו לביקור בלונדון - תשל"ב

לקראת יומא דהילולא קדישא נענה המו"ל הרב יחזקאל יוסף גייגר שיחי לפנייתנו, לפרסם עובדות מתוך הפרק "קירוב הצעירים לדרך החסידות" שבספר, מיעוטא דמיעוטא מעבודת קדשו ומסירות נפשו של כ"ק רבנו זי"ע תמידין כסדרן ללא הרף בהנחלת החינוך החסידי, הן ע"י ארגון "צעירי ויוניץ" שהקים, והן מה שקירב בעצמו ובזרועו יקבץ טלאים, להאיר בהם אור פנימי ואור מקיף, ולהחדיר בהם - חוץ מחובת לימוד ספרי מוסר וחסידות והתאגדות בחבורה חסידית - להקפיד גם על לבוש והנהגות החסידות, מבית ומבחוץ.

כפי שכבר בישרנו, עומד להופיע אי"ה בסייעתא דשמיא חלקו השני של הספר עתיר התוכן, אשר זכה לאהדה עצומה ולהדר רחב - "הליכות ישועות משה" / חלק ב'.

כמעשהו בראשונה, נלקטו בו מאות עובדות קודש מקוריות מחיי רבנו הק' זי"ע, בשלל נושאים בעבודת השם, מסודרים לפי ערכים, כשכל עובדה מובאת מעדות המספר אשר נכח בה.

יחזקאל יוסף גייגר |

לדאוג לצאצאי אבותינו

שמעתי מהרה"ג רבי יוסף ירוחם פישל הגר שליט"א:

היה זה ביום ב' בסיון תשל"ב, לאחר עריכת השלה"ט [לרגל הילולא דרבנו הק' בעל "אהבת ישראל" זי"ע], כ"ק רבנו זי"ע קרא להרה"ח ר' מיכאל שרייבר הי"ו ולהרה"ח ר' מאיר וייס הי"ו, וגם לי שעדיין הייתי אז בחור, להיכנס לחדר הסמוך. גם מרן אדמו"ר שליט"א נכח שם, ורבנו קרא אלינו מנהמת לבו ואמר: "ס'איו מיר דערעך געלאפין א פאזא פאר די אויגן [חלפה לי תמונה נגד עיני] - הרי האדם הינו רק קרוץ מחומר. לאחר מאה ועשרים שנה כשאללה לעולם העליון, אפגוש את זקני הק' האהבת ישראל זי"ע, והוא ישאלני: 'משה'לי, וכי מה עשית עם הבנים של היהודים שהיו באים אלי?', ומה אענה לו? ובכן צריכים לעשות משהו, איך קען זיך נישט אויס [אינני מתמצא], עליכם לחשוב ולפעול כדת מה לעשות בענין זה. רבנו יצא מהחדר, והניח אותנו לציית לדבריו..."

*

שמעתי מהרה"ח ר' יהודה פדר שליט"א:

שמעתי מכ"ק רבנו זי"ע בתקופה שנוסד אירגון 'צעירי ויוניץ', וכה אמר: "הנני רואה ומתבונן כיצד

תלמידי בעש"ט הק' זי"ע יודו לי ויכירו לי טובה על הקמת מפעל קדוש זה."

לעתים היה אומר: "לאחר מאה ועשרים שנה, יבואו תלמידי הבעש"ט ק' זי"ע לקראתי", זיי וועלין מיר אנטקעגין קומען."

ולעיתים היה אומר: "זקני הק' [ר' נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע היה אומר, כשאללה לעולם העליון, אומר שהנני אביו של אליעזר'ל [הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע]. וזקני הק' [ה"אהבת ישראל" זי"ע אמר שהוא יאמר שהוא אביו של אליעזר'ל [כ"ק רבנו בעל ה"דמשק אליעזר" זי"ע], ואני אומר שהקמתי את המפעל הגדול 'צעירי ויוניץ'!"

מטרת הנסיעה לשווייץ

"שח לי אבי הק' זי"ע כמה וכמה פעמים במפורש: 'כל מה שעשיתי ופעלתי למען יהדות שווייץ, לא היתה לי שום טובת הנאה מכך, מטרה אחת ניצבה לנגד עיני בכל פעולותי שם: להקים דורות נאמנים לה' ולתורתו, דורות חסידיים ומאירים. לאו דוקא חסידי ויוניץ, אלא העיקר שיעשו נחת רוח לבורא יתברך שמו'!" (מרן אדמו"ר שליט"א, מתוך שיחת הקודש בקבלת הפנים לרבנו שליט"א בביהמ"ד 'אגודת אחים' ציריך שווייץ, מובא בגליון 'פונעם רבי'נס הויף', אמור תשע"ג עמ' ג).

נראים הצאצאים של החסידישע יודן שעוד הלכו עם ה'סאקאוועס' [=החבילות על הכתפיים] על ה'פאלאנינעס' [=הרי הקרפטים] אל זקני ה"צמח צדיק" זי"ע, והנני מרגיש שהנני חייב לפעול למענם!"

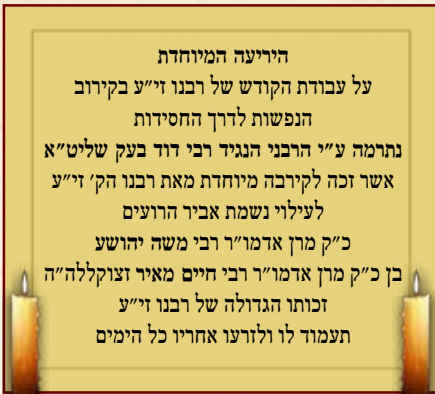
זוהי תכלית ירידתי לעולם

שמעתי מהרה"ג ר' חיים יצחק צוקרמן שליט"א, שפעל רבות בארגון "צעירי ויוניץ":

זכורני כמה וכמה פעמים כשנכנסנו חברי הנהלת הארגון לכ"ק רבנו זי"ע, היה אומר לנו: "דער בורא כל עולמים האט אראפ גענומען מיין נשמה אויף דער וועלט וועגין דעם, איך האב געהאט א הייליגען טאטע און א הייליגע מאמע, און זיי האבין מיך אראפ געברענגט כדי איך זאל טוהן פאר דעם!" [השי"ת הוריד את נשמתו לעולם בגלל המפעל הזה. היה לי הורים קדושים, והם הביאו אותי לעולם שאפעל למען מפעל זה של 'צעירי ויוניץ'!"]

"תלמידי הבעש"ט הק' ייצאו לקראתי"

עוד שמעתי מהנ"ל: זכורני כמה וכמה פעמים כשנכנסנו חברי הנהלת "צעירי ויוניץ" לכ"ק רבנו זי"ע, היה אומר לנו: "לאחר מאה ועשרים שנה, הרי

וקלטו, כי כאן יוקדת האמת במלוא עוזה, אין כאן כל כוונה להרחיב שורות ולהגדיל כמות, מטרה אחת ניצבת ביסוד הכל: להקים דורות קדושים ומאירים למען כבוד שמו ית', לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו" (ספר "מלכות ויוניץ" פרק 'הצדקה הגדולה שבצדקות', מאמר 'דורש טוב לעמו' עמ' 231).

לדרך החסידות

שמעתי מידידי האברך הרה"ח ר' נתן הופמן הי"ו: שמעתי מאברך אחד המשתייך לחצר חסידית אחרת, שזקנו הי"ו המתגורר בשווייץ התקרב שם מאד לכ"ק רבנו זי"ע, בתקופות שרבנו שהה שם, וממילא בהשפעת רבנו זכה להקים את ביתו ע"פ דרך החסידות.

פעם 'התנצל' זקנו לפני רבנו, כי יוצאי חלציו אינם נמנים על עדת חסידי ויוניץ, אלא מחסידות אחרת. השיב לו רבנו: 'וכי מה נפקא מינה אם הם

*
- שמעתי מידידי הרה"ח ר' אפרים שרף הי"ו:
שמעתי ממאן דהוא שהיה מסתופף בצילא דרבנו בשווייץ: פעם אמר לי כ"ק רבנו זי"ע, "הנה כשאני נמצא בשיכון ויוניץ, וכשאני פותח ב"ה-ה אכסוף" בליל שב"ק ציטערין די ווענט [הקירות מזדעזעים... כאומר שהציבור גדול, וההתעוררות מהם גדולה מאד], וכאן בשווייץ, מתחילים אז לסגור את החלונות [שלא להפריע לשכנים]... אולם הכל הוא כדאי בגלל עוד כמה נשמות, להכניסם תחת כנפי השכינה!"

*
- שמעתי מהרה"ח ר' ישראל גרוס הי"ו (ציריך-ב"ב):

בהזדמנות נענה כ"ק רבנו זי"ע ואמר לי: "הנה אם ברוצני ננסוע לנופש, ביכולתי ננסוע לעיה"ק צפת, ולא להטריח עצמי עד כאן. אני שוהה כאן בשווייץ, כי עלי לקרב יהודים לעבודת ה' בדרך החסידות".

המהפכה האדירה

"מהפכה". זוהי ההגדרה המתאימה ביותר לפעלו החינוכי החסידי של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א [זי"ע] שבבתו בשווייץ. וגם הגדרה קולעת זו, חיוורת היא..."

"כ"ק אדמו"ר שליט"א [זי"ע] טבע וחקק תפיסות חדשות לחלוטין בשווייץ, ובעצם בכל אירופה. בכל כוחו נלחם, ואף יכל, ברוח הקידמה שנתפסה אז באירופה כמציאות בלתי משתנה, כ'חוק טבע'. במסירות נפש, מתוך שברון לב ודאגה כנה לדורות הבאים, דאגה המקננת בקרבו עוד מטל ילדותו - כפי שהעיד בעצמו זה כמה

- הצליח לחדור אל שיתי הנפש של המוני היהודים שהסתופפו בצילו. בחכמה אלוקית עמוקה השכיל להבין אל לבותם, ובד בבד עם השיחות הנוקבות והתביעות החדות, ביחד עם ביזוי היקר והחשוב בעיניהם, המאדעס והשטודירען וכדומה, כבש את הלבבות באהבה יוקדת, הרעף טללי תחיה של חיבה וקירוב. אם בטיוליו היומיים, כשנטל עמו למלווים את יהודי אירופה ה'מורדנים', ביחסו המלטף המעניק אהבה לכל ילד, בכל תפלה ובכל 'טיש'."

"כך נהג בשמאל דוחה וימין מקרבת, בעוז, וכבש בסערה את אירופה... עד כי הרבה יהודים תיאמו את זמני חופשתם לתקופה בה שוהה כ"ק אדמו"ר שליט"א [זי"ע] בשווייץ, ונהרו אל בית מדרשו. התחממו לאורו בתפלות, סעדו על שולחנו בוקר וערב, ילדיהם השתתפו במסגרות תורניות המיוחדות שהתקיימו במקום, ואת צמאונם למי הדעת של תורה הרוו בשיעוריו היומיים של כ"ק רבנו שליט"א [זי"ע]."

"בדרכים אלה העניק להם רבנו שליט"א [זי"ע] מכל טוב וטוב, ברוחניות ובגשמיות, עד שהטה את לבכם לשמוע לקולו: 'קול ה', ולהאיר את ביתם ואת צאצאיהם באור החסידות, באור האמת."

"היהודים שנשמתם כמהה אל הזוך והטהר הבינו

חדב"נ האדמו"ר מסקווירא שליט"א בביקור אצל רבנו זי"ע

חסידי ויוניץ או לא, אין זה כלל מענייני, כל רצוני ושאיפתי הוא שילכו על דרך החסידות, ולא איכפת לי כלל וכלל לאיזה חסידות הם משתייכים'.

הייתי נוכח פעם באיזה שיחה שכ"ק רבנו זי"ע התעניין אצל מאן דהוא על פלוני באיזה 'חצר' הוא מסתובב [נדמה לי שהלה היה קרוב משפחה של הנשאל], ורבנו אמר לו: 'איני צריך שיבא אלי, הוא יכול גם ללכת לחצרות אחרים, אבל שאלתי אם הוא אכן מסתובב בעדת החסידים'.

השפעת משא קודש

שמענו פעמים רבות מכ"ק רבנו זי"ע:

"פעם בא אלי אדם אחד שלא הכרתי, ואמר לי שזה שהוא נראה כך עם פאות וזקן, הוא הודות לי. שמלפנים, בהיותי עדיין רב, נסעתי לשבות שב"ק בעיר רחובות, ואמרתי דרשה ופלפול, אח"כ דברתי מהחינוך הקלוקל אותו קונים ב'ישיבות' למיניהם... הנ"ל היה אז בחור שלמד אז באיזה ישיבה תיכונית, וראה שהגני צודק בדברי, לכן מיד במוצאי שב"ק אמר להוריו שאינו רוצה לחזור לישיבה ההיא. הוריו גערו בו: 'מה קרה אתך, האם יצאת מרעתך, הרי צריכים להוציא 'בגרות' ל'פרנסה' וכו'". הוא ציית

לדבריהם וחזר לישיבה ההיא, אמנם לאחר כמה שבועות בראותו את כל ההתנהגות שם, חזר לביתו ואמר בהחלטיות להוריו: 'אני לא חוזר לישיבה בשום אופן, הנכם יכולים לעשות עמי מה שברצונכם, כלום לא יעזור, אני לא חוזר לישיבה ההיא'. נו, וכי מה יכלו ההורים לעשות, לא היתה להם ברירה.

ואכן הוא נכנס לישיבה קדושה, והיום הוא ב"ה אברך חסידי, לא וויזניצער חסיד... [=בצחות], הוא ראש ישיבה ומגיד שיעור, וגם צאצאיו הולכים בדרך החסידות, ב"ה..."

ימין מקרבת

שמעתי ממאן דהוא שליט"א, ססיפר לי כיצד קירבו כ"ק רבנו זי"ע לדרך החסידות, וכה הוא מספר:

"אבי ז"ל התקרב לבית ויוניץ ע"י שזכה כמ"פ לראות את רבנו הק' ה"אמרי חיים" זי"ע, והיה נוהג להסתופף בצל הקודש פעמים קבועות בשנה, אך לבושו היה מודרני. כשה"אמרי חיים" נסתלק לשמי רום, המשיך לבא להסתופף בצל בנו כ"ק רבנו זי"ע."

"בחדוש סיון תשל"ב הגעתי לגיל המצות בשעט"מ, ואבי ז"ל הגיע אתי להניח תפילין אצל רבנו זי"ע. לא חגגתי אז עדיין גארטל, וזכורני שלאחר הנחת התפילין אמר לי רבנו בצחות, כי כדאי ונכון לחבוש גארטל, ולא רק מפאת דרך החסידות, אלא גם שזה יעזור לרצועות התפילין שייצמדו במקומם ולא ינועו הנה והנה..."

"אחר הנחת התפילין התיישב רבנו לשיטת 'לחיים', ורבנו שאל את אבי איפה אני לומד. ענה אבי בישיבה פלונית 'תיכון' בירושלים עיה"ק ת"ו. שאל רבנו מדוע אני לומד שם, האם אין עוד ישיבות, וביקש שאצא משם..."

"מאז התקרבותי לצל הקודש, כה היה כמה פעמים כשרבנו פגשני, שחץ מדברי העידוד הרבים שנסך בי כל הזמן, ביקשני שאצא מהישיבה ההיא. זכורני משבת חנוכה תשל"ג שנסעתי להסתופף בצל הקודש, והנה בקריה"ת בין גברא לגברא, כשרבנו הקשיב לדברי תורה מהילדים ומהנוכחים, כידוע, עמדתי שם ורבנו נענה אלי: 'זאג עפעס' [=אמור משהו], ולא היה אז בידי לומר משהו. נענה אלי רבנו: 'זאג אז די גייסט נישט צוריק צו יענע ישיבה' [=אמור

שאינך חוזר לשיבה ההיא... עניתי לרבנו: 'אכן כן רצוני, אבל אבא שלי...' השיב לי רבנו: 'ברצוני לדבר עם אביך'."

"לאחר השבת מסרתי לאבי כי רבנו מבקש לדבר אתו. אבי הבין במה המדובר, ובהקדם האפשרי הגיע מירושלים אל רבנו. כשהגענו אל הקודש פנימה, הציע רבנו את העניין, וזכורני שבין הדברים אמר לאבי: 'וכי מה רצונך, שבנך ידע אנגלית, ונימוקך הוא בכדי שאם יבקר פעם בחו"ל לא ירגיש עצמו זר אלא ידע שפת המדינה?'... ענה אבי: 'אכן כן'. המשיך רבנו: 'אכן בגלל דבר זה ובמיחור, כדאי ונכון מאד שלא ידע שפה זו, בכדי שירגיש עצמו שם זר ויחזור בהקדם לארצה'ק"... וכה המשיך רבנו בדבריו המתוקים מתוך דרכי נועם, וביקש שאצא תיכף מהשיבה. השיב אבי לרבנו: 'אז דער רבי הייטט וועל איך פאלגן?' [=אם הרבי מצווה, אציית]. ענה רבנו: 'איך הייט נישט, איך בעט זייער' [=אני לא מצווה, אני רק מבקש מאד]..."

"אבי ציית לרבנו, ולמחרת כבר לא נסעתי לשיבה. רבנו לא חפץ להכניסני לויזניץ, בחשבו שאני עדיין רחוק מאד מלהיכנס ללמוד בישיבת ויזניץ, והנכון הוא שקודם אלך ללמוד בישיבה ליטאית, וממילא נכנס לעובי הקורה לחפש בעבורי ישיבה, כי רוב הישיבות נמנעים מלהכניס בחור באמצע הזמן. רבנו טילפן להגאון ר' שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (נפ' כ' באדר תשנ"ה), שכינה בראשות ישיבת "קול תורה", ואמר לו: 'חפץ אני להכניס את בני לשיבה של מע"כ, האם הרב יסכים על כך?'... הגאון רש"ז השתומם לשמוע כי הרבי מויזניץ רוצה להכניס את בנו לשיבתו... ורבנו המשיך לאמר לו: 'כעת הוא לומד בישיבה תיכונית, ויש פער גדול עד ויזניץ, ובינתיים אני רוצה להכניסו לשיבה של מע"כ'. הגאון השיב שאם יוכל להיכנס בתקן הלימודים מה טוב ונעים. למחרת כבר נסעתי לשם ועברתי בחינה ע"י צוות הישיבה, ואכן נכנסתי לשיבה."

"כמוכן שהמשכתי להסתופף רבות בצל הקודש, וזוכר אני את העידוד הרב וגודל האהבה שקיבלתי תמיד מהרבי. כל פעם התעניין אצלי על הקורה איתי, ועוררני שלא להחסיר מקוה כל יום, וללמוד בספה"ק "חובת הלבבות". כמוכן שרבנו לא הסתפק בדרכי, ביקש שאמשיך להתקרב לדרך החסידות. ואני מצידי, בינתיים כבר התרגלתי למסגרת חיי הליטאים... אבל המשכתי להיכנס אל הקודש, אף שמצידי נראתה קצת התנגדות על המשך הדרך... כאמור, רבנו קירבני תמיד ונסך בי הרבה עידוד. זכורני שפעם שאלני רבנו בבירור: 'האם אתה ויזניצער חסיד?'... עניתי: 'אני חסיד של הרבי'... השיב לי רבנו: 'איך מיט ויזניץ איז איינס, אויב ביסט מיין חסיד ביסטו א ויזניצער חסיד' [=אני וויזניץ חד הוא, אם אתה חסיד שלי הרי שאתה חסיד ויזניץ]... עניתי לרבנו: 'אם כן, הנני חסיד ויזניץ'..."

"עוד זכורני: הגעתי פעם לרבנו, ונקבע לי זמן לדבר עם רבנו אחר הקוויטלעך. רבנו נכנס לחדרו כשכולו מותש מכל הקוויטלעך, וביקש מהמשב"ק ר' הערשיל כץ שליט"א שיכניס לו כוס חלב לשתייה, והמשיך ואמר לר' הערשיל: 'יש לי אורח, תביא נא

גם לו לשתייה'. רבנו שאלני מה אני רוצה, קפה או תה. לא עניתי, ורבנו אמר לר' הערשיל שגם לי יביא כוס חלב. כשהביא ביקש ממני רבנו שאברך ואשתה, לא יכולתי לשותות ליד הרבי. ורבנו אמר לי: 'אני יכול לשותות, אם אתה אינך שותה'. מאד היה קשה לי לשותות בנוכחות רבנו, ורבנו הפציר בי באומרו אלי: 'הנה עברו כמה שעות של קוויטלעך, שמעתי הרבה צרות ועגמו"נ מבני ישראל'... לא יכולתי לעמוד בהפצרת רבנו, ברכתי שהכל ושתיתי מעט..."

"בהמשך הזמן, ביקש ממני רבנו בהזדמנויות שונות שאלביש קפטן, בנמקו שהלבוש שומר את האדם, ועוד. בחודשים אחר נישואי (בחדש כסלו), כשנכנסתי אל הקודש פנימה, שאלני רבנו שוב: 'ומה עם הקפטן?'... עניתי: 'אני מרגיש עצמי כ"כ חסיד'... שאלני רבנו: 'מי היה רבך בישיבה בה למדת?'... עניתי: 'הגאון ר' מאיר חרש' (זצ"ל, ראש ישיבת חברון). שאלני רבנו: 'על איזה ענין נסובו שיחותיו?'... עניתי: 'בעיקר היה מרבה לשוחח על גדלות נפש האדם, ובמעלת

בביקור אצל כ"ק אדמו"ר מצאנו שליט"א

ענין הכרת הטוב'. נענה אלי רבנו: 'בגין הכרת הטוב אלי תלכש קפטן'. עניתי שעל-כך אין לי שום מענה, כי ודאי הנני חייב זאת לרבנו. ואכן לחג הפסח באתי לביהמ"ד כשהנני לבוש קפטן, לשמחת רבנו. והנה רבנו אומר לי: 'ידו זעסט אויס אזוי שיין [=הנך נראה כ"כ יפה], רק דבר אחד עדיין חסר, על הראש מגיע שטריימל, הקאפטן והשטריימל יחד הם 'סט'... אם הנך מוכן לכך, הנני קונה לך זאת מכספי'..."

"כאמור, בהמשך הסתובבתי יותר במסגרת הציבור הליטאי. זכורני שפעם אמר לי רבנו בצחות שהוא אשם בדבר, כי לא הכניסני מיד לישיבת ויזניץ, בחושבו שעדיין איני ראוי לכך."

"וזאת לא אשכח, כי בכל התקופות, כל פעם שנכנסתי בצל הקודש, 'צאתי משם מלא חזיוק, והרגשתי כיצד הרבי מרעיף אלי מלוא החופץ אהבת ישראל וחפץ אך לקרבני ודורש את טובתי. ויה"ר שזיעועכ"י."

הצלת כל המשפחה ע"י קירוב הבכור

שמעתי מהרה"ג ר' אפרים מתתיהו טסלר שליט"א, שעמד במשך שנים בראשות ישיבה לצעירים "דמשק אליעזר" ויזניץ בעיה"ק ירושלים ת"ו:

"באחת השנים הגיע יהודי מודרני, וביקש להכניס את בנו לישיבה קטנה שלנו. כרגיל הוזמן למבחן וראיון כמקובל, והבוחנים גילו שני דברים: א. שהבחור אינו מכיר כלל את שפת האדיש. ב. כשרונותיו חלשים במיוחד."

"לאור זאת, הוחלט בהנהלת הישיבה להפנות את הנ"ל לישיבה אחרת בה השיעורים נמסרים בעברית, וגם ברמה לימודית מתאימה. והנה באחד הימים קיבלתי טלפון מכ"ק רבנו זי"ע, אשר שהה אז בשווייץ, וביקש לברר את הסיבה שהבחור הנ"ל לא התקבל לישיבה. הסברתי את הקושי הגדול לשכנע, מחמת הסיבות הנ"ל. נענה לי רבנו: 'שמעתי את הסיבות, ובכל זאת הנני מבקש שהוא יתקבל לישיבה, ולהעמיד לו מורה פרטי שילמדו את שפת האדיש, כמו"כ מורה שיעזור לו להשתלב בלימודים כמה שאפשר', והוסיף ואמר: 'אתה צריך להבין, אני הייתי צריך לדבר הרבה עם אבי הבחור שיסכים לשלוח את בנו לויזניץ, כדי שיקבל חינוך חסידי. באשר אמו רצתה לשלחו לישיבה תיכונית, וב"ה הצלחתי לשכנעו, וממילא נדרש לעשות הכל שיתקבל לישיבה. ותדע שהוא הבן הבכור, ואם הוא יכנס לויזניץ, הרי אחיו הבאים אחריו גם ימשכו אחריו, ומי אומר שאחיו אינו בעל כשרון'. הוסיף רבנו וביקש ממני שאני עצמי אתקשר בטלפון לאבי הבחור, ואומר לו שהרבי מויזניץ התקשר וביקש שיקבלו את בנו לישיבה, ושאני מבשר לאבא שהוא אכן התקבל'. כמוכן שהענין נעשה כפי בקשת רבנו."

"וזאת אוסיף, מגודל מדת הכרת הטוב של רבנו זי"ע: בסוף ימי הקיץ, כשרבנו חזר משווייץ, וכזכור היה הקהל מגיע לקבל פני רבנו בברכת 'שלום עליכם' בביהמ"ד הגדול בקרייתנו הק', ברוב עם, עמדתי עדיין בשורה רחוקה מרבנו, ופתאום הנני שומע כי הרבי קורא לי. ורבנו מראה באצבעו שאגיע אליו. לא ידעתי למה, וכבר לא זכרתי מכל הענין של הבחור הנ"ל, ורבנו אומר לי בקורת רוח: 'אני רוצה לומר לך ישר כח, על כך שקיבלת בחור פלוני לישיבה. דיברתי עם האב והוא אמר לי שאתה אמרת לו את דברי. זה היה חשוב לי שידע שמשווייץ ביקשתי זאת ממך'."

"התבוננתי בעצמי עד כמה גדלה מדת הכרת הטוב של הרבי, שהרי פשוט לכל בר בי רב כי הנהלת הישיבה לא יכלה לסרב לרבנו שהוא בעל הבית של כל המוסדות, ובכל זאת היתה לו הכרת הטוב. ואציין, כי אכן כל הבנים של הנ"ל נהיו אברכי משי הלובשים לבוש חסידי, ובנו בתים בדרך החסידות לשם ולתפארת. עוד יש לציין, כי אכן הבן השני התברך בכשרונות ברוכים, ונבחן על כל מס' בבא בתרא."

המו"ל החשוב פונה בזה אל כל אנ"ש תלמידים וחסידים, ולכל מי שבידו עובדות מקוריות, לפנות אליו בטל': 052-7663520 או בכתובת דוא"ל: 8649958@gmail.com. כל הרוצה להנציח זכר יקיריו על שערים מתוך הספר, יפנה בהקדם למו"ל.

בברכות בחופה

דבר זה מתורת משה למדנו

(ע"פ יומא ע"א)

בירור הלכה במנהג כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע

| הרב מנחם מענדיל דוד פעלדמאן |
אשדוד

נודע מאמר הצדיקים על המשנה באבות (ב),
(א) "עין רואה ואוזן שומעת", שאף שתביט בעיניך
ותשמע לחקור אחר מעשי הצדיקים, אמנם "וכל
מעשיך בספר נכתבים", שההנהגה למעשה צריך
לנהוג ע"פ הלכה הפסוקה. והא לך לשון קדשו של
הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב זי"ע בספרו "סור מרע
ועשה טוב" (חלק ועשה טוב על ענין נשאת ונתת באמונה):
"עוד בענין נשאת ונתת באמונה, שלא תהיה אחי פתי
יאמין לכל דבר אפילו לרב מובהק ומפורסם, אפילו
יהיה דומה הרב למלאך ד' צבאות, לא תאמין לשום
עובדא ומעשה לנהוג אחריו שום דקדוק מעשה,
עד שתקדק בעצמך בכל תנועה אשר ראית לרבך,
ותהיה נושא ונותן בדבר מאיזה טעם ושוורש מה
אשר עשה הרב תנועתו ומעשה זו", עכ"ל. וזי"ע
שהאריך עוד בענין זה, וגם מה שהוסיף בזה דברים
הרה"ק בעל "בני יששכר" זי"ע בהגהות מהרצ"א
שם. גם מרן אדמו"ר שליט"א מרבה להזהיר על זה
לנהוג כל מעשיו ע"פ תורה.

במאמר זה נבוא בעזה"י לברר מקחו של צדיק
בבירור הלכתא, ענין בהלכה שנהג בו רבנו הק'
זי"ע, ויהא זה לעילוי נשמתו הטהורה אשר נודע
בישראל תוקף גדולתו בתורה, בחינת משה רבינו
מהימנא, ושיחו ושיגו כל הימים היה בעמל התורה
לירד לעומקה בעיון היטב, וכל מגמתו היתה לעסוק
בתורה לפלפל ולעיין בה.

נסינו לכתוב בלשון קלה ומוכנת, כמוכן
שבמסגרת זו לא יכולנו להאריך יותר מדי. גם יש
איתנו על עוד כמה ענינים במנהג רבנו זי"ע ע"פ
הלכה, ואשמח לקבל כל הערה. וזאת החלי בעזה"י.

הזכרת רצה בברכת על הגפן אחר סעודה שלישית

כשהיסב חתן בשלה"ט בשב"ק בסעודה שלישית,
ובירך רבנו זי"ע שבע ברכות, היה רבנו שותה רביעית
מהכוס¹, ובברכת על הגפן שלאחריו, היה מזכיר
הזכרת שבת קודש 'ורצה' והחליצנו ביום השבת
הזה'. ושמענו מכמה תלמידי חכמים שהיה הדבר
תמוה בעיניהם, דלכאורה הרי כבר היה לילה - זמן
רב אחר עת יציאת השבת, ואיך עדיין אפשר להזכיר
שבת, ואף שבברהמ"ז אנו מזכירין רצה, התם הוא
כיון דאזלינן בתר התחלת הסעודה שהיתה ביום,
אמנם שתיית כוס שבע ברכות היתה כבר בלילה.

ובתחילה נקדים שאכן כמה פוסקים (מאמר מרדכי
סימן קפח ס"ק יח, בן איש חי ש"א פרשת חוקת סעיף כב, ובעל
הקיצור שלחן ערוך בהוספותיו על הקש"ע "לחם הפנים" סימן
מד סעיף יז) כתבו שלא להזכיר של שבת בברכת על
הגפן שלאחר ברהמ"ז של סעודה שלישית. ובעל
הקיצור שלחן ערוך (שם) כתב ששמע שכן הורה

¹ ובעיקר שתיית כוס ברהמ"ז, הנה בשו"ע סי' רצט סעיף ד פסק דמותר
לשתות כוס ברהמ"ז. אך המג"א בסק"ל הוסיף דמי שאינו נוהג בכל השנה
לברך על הכוס דס"ל כמ"ד דאין טעונה כוס, לא יברך אז, ועפ"ז נתקבל
המנהג שאין שותין כוס ברהמ"ז. אמנם כשיש שבע ברכות כתבו האחרונים
(ע"י עזר מקודש להגה"ק מבוטשאטש סימן סב) דאף לדעת
מג"א, דכיוון דאין מברכין שבע ברכות בלא כוס, וגם כדי שיברכו ז' ברכות
ולא ששה, לכך שותין מכוס שיברכו עליו, וכן המנהג. ומנהג רבנו זי"ע היה
לשתות בעצמו שיעור רביעית, וגם שלחו לחתן ולכלה לשתות. וע"י שו"ת
"אפרקסתא דעניא" (ח"א סימן קיט) להגה"צ מטשימפא זצ"ל שהביא
מנהג חמיו [תנה"צ רבי משה שטערן זצ"ל אב"ד פאליען-ריסקווען] ששתה
בעצמו מהכוס ולא נתן לחתן ולכלה. וכוחב דמסתמא ראה כן אצל רבותיו,
ה"ה הרה"ק ר' יעקב שמשון מקאסוב רבנו בעל "לקט עני" זי"ע.

הגאון מהר"ם א"ש זצ"ל שלא להזכיר של שבת, והרבה אחרונים הביאו דבריהם ונקטו כן להלכה.² ונבוא בעזה"י לבאר ולברר שיטה זו דיש להזכיר של שבת בברכת על הגפן, וכמו שכתב בעל הקיצור שלחן ערוך - "שמעתי מקצת בעלי תורה שאמרו להזכיר".

תוספת שבת לאחריה

שורש הדברים המה בפסק המחבר בשלחן ערוך (סי' קפח סעיף יז): "היה אוכל ויצא שבת, מזכיר של שבת בברכת המזון, דאזלינן בתר התחלת הסעודה, וה"ה לר"ח ופורים וחנוכה".

והנה עיקר הטעם הוא כמש"כ המחבר דאזלינן בתר התחלת הסעודה. אמנם מצינו בפוסקים (שלה"ק שער האותיות קדושה דנ"ט ע"ב, ועטרת זקנים בשם מהר"ש מלובלין, עולת שבת, וע"י מור וקציעה ליעב"ץ) טעם נוסף להזכיר שבת כשמברכין ברכת המזון בלילה, משום תוספת שבת, דמצוה להוסיף מחול על הקודש בין בכניסתו ובין ביציאתו, ולכן אף דחשיכה, מ"מ כיון דעומד בסעודת שבת הרי הוא מוסיף מחול על הקודש ועדיין שם שבת עליו ולכן מזכיר רצה.

אמנם שומה עלינו לידע עד היכן תוספת שבת, כלומר כמה שיעור יש בדבר שיכול להמשיך קדושת השבת.

והנה שיעור תוספת שבת מצינו שיטת ספר התרומה - אחד מן הראשונים הסובר דאין שיעור לדבר, וכמה שרוצה להוסיף מחול על הקודש רשאי, וכמו בתרומה שיכול לעשות כל גרנו תרומה. אמנם אנן נקטינן כפסק המחבר והרמ"א (בסי' רסא סעיף ב) דרק מפלג המנחה ואילך יכול לקבל עליו תוספת שבת, ולפני כן אין קבלתו כלום (מג"א שם סק"י).³

והגמג אברהם (בסי' קפח סק"י) ביאר הדבר דמפלג המנחה, כיון דלרבי יהודה הוי לילה, הרי יש לו שייכות ללילה ושייך לקבל עליו שבת ועפ"ז כתב המג"א (שם בשם הר"ן בפרק במה מדליקין) דבמוצש"ק אין יכול להוסיף רק שיעור קטן המחוייב לתוספת שבת לאחריה, ויותר מזה אינו יכול להוסיף, דכבר אין לו שייכות ליום השבת. ודברי מג"א אלו המה יסוד פסקו של בעל הקש"ע דלא שייך תוספת שבת, ולכן לא שייך להזכיר שבת בברכת על הגפן (וע"ע ט"ז בסמ"ק רסג סק"ג שנראה דגם דעתו כן).

ברם בהרבה פוסקים מצאנו דשייך להוסיף על השבת לאחריה טובא. הב"ח (בסי' רצג) בתוך ביאורו על לשון הטור כתב: "דמקבל עליו שכר אמאי דמוסיף טובא מחול על הקודש", "דמנהג כל ישראל דמאחרין טובא להוסיף מחול על הקודש". המשנה ברורה (סק"א) ביאר כן בדעת המחבר (סי' רצג) שכתב בסעיף א' דמאחרין לתפלת ערבית כדי להוסיף מחול על הקודש, ובסעיף ב' כתב דמתניין לג' כוכבים קטנים רצופים, דבסעיף ב' הוא לתוספת שבת המחוייב לג' כוכבים קטנים רצופים שהוא מאוחר מסתם ג' כוכבים

2 מנחת שבת סימן צו אות יד; שו"ת אפרקסא דעניא ח"א סימן קט; אלף למטה על מטה אפרים סימן תר"א ס"ק ו'; ליקוטי מהר"ח סוף סדר סעודה שלישית. ובאמרי יעקב אבה"ע סימן סב ליקוטים אות טו הביא דכן דעת בעל שבת הלוי.

3 יריעה נפרדת יש לרשום בדבר מנהג רבה"ק בעל תורת חיים זי"ע דורע קודש רבוה"ק אחריו להקדים קבלת שבת כפי האפשר, ואפשר אף קודם פלג המנחה. ועוד חזון למועד בעוזה"ש, ושם נכתוב בעוזה"י טעם למנהג רבוה"ק שאין מאיריין הרבה בסעודה שלישית.

בינונים, ובסעיף א' הוא שמאחרין יותר משיעור הנזכר כיון ד"לכתחלה ראוי ונכון וכן מנהג כל ישראל לאחר את התפלה כדי שיתוסף יותר מחול על הקודש".

כן יש ללמוד גם מלשון הרמ"א (בסי' רסג סעיף יז) שכתב (גבי ההלכה שכתב המחבר שאף מי שקיבל עליו תוספת שבת בער"ש מ"מ מותר לומר לישראל חבירו לעשות לו מלאכה, דע"ז הוסיף הרמ"א): "וכל שכן במוצאי שבת מי שמאחר להתפלל במוצאי שבת או שממשיך סעודתו בלילה", הרי דכל זמן דממשיך סעודתו בלילה או אפילו עדיין לא התפלל תפילת ערבית עדיין קדושת שבת עליו ואסור במלאכה, רק מותר לחברו לעשות לו מלאכה. ולשון הפמ"ג (א"א ריש סימן רצו) "ובמוצאי שבת יש לומר כל זמן שלא עשה מלאכה שם שבת עליו" (וע"ע בענין תוספת שבת ביציאתו בשו"ת דברי יציב או"ח סי' קטו).

וביאור הדברים (שלא יקשה ראיית המג"א שהוכיח דתוספת שבת לאחריה היא כל-דהו, מהא דא"א לקבל שבת קודם פלג המנחה) יש לומר, דשאני תוספת לאחריה מלפניה, דלפניה צריך להחיל קדושת השבת מעצמו דבר חדש שעדיין לא היה, ולכן צריך להיות בזמן שיש לו שייכות ללילה. משא"כ לאחריה אינו כי אם ממשיך הלאה את קדושת השבת שכבר ישנה, ולכן אף שכבר לילה יכול להמשיך קדושת שבת. ויסוד סברא זו נמצא בדברי הלבוש (סוף סימן רסג).

נמצינו למדים דתוספת שבת לאחריה אין לה שיעור, וכל כמה שלא התפלל ערבית ולא עשה מלאכה יכול להמשיך קדושת השבת.

ומעתה אף שכבר בירכו ברכת המזון של סעודת שבת, מ"מ יכול עדיין להמשיך קדושת שבת עליו, וא"כ יש לו להזכיר הזכרת שבת בברכת על הגפן, כשם שאיתא בפוסקים (עי' מג"א סימן רסג סק"א) שיכול לקדש קידוש היום בתוספת שבת לפניה.

קודם תפילת ערבית הוי כיום הקודם

עוד יש להוסיף דבר חידוש דמצינו בדברי הגר"א, שכתב גבי סעודת פורים (סימן תרצה סעיף ג) דכל שלא התפלל ערבית עדיין קדושת היום עליו, ואף אם התחיל לאכול בלילה עדיין קדושת יום הקודם עליו ומזכיר הזכרת היום, והוכיח דבריו מסוגיית הגמרא ביומא דפ"ח. ולפי דבריו גם בלא דין דתוספת שבת, כל שלא התפלל ערבית במוצאי שבת עדיין נחשב ליום הקודם, ולכן ודאי שזכיר של שבת.

ומצינו לכמה פוסקי זמננו שאכן פסקו להזכיר שבת בברכת על הגפן, הגרי"ש אלישיב והגר"ח פ' שיינברג זצ"ל, ולהבחיל ח"ה הגר"נ קרליץ והגר"מ שטרנבוך שליט"א.⁵

וע"פ כל האמור יש להסביר גם מה שמצינו בהרבה דברים שנהג רבנו זי"ע, שאף שחשיכה המשיכו הסעודה והחשיבו עדיין ליום הקודם, כמו בסעודת יו"ט דאיתא בפוסקים (עי' סימן תקכט מ"ב סק"כ ובה"ש) דחייב לאכול בשר, ובכל פעם כבר היה לאחר שחשיכה הרבה. וגם במנהג ישראל - אשר

4 בדרך אגב יש לציין לשו"ת "אז נדבר" ח"ו סי' עז, שהביא מעשה רב שהאדמו"ר מוויזניץ שליט"א בהיותו עדיין אב"ד דוויזניץ הקפיד מאד ואסר לקלוט התורה (עי' טייפ-ראקארדער) מכי אבא האדמו"ר זי"ע.
5 קובץ אליבא דהלכתא, גליון נב עמ' טו.

תורה הוא - לאכול פירות בחמשה עשר בשבט (מג"א סימן קלא סק"ז) ורבנו ערך את השולחן אחר תפלת מנחה סמוך לערב, ואכילת הפירות בגמר הסעודה היה כבר זמן רב בלילה. וע"פ זה יתבאר דכל שלא התפלל ערבית ומוסיף תוספות יו"ט, ואף בחול כל שלא התפלל ערבית עדיין גדר יום הקודם עליו.⁷

לחיבת הקודש נוסף לומר, דאף אם יהא דבר זה בספק עומד ותלוי בשיטות ומחלוקת הפוסקים, מ"מ מצינו לרבוה"ק דנקטו בספיקא להרבות בברכות ובנוסחאות:

כתב באבן שתייה (מערכת הצמח צדיק פרק א אות י) שרבנו ה"צמח צדיק" אמר דהא דאיתא בש"ס (שבת כג.) ספק דבריהם אין צריך ברכה, לאו כלל הוא ויש חולקים בזה, והראה להביא מהרבה מקומות בש"ס שהדין עמו, עד ששני ת"ח שנתווכחו עמו בזה ברוב גבורה ביטלו דעתם נגדו.⁸

כשדברו לפני רביה"ק בעל "אהבת ישראל" זי"ע שיש כמה גדולים שמברכים אף על דבר שפטורים מהם, אף שהפטור מהדבר ועשהו נקרא הדיט, אמר מרן אל תהי ברכת הדיט - שמברך אף שעל ידי זה נקרא הדיט - קלה בעיניך, כי יש להם על מה שיסמכו ואל תהרהר אחריהם (ק"י אור ישראל להרב מבאנלא אות כה).

בנימוקי חיים להגה"ק מאטיניא במסכת ע"ז (ז.) ציין למסכת סופרים (פ"ג ה"ה) דאיתא שם דכל מקום שנחלקו רבין הלך אחר המחמיר כל שכן בשבת ותהלה של חי העולמים, וכי הנימוקי חיים: משמע להדיא דבדבר תפלה [תהלה] תמיד אזלינן בתר המחמיר.

גם הגאון מטשימפא בשו"ת תפארת אדם (ח"ב) בתשובתו לרבנו בעל "אמרי חיים" זי"ע בהיתר לערוך הסדר בליל יו"ט שני בשבתו בחו"ל, סמך על שיטת הפוסקים דספק ברכה להקל (שבת כג.) הכוונה דאפשר להקל ולומר הברכה מספק (וע"י בזה בשלחן הטהור להגה"ק מקאמאנא זי"ע סימן ו, ובס' נשמת אדם כלל ה אריכות בזה). ודומה לשיטתו הידועה של הגה"ק מברוטאטש זי"ע בספריו דבכל מקום ספק בנוסח - עדיף להרבות בנוסח.

וע"ע שדי חמד (ח"ו עמ' 317) שהביא משו"ת עמודי אש (סי' ב אות ג) שהוכיח מדברי כמה ראשונים דבברכת השבח אין בספקה משום ברכה לבטלה, ומסיק לדינא דמותר לברך בספק (מצינו הרב לוי יצחק האגער שליט"א).

6 בשנים הקדומות היה זמן עריכת השולחנות כימות החול (כזאת חנוכה, ט"ו בשבט, שושן פורים, וסעודת הילולא) בשעות הצהריים כשאח"כ התפללו מנחה. אמנם בגין עובדה דהוי בחמשה עשר בשבט תשל"ו, שבגמר עריכת השולחן כשכנסו רבנו זי"ע לחדרו לפני תפילת מנחה (כדרכו לפני כל תפילה) הפציר בו אחד בבקשי דרחמי להפקד בוש"ק ולא הניח זמן רב, עד שכשכנסו רבנו זי"ע לתפלת מנחה כבר היה חצי שעה אחר השקיעה, ופתח באמירת קרינות והתפלל במהירות כשהוא מסתובב בבחי"מ מצד לצד, ומני אז התפללו מנחה לפני עריכת השולחן, ומהו נמשך שהתחילו בעריכת השולחן סמוך יותר לערב (מפי אאמו"ר שליט"א).
7 יש שכתבו (שמירת שבת כהלכתא פנ"ט הערה נ) טעם נוסף להזכיר רצוה והחליטנו בברכת על הגפן משום דכוס ברכת המזון שייך לסעודה וכמו שמצינו הרבה בפוסקים, ולדוגמא במשנה ברורה (סי' תקנא ס"ק עב) בהל' תשעת ימים, דיכול לשותת כוס ברהמ"י של סעודת מצוה, דכוס ברהמ"י שייך גם לסעודה. אמנם לכאור לא דמי, דאף דאכן כוס ברהמ"י ז"ל שיש לסעודה שלישית, מ"מ מה שמזכירין רצה בברהמ"י דסעודה שלישית אינה כי אם על מה שאכל ביום בתחילת הסעודה, ולא על מה שהמשיך סעודתו בלילה (עי' ט"ז סימן רסג סק"ג).

8 הגאון ר' חיים ישכר גראס זצ"ל מפעטריווא ציין להראב"ד פ"ג מהל' חנוכה ה"ה, ומ"מ ולח"מ שם, ועיי"ש בס' המפתח, ובכסף משנה פ"ג ממילה ה"י.

הנהגות על קברי הצדיקים

מלוקט לקראת יומא דהילולא רבה
של כ"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

רבנו זי"ע בתפילה ע"י ציון אמו הרבנית ע"ה

חיים מאיר ברז"צ שטרן ע"פ ספר "דעת קדושים"

המשילה שלמה ע"ה לנר, הוא שאמר (משלי כ)
"נר ה' נשמת אדם".

(רבנו בחיי שמות כה, לא)

...

נהגו להניח את היד ע"ג המצבה בשעת
הלימוד והתפלה (ויניח ידו השמאלית דווקא) ואומר
הפסוק: "וַיִּנָּחֶךְ דָּ תְּמִיד וְהִשְׁבִּיעַ בְּצִדְּכָהּ נִפְשֶׁךָ
וְעִצְמֹתֶיךָ יִחְלִיץ וְהִי יִתְּנֶנּוּ כֶּנֶן רְנוּה וְכִמּוּצָא מִיָּם אֲשֶׁר
לֹא יִכָּזְבוּ מִיָּמֶיךָ", אשר יש בו ט"ו תיבות כנגד
ט"ו פרקים שיש בכף יד האדם, וסגולתו לבקש
רחמים על הנפטר, ואח"כ יאמר: "ותשכב בשלום
ותישן בשלום עד בא מנחם משמיע שלום".

(כ"ז מובא בסדר ההשתטחות, מעבר יבק,

החידא בשם רבי אברהם אזולאי)

...

המנהג להקיף שבעה פעמים לקבר.

(מעבר יבק)

...

ירבה בצדקה קודם התחינות, ומהרש"ל
היה נותן צדקה קודם ההקפות.

(של"ה)

...

טוב ונכון ללמוד על מצבות הצדיקים תורה
הנותנת חיים לעושיה, ודברי תורה השייכים
לאותו צדיק, ולספר בשבחיו כדי לעורר זכות
תורתו ומעשיו הטובים שימליצו טוב בעדנו. ואל
ילאה האדם ברוב הלימוד, וכל המוסיף בלימוד
בעת ההיא, הוא מוסיף רצון ורחמים יותר.

(בן איש חי)

שיהיו שומעין לתחינות ותפלות ישראל הבאים
להתפלל על הקברות. וכל מי שיש לו איזה צער
יבא אל קברי אבותיו או שאר קברות ויודיע
צערו להנפשות, כי בעת שהנשמות ונפשות
שומעין תפלתן של החיים המתפללין על צערו,
אז עולין לרוחות שבגו עדן, והרוחות עולין אל
חדרי ג"ע אשר שם נשמות הקדושות, ומעוררין
האבות שבארץ ישראל ושם משתחוויים לפני
כסא הכבוד ומתפללין על החיים.

(קב הישר" פרק עא)

...

כשבא לבית החיים, יאמר: "הנני מפריש
פרוטה זו לצדקה בעד הנשמה שתלך ותודיע
לנשמת הצדיק (פכ"פ) שבאנו להתפלל על
קברו", ואז ירצו כל הנשמות הנמצאות להודיעו,
כי לא בכל שעה נמצא שם.

("ישמע משה", וכן נשמע מפ"ק מרן אדמו"ר זי"ע)

...

כאשר ייכנס למקום המצבה, יאמר באימה
וביראה: "שלום עליך אדוננו מורנו ורבנו
וחמדת לבבנו" (כאן יזכיר שם הצדיק או הצדיקים
בכללות "השוכנים במקום הזה").

(בן איש חי)

...

ידוע כי הנשמה נהנית בהדלקת הנרות, והיא
מתהלכת בעידוני ההוד והשמחה, ומתפשטת
ומתרחבת מתוך הנאת האורה מפני שהיא חתיכת
אור חצובה באור השכל, ומן הטעם הזה נמשכת
אחר האור שהוא מין שלה, אע"פ שהוא אור
גופני והנשמה אור רוחני זך ופשוט, ועל כן

בתשובת הגאונים מצאתי כל הנך ריגלי
דאמוראי היינו יום שמת בו אדם גדול, קובעים
אותו לכבודו ומדי שנה בשנה כשמגיע אותו יום
מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביביו ובאים
על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם.

(רש"י יבמות קכב.)

...

בית הקברות הוא מקום מנוחת הצדיקים
ומתוך כך הוא מקום קדוש וטהור והתפילה
נתקבלה ביותר.

(מהרי"ל)

...

טוב ללכת על קברי הצדיקים ולהתפלל
עליהם, ואמנם הצדיקים אשר קברותיהם נעלמים
מבני אדם ואינם ידועים אלא למעטים, הנה
התפילות שהאדם מתפלל עליהם הם היותר
מתקבלות לפני הקב"ה ויותר נשמעות.

(מהרצ"ו בשעה"ג)

...

"ויבא עד חברון". ופירש"י, "מלמד שהלך
כלב על קברי האבות להתפלל שם שיהיה ניצול
מעצת מרגלים". ומכאן נתפשט המנהג יפה
שבישראל שאנחנו הולכים על קברי אבות
להתפלל ביום שמת בו אביו או אמו, ואף אם
הוא במקום אחר באותו הפעם ביאר-צייט, ואינו
במקום ששוכב שם אביו או אמו, מ"מ כשהולך
על שאר קברי ישראל להתפלל, מ"מ מתעוררים
כל הנשמות שבגן עדן באותה התפלה וסדנא
דארעא חד הוא, שהקב"ה גזר כן להיות נפשות
הצדיקים מצויין על הקברות לטובת ישראל

ע"ג קברים דאסורים בהנאה. ומכל מקום אם צריך להגיע לאיזה קבר ואין לו דרך אלא אם כן ידורך על גבי הקברים - מותר.

(יעוין ט"ז ס' שסד סק"א, קיצור שו"ע ס' קצט סעי' יד, חכמת אדם כלל קנח, יב, שו"ת כתב סופר חיו"ד ס' קע)

...

אסור להשען על המצבה (ט"ז), ואע"ג דיש מתירין כבר נהגו אסור בכל העולם.

(ח"א)

...

לא ילך על קבר אחד ב' פעמים ביום.

(ס' חסידים נ"מ בשם האר"י)

...

כשיוצאין מבית החיים רוחצין ידיהם ולא מנגבים, להראות שאין מסיח דעתו מיום המוות.

(מעבר יבק)

...

כשיוצאין מבית החיים תולשים עשבים ומשליכין מאחרי גבם ואומרים "ויציצו מעיר כעשב הארץ" זכר לתחית המתים.

(אבודרהם)

...

הרואה קברי ישראל מברך: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין וזן אתכם בדין וכלכל אתכם בדין והחיה אתכם בדין ואסף אתכם בדין ויודע מספר כולכם ועתיד להחיותכם ולהקימכם בדין לחיי העולם הבא, ברוך אתה ה' מחיה המתים."

והברכה תלויה בעיקר בראיה, אפילו שנמצא רחוק מבית הקברות. אבל לכתחילה עדיף שיברך בתוך ארבע אמות לקברות. וברכה זו יש לברך גם בשבת. וברכה זו מברכין אחת לשלושים יום, ובבואו על קברי רבוה"ק נהג לומר אח"כ "מענה לשון".

(שו"ע או"ח ס' רכד סעיף יב, כף החיים שם ס"ק מח, ערוך השולחן שם, ובספרי שו"ת)

היום, ולאחר התפילה אמר לבנו: "מדוע לא הזכרת לי בהיותנו בבית החיים, שהיום הוא ערב ראש חודש? כי חיפשתי את ידידי ורעי בכל העולמות, ולא מצאתיו. אילו זכרתי שהיום ערב ראש חודש, הייתי יודע היכן להפשו, כי בערב ראש חודש מתכנסות הנשמות להיכל נעלה, שם לא חיפשתי... והפטיר הרה"ק רבי אליעזר, "עד אבא, ועד בכלל, ידעו את סוד ההשתטחות על קברי צדיקים".

והפטיר רבנו שליט"א: עד כאן שמעתי מזקני הק'. ואני אומר, שאני עוד ראיתי צדיקים שידעו הסוד; הייתי נוכח בבוא זקני הק' לקבר יוסף הצדיק זי"ע, וכשנכנסו לציון הקדוש דרשו בשאלה באיזה צד בציון טמון ראשו של יוסף הצדיק. כשראה זקני הק' כי הנוכחים מתחבטים בכך, ניגש אל הציון, כשהוא שולח ידיו ומממש את הציון הקדוש, עד שמישש במקום מסוים, ונענה ואמר, "ראש, ראש, דא איז דער קאפ!"

- - -

כהנים ומי שאינו יכול לבוא אצל המצבה, נהגו לעמוד מחוץ למקום ולהתפלל, ונחשב כאילו השתטחו על המצבה.

(בעל "דודאי השדה" מהזוהר ומדרשים,

ס' ההשתטחות, ס' הלולא דצדיקא)

...

בתי הקברות אין נוהגים בהם קלות ראש, כגון לאכול או לשתות ולפנות, ולא יטייל בהן קפנדריא, ולא ילקט בהם עשבים (רמ"א - ולרפואה מותר).

(שו"ע)

...

לא יהלך בביה"ק או בתוך ד"א של קבר וס"ת בזרועו ויקרא בו או יתפלל, וה"ה על פה אסור לקרות, ומותר לומר פסוקים ודרשה לכבוד המת.

(שו"ע)

...

אסור לישב על המצבה (הרמ"א) ואסור לדרוך

...

רבנו הק' בעל "אמרי חיים" זי"ע וכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע זימרו לעיתים ניווני קודש ע"י קברי הצדיקים.

כ"ק מרן בעל "אהבת ישראל" זי"ע אמר בשם זקנו הרה"ק ה"אמרי נועם" מדו"קוב זצ"ל, כי בעת שהולכים להשתטח על קברי צדיקים, פדיון-הנפש בעבורם הוא כשמזכירים שם לטובה את בניו וצאצאיו של הצדיק הטמון שם.

(קדוש ישראל)

...

הימים המסוגלים יותר משאר הימים לבקר ולהשתטח על הקברות הם: ערב ראש חודש ובפרט ער"ח ניסן, אלול וכסלו, בט"ו לחודש, ערב שבת קודש, ערב ראש השנה, וערב יום הכיפורים. ובשבת ויו"ט ור"ח לא ישתטח כי אז נפשותם עולות למעלה ואינם מושגות.

(מהרח"ו בשער הגלגולים בשם האר"י ז"ל,

כתבי המקובלים, מדרש הנעלם בזה"ק תולדות קלד:

של"ה, חמ"י, מנחם יהודה, מעבר יבק)

...

סיפר מרן אדמו"ר שליט"א, כי רבה"ק בעל "אמרי חיים" זי"ע סיפר, שהרה"ק רבי אליעזר מדו"קוב סיפר שפעם עבר עם אביו הרה"ק מראפשיץ זי"ע בעיר זלאטשוב, שם מנוחת הרה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב זי"ע בעמח"ס "אורח לחיים", וביקש הרה"ק מראפשיץ לסור להשתטח על הציון. כשבא לבית החיים, ירד מהכרכרה כשהוא לבוש ב'שפנצער' [וועסט] וה'לילקע ציבעך' [מקטרת ארוכה] בידו, והשתטח על הציון במשך זמן מה.

כשקם, הכה באצבע צרדה, ואמר בצער רב: "איך ווייס נישט, מיר זענען געווען אזוי גוט בחיים, און יעצט ווי - איך האב איהם געזוכט, האב איך איהם נישט געטראפן..." כשהגיעו העירה ונכנסו להתפלל תפילת ערבית, שמע שמכרזים "יעלה ויבוא", מיד נזכר שראש חודש

בתפילה ע"י ציון האר"י הק' זי"ע בצפת

רבנו זי"ע אצל ציון התנא רבי פנחס בן יאיר זי"ע בצפת

מ"י זה האיש, ירא ה', יורנו בדרך יבחר. נפשו בטוב תלין, וזרעו יירש ארץ'

אם יאחז הדרך שיורנו, נפשו בטוב תלין, במותו, וזה עיקר שכר האדם. 'וזרעו יירש ארץ' - למען צדקתו וישרו, יברך הא-ל בניו וזרעו אחריו בגללו (רד"ק תהלים כה, יב-יג).

בראש שמחותינו נטל חלק מהיכנס הרך לבריתו ואחר יגזוז מחלפות ראשו ועליו יעטה תפילין לפארו עדי אירוסין ונישואין השתתף במלא זיו והדרתו ציר חיינו סובב סביבו, הביאנו המלך חדריו

באסיפת חברים מקשיבים מסופרים לדורות סיפורי הוד על הנפש אשר עשה וקירב אל ד' במיטב הגיון בתורת ה' חפצו ובאהבתה ישגה במאוד מאוד ויקח מש"ה עצמות יוס"ף - היטהר והתקדש לא-ל עליון

זכרו לא יסוף מאתנו ומזרענו, עדת מ"י מנה ויהא רעוא קדם אבוהון שזכותו הגדולה עלינו יגן למלאת כל משאלות לבנו לטובה על ציון המצויינה אך טוב וחסד ירדפנו ויסיר מאתנו כל יגון

וברוך ה' אשר לא הסיר חסדו מהיכלו זיכנו להמשיך ולרוות צמאוננו מבאר המים החיים רחמיו המרובים לא תמנו ולא כלו עד הלום להתלונן בצל המשפיע לבני ישראל אורחות חיים

דולה ומשקה מתורת והנהגות רבוה"ק צדיקי עולם אשר בצילם חמד שבת ומבארם שתי מים מדריכנו לאמונת ה' ולדביקות בתורתו בגלוי ובנעלם נפשות הנכאבות מרפא, מחדיר בלבבנו אורה וחיים

אליו ידרשו זקנים ונערים, שועים ודלים בו תלויות עינינו להכרעות, ומברכות פיו להתברך שאהבה נפשנו מצאנו, במעגלי צדק מנחנו להיטיב הדרכים בצל קדשו נסתופף עדי במהרה אור גאולתנו יזרח

יהי רצון שיתחדש מלכותו לשם ולתפארה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא וברכאן נפישא עדי יקיצו וירננו שוכני עפר רועי שה פזורה ונשמח יחד בבנין בית המקווה ובישועות משה

אמן

שורות ערגה ליומא דהילולא קדישא דכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע

יחיאל הלל שכטר

קרית ויזניץ אחוזת ברכפלד, מודיעין-עילית

מה יפה ומה נעים תענוגנו בצילא דמהימנותא עילאה עת עמדנו צפופים מול צורת קדשו המאירה בשבתות ובמועדי השנה בהתאספנו יחדיו בכמיהה בשולחנות הקדושים והטהורים אשר לפני ה' בתפארה

איש מוסריו הקשבנו כמהים, שהשמיע בשובה ונחת זעקתו התמידית תורה וחסידות יחדיו למלל ולבלתי לשנות ולהיסחף אחר אנשי ההבל, ללא חת כי אם בדרך אשר הואילו רבותינו הקדושים לסלל

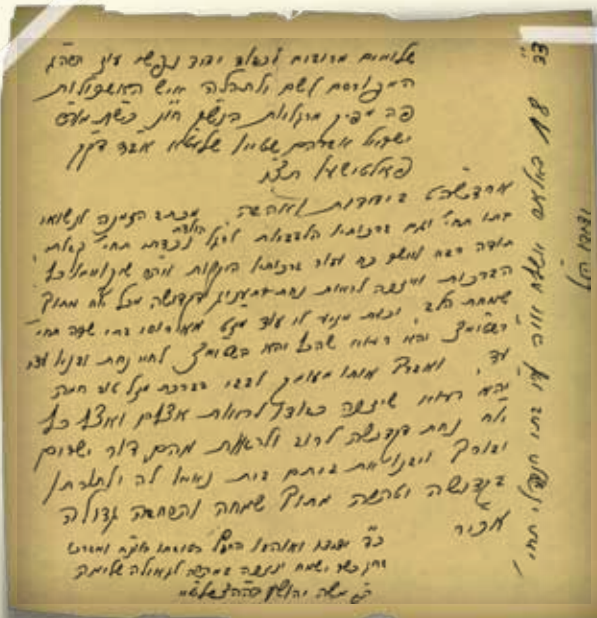
דיעות מבית ויזניץ לפני 50 שנה: אדר תשנ"ד במשך היובל

צהלי ורוני יושבת ויזניץ - בעלזא

שמחת אירוסין נכדת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בת הגה"צ אב"ד ור"מ שליט"א עם החתן הנעלה
פע"ח בנש"ק מוה"ר ישכר דוב וקה שליט"א בן הגה"צ מוה"ר מרדכי מבילגורייא זצ"ל

מכתב ארוך בפלפולא דאורייתא מאת החתן שליט"א, כשהרב ואב"ד מתענג ומשתעשע בשעשועי דאורייתא מפי החתן הצעיר שליט"א כלי מחזיק ברכה.

הקשר בין חצרות ויזניץ ובעלזא הוא קשר עתיק יומין, החל מימי רביה"ק ה"צמח צדיק זי"ע והרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, ובהמשך קשר הסב"ק עם הרה"ק מהרי"ד זי"ע זקנו של החתן, שג"כ התקשרו בקשרי שידוכין. הרב ואב"ד התאבק כידוע רבות בעפר רגלי הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע כאן בארה"ק בשבתו בת"א, ומפורסמת ההערצה והערכה הרבה שרחש לו הרה"ק מבעלזא זי"ע. עתה בקשר השידוכין הנוכחי, עליונים שש ותחתונים עלו.

הגה"צ אב"ד ור"מ שליט"א מבשר במכתב על שמחת אירוסין בתו תלית"א

בליל יום שני פרשת תצוה ד' באדר, הדהד קול השירה והזמרה שפרץ מפי מאות התלמידים והחסידים, עם התקשרות השידוכין בין חצרות ויזניץ לבעלזא, ותרב השמחה למאוד בבית רבנו שליט"א ובחוצות קריה.

העומד מצד החתן הגה"צ רבי יעקב יצחק ניימאן שליט"א רב דחסידי בעלזא במונטריאל, חתם על זכרון דברים יחד עם אבי הכלה הגה"צ אב"ד ור"מ שליט"א, לקיים כל מה שנדבר והותנה ביניהם, ועל זמן החתונה מתי שיתרצו שני הצדדים.

יש לציין שהרב ניימן הוא דודו-זקנו של החתן מצד זוגתו הרבנית, שהיא בתו של הגה"צ רבי יעקב יחזקי' גרינוואלד זצ"ל הי"ד חותנו-

זקנו בזיוו"ש של אבי החתן הגה"צ מבילגורייא זצ"ל. הגה"צ מבילגורייא היה חתנו של הרה"ח ר' צבי גליק גיסו של הרב ניימן, והחתן שליט"א ביקש מדו"ז שיבוא לארה"ק לעמוד לימינו לעת כזאת כאשר מדברים בו נכבדות.

החתן שליט"א שלח את דודו לשאול בכל דבר וענין את האדמו"ר מגור שליט"א, ומאידך סיכם הרב ניימן עם הגה"צ אב"ד את כל הפרטים.

מסיבת האירוסין נערכה בקודש פנימה, ברוב שירה ובזמרה, בראשות כ"ק מרן רבנו שליט"א שהביע שבח ותודה להשי"ת שזכה להגיע הלום. אחר ה"ווארט" נעמד הגה"צ אב"ד עם החתן ע"י חלון החדר, והמתיקו שיה נפלא בפלפול ובדרוש במשך למעלה משעתיים.

כעבור ימים אחדים נתקבל אצל הרב ואב"ד

הרב אב"ד ציין בימים אלה במכתבו לארה"ב אל הרה"ג רי"א שטיין שליט"א אב"ד פאלטישאן, את רוב שמחתו על קשר השידוכין, וגם בשיחות עם אנ"ש הביע שבח ושירה על שזכה להגיע הלום, לשדך את בתו הכלה הצנועה והחסודה שתחי' לחתן ת"ח ומפואר בנש"ק, אשר עדי לגאון ולתפארת בישראל.

לאות חביבותו וחשיבותו של החתן המפו' בנש"ק שליט"א, הואיל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בעצה אחת עם הרב ואב"ד שליט"א להעניק לחתן כדורון דרשה לכבוד האירוסין, מנחת שי יקר וחשוב עד מאוד, ספר ה"תולדות" בדפוס ראשון שהיה נמצא עד כה ברשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ועתה נמסר בתשואות חן וברוב חביבות לחתן שליט"א, שהביע שמחה רבה וחשיבות למתנה יקרה ומיוחדת זו.

החתן שליט"א

מעשה את השעון בכיס שעל הלב, כדי שהלב ישמע תמיד את נקישות השעון ויתעורר תמיד שהזמן הולך וחולף, ויש לנצל.

הב' מנחם אליעזר מוזס מסר את השי לחתן שליט"א, היושב בעיה"ק ירושלים ברח' שערי צדק, ומשתלם בלימוד ההוראה יחד עם הרב מאיר ברנדסדורפר שליט"א וקובע שיעורים עם הרב מנדל אטיק שליט"א ועוד ת"ח מיקירי ירושלים. החתן שליט"א הודה בתשובה"ח על השי, ובפרט על הדברים שאמר הרב ואב"ד בעת מסירתו.

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל.

במעונם של חסידי ויזניץ ובלו שררה שמחה משותפת עם בואו בבית האירוסין של הבחור החשוב והנעלה פאר מקדושים מו"ה ישכר דוב בן הרה"ק מבילגוריי זצ"ל אחי האדמו"ר זצ"ל מבעלזא. עם בתי של הרה"ג ר' משה האגר רבה של שיכון ויזניץ בן האדמו"ר שליט"א מו"ר וניץ.

בסעודת האירוסין שנערכה בשיכון ויזניץ השתתפו קהל רב ובראשם אדמו"רים, רב"י נים, חסידים ואנשי מעשה, והיא התנהלה באווירה מרוממת עד שעה מאוחרת בלילה.

לכבוד ימי הפורים העניק הגה"צ אב"ד ור"מ שליט"א לכבוד החתן פע"ח שליט"א את הדורון המסורתי - שעון כיס מזהב. הב' מנחם אליעזר מוזס ברש"ז ז"ל, הלומד בימים אלה בשיבת טשעבין וביקר בחצרות קדשנו בשיכון, התבקש ע"י הגה"צ אב"ד ור"מ שליט"א להיות השליח למסירת המתנה.

הרב ואב"ד ציין תוך כדי מסירת המתנה לשליח, שבנתינת שעון זהב מרמזים לחתן להחשיב את הזמן כזהב, וזהו גם הטעם שמעניקים לחתן את כל כרכי הש"ס, כדי לרמז לנצל את הזמן - השווה זהב - ללימוד וקנין הש"ס...

הרב שליט"א הוסיף לומר בשם זקנו הק' מרן הסב"ק זי"ע, שמשום הא מחזיקים חסידים ואנשי

ימי הפורים בחצרות קדשנו

למעמד קריאת המגילה הגיעו במיוחד בצוותא מרמת ויזניץ בחיפה תלמידי הישיבה "יחל ישראל", בראשות ראש הישיבה חרב"נ הרה"צ מוה"ר נפתלי חיים אדלר שליט"א, ואחר קריאת המגילה המשיכו התלמידים להסתופף בצל רבנו בשולחן הטהור אשר לפני ד'.

רבנו שליט"א בשולחן הטהור בפורים

ברוב שמחה ובהתעלות נחוגו ימי הפורים בחצר קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

אל השולחן הטהור נכנס רבנו שליט"א בהתלהבות, ופתח בשירה "די נאכט פונעם סדר און א גאנץ יאהר כסדר"... כהכנה של שלושים יום קודם חג הפסח הקרב ובא.

מגבית מתנות לאביונים דפסחא

ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נצרך לחלק לעניים רבים להוצאות כלכלת ביתם."

עתה ממשיך רבנו במגבית עבור קמחא דפסחא: בליל שב"ק פ' כי תשא מוצאי שושן פורים, עמד רבנו בדברי התורה על הכתוב במגילת אסתר "והימים האלו נזכרים ונעשים בכל דור ודור", והרחיב את הדיבור שאחר יציאת מצרים כאשר בני ישראל יצאו ברכוש גדול, וזכו גם בבית הים, עמדו בהצלחה בניסיון העושר, כמש"כ "ויאמן העם", הם החלו לשיר ולזמר את שירת הים והלל הגדול, ולא הלכו ח"ו לבלות עם השפעת הכסף שבידם.

גם בימי מרדכי ואסתר, אחרי ההצלה מגזירת המן קבלו את התורה ברצון, ועמדו בניסיון, ומרדכי ואסתר אף תקנו משלוח מנות ומתנות לאביונים - שכל אחד יתעניין במה שקורה אצל זולתו, ולא שאחד ישמח ברוב עושר וברוב טובה המושפעים עליו, ולחברו לא יהיה כלום.

והמשיך רבנו שליט"א:

לצערנו ישנם אנשים מושחתים, לא די שהם אינם נותנים צדקה, אלא רוצים לגרום שגם אחרים לא יתנו, ומרננים על פלוני שהוא אינו עני וכלל אינו נצרך... בשבתי על כסא הרבנות - המשיך רבנו וסיפר - ביארתי את הפסוק "אל תגזול דל כי דל הוא", היננו שלא לגזול את הדלות ממנו, שלא יטענו שאינו דל.

רבנו שליט"א שב והתריע נגד מדת הקמצנות, שהיא מדה גרועה ומאוסה. גם לעני בדעת יש לעזור ולסייע, כי הוא הוא העני האמיתי.

כמדי שנה בשנה וביותר בשנה זו ביתר שאת ועוז, הכריז רבנו שליט"א על מגבית מיוחדת לעניים ונזקקים שונים, אשר יקבלו אי"ה מתנות לאביונים וסיוע כספי בשליחותו.

בתוך הדא"ח בליל שב"ק לפני פורים, עמד רבנו שליט"א על ענין מעלת מצוות הצדקה בכלל ובימי הפורים בפרט, וגינה בתוקף את מידת הקמצנות, באומרו: "אסור לאדם שהוא יישב על כסאו בנחת ולאחרים לא יתן, חלילה, גם לאחרים צריך לתת, שיהא להם במה להכניס את החג הבעל"ט, לקנות מצות ולכל צרכי פסח. ואם יש ברצונכם ניתן למסור אצלי כספי צדקה, ואהיה גבאי צדקה לחלק לנצרכים..."

רבנו הזכיר עוד, שאצל צדיק אחד בא עשיר נכבד, והתרחצה לתרום לצדקה, אולם ביקש לדעת מי הוא עני הגון, ירא שמים ובעל מדרגה. נענה לו הצדיק: "וכי הכסף שלך הוא כ"כ מיוחס, שהוא חייב להגיע רק לעני מיוחס? בראותי שהקב"ה הפקיד את הכסף אצלך, נראה שאין כספך מיוחס כל כך..." בימי הפורים בעת משתה היין, לקח רבנו שליט"א מחברת מיוחדת, והכריז: "כעת הנני גבאי צדקה!"

הקהל הרים תרומת ד' כסף הקדשים לצרכי הצדקה הגדולה, ורבנו שליט"א רשם במחברת את שמות הנותנים וסכום תרומתם.

לאחר ימי הפורים, אמר רבנו שליט"א: "הנני מזכיר לטובה את הבחורים והאברכים שנתנו לי בפורים כספים לחלוקה, ברוכים יהיו מאת ד'! כי הנני

כסף וזהב שהם מעשי ידי אדם, ואינם יודעים שהכל מאת הבורא ית"ש. כעת כשאנו עומדים בשלושים יום קודם החג, צריך להיות שואלין ודורשין - ללמד דעת למי שאינו יודע בהלכות החג, האיך נוגשים אל החג, וידריך אחד את חברו. 'והימים האלו נזכרים ונעשים' - היינו שלא רק נזכרים שצריך לעזור אחד לחברו, אלא גם "ונעשים" - לעשות בפועל. ושוב עורר רבנו בענין זה בש"ק פרשת ויקהל-פקודי, להחזיק ולתמוך אחד ברעהו, וחלילה לאדם שיאמר בפיו "כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח" ובפועל יסגור את הדלת שהעני לא ייכנס חלילה...

עוד סיפר רבנו: פעם אחת בא עשיר אחד אל הרה"ק מקאזניץ זי"ע, ואמר: "רבי אתמול נתתי צדקה, שלשום נתתי צדקה, עוד כמה אני צריך לתת?" שאלו הרה"ק מקאזניץ: "כמה פעמים ביום אתה אוכל?" ענה הגביר: "הלא האכילה היא לצורך קיום הגוף". נענה הרה"ק ואמר לו: "אכן, כפי שצריך לאכול לקיום הגוף, כך צריך לתת צדקה - לקיום הגוף!"...

"א רחמנות" - אמר רבנו על בן אדם שחי כל ימיו בעוני ובקמצנות כדי שימות עשיר, עצביהם כסף וזהב - עצובים הם אלה שאומרים על

שליחות קודש לווינה

ועוד, מבקש הרב שליט"א בשם הנהלת המוסדות שלאור המצב הכספי הקשה והחמור ביותר, והסכנה המרחפת על כלל המוסדות, יראו להתאמן לעמוד לימין המנהל הרה"ח ר' יעקב דוד בעבודתו הק', להקדיש זמן ניכר ולהשתדל בכל היכולת לנצל את ההשפעה למען מוסדותינו הק'.

מנהל הישיבה הרה"ח ר' יעקב דוד וויזניצר הי"ו יצא בשליחות קודש למגביות עבור הישיבה בעיר ווינה שבאוסטריה.

במכתבים ששיגר אב"ד ור"מ שליט"א לראשי ועסקני הישיבה, ובראשם הנה"ח ר' שלום פריד, ר' זאב רוזן, ר' שלום יוסף אדלשטיין,

למאורעות וחדשות שהתקיימו בחצרות קדשנו בתקופה זו, נא לפנות להרה"ח שלמה בר"מ קליין הי"ו, טל': 052-7618031.

היכל הספר

הדים רבים לספר החדש 'במשנת רש"י'

מעוניין בווארט מרומם לפרשת השבוע? חפצת באמרה מוסרית נוקבת וחודרת? חשקה נפשך בפלפול ודרוש? רצונך לענג את השבת בסיפורי צדיקים משובבי נפש?

שכל הרוצה יבוא ויטול ויעיין במקום שליבו חפץ. בנוסף מעטר את הספר מפתח עניינים מורחב ומפורט לרוצה למצוא דבר בספר, שלא יצטרך לחפש אנה ואנה.

ספר חשוב זה נערך ונסדר ע"י הרב יעקב שלמה שיינברגר שליט"א מחשובי ופארי אברכי הכולל באלעד שע"י "רשת כוללי איגוד מוסדות וויזניץ".

רבים מאלו שהספיקו לקנות את הספר, אינם מפסיקים להתפעל ממנו, ומעידים שזוהי תורה מפוארת בכלי מפואר, והדברים ערבים, נעימים ומשמחי לב.

את הספר ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות. פרטים נוספים בטל: 050-4150630

לאכול" (כלשון רש"י ריש פר' משפטים) ומסודרים לפי מדורים שונים: "מעשה שהיה"; "במשנת

צדיקים"; "במשנת העינין"; "במשנת הפלפול"; "במשנת היראה והחסידות"; "בדרך צחות". כך

משנכנס אדר, בו מרבים בשמחה, נתבשרנו בבשורה טובה ומשמחת, עם הופעת הספר רב הכמות ורב האיכות ספר "במשנת רש"י" על סדר פרשיות התורה.

מגוון מדורים ערוכים ברוב פאר והדר מע"ג אלף (1,000) עמודים מרתקים, על סדר כל פרשיות התורה - הכוללים סיפורים ועובדות; עיונים ופלפולים; רעיונות מוסריים וחסידיים; אמרות חריפות, שנונות ובדרך הצחות. המאמרים מלוקטים מפי ספרים וסופרים, ואף גם מספרים נדירים.

מתאים במיוחד למחנכים ומג"ש הרוצים לתבל דבריהם בווארט נאה וכדור, וכן לרוצים לענג את שולחן השבת בסיפור יפה לילדים.

הדברים נכתבו בשפה ברורה ונעימה, ערוכים בסדר נאה "כשולחן ערוך ומוכן

שלומים מרובים לכבוד חברי מערכת
'קשר איתן' הע"י!

פותחין בכבוד אכסניא, ה"ה הבטאון המפואר, ובפרט המוסף התורני 'היכלות' עם מאמריו השונים והנפלאים המעוררים ומרגשים לב כל חסיד, בהעלאת זכרונות יקרים מן העבר, וכדומה.

ברצוני להביע מעל במתכם החשובה את רגשי לבי, אשר הם בודאי גם רגשי הלב של כל חסיד וז"נ, אודות הקונטרס **"דברות קודש"**, דברי אלקים חיים ושיחות קודש שנשמעו מפ"ק כ"ק אבינו רענו מרן רבינו הק' ז"ע, הי"ל זה כעשר שנים, מדי שבת וחג ללא שום הפסק, ומופץ בכל בתי מדרש דאג"ש בכל קצווי תבל, וכמים קרים על נפש עיפה מתקבל ונחטף בלהב ע"י כל אחד, הנהנים ומתענגים מאור תורתו הקדושה של רבנו הק' ז"ע, המעלה את הזכרונות מימים קדמונים.

אשרינו שזכינו! אשרינו שאנו זוכים!

מה מאוד נפעם ונרגש הלב כאשר הקונטרס דן מתרבה ומתרחב במדוריו השונים, ובפרט במדור **"ובכתבי הקודש נאמר"** בהם רואים אנו תורה שבכתב, ובהם הדרכה ישירה וברורה על כל צעד ושעל, דברי החיזוק והעידוד לכל אחד באשר הוא ולפי מצבו, תוך כדי שהמדור נערך בשיטות פועלה עם אנ"ש תלמידים וחסידים מכל קצווי תבל, השולחים מגניזהם בעין יפה לזכות את הרבים.

ועל של עתה באתי:

בהוודע ובהיגלות אור יקרות שהפציע עלינו בעולמנו, בהוספת המדור החדש **"מגני המלך"** ובו **"דברי תורה, דרשות ודברי מוסר, פנינים ואמרות טהורות"**, שנרשמו ע"י כ"ק רבינו הק' ז"ע **בעצם כתב יד קדשו**.

כאשר עד היום היה זה סמיר ונעלם מעין כל, ואיש לא ידע שרבינו הק' השאיר לנו תורה שבכתב ערוכה ומסודרת בכתי"ק, ועתה **נתגלה ה'אור הגנוז בתורה'**.

בטוחני וכן שמעתי מרובים חשובים מאנ"ש, שודאי ובודאי נהנה כ"ק מרן אבינו רענו זצלה"ה למעלה בגני מרומים מפרסום והדפסת הדברים, כאשר הם מביאים ללימוד על מנת לשמור ולעשות, ולהתעוררות לעבודת ה', כפי שהתבטא לא אחת בפני העוסקים בעבודת הקודש: **"אשר אפי' אם רק יהודי אחד יתעורר מדברי תורתו הרי זה חלקו מכל עמלו, והיה לו כדאי ההתאמצות של ההכנה ואמירת התורה, ושבויה יהיה לו תיקון הנפש"**, ובפרט שגם בצוואתו הקדושה ביקש: **"...אבקש מכל אלו הלומדים דברי תורה שלי שיזכרו אותי לטובה ויכונו בשעת הלימוד לעילוי נשמתי בחסד ורחמים"**, ומה גם שזה מרבה כבוד החסידות כשאפילו הטהרה ודרישתו התמידית של מרן ז"ע להראות קהל עם ועדה אשר 'תורה וחסידות תרין רעין דלא מתפרשין הן'.

ולא אמוע מלהביע בהזדמנות זו בשם כל אנ"ש תלמידי וחסיד וז"נ, תודה ושבח למשעב"ק יד ימינו ונאמן ביתו של כ"ק מרן רבינו

הק' זיעוכי"א, אשר לא זזה ידו מתוך ידו בעמדו לימין קדשו במסירות ונאמנות נפלאה אין קץ במשך כל השנים ה"ה **"הרה"ח רבי הערשיל כץ הי"ו"** על תבונתו הנכונה **בשמו על האוצר היקר מפז מכל משמר, ובימים אלה אינו מחזיק טיבואת לנפשיה והואיל בטובו לזכות את ציבור אנ"ש בתוך שאר אחב"י בפנינים יקרים וקדושים אלו**.

ברכות יחולו גם על ראש הני רבנים חשובים, הנהלת הועד להוצאת דברי קדשו של רבינו הק' זצוק"ל, העומדים על משמרתם ללא לאות לממן יופיע הקונטרס תמידין כסדרן, ומביאים את דבר ה' אל כל בתי ולבות אנ"ש.

יה"ר ויתברכו כולם בכל הברכות האמורות בתורה, ויקיים בנו דברי פי המשיח למרן הבעשטה"ק ששאלו: **"אימת אתי מר, והשיב לו: בזאת תדע, בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם, ויפוצו מעיונותיך חוצה"**. ומלכנו בראשינו במהרה בימינו אכ"ר.

החותם בתודה והערכה עמוקה

נ. ק. ירושלים עיה"ק

לכבוד מערכת "קשר איתן".

נהנה אני לקרוא את גיליונות ה'קשר' של צדיקים, ובפרט הזכרונות מימים עברו, המעלים נשכחות מתהום הנשיה. וישר כחכם.

בגילון 'קשר איתן' הקודם, הבאתם מה שכתבתי בספרי **"נפשות חסידיו"**, ששמעתי מאזמו"ר הגאון החסיד אב"ד באנילא זצ"ל שמונה אדמו"רי וז"נ היה שלא לנסוע בעגלה על גבי גשר, רק ירדו מהעגלה ועברו ברגל את הגשר. וצייתי לצוואת הגאון ר' שעפסיל הורוויץ בן השל"ה הק', שכתב שלא לנסוע בעגלה על גבי גשר משום סכנה שמא יתמוטט הגשר. וכתבו על זה סתירה כמה שכתב הרה"ג ר' יעקב כ"ץ ששמע מאדמו"ר בעל אהבת ישראל זצ"ל שאינו מקפיד על זה תמיד, לפיכך כתב הרה"ר מנדל דויטש הי"ו שלא דייק אדמו"ר זצ"ל בשמועות.

אמנם ידוע לוקני החסידים שאזמו"ר דייקן היה בסיפוריו, ולדעתי אין כאן סתירה, ובודאי היה מונה רבותיו בתחילה להיזהר תמיד שלא לעבור על הגשר בעגלה רק ברגל, אלא שזה היה אפשרי בזמנים הקודמים שנסעו בעגלות שנוסעות לאט, אבל כשגר מרן ה'אהבת ישראל' בגרוסורדיין, שכבר נסעו במכוניות, אי אפשר היה לרדת וללכת ברגל, כי זו היתה סכנה גדולה יותר שיכולים להיפגע ממכוניות נוסעות. לכן כשהיתה אפשרות לאדמו"ר לקיים המנהג, אמר עתה נקיים את המנהג הישן. ואילו אזמו"ר סיפר מהתקופות הקודמות, כמו שאעתיק לקמן את סיפור המעשה, והרב כץ סיפר מתקופת גרוסורדיין, ושניהם צדקו יחדיו. עוד יתכן שנשתנה המנהג לפי שהגשרים הישנים היו מעץ, ובמשך הזמן נרקב העץ והיתה סכנה שלא ליפול בנהר. מה שאין כן אחר כך החלו לעשות גשרים מברזל ומבטון, העומדים בחוזקם שנים רבות.

ואעתיק המעשה שסיפר אזמו"ר על זה:

זקנו הגאון החסיד ר' אברהם יהושע העשיל קצנלבון זצ"ל אב"ד טלוסט, נשא את נכדתו של אדמו"ר בעל תורת חיים מקאסוב, ואכל מזונות על שולחנו כמה שנים. והיה חביב עליו מאד (ע"ן בספר

"אבן שתיה" ובספרי "נפשות חסידיו" ב"יחס יהושע" כמה מעשיות בזה). אחר פטירתו של ה'תורת חיים' דבק הרב מטלוסט באדמו"ר ה'צמח צדיק' מוויז'ניץ ז"ע, וסיפר שלשה ענינים מתחלת הנהגתו, שמהם ראה את כוחו הגדול של ה'צמח' להושיע לבני ישראל.

אחד הסיפורים הוא, שפעם אחת נסע הרב מטלוסט עם מרן ה'צמח' במרכבה לאיזה מקום. כשהגיעו לפני גשר, ירדו מהמרכבה ועברו את הגשר ברגל, כמונה צדיקי ויז'ניץ שלא לנסוע בעגלה מעל גשר. היה זה גשר גדול שבנה זה עתה, והרבי שוחח עם הרב מטלוסט אודות החידושים שנעשו בגשר הזה. תוך כדי הליכתם ניגש יהודי ומסר קוויטל (=פתקא) לרבי עם כמה בקשות. הרבי נטל את הקוויטל, בירכו ופטרו לשלום. והמשיך לדבר על אודות הגשר. התפלא הרב מדוע הרבי מאריך בשיחת חולין זו. אך החריש ולא שאל מאומה. לאחר שעברו את הגשר, הצביע הרבי בפניו על הבקשות בקוויטל, ואמר: על דבר זה פעלתי כבר, ועל זה עדיין לא. וכן על כולם. ראה הרב את גודל כוחו של הרבי לפעול ישועות על ידי דבורים שנראו כשיחת חולין בעלמא.

אסיים בברכת הצלחה בהפצת תורה וחסידות

אברהם יעקב בומבר

לכבוד מערכת "קשר איתן" ויז'ניץ

ברכה ושלום.

זה זמן שמרן אדמו"ר שליט"א מביע רצונו לומר ברכת "ישתבח" בתפילת שחרית של שבת קודש, במקהלה יחד ובקול רם.

ב"ה ציבור חסידים ואנשי מעשה משתדלים לעשות רצון צדיק אף שאין מבינים ואינם יודעים טעמה וסודה של כל הוראה והנהגה, אך כיון שמצאתי סיוע לדברים חשבתי שראוי לפרסם הדבר, לדעת שלכל הוראה יש מקור וסמך בשו"ע ובהלכה.

אעתיק דברי ה'דרישה' בפ' על הטור (חא"ח סי' נ"ג ס"א) **"ונ"ל ליישב מנהגינו מה שאנו משנין בשבת לומר הקהל תחלה ישתבח בקול רם... היינו טעמא משום דתיקנו לומר אחר שכבר אמר החזן בפ' ישרים תתהלל ובדברי צדיקים תתברך וכו', שהקהל יאמרו כאחד ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל ברנה יתפאר שמך מלכנו בכל דור ודור שכן חובת כל היצורים שזהו הנוסח של ובמקהלות כו', ושייך לומר לקהל ובמקהלות כי אינו מפורש מה הוא השבח אלא שמחויבים לשבח, לכך תקנו לומר שיאמרו הקהל בקול רם ג"כ ישתבח כו' שהוא מהות השבח"** ע"כ דבריו.

פ' דבריו, כיון שאחרי שאומרים בפ' ישרים תתהלל ובדברי צדיקים תתברך, ממשיכים ואומרים שצריכים להלל ולברך **במקהלה וביחד**, וזהו חובת כל היצורים להודות ולהלל וכו', אך עדיין לא אמרו מהו השבח שיש לאמרו במקהלה ובקול רם, וע"כ ממשיכים השבח שיש לאמרו במקהלה: ישתבח שמך...

ובין גם מנהגו שמוסיפים **"ובכן ישתבח"**, דקאי על מה שאמרנו שצריכים להלל ולשבח, ולא אמרו מהו השבח, ע"י ממשיכים: ובכן - מהות השבח הוא - ישתבח שמך לעד.

הק' של רבנו ה"אמרי חיים" ז"ע בגרויסוורדיין, וכשנסע מרן ז"ע לשבות את ש"ק פרשת תרומה תש"ד בוילחוביץ, הצטרף לנסיעה, שם גם פגש את אביו הרה"ח ר' יחזקאל שרגא הי"ד שבא מחוסט לשבות בצל רבינו ז"ע, והיתה זו הפעם האחרונה שבה התראו, בטרם נעקד ש"אביו הי"ד ע"י הזדים ימש"ו. כמו כן ביקר בהזדמנות זו בבית הוריו בחוסט, וראה אז את אמו הי"ד בפעם האחרונה, וכן את שני אחיו הי"ד שעדיין לא ראם, כי נולדו לאחר שנסע ללמוד בישיבה. הוריו 9-1 מבניהם ובנותיהם הועלו על המוקד, הי"ד, ורק זקני ר' יעקב ואחותו נותרו לפליטה.

בברכת הצלחה וס"ד
יהושע העשיל קטינא - אלעד

לכבוד מערכת הנכבדה של בטאנונו **"קשר איתן"**.

התרגשתי ועיני אורו למקרא הבטאנונו המפואר של חודש שבט, שבו - בין שאר היריעות המרוממות - קובץ נכבד של עובדות וסיפורים מביקורו של רביה"ק בעל "אהבת ישראל" ז"ע בפעסט שבהונגריה, לפני שמונים שנה, אשר ליקט והעלה בכשרון על הכתב הסופר החשוב הרה"ר חיים מאיר אוביץ הי"ו.

לשמחתי מצאתי עוד עובדות נפלאות מביקור מרומם זה, והוני משגורם לכם, לזכות את הרבים.

בספר "זכרון איש חיל" ש"ל פה ארה"ב, מובא: "דרכו בקודש של זקנו [הגה"צ ר' יוסף גאלדמאן זצ"ל אב"ד נייפעסט] לישב במרחק מהצדיק, ולהסתכל במעשיו. וכן היה פעם כששהה בעל "אהבת ישראל" זצ"ל בעיר פעסט, וזקנו זצ"ל נסע שם לקבל פני צדיק, ישב על ספסל ממול הרה"ק זצ"ל. באמצע עמד הרה"ק והלך אל המקום בו ישב זקנו זצ"ל, התיישב אצל זקנו זצ"ל ודיבר עימו בידדות, ונשקו על מצחו מרחב חביבות. כשעמד, אמר לזקנו זצ"ל בצחות: "נייפעסטער רב, איך בין שוין געוועהן ב"י אייך, יעצט קומט איהר צו מיר..."

עוד ראיתי בספר "ישראל סבא קדישא" להרה"ח ר' יוסף שטיינמעטץ ז"ל, שכתב: סיפר הרה"ח המפ"ר ר' מרדכי גרובער ע"ה [היה אח"כ מהבעה"ב החשובים דק"ק פאפא בויליאמסבורג], כי בהיות רביה"ק בעיר פעסט, היה שם אצל השולחן בליל שב"ק איש חשוב, תלמיד חכם גדול, אבל היה מתנגד גדול לדרכי החסידות והאדמו"רים. אבל כשראה ושמע איך היה רביה"ק שר הזמר "יה ריבון עלם" במתיקות ורגש גדול, היה עומד משתאה, ומרוב ההתרגשות לא היה יכול להתאפק וככה בדמעות שליש... אח"כ אמר: לא ידעתי אשר כה גדול כוח

עברו באותה שבת על הציבור. מי שהיה נוכח, ונשאר בחיים, זוכר זאת בחיל ורעדה. הרבי והפמליא הגיעו למחוז חפצם בשלום. המון רב נהר לויחוביץ לשבת, רובם זקנים ופרחי חסידים, כי המבוגרים היו מזמן במחנות העבודה. האדמו"ר התחיל תפילת "הודו" ומיד פרצו בכיות... משמעות מיוחדת היתה לפסוקים: **רעבים גם צמאים... ויצעקו אל ד' בצר להם...**

בליל שבת ניהל הרבי את ה"שולחן" ולא היה שיעור למעיין הדמעות שזלגו מעיניהם של החסידים, כאשר הרים את ידו ואמר: אוי... **"רבן כל העולמים אדון כל הנשמות, אדון השלום..." "זוכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה"** וכו'... וכיצד צלצלו המילים: **"איש על מחנהו ואיש על דגלו..." "ואפיק ית עמך מוגולותא..."**

וכן מציין בסוף, שבמוצאי שבת כשנפרדו החסידים מאת רבנו ה"אמרי חיים", התיישב על כסא על הבימה שבבית הכנסת, וצאן מרעיתו עמדו בתור ועלו מצד אחד, מסרו את הקוויטלעך לידיו וירדו מצד השני בחפזון רב... "וכאשר עלה אבא מאיר הגאון רבי משה דויטש אב"ד גאניטש זצ"ל להיפרד מאת רבנו, חיבקו זה את זה, ואבא הפטיר בבכי: **הלואי ועוד נתראה..."**

בספרו "מאיר החיים" מספר הרה"ח ר' נתן אליהו רט שליט"א, כי הרה"ח ר' יודל זמוביץ ז"ל [לימים מא"ש בנתניה] היה בין הבאים להסתופף בצל קדשו של רבנו ה"אמרי חיים" באותה שבת. אביו הרה"ח ר' יואל הי"ד מסלאטפינא חשש לנסוע ברכבת לוילחוביץ, כי הרשעים היו מתעללים ביהודים מגודלי זקן, על כן שלח את בנו ר' יודל, שטרם צמח לו זקן. בהיפרד ר' יודל מרבנו ז"ע במוצאי שבת, אמר לו מרן: **עוד נתראה אי"ה.**

שבועות מספר לאחר מכן נלקח ר' יודל למחנות, התייסר בייסורים קשים, עד כי לעיתים הגיע עד סף הייאוש. אבל דברי רבנו, אשר נחרתו בעמקי לבו, ניחמוהו ועודדוהו, בקויות, כי בסופו של דבר יניצל ויזכה להתראות עוד עם רבנו.

בהינצלו אחר כך מהמחנות, הגיע לבוקרסט בשנת תש"ה. בבואו אל מרן ז"ע, אמר לו: **הנה רואה, אמרתי לך שנתראה אי"ה!** - - -

והיו הדברים האלה טל של תחיה, כמים קרים על נפש עייפה, והם אשר חיזקו ועודדו את ר' יודל לפתוח חיים חדשים אחרי החורבן הנורא.

עוד מסופר שם, כי באותה שבת בבוקר כאשר התנפלו הרשעים על ויילחוביץ והפריעו את השבת המרוממת, לערוך בקורת מסמכים ולחפש עריקי צבא, הם הלכו מבית לבית ובדקו. הרה"ח ר' אלטר שלמה לעסין ז"ל [לימים מחסידי יונוץ בלוס אנג'לס] הגיע לשבות בוילחוביץ ברשותו של רבנו ה"אמרי חיים", שאמר לו כי הוא נוטל זאת על אחריותו, למרות החששות. ר' אלטר שלמה התאכסן אותה שבת אצל דודו הרה"ח ר' אלימלך קעסט הי"ד מוויילחוביץ [אביו של הנה"ח ר' שלמה ברוך ז"ל], ולא היו לו מסמכים - הוא היה עריק, על כן פחד מאד מהעלול לקרות. אך מן השמים חוננו אותו בדעת - הוא התחפש לאשה, וכאשר באו הז'נדרמים לבקורת היה "עסוק בסיפור הבית", ממילא לא ביקרוהו ואכן ניצל מפגע כלשהו...

אציין שגם זקני הרה"ח ר' יעקב קטינא ז"ל השתתף באותה שבת. הוא למד בעת ההיא בישיבתו

יה"ר וזכה להודות ולהלל את השיר חדש על פדות נפשנו ומלכנו בראשנו במהרה בימינו.

בברכת התורה, **נחמן פוגל**, אשדוד

כב' המערכת הנכבדה הע"י.

ב"היכלות" לחודש שבט עמ' 25, כתב בנוש"ק הרב ישראל האגער שליט"א במדור "הכתב והמכתב" אודות מנהג רבוה"ק באכילת "נאנט" בשבת הגדול ובערב פסח.

יש לציין, שמאכל הנאנט שאותו הביאה הרבנית הרבנית הצ' מרגלית ע"ה לחצרות קדשו מבית אבותיה הק' לבית רחמסטרביקא, נזכר בשו"ע או"ח (הל' ברכת הפירות ס' רב סעיף יג) וז"ל: אגוז גמור, המסוגל בדבש ונקרא נואינד"ו (ר"ל נויא"ט), מברך עליו בפה"ע. והמ"ב (ס"ק סו) בד"ה ר"ל נויא"ט, הוסיף וכתב: פ"י, שכבר נגמר גידולו, ופוצעים אותו וזורקים ממנו הקליפה שהיא כעץ ולוקחין הגרעין ומסגנין בדבש ונקרא בלשון אשכנז נויא"ט, ע"כ.

מדבריהם משמע שזה היה מאכל ידוע גם לספרדים כמו מרן הב"י, וגם לאשכנזים.

בברכה ובהערכה, **שלמה יוסף אוביץ**

לכבוד מערכת **"קשר איתן ויונוץ"** מדור 'הכתב והמכתב'.

הנוני בזה על דבר מנהג רבותינו הקדושים (וכמו"כ בחב"ד ובשאר מקומות) להשאיר ריח בין כריכה השלישית להרביעית, בהנחת תפלין 'של יד'.

מקור המנהג עצמו, מצאתי בספר 'קצות השלחן' בהגהות על הסיפור שכתב הגה"ק המהרש"ב מלובאוויטש זצ"ל (אות א'), בשם אביו הגה"ק המהר"ש זצ"ל, אבל שם לא נאמר שום טעם בדבר.

והנה, אבי מורי הרה"ח ר' חיים אלכסנדר ניימאן ז"ל סיפר לי, שפעם שאל את כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ממאגנסי על טעם הדבר, וענה לו: מאחר ועל הש"ל ראש' יש ש"ן עם ג' ראשים, וש"ן עם ד' ראשים, והיות ועל הש"ל יד' אין ש"ן כלל, ע"כ עושים רמז לזה ע"י הפסק בין הכריכות.

חיפשתי - עד מקום שידי מגעת - בכדי לברר האם טעם הנ"ל נמצא זכרו ב'כתובים' באיזשהו מספרי מנהגים, ולא עלתה בידי.

באם לאחד מקוראיו ידוע לו מראה מקום לטעם הנ"ל, יואיל וא בטובו להודיעני דרך מדור 'הכתב והמכתב'.

ביקרא דאורייתא

אלי' ניימאן, ברוקלין ניו יורק

כבוד מערכת 'קשר איתן'.

בקשר למאמר הנכבד 'התכנסות אחרונה בוילחוביץ' לפני השואה, שנתפרסם ב"היכלות" לחודש שבט, לפיכך עוד תיאור שכתב הרה"ח ר' יהודה יואל בן הגאון רבי משה דויטש הי"ד נכד הגה"ק אב"ד גאניטש זצ"ל, בספרו "משנת בית אבא" - "נרות קדושי עליון" - (עמ' 81-79):

העידו לי הרה"ח ר' יעקל רוזנפלד, ור' בניציו טונבוים מחוסט, כי שעות של התרוממות הנפש

הצדיקים, ועי"ז שינה את דעתו ומאז היה מכבד את החסידים, ואמר שרביה"ק הלבין את נשמתו והפכו לאיש אחר.

עוד סיפר ר' מרדכי הנ"ל, שביום א' אחרי השבת, התפלל עם רביה"ק תפילת שחרית בבית הכ"ז בעיר הבירה פעסט, וראה שבעת נפילת אפים נשתנתה צורתו של רביה"ק ופניו הקדושים ממש חוורו! וראו בחוש שהיה זה אצלו ענין של מסירות נפש ממש.

עוד מביא שם ב"ישראל סבא קדישא": הרה"ג ר' חנניה קאהן זצ"ל היה ראב"ד בפעסט לאחר המלחמה. לאחר מכן הגיע לאמריקה והתפרסם כאחד מגדולי הרבנים והפוסקים. הוא סיפר למחותני הרה"ח ר' יעקב קאפיל דייטש ז"ל, שהוא ראה דבר נפלא אצל רביה"ק. אילו לא היה רואה זאת בעצמו, לא היה מאמין כי בדורו עדיין ישנם צדיקים כאלה, בעלי רוח הקודש. וכך סיפר:

לפני המלחמה היה שו"ב בפעסט, וכשרביה"ק הגיע לפעסט, שלחה הקהילה שלושה שו"בים שיראו את החלפים לרביה"ק. אותו שו"ב היה אחד מהשלושה. כשהגיעו השלושה לרבנו, הביט בחלפים, ושאל את אותו שו"ב למה אינו נזהר בטבילת עזרא. השיב השו"ב שהוא מתגורר רחוק מהמקוה, הוא נאלץ להשכים בבוקר וללכת לשחוט, ולכן אין לו זמן להגיע למקוה. נענה לו רביה"ק: "אם אי אפשר להיזהר בטבילת עזרא, אין צריך לשחוט!" ע"כ.

עוד ראיתי בכתב העת "די צייטונג" היו"ל פה ארה"ב, בגילון מפר' בשלח שנה זו, במדור 'לעצטע עדות', הופיעה שיחה עם הרבני החסיד הישיש ר' יעקב אלי' זינגער הי"ד, יליד בודאפעסט ותושב ברוקלין, המספר בתוך דבריו, כי בפעסט הם היו מתפללים ב"פויילישען שטיבל" שברח' קירא 6, ה"שיינער איד" שם היה הרה"ג ר' אברהם'לע שטיינמץ זצ"ל, ת"ח מופלג "און א פלאם-פייערדיגער איד", חסיד אטיניא [ר' אברהם מוזכר בבטאונם כבעל האכסניה של הרה"ק מווישווא זי"ע באותה שבת בפעסט]. ר' יעקב אלי' מספר, שהוא זוכר שכשמרן הסב"ק זי"ע שבת בפעסט, התפלל בביתם"ד זה.

הכו"ח בהוקרה ובהערכה מרובה,

א. שטערן. פה ברוקלין יע"א

לכבוד מערכת הבטאון הנוכד הע"י.

אחרי דרך מבוא השלום מתוך שבח יקר וגדולה על הבטאון הנפלא של חודש שבט העבר, המלא מזן אל זן בפיונים יקרים מגיות רבוה"ק משובבי לב ונפש.

לחיבה יתירה אציין שני עובדות כהוספה למאמר 'אהבת איתן' - מידותיו הק' של מרן רבנו הק' זי"ע.

הראשון שמעתי מאבי מורי הרה"ח **מנחם זאב גרוס** שליט"א, כשזכה להתלוות לטיול עם מרן רבנו זי"ע, היה זה בשנת תשנ"ג בעיירה סאמעדאן שבשווייץ, ומשך רוב הטיול דיבר רבנו בלימוד עם אחי הרה"ג ר' **נפתלי** שליט"א [שהיה אז בבחרותו], באמצע סובב רבנו את ראשו

לעבר אבי מורי ושאלו: און וואס לערענסטו יעצט? [באיזה לימוד היקר עסוק עכשיו?], ענה אבי מורי: "נישט אויף צום פארהערן..." [לא בשביל להיבחן...], עקב היות אחי שם, לא הגיב הרבי במאומה והמשיך את הטיול.

כשחזרו מהטיול ואבי מורי היה לבד עם הרבי בחדר, הוציא הרבי משניות מהקעסטל והראה לאבי בפנים את המשנה באבות [פרק ג' משנה ח'] "כל השוכח דבר אחד ממשנתו" וגו', והברטנורא כתב ע"ז "בשביל שלא חזר עליה", והוכיחו: "וואס הייסט נישט אויף צו פארהערן? מען דארף חזר'ן נאכאמאל און נאכאמאל ביז מען קען" וכו', אבל בשעת מעשה לא אמר הרבי כלום בכדי לא להוכיחו ליד בנו - - - [אגב, באותו טיול כשהזכיר אחי שליט"א איזה 'קצות', הגיב הרבי: "ולפני הקצות לא מצאת דברים אלו? ומה עם הר"ן במקום פלוני?" והתחיל הרבי להריץ לפניו את כל דברי הר"ן ההוא בלשונו מילה במילה...].

הסיפור השני שמעתי מהרה"ח ר' **יצחק אייזיק אוביץ** שליט"א מפה אנטווערפן, שפעם בשנות בחרותו הצעירות התהלך ברחובות קרית יוניץ בשבת אחה"צ, ופתאום שמע את אחד מאנשי ביתו של רבנו זצ"ל צועק לעברו מחלון בית הרבי [בהיותו עדיין אב"ד]: **אייזיק, דער רב רופט דיר!**

ר' אייזיק מספר שהתחיל להעוד וארכובותיו דא לדא נקשן, כי פחד גדול של יראת הכבוד היה מלפני רבנו זי"ע, עוד בהיותו אב"ד ור"מ. מחשבות רבות הציפו את מוחו - בשל מה הרב קורא לו?!

כשנכנס לבית הרבי, נתוודע שהיו שם תשע אנשים בסעודת עתיקא קדישא, וחיפשו עשירי בשביל ברכה"מ, ותרגע נפשו.

אח"כ סיפר לו אותו בן בית, שאחרי שקרא לו ברחוב, הוכיח אותו הרב: **"למה אמרת לו שהרב קורא לו? הוא עלול היה להיבהל! היית צריך להגיד שמחפשים עשירי, לא שהרב קורא לו" - - -**

ואסיים בברכה שתזכרו להמשיך לפאר ולרומם את כרם בית היוצר של חצר קדשנו, עד ביאת המשיח ומלכנו בראשנו אמן.

בברכה ובהערכה על עבודתכם הק',
הערשל גרוס, אנטווערפן

כבוד מערכת **"קשר איתן"**, והריקותי לכם ברכה עד בלי די.

לכל דבר טוב, מתרגלים במהירות. אולם ישנם דברים טובים ומיוחדים, שהתחדשותם ופופולאריותם אינה פגה, אינה מתמעטת, אלא ההיפך - מוסיפה והולכת מחיל אל חיל.

כזאת היא פעילותם של אנשי החסד באלעד, העסקנים החשובים שכשמם כן הם - במובן החיובי ולא בשם מושאל או שם נרדף של רודפי פרסומת שעושים מעט ומבקשים הרבה, ה"ה ראשי ועסקני "מעגלי חסד", שמעודם ועד היום הזה ועד בכלל, לא נס ליחס ולא כהתה התלהבותם, פשוט לעזר, לסייע, להויל ולחשפיע שפע רב לכל בית מבתי אג"ש. אם בערבי חגים, ואם 'המחדש בטובו בכל יום תמיד' בפעולות תמידיות לרווחת אברכי הכוללים והמשפחות ברוכות הילדים, במכירות מוזלות ובעסקאות משתלמות, באספקת כמויות

ענק של פירות וירקות מדי כמה ימים חנים אין כסף, והמדובר בסחורה משובחת, שופרא דשופרא ובכמות מספקת בכבוד לכל מאן דבעי.

דורשים הם הלכות חג בחג: בימי חגים מספקים מענייניא דימא - מיני תרגימא, מאכלי חלב וגם בשר, והכל בטוב טעם ודעת, בכבוד גדול, בשפע, ללא שלטים ותמונות.

ואתם עימם בדומה להם, בעל החסד ומונהל אימפריית יוניץ באלעד, הרה"ח ר' חיים מאיר כץ הי"ו, שחבר לאוהבי חסד ובשיתוף פעולה מרוויח צמאונם של רבים בכל מיני הטבות, אם בשיתוף עם 'מעגלי חסד', בהעמדת שטח ראוי למעשי החסד, בהעמדת אחסון נאות לסידור, גביה, חלוקה וניקיון המקום.

כך התרגלו להם אברכי המשי הממיתים עצמם באהלה של תורה ועבודה, שמפעם לפעם עוברת הידיעה מפה לאוזן, או שמתבשרים בלוח המודעות, שהיום תתקיים חלוקה/מכירה.

כל זאת לצד מעשים טובים ונשגבים הנושעים ומונהלים ע"י מוסדות יוניץ באלעד לכל מאן דבעי, בפרט לבעלי שמחות. קצרה היריעה מלהכיל אפילו בקצרה את כל המעשים טובים שאברכי קהילת יוניץ אלעד חווים על בשרם, ועולה על כלונה בכמות ובאיכות היא העזרה ליולדות המנוהלת ע"י הרבנית הצדקנית תליט"א א"ח כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - כל יולדת מקבלת הביתה במשך שבוע מזון מבושל, לה ולכל בני ביתה, מאכלים ערבים ומשובחים, ללא כל תמורה. לצד זאת דואגת הנהלת המוסדות למתנה מיוחדת ויוקרתית שמגיעה הביתה, לדוגמה - מצעים יוקרתיים, או חבילת ענק של מוצרי תינוקות, וגם עוזרת שמגיעה הביתה - כך שבית היולדת זוכה לניקיון ולהתחדשות.

אין ספק שהנהלת המוסדות עושה יותר מיכולתה, ומוסיפה שנות חיים ובריאות לאנשי!

ירבו כמותם בישראל, ויזכו כל ישראל לשפע רב, השפעות טובות וכט"ס.

המברך ומערך מאוד

שמעון ברצ"א **גפנר** - אלעד

רציונו מעל גבי כמת **"קשר איתן"** להודות מקרב לב לכב' הרה"ח ר' מנחם מענדיל אייזנברג הי"ו, סגן ראש העיר ב"ב, רב הפעלים והחסד.

אין מילים בפיו להודות על עזרתכם בפנייתנו לסידור בעיה מסוימת. היה זה לאחר שנכנסנו בקו"פ אצל מרן אדמו"ר שליט"א, ואמרנו שכל הפקידים אומרים לנו שלא נוכל להשיג את בקשתנו. מרן שליט"א הורה לנו להיעזר בר' מענדיל, ואמנם כשאך פנינו אליו, הוא החל לפעול מול גורמים ממשלתיים ועירוניים - כל פקיד העיריה השיבו לנו כי לא נוכל להשיג את בקשתנו, מכיון שאין זה מעוגן בחוק וכו', אולם ר' מענדיל עמד לצידנו בכל זמן ובכל שעה, הפעיל פקיד עירייה וממשל ואת כל מי שרק היה באפשרותו, עד שהביא את בעייתנו על פתרונו בס"ד.

אין לנו אלא לאחל לו, שהזכויות הגדולות יעמדו לו, וימלא השי"ת את כל משאלות לבבו לטובה!

בברכת ישר כוח לבבית, **משפחת פ. אלעד**

איגוד מוסדות ויזניץ בארה"ק

כוס תנחומין

נשגור בזאת לידידנו הנאמנים, רבי חסד ומרבים להיטיב
מחשובי תומכי ומחזיקי מוסדותינו הק' בלב ונפש חפיצה, נודעים לשם ולתהילה

הרה"ר ישעי' משה פליישער הי"ו
מאנטשעסטער יצ"ו

אם המשפחה היקרה תחי' וכל בני המשפחה הנכבדה הי"ו
עם פטירת האב היקר, רודף צדקה וחסד, מפורסם לשם ולתהילה

הרה"ח ר' מאיר פליישער ז"ל

*

הרה"ח מאיר ערנסט הי"ו

הרה"ח שמחה ערנסט הי"ו

משפ' הרה"ח אברהם אליעזר פרידמן הי"ו

משפ' הרה"ח מאיר אברהם הולצר הי"ו

משפ' הרה"ח אברהם חיים קליין הי"ו

אם המשפחה היקרה תחי'

וכל בני המשפחה היקרים שיחי'

עם פטירת הבעל - האב - האח רודף צדקה וחסד, מפורסם לשם
ולתהילה

גבאי קודש של קופת רבי מאיר בעל הנס

הרה"ח אלתר משה בצלאל ערנסט ז"ל

מלבון יצ"ו

*

מרת איצקוביץ תחי'

ובנה הר"ר נתן פישל הי"ו

עם פטירת הבעל - האב רודף צדקה וחסד, מקושר ודבוק בלב ונפש
לרבותינו הקדושים

הרה"ח אברהם אלתר איצקוביץ ז"ל

*

הרה"ח יחיאל מיכל רוזנברג הי"ו

וזוגתו החשובה תחי', מנב"ת

על פטירת חמיו / אביה

מקים עולמות של תורה, שריד לדור דעה

רודף צדקה וחסד ורב פעלים

הרה"ח יוסף שמואל לאנדוי ז"ל

ברוקלין נ.י.

הרה"ח יצחק יונה טעסלער הי"ו

וזוגתו החשובה תחי', מנב"ת

על פטירת חמיו / אביה רודף צדקה וחסד

שזכה להקים דור ישרים מבורך

הרה"ח שבתי ניסל ז"ל

עיה"ק ירושלים ת"ו

*

הרה"ג ר' דוד חיים כץ שליט"א

ר"מ בשיבתנו הק' עיר הבירה לונדון יצ"ו

וכל בני המשפחה הנכבדה הי"ו

עם פטירת האב היקר, רודף צדקה וחסד, איש חינוך

משרידי תלמידי רבוה"ק

ה"אמרי חיים" וה"ישועות משה" בגרוסוורדיין

הרה"ח ר' משה הכהן כץ ז"ל

*

הרה"ח יעקב לוי הי"ו

עם פטירת אחותו החשובה

אשת החיל יראת ה', תורת חסד על לשונה

מרת צירל גרינברגר ע"ה

*

הרה"ח שם טוב מאיער הי"ו

הרה"ח מנחם מנדל מאיער הי"ו

הרה"ח ברוך מאיער הי"ו

הרה"ג ישראל מאיער הי"ו

הרה"ח מנשה מאיער הי"ו

אם המשפחה היקרה תחי'

וכל בני המשפחה הנכבדה הי"ו

עם פטירת הבן - האח, נפש נקי וצדיק

נשמה טהורה וזכה

הב' חיים מאיר ז"ל

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ירפא שברון לבכם ויחבוש לכאבכם ולא תוסיפו לדאבה עוד. ומעתה ועד עולם
תשרור השמחה במעונכם, מתוך סייעתא דשמיא, שפע ברכה והצלחה, ובהמשך מעשיכם הטובים להגדיל תורה ולהאדירה תנוחמו.

המשתתפים בצערכם
ההנהלה המרכזית

הרה"ג ר' משה כץ זצ"ל מלונדון

קהל גדול של חסידים ואנשי מעשה בלונדון ובקרייתנו הק', בראשות מרן אדמו"ר שליט"א, הלכו בט"ו בשבט אחר מיטתו של האי גברא רבה, גדול בתורה וביראה, תלמיד ותיק לרבותינו הקדושים זי"ע, מחנך דגול ומרביץ תורה עשרות בשנים, הרה"ג ר' משה הכהן כץ זצ"ל מלונדון, אשר העמיד מאות תלמידים במשך עשרות בשנים ב"בתי אבות" פוניבז' ב"ב, באמסטרדם ובלונדון. ארוננו הועלה ארצה והוא נטמן בבית החיים פוניבז' בב"ב, סמוך למקום מנוחת אביו זצ"ל.

רבי משה נולד בשנת תרפ"ג בעיירה סאבסלאו שבהונגריה, לאביו הרב דמתא הגה"צ רבי יעקב צבי כץ זצ"ל אב"ד סאבסלאו והגלילות ולימים באמסטרדם, בעל "לקט הקמח החדש".

אביו הגרי"צ כיהן על מקום אבותיו כאב"ד סאבסלאו, שם הרביץ תורה ומוסר והדריך את בני הקהילה על מבועי היראה בדרך החסידות הצרופה, כשהוא דבוק ברבותינו הקדושים מויזניץ זי"ע. הגרי"צ הוציא לאור את הספר רב התוכן "לקט הקמח החדש", שבו ליקט אלפי הלכות בשילוב מנהגים והליכות שראה אצל רבוה"ק. לאחר המלחמה הגיע הגרי"צ לאמסטרדם, שם המשיך לפעול גדולות ונצורות ליהדות, עד שנלב"ע לפני יובל שנים.

בעיירה סאבסלאו לא היה 'חדר' מסודר, והגרי"צ שלח את בנו רבי משה בעודו ילד ללמוד בעיר ראצפערט, שם התעלה במעלות התורה והיראה. שם אף זכה להכיר את גדולי ישראל, מרן הסב"ק בעל "אהבת ישראל" זי"ע והרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זי"ע הי"ד. לאחר מכן עבר ללמוד בישיבת פאפא אצל הגה"צ בעל "ויגד יעקב" זצ"ל, ובהמשך בישיבת חוסט אצל הגה"צ רבי יהושע גרינוואלד זצ"ל. בצל רבותיו הגדולים עלה ונתעלה בתורה עד שנתעטר בעטרת ההוראה.

משרצה המלחמה, לא רצו הוריו שירחק מהבית, והוא למד תקופה בישיבת ויזניץ שבגרוסוורדיין, אצל רביה"ק ה"אמרי חיים" ובנו כ"ק רבנו זי"ע, ואצל הגה"צ רבי אברהם דוד הורוויץ זצ"ל לימים אבד"ק שטראסבורג שכיהן שם כר"מ. כבר אז בלט כבחור יר"ש ולמדן, ורבנו ה"אמרי חיים" מינה אותו כמשגיח בישיבה. ר' משה היה

מספר על גודל שקידתו ועמלו של רבנו ה"ישועות משה", כי ראה בעת ההיא את רבנו זי"ע עוסק תורה בלילה, כשרגליו נתונות במים כדי שלא יירדם...

בפרוץ המלחמה גורשה המשפחה למחנה עבודה, ובחסדי השי"ת ניצלו לחיים. בימים ההם ניכרה מסירות נפשו על קוצו של יו"ד, הם שוכנו בצריפים "באראקים", שם נפטרו יהודים מדי יום מרעב וממחלות רח"ל. רבי משה שמר גם אז על קדושת הכהונה, וכאשר נודע לו על נפטר, עמד לא אחת מחוץ לצריף לילה שלם בקור ובכפור, כשמדי אסירים דקים לגופו.

לאחר המלחמה זכה לעלות לא"י, וכאן למד בהתמדה בישיבת פוניבז'. כשהבחין הגרי"ש כהנמן זצ"ל גאב"ד ור"מ פוניבז' במעלותיו המיוחדות, מינהו עוד בבחרותו כמדרין ומחנך בת"ת "בתי אבות" פוניבז'. בעת ההיא הסתופף רבות בצל ה"חזון איש" זצ"ל, בכל שאלה חינוכית שהתעוררה במוסד פנה אל החזון"א, וזכה לקבל לעיתים קרובות ייעוץ והכוונה. כן זכה לקירבה והערכה רבה מרבוה"ק מויזניץ זצוק"ל.

בשנת תשט"ו הקים את ביתו עם זוג' מרת רבקה רות ע"ה, בת הגה"צ רבי יוסף צימרמן זצ"ל דומ"ץ בפראג ולאחר מכן רבה הראשון של בית חלקיה. זוג' עמדה לימינו במסירות, ויחד הקימו דורות ישרים לשם ולתפארת.

לימים עבר להתגורר באמסטרדם שבהולנד, שם התגורר אביו הגרי"צ זצ"ל לאחר המלחמה, והוא נתמנה שם כמחנך ומשפיע לבני הנעורים בקהילה היהודית, שלאחר השואה מנתה משפחות חרדיות רבות. ביד אומנת קירב את הנוער לתורה, כשהוא נוסע ממקום למקום ללמד ילדים באופן פרטי, ומשקיע את כל חיותו ורוממות נפשו בהעמדתם בקרן אורה. באותן שנים, התבטא הגרי"ש כהנמן זצ"ל גאב"ד ור"מ פוניבז', שאם רק ירצה רבי משה לשוב לא"י ולהמשיך לכהן בפוניבז', יעשה הכל כדי לתת לו משרה חינוכית במוסדותיו.

כאשר ראה שילדיו גדלו והמקום אינו מתאים לחנכם כאוות נפשו על טהרת הקודש, לא הביט על המעמד שרכש ועל ההערכה שרחשו לו בהולנד, ואף לא על הפרנסה בהרחבה שהיה לו שם, ועבר להתגורר בלונדון, שם כיהן עשרות בשנים כמחנך בת"ת של הרב קניגסופר ואח"כ בת"ת "יסודי התורה".

רבי משה היה מחנך בעל שם. מתוך פקחות והבנה נדירה לנפש כל תלמיד ותלמיד ירד לנבכי נשמתם, ורוממם בתורה וביר"ש. הוא לימד תורה בחיות ובניגון מיוחד. על הסברתו הנפלאה מספרים תלמידיו, שעד היום, כל גמרא שלמדו אצל רבי משה, חרותה בזכרונם בבהירות.

מתוך עדינות ואצילות נפש מצא מסילות לליבו של כל ילד. היה לו חוש הבנה מיוחד לרומם ולעודד. סבלנות אין קץ הקדיש לתלמידים, באופן בלתי מצוי, ולכן העריצוהו כל כך. התלמידים הרגישו שכשהוא מדבר על ליבם ללמוד ביתר התמדה, הרי זה בא

מפני שהוא באמת דורש את טובתם. הצלחתם של תלמידיו נגעה לו באופן אישי, ובשיחות האישיות הם חשו שכל נפילה של תלמיד ברוחניות כואבת לו. תלמיד שהיה זקוק לעידוד קיבל מינוי 'לתפקיד' מסוים בכיתה, דבר שהקנה לו 'מעמד' ורומם את רוחו.

הנהגתו שלו עצמו היוותה דוגמא אישית לתלמידים, והשפיעה עליהם ביותר. דיבורו היה מדוד ושקול, ופעם גילה מפנימיותו: "היות ואני כהן, קיבלתי על עצמי שלא לדבר מאומה בשעת כעס"... כך היתה כל מילה שלו מחושבת. התלמידים הרגישו את היראת-שמים החדורה בו, ומבט שלו בלבד הביא בהם דרבון ועידוד. עד היום בבוא הימים הנוראים, נזכרים תלמידיו מלפני עשרות בשנים במורא שמים שהחזיר בהם לקראת הימים הק'.

אכן בירח האיתנים ניכרה ביותר רוממות נפשו, וכבן עליה שחיותו מרוחניות ומעבודת ד', בלט הדבר בחודש זה שבשנתיים. כבר בחודש אלול חשו בני ביתו שהוא נתון בסערת נפש, וביותר בימים הנוראים. בהתקרב חג הסוכות, היה מקדיש שעות רבות ללא גזומה לחפש ולתור אחר ד' מינים מהודרים ביותר. וכאשר הביא לביתו את האתרוג המהודר שמצא, היה זה כיום חג, שמחתו היתה לאין שיעור. פעם ביקר אצל הרופא המפורסם בלונדון ד"ר אדלר ז"ל, והתאונן על לחץ דם גבוה. נענה לו הרופא: "ר' משה, הנני מכיר אתכם, רק יעבור חודש תשרי ותראו שלחץ הדם ירד..."

עד זקנה ושיבה השכים והעריב לבתי מדרשות, כשהוא מסודר ומדייק בזמנים. לאחד מבניו התבטא פעם, שבמשך 40 שנה לא זכור לו ולו פעם אחת שיאחר לתפילה בביהכ"ג. כך חניך גם את תלמידיו והחזיר בהם את ענין שמירת הזמנים.

זכה רבי משה שמאות תלמידיו מכל השנים, ואף הוריהם, העריצוהו מאוד. כשסיפרו לו לעת זקנותו שתלמידיו אינם יכולים לשכוח את התורה והיר"ש שהחזיר בהם, התבטא: "זה חלקי מכל עמלי..."

בשנים האחרונות נחלש, ואור לי"ד בשבט החזיר נשמתו ליוצרה בביתו שבלונדון. בהלווייה בלונדון ספרו לו הגאון רבי אפרים פאדווא שליט"א גאב"ד לונדון, הגאון רבי זאב פלדמן שליט"א אב"ד עץ חיים, האדמו"ר מסטאניסלוב שליט"א, הרה"ג ר' חיים פינטר שליט"א מנהל מוסדות יסודי התורה, ובנו הרה"ג ר' דוד חיים שליט"א ר"מ בישיבתנו הק' לצעירים בלונדון. ארוננו הועלה לארץ ישראל, וקהל גדול מתלמידיו וממוקיריו מכל השנים השתתפו בהלווייה שיצאה מביהמ"ד הגדול בקרייתנו.

הותיר אחריו את בניו הרה"ג ר' דוד חיים מלונדון והרה"ח ר' שלמה ממונטריאל, חתניו הרה"ג שלום אוסטרליץ ר"מ בישיבת בעלזא בלונדון והרב שמשון בארד מחנך בת"ת ויזניץ לונדון, ודור ישרים יבורך, נכדים ונניים ההולכים בדרך התורה והחסידות לתפארת.

הרה"ח ר' אברהם אלטר איצקוביץ ז"ל

מזקני חסידי ויזניץ. דיבעטע - צפריה - בני ברק

בחודש שבט נעקר מכרם בית ויזניץ החסיד הישיש ר' אברהם אלטר איצקוביץ ז"ל, שבכרכת מרן הסב"ק בעל "אהבת ישראל" זי"ע זכה לאריכות ימים ושנים, ונפטר בשיבה טובה ובשם טוב בשנת ה-צ"ח לחייו.

המנוח ז"ל נולד ב"ד באייר תרע"ו בעיירה דיבעטע שבמחוז מאראמורוש, לאביו החסיד מוה"ר אפרים פישל פארקאש הי"ד בנו של החסיד ר' מנחם מניס ז"ל.

מוצאו של אביו ר' פישל היה מהעיירה טעטש הסמוכה לדיבעטע. אביו ר' מנחם מניס היה מלמד בעיירה לבחורים צעירים. הוא נפטר ביום ב' דר"ה תרצ"א ונטמן במוצאי יו"ט בעיירה טעטש.

ר' אפרים פישל למד בשיבה בצעהלים, וכשהגיע לפרקו נשא לאשה את זוג', בתו של ר' חיים צבי איצקוביץ (חתנו של החסיד ר' מנחם מענדיל איינהורן, שבערוב ימיו עלה עם עוד חסידים לעיה"ק צפת, ונפטר שם בתחילת שנות התר"ס לערך). ר' חיים צבי היה מהעיירה וילחוביץ הסמוכה, והיה חסיד ויזניץ נלהב. נוהג היה ללכת רגלי להקביל פני רבותינו הק', באומרו "לרבי אין נוסעים, אלא הולכים". בכל ר"ח אלול היה אורז כמה מטלטלין ויוצא אל הדרכים להסתופף בצל רבוה"ק, עד אחרי הימים הנוראים.

ר' פישל פארקאש היה חסיד נלהב שתורה וגדולה התאגדו על שולחנו, והיה תורם ממון רב עבור החזקת בית מרן הסב"ק. פעמים תכופות במשך השנה היה נוסע להסתופף בחצר הקודש, בימים הנוראים ובכל חג ומועד. בעלות רבנו ה"אמרי חיים" זי"ע על כס ההנהגה דבק בו ר' פישל במאד, ונפשו היתה קשורה בנפש רבנו שאהבו אהבת נפש, הוא זכה להיות מן המקורבים ביותר.

כשרבנו ה"אמרי חיים" התגורר בוילחוביץ ושהה בימי הפורים בעיירה, היה ר' פישל מתמנה להיות הרב של פורים, ושימח את רבנו זי"ע בדברי חכמה ובאמרי שפר, ובסדר זמירות שחיבר לימי הפורים, בהיותו בר אוריין וברוך כשרון.

ר' אפרים פישל ציפה שנים רבות להתברך בפרי

בטן, אח"כ זכה להתברך ממרן הסב"ק בעל "אהבת ישראל" בזרע של קיימא. כאמור, בפסח שני תרע"ו נולד בנו הבכור, ונקרא ע"ש זקנו 'אברהם'. מאחר והימים היו ימי מלחמת העולם הראשונה, נרשם שמו בתעודת הלידה 'איצקוביץ' כשם סבו, ולא 'פרקש' כשם אביו.

כאשר היה קרוב לגיל שנתיים תקפה אותו מחלה קשה, שהביאה אותו לכלל סכנה ממשית לחייו. אביו נסע בדחיפות אל רבנו ה"אהבת ישראל", אשר בירך את הילד ברפואה שלימה, והורה להוסיף לו את השם 'אלטר', באמרו בלשון קדשו: 'ער וועט נאך זיין א אלטער יוד....'

כשגדל נשלח ללמוד בישיבה המפורסמת בגאלאנאטא, תחת הנהגתו של הרה"ק ר' יהושע בוקסבוים הי"ד, שם למד כשנתיים. זכרון הישיבה לא מש ממנו כל ימיו, ופעמים תכופות כשהיה לומד גמרא היה אומר 'את זה אני זוכר מהישיבה', ויעידו עליו הסובבים שאכן כך היה.

לקראת חג השבועות תרצ"ה, לקחו אביו ר' אפרים פישל לגרוסוורדיין, לעלות ולהיראות בהיכל רבנו בעל "אהבת ישראל". שם זכה לברכתו הק' שיזכה לדור ישרים מבורך. ר' אברהם אלטר ז"ל היה מספר הרבה על אותו חג שבועות, שאז חגגו את מעמד חנוכת הבית לבית המדרש החדש שנבנה שם עבור רבנו הסב"ק. הוא ציין כל ימיו, שאף שהיתה זו הפעם היחידה בחייו שראה את תואר פני הסב"ק, הרי שצורתו הק' אינה משה ממנו בכל עת ובכל זמן, אף אחר חלוף עשרות שנים מאז. הוא היה חוזר ואומר שראה תואר פני 'מלאך אלקים', והדגים אין היה רבנו מסתובב בעת התפילה, בלהט יקוד אש שלהבת.

כשרבנו הק' זי"ע (בעל ה"ישועות משה") עלה לכהן פאר כרבה של וילחוביץ – דיבעטע, עמדו ר' פישל פארקאש ור' אברהם אלטר לימינו בכל המצטרך, וסידרו לרבנו אישורים רשמיים כדי שלא יצטרך לשרת בצבא. ר' אברהם אלטר היה מספר מזכרונותיו על אותה שבת בשנת תש"ג, כשרבנו זי"ע שבת בדיבוע ובליל שב"ק נאלץ להסתתר מאימת הצבא שביקשו לאוסרו, עד שהעסקנים סידרו את הענין ובמוצש"ק עזב רבנו את העיירה במהירות. בשנות השואה שתה את כוס התרעלה עד תומה, כשהוריו וכל המשפחה עלו על מוקדה על המזבח ביום ז' בסיון יו"ט שני של גלויות, הי"ד.

בשנת תש"ה, שמע ר' אברהם אלטר שרבנו בעל "אמרי חיים" שוהה בבוקרשט שברומניה, והחליט לנסוע לשם. כעבור עשרה ימים של טלטולים והחלפת רכבות מזדמנות, הגיע לבוקרשט, ונכנס אל הקודש. רבנו זי"ע לא הכירו בתחילה, ורק כאשר הציג את עצמו באומרו: 'בנו של פישל פארקאש הנני!', החל רבנו לבכות יחד עמו זמן

רב, ובהמשך עודדו באמרו: 'ביסט מיין קינד...'. כשאמר ר' אברהם אלטר לרבנו שהוא מתכוון לחזור לדיבעטע בכדי למצוא את מה שהסתיר שמה לפני החורבן, ואולי גם למצוא מישהו מהמשפחה, רמז לו רבנו בחכמה שלא יפתח ציפיות, כי לא נשאר מהמשפחה אף אחד, הי"ד.

בשנת תש"ח נשא לאשה את זוג' ע"ה, ויחד עלו לארה"ק. כעבור שהייה ארעית במחנה המעבר בעתלית, הגיעו לכפר חב"ד. במשך שנתיים גרו בכפר חב"ד, ובהמשך עברו למושב צפריה הסמוך, שם התגוררו בשכנות ע"י גיסם הרה"ח ר' יהושע העשיל מושקוביץ ז"ל. מצפריה היו מגיעים רבות לתל-אביב, ואח"כ לשיכון ויזניץ, להסתופף בצל רבנו בעל "אמרי חיים". במסירות נפש נסעו חסידי ויזניץ תושבי המקום יחד על עגלה רתומה לסוס, והשתרכו בלילות בדרכים, בגשם ובחום, כדי לשמוע אל הרינה ואל התפילה.

משגדלו הילדים, ומשנוכח כי לטובת החינוך עליהם לעבור לבני ברק, כפי שעשה גיסו ר' יהושע העשיל מושקוביץ לפניו, עזב את צפריה ורכש דירה בבני ברק, קבע את מושבו בבית המדרש ויזניץ ברחוב רבי טרפון, כשהוא פוקד לעיתים קרובות את חצר הקודש בשיכון ומרבה להיכנס אל הקודש פנימה להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

כאשר ביקשו להכתיר את מרן רבנו שליט"א כרב בית המדרש בשנת תשכ"ט, שמח ביותר, ושמר מתנוסס על כתב ההכתרה שהוגש לרבנו שליט"א בליל ההכתרה ח' בתמוז, במעמד רבנו בעל "אמרי חיים" ורבנו הק' זי"ע.

נועד והתייחד בהקפדתו על סדרי יומו הקבועים, שיעורי התורה והתפילות, עד ימיו האחרונים ממש, בעקשנות ובמסירות להוסיף וללמוד, כפי מה שינק בצעירותו מרבותיו הגדולים. רק מעט מזער ממעשי החסד והמתן-בסתר שלו הצליחו להתגלות לבני המשפחה, אך רוחב הלב בו נתן מכספו ומחסכויותיו למקורביו ובני משפחתו, היה חלק בלתי נפרד מאישיותו האצילית. זכה להקים משפחה למופת, בנים, בני בנים וצאצאים רבים, כולם הולכים בדרך ה', וממשיכי דרכו בישרות, במידות טובות, ונסוכים בחן שהיה על פניו כל ימי חייו.

בהלווייתו ספרו לו רבים, ובמיוחד רב בית המדרש הגאון ר' ברוך כץ שליט"א, שהמנוח ז"ל השתעשע והיה שותה בצמא את שיעוריו ודברי תורתו. הרב כץ ביכה את האבידה הגדולה לכלל, ובפרט למתפללי ביהמ"ד אשר ראו בו איש כשר, ישר דרך וירא אלוקים, המקפיד על קלה כבחמורה ומצויין בכל מידה נכונה.

חבל על דאבדין ולא משתכחין!

שלמה בר"מ קליין